

Емил Брагински
Елдар Рязанов

ГАРА ЗА ДВАМА

киноповести
Народна култура

**ЕМИЛ БРАГИНСКИ, ЕЛДАР
РЯЗАНОВ
ГАРА ЗА ДВАМА
КИНОПОВЕСТИ**

Превод: Иван Тотоманов

chitanka.info

ИРОНИЯ НА СЪДБАТА ИЛИ ЧЕСТИТА БАНЯ

Не е ясно защо хората се радват на Новата година, вместо да плачат.

Като си помислиш, този празник всъщност е печално събитие в нашия кратък живот. Защото всички ние правим още една крачка към фаталния край. А самата процедура по посрещането на Новата година прави крачката още по-голяма. Вместо да спят и да си пазят здравето, хората цяла нощ преяждат и вдигат гюрултия. В чест на този съмнителен празник се организира масово унищожение на алкохол и борбата с него се води до последната капка.

Посрещането на Нова година винаги е забулено с тайнственост и надежда за щастие. Именно на Нова година понякога стават съвсем невероятни неща, каквито никога не могат да станат в една обикновена, никаква нощ.

Нашата не твърде вероятна и въпреки това достоверна история започна на 31 декември, десет часа преди Новата година.

В един нов-новеничък микрорайон в покрайнините на Москва, в блоковете, еднакви като бирени шишета, с две думи, във вечните бели едро- или дребнопанелни блокове кипеше трескава подготовка за посрещането на Нова година. Във всички апартаменти се въртяха баници, правеха се салати, печеха се пуйки (а където не бяха намерили пуйка, печеха други важни птици), разбиваше се майонеза за мезетата, водката и шампанското се изнасяха по балконите и, от ясно по-ясно, елхите — естествени или синтетични — се украсяваха с лъскави шарени играчки.

Блок 25 на Трета Строителна днес празнуваше двоен празник — и Нова година, и новите жилища. А щом жилищата са нови, значи обитателите им са се нанесли съвсем скоро. Едно счупено, друго потрошено, всичко разхвърляно къде ли не, струпано едно връз друго, мебелите сложени как да е, половината полилеи незакачени, в едни апартаменти — пердетата вече на прозорците, а в други — още по куфарите. Нов блок, нов дом, нов живот, нов късмет.

Сигурно затова хирургът Евгений Лукашин — среден на ръст, със средна заплата (че колко да му плащат на човек, задето реже живи хора?), на средна възраст (към четирийсетте), — замаян покрай пренасянето, седеше в новия си апартамент (№12) в опасна близост с една красива млада жена, която се казваше Галя. Симпатичната му майка — Марина Дмитриевна — благоразумно се укриваше в кухнята.

— Женя — лукаво почна Галя, — искам да ти предложи нещо съвсем неочаквано.

Лукашин беше искрено заинтригуван.

— Ти ме плашиш!

— Хайде да посрещнем Новата година заедно!

Лукашин обаче не беше от най-досетливите.

— Че нали я посрещаме заедно!

— Не ме разбираш. Хайде да бъдем съвсем заедно и да не ходим у семейство Катанян! — На Галя много ѝ се щеше да се прехвърли от крилото на приятелките в крилото на съпругите.

На вратата се звънна. Майката, която до този момент следеше разговора — за едно съвременно жилище е характерна и съвременна звукопроводимост, — недоволно се надигна и отиде да отвори.

— ЧНГ предварително, Марина Дмитриевна — весело ѝ каза охраненият бузест Павел Судаков, приятел на Евгений Лукашин още от училище. Явно се канеше да влезе, но Марина Дмитриевна самоотвержено му препречи пътя.

— Я по-тихо! Какво си се развикал?!

— Защо, какво има?

— Кой звъни? — чу се отвътре гласът на Лукашин.

— Съседката иска глава кромид! — високо отговори майка му, а Павел се стъписа и включвайки се неволно в играта, прошепна:

— Какво става у вас?

— Ела утре, Павлик, моля ти се! — примоли се Марина Дмитриевна.

— Утре не мога. Довечера хващам самолета за Ленинград.

— Приятно пътуване тогава! — И Марина Дмитриевна тръшна вратата направо под носа му.

Нахалният Павел веднага звънна пак.

Този път Марина Дмитриевна първо праметна синджирчето и чак тогава откряна вратата.

— Не те ли е срам? — остро го попита тя.

Павел объркано надникна през пролуката.

— Кой е този път, мамо? — долетя гласът на Лукашин.

— Телеграма от вуйна ти Вера! — без да ѝ мигне окото, излъга родната му майка.

— От деца ни учехте никога да не лъжем, Марина Дмитриевна!
— упрекна я Павел.

— Има случаи, когато може да се поизлъже! — обясни му Марина Дмитриевна.

— Ама Саша и Миша ни чакат в банята! Аз тръгвам за летището направо оттам!

— Днес ще минете без Женя! Я ми кажи, ти какво ще правиш в Ленинград?

— На Ира ѝ бавят командировката. Обади ми се да отида за Нова година. — Павел вече шепнеше съвсем тихо. — Няма да кажа на никого... ама какво става все пак?

— Засега е тайна... Ще разбереш... когато му дойде времето. — Личеше си, че ѝ доставя удоволствие да го дразни.

— Женя никога не е крил нищо от мен!

— Върви на баня! — Марина Дмитриевна пусна резето и се върна в кухнята, в подслушвателния си пункт.

Междувременно Лукашин все още не разбираше хитрия план на Галя.

— Нали се разбрахме да посрещнем Нова година със семейство Катанян. Как така няма да идем! Нали си направила коктейл от раци. Между другото, откъде ги намери?

— Бяха пуснали в нашия бюфет!

— Много си падам по раците!

— Значи идеално ще си ги хапнем самички! — намекна Галя.

— Къде ще ги хапнем? — наивно попита Женя.

— Хич не загриваш! — нежно каза Галя. — Ще празнуваме тук, у вас.

— И кого ще си поканим? — попита тъпият Лукашин.

— Никого, точно там е номерът! — търпеливо отвърна Галя.

— Ами мама? Тя с нас ли ще празнува?

— Майка ти ще излезе. Ще сготви, ще сложи масата, аз ще ѝ помогна, естествено, а после ще отиде на гости. Имаш страхотна майка!

Като чу как Галя се разпорежда със съдбата ѝ, майката само леко въздъхна.

— Много си ми умна — въодушеви се Лукашин, който едва сега осъзна всички плюсове, които щеше да му донесе реализирането на

Галиния план. — Как можах да не се сетя за такава възможност?

— Все някой от двамата ни трябва да се сеца!

— Знаеш ли... твоята идея започва много да ми харесва! Ще си пийна, ще добия кураж в предразполагаща обстановка и ще ти кажа нещо, което отдавна се каня!

— Какво по-точно? — с надежда попита Галя.

— Изчакай Новата година! — Лукашин явно не се осмеляваше да ѝ направи предложение, нещо му пречеше.

— Хайде-хайде, никога няма да се престрашиш! — подметна Галя.

— Старите ергени са с комплекси. Веднъж исках ръката на една жена. Тя пък да вземе да се съгласи. Но като си представих, че ще се нанесе в тази стая и цял живот ще ми се мотае в краката, загубих кураж и избягах в Ленинград.

— И от мен ли ще избягаш? — Галя откачи китарата от стената.

— Къде ще избягам от тебе! — В гласа на Лукашин прозвънна обречена нотка. — Всичко вече е решено — окончателно и безвъзвратно. Толкова време се крепих и най-сетне рухнах.

Галя се усмихна победно, очите ѝ светнаха.

— Женя, кога се пее?

— Кога се пее ли?... Ами на манифестация...

— И още?

— В операта...

— Не, не!

— Де да знам... като си пийне човек, и пее...

— Глупчо! — нежно каза Галя. — Да не знаеш кога се пее...

— Когато човек изобщо не може да пее...

— Хората пеят, когато са щастливи! — подсказа му Галя и му подаде китарата.

Лукашин загря, че наистина е щастлив, погледна нежно Галя, хвана китарата и застана пред прозореца. Навън се белееха снежните поля на Подмосковието — още не бяха успели да ги застроят. Лукашин тихо запя. Гласът му беше слаб, съвсем обикновен, малко попресипнал, но приятен. Напоследък такива доморасли бардове се навъдиха под път и над път.

*Няма тук да има никой,
само здрачът. Зимен ден,
през пердетата надникнал,
ще процежда дъх студен.*

*И парцали — бели, мокри,
прелетели като пух.
Сняг и покрив подир покрив.
Покрив, сняг — и никой друг.*

*Скрежът пак ще ме зачеркне
и унието в мен
ще ме завлече полека
в друг отминал зимен ден.*

*Но внезапно в тишината
повей чужд ще затрепти.
Като бъдеще позната
в този дом ще влезеш ти.*

*Ще се появиш на прага
в нещо бяло като сън —
в дреха, дето най приляга
за снежинките навън.^[1]*

— Чий е текстът? — попита Галя и се притисна до него.

— На Пастернак. — Лукашин остави китарата и... целуна момичето.

Целувката беше дълга. Галя се откъсна от обятията му и изскочи в антрето. Лукашин хукна подир нея.

— Женечка, закъснявам! — Галя играеше за голямата печалба. — Знаеш ли още колко задачи ме чакат.

Лукашин нервно се повъртя из антрето, после свали от закачалката бялото кожухче на Галя, подаде ѝ го и... капитулира. Извади от джоба си ключодържател, на който се полюшваше някакъв ключ. Явно ключ не само за апартамента, но и за сърцето му.

— Вземи този ключ и ела към единайсет да посрещнем Новата година! Обичам те и искам да бъдеш моя съпруга!

Галя взе ключа и тържествувайки вътрешно, лицемерно подметна:

— Нали ще ти се мотая в краката!

Лукашин чистосърдечно си призна:

— Точно това искам!

— Да донеса ли раците?

— Не разбрах най-важното: съгласна ли си, или не? — Лукашин очевидно не беше голям специалист в женската психология.

— Нали взех ключа! — Галя го целуна бързо и тръгна навън.

— Ами семейство Катанян? — викна подир нея щастливият досадник.

От стълбите долетя весел глас:

— Ще минат и без нас!

Леко шашардисан от станалото, Лукашин влезе в кухнята, където шеташе Марина Дмитриевна.

— Мамо, аз май ще се женя...

— Така излиза — съгласи се майка му.

— Как ти се струва Галя, харесва ли ти?

— Ти ще се жениш за нея, няма аз — уклончиво отвърна Марина Дмитриевна.

— Но нали си ми майка! — парира Лукашин.

— Важното е да не го забравиш след сватбата!

— Значи Галя не ти харесва... — огорчи се синът.

— Не мога да кажа, че съм възхитена, обаче иначе не е глупава, възпитана е... И освен това... сега ако не се ожениш, няма да се ожениш никога...

— Аз съм само на трийсет и шест!

— Не е възпитано от твоя страна да ми напомняш за възрастта ми — усмихна се майка му, — но аз няма да ти се разсърдя, нали съм страхотна майка! Ще оправя всичко и ще ида на гости!

— Какво толкова ѝ харесва у мен? — мислеше си Лукашин на глас. — Аз съм толкова по-стар, а пък тя е красавица...

— И аз се чудя как те е избрала, като си такъв глупак!

— Защо да съм глупак? — обиди се Лукашин наужким.

— Защо ѝ разказа за Ленинград? Като правиш предложение на една жена, няма да си спомняш за други!...

— Аа, ясно. Сега разбрах как се прави предложение — зарадва се Лукашин. — Павел ли идва одева?

— Да. Заминавал за Ленинград. Но аз го изгоних да не ти пречи. Лукашин си погледна часовника.

— Сигурно ме чакат. Дали да не отида и аз на баня?

— Не виждам нищо лошо, ако си чист за Новата година! — каза Марина Дмитриевна.

На излизане Лукашин заговорнически намигна на майка си.

— Само недей да казваш на Галя за банята. Тя може да го разбере погрешно — нали си имаме вана.

Майка му въздъхна.

— Страх ме е, че с твоя характер ще бъдеш под чехъл.

Лукашин вече беше открил чантата си — от нея стърчеше брезова метличка, същата като на Павел.

— Значи ще споделя общата мъжка участ, мамо!...

---

[1] Стиховете в повестта са превод на Ася Григорова. ↑

... Едно време истинските мъже ходели в Манежа да яздят породисти коне, отивали на стрелбището да стрелят в асо каро, в залите за фехтовка да се сражават с шпаги, в английския клуб да се сражават на карти, в краен случай ходели на балет. Сега истинските мъже ходят на баня. Онези, които си мислят, че баните са направени преди всичко за къпане, дълбоко се заблуждават. На баня се ходи най-вече заради общуването. Че къде другаде човек може да си поприказва на спокойствие? На гости другите поканени вечно те прекъсват, пък и устата ти е все заета с ядене и пиене. В обществения транспорт е блъсканица, по стадионите само крещят. Няма по-хубаво място за откровен разговор от банята! Посещението в банята се уговаря предварително, такова мероприятие изисква щателна подготовка, отделя му се цял един ден. Банянето е свято дело. То не бива да се претупва — да се позаплакнеш и да си тръгнеш чист. Истинските аристократи на духа не правят така. Онзи, който, след като се е напарил, не си е правил кефа в съблекалнята, още не знае какво е истинско блаженство. В съблекалнята днешните голи мъже, загърнати с бели чаршафи, заприличват на римски патриции. Именно съблекалнята е онзи клуб, където, без никакво бързане, забравили житейската надпревара, можем да си изприкажем всичко, което ни е на сърцето.

Към шест вечерта, хубаво напарени, четиримата приятели — Лукашин, Павел, Михаил и Александър — си пийваха бира и водеха съкровен разговор.

Павел дълбокомислено обясняваше:

— Аз разбирам, ваната в апартамента е необходимост, удобство, цивилизация. Обаче процесът на къпането, който в банята се явява един тържествен обред, в семейната вана е просто умиване на мръсотията. И хубавите народни думи — честита баня! — са неприложими към ваната — че каква баня е къпането във вана?

— Прав си, банята пречиства — съгласи се Александър.

— Колкото и да ми е приятно, налага се... — Лукашин стана.

— Лош човек си ти. Ние разчитаме на теб, а ти! — укорно се обади Михаил.

Във всяка компания винаги се намира такъв елемент.

— За какво разчитате? — не го разбра Лукашин.

— Искаш да се измъкнеш, а? — Михаил присви очи. — Не щеш да почерпиш за собствената си сватба?

— Тук, в банята ли? — захили се Лукашин.

— Що не? — настоя Михаил.

— Женя е прав! — намеси се Александър. — Тука не дават пиене.

Сега се ухили Михаил и... отвори чантата си.

— За никъде не сте без мен. На, жената ми беше поръчала да взема за гостите! — И извади от чантата бутилка „Столична“.

Лукашин се поначумери. Но как да обиди приятелите си?... Колко често не желаем да обидим приятелите си!...

— Обаче само тази! — веднага се обади Павел. — Тръгвам за летището.

— Няма страшно бе, хора! — Михаил вече наливаше вредната прозрачна течност в чашите. — Всички трябва да сме във форма, всички ще посрещаме Нова година!

— Момчета, хайде утре у нас, обаче твърдо, толкова рядко се събираме. Ще ви запозная с жена си... — покани ги Лукашин.

— Не мога, нали съм в Ленинград... — напомни Павел.

— Много ми е интересно какво си избрал най-накрая... — каза Александър, докато раздаваше чашите.

— Не какво, а кого! — Лукашин хвана чашата. — Ама това е жестоко! Водка след бирата. И без това днеска капнах. Толкова пациенти ми се изредиха в поликлиниката...

Михаил пак бръкна в чантата.

— На ти едно шоколадче, все ще стане за мезе.

— Ама хайде наистина само по една глътка! — примили се Лукашин.

— Павел да каже тост! Той ни е най-красноречивият — предложи Александър.

Павел наистина не беше вързан в устата.

— Ти пък си ни най-смотаният!

После стана, всички се изправиха.

— За нашия срамежлив приятел Женя Лукашин, който най-сетне преодоля този свой недостатък и си намери жена — последен от цялата компания. Честито, Евгений!

Лукашин се смути.

— Е... за това... сигурно трябва...

Обърнаха чашите и Александър попита:

— Как се казва?

— Прекрасно име — Галя! — гордо заяви Лукашин.

— И най-важното, рядко! — добави Павел.

— Просто нямаме избор. Трябва да прием и за Галя! — съкрушено въздъхна Михаил и измъкна от чантата следващата бутилка.

— Аз не бива да пия повече! — опъна се Лукашин.

— Момчета, той не ще да пие за собствената си годеница! — възмути се Александър.

— Бъди щастлива, Галя! — вдигна чаша Павел.

— Ах, мерзавци! — жално се обади Лукашин. — Преди да ида в поликлиниката, бях и на нощно дежурство!

След което, естествено, пи заедно с всички.

— Разкажи как се запозна с нея — каза Михаил.

— Дойде за преглед.

— Ама... да не е болна? — Александър беше прочут с остроумието си.

Лукашин се разсърди:

— Просто нещо не беше наред.

— Ясно! — Александър кимна. — Значи точно затова се жени за тебе...

— Да прием и двамата да сте винаги здрави! — Това, разбира се, беше Михаил.

— Ако продължим с такова темпо, няма да стигна до летището! — изплаши се Павел.

— Остави това на мен, аз никога не се напивам... Дай билета! — Михаил взе билета от Павел и си го пъхна в джоба.

— Няма да пия повече. Тя ще си помисли, че съм алкохолик — жално захленчи Лукашин.

— Нечувано! — призова обществеността Александър. — Доктор да отказва да пие за здраве!

— Кой дявол ме караше да идвам с вас на баня! — ядоса се Лукашин и хвана чашата.

Пиха.

— Сега разкажи как се запознахте — не спираше Михаил.

— С кого? — на свой ред попита Лукашин. Беше уморен и го хващаше бързо.

— С Галя. Или си имаш и някоя друга?

— Някоя си нямам. Аз съм ерген! — наперено отвърна годеникът.

— Да пием за ергенския живот! — предложи Павел.

— Ура! — закрещя Лукашин.

— Добре ти е на тебе! Ами я си представете какво ще ме прави жена ми, като се върна вкъщи да срещам Нова година в такъв вид — оплака се Александър. Но никой не го утеши.

На Лукашин, който допреди няколко минути отказваше да пие, му се отваряше глътка. За пиенето отдавна се знае, че най-важното е да почнеш.

— Момчета! Измислих нова наздравица!

За по-голяма убедителност Лукашин стъпи на медицинската теглилка и я използва като трибуна.

Сега вече Михаил се опита да го спре:

— Стига си пил! Днес ще се жениш!

— Не съм забравил! — заяви Лукашин.

— Ако забравиш, ще ти припомня! — обеща му Михаил. — Аз никога не се напивам!

— За нашата дружба! — възвести Лукашин.

Александър се разчувства от този оригинален тост.

— Прекрасно!

И четиримата пиха пак.

— Ти си роден оратор! — каза Павел на Лукашин и също се качи на теглилката. — Мръдни малко... Хайде да се претеглим брудершафт!

— Хайде! — съгласи се Лукашин. — Да видим колко сме заедно!

— Момчета, момчета! — викаше съвсем пияният Павел. —

Измислих нов тост, лиричен!

— Давай лиричен тогава! — подкрепи го Лукашин.

Но Михаил строго се обади:

— Точка! Стига сме пили!

— Само Павел да си каже лиричния... — почна Лукашин, но Михаил го пресече:

— Не, точка, стига вече! Време е за летището!

— Защо? — искрено се зачуди Павел.

— Един от нас лети за Ленинград! — обясни Михаил.

— Кой? — попита Павел.

— Тръгваме! — намеси се Александър. — Ще се оправим на място!

— Не тръгваме, а излитаме.

— Затегнете чаршафите! — крещеше Павел. — Загасете цигарите!...

— Внимание! Внимание! Умоляваме пътниците за полет 392 Москва-Ленинград да се подготвят за отвеждане към самолета...

Гласът на говорителя се носеше из цялата аерогара, включително и в бюфета. А там, без да изпускат чантите с метличките, сладко спяха Лукашин и Павел. Александър мъжествено се бореше с дрямката и единствен Михаил запазваше присъщата си бодрост.

Говорителят повтори съобщението и Александър скочи.

— Това май е нашият самолет!

— Прав си! — запази самообладание Михаил.

— Ами помниш ли кой от нас заминава?

— Не — каза Михаил. — Обаче можеш да разчиташ на мен. Сега ще започна с един прост логически ход.

— Искам и аз! — замоли го Александър.

— Ти ли заминаваш за Ленинград? — попита Михаил.

— Разбира се, че не! — уплаши се Александър. — А ти?

— И аз не! Прилагаме метода на изключването. Значи остават тези двамата. — Михаил посочи спящите.

— Няма смисъл да ги питаме! — махна с ръка Александър.

— Наблюдателен си. Трябва да питаш мен. Аз единствен не съм изгубил присъщия ми ум. — Михаил беше скромнен както винаги.

— Точно затова те обичам! — призна му Александър.

— Остави това сега — скромно го възпря Михаил. — Павел може ли да лети за Ленинград?

— Може.

— А Женя?

— И той може. Дай да хвърлим жребий! — Александър беше възхитен от идеята си.

Обаче Михаил се отнесе към нея отрицателно:

— Не можем да разчитаме на случайността! Освен това искам да ти напомня, че трябва да побързаме, защото самолетът ще излети без нашия приятел!

— Без кой от тях? Нали си трезвен! И никога не се напиваш!

Михаил кимна гордо.

— Точно затова ще ти отговоря. Днес в банята пихме за Лукашин, защото той ще се жени!

— Страхотна памет имаш! — възхити се Александър.

— Остави това сега! Значи Женя отива в Ленинград за собствената си сватба! Сам щеше да ни го каже, но беше уморен и го хвана.

— Чакай — сепна се Александър, — той нали каза, че годеницата била при него в поликлиниката?

— Каза! — Не беше лесна работа да объркаш Михаил. — Значи е идвала в Москва в командировка!

— Желязна логика! — И двамата подхванаха Лукашин под мишниците и го повлякоха към изхода.

— Къде ме водите? — измуча Лукашин в просъница.

— При твоето щастие! — отвърна Михаил. Извади от джоба си билета и го подаде на стюардесата. Усмихнат, пошепна на Александър:

— Добре все пак, че го изкъпахме!...

Самолет ТУ-134, полет № 392, летеше към Ленинград в предновогодишните небесни простори.

Евгений Лукашин, гушнал чантата с брезовата метличка, безметежно спеше в салона на въздушния кораб.

А след час един милозлив негов спътник вече вкарваше увисналия на ръката му Лукашин в чакалнята на аерогарата в Ленинград.

Няма смисъл да споменаваме, че ленинградската чакалня беше съвсем същата като чакалнята в Москва: същите шарени фотьойли, същите гишета, същите табла и същите огромни прозорци, зад които смътно се белееха самолетите. Изоставен от спътника си, Лукашин поотвори очи, потърси с надежда приятелите си, но те не се виждаха никъде.

— Прощавайте — обърна се Лукашин към някакъв едър плешив човек, умърлушен в един червен мушамен фотьойл и скръбно вперил немигащи очи във вселената. — Колко е часът?

— До Нова година остават два часа и петдесет минути! — трагично го осведоми непознатият.

— А къде съм аз? — попита Лукашин.

— Там, където и аз!

— Вие къде сте?

— На летището! — тъжно отговори човекът. — Самолетите за Красноярск не летят и в най-лошия случай ще посрещна Нова година седнал тук.

— А в най-добрия?

— Пак седнал, само че в самолета. Посрещали ли сте Нова година в самолет?

— Не! — отсече Лукашин. — И не искам! Приятно прекарване! Ние вече изпратихме Павлик и сега аз си отивам вкъщи. — Изведнъж Лукашин се сети, че става късно. — Боже мой! Галя всеки момент ще дойде!

Говорителят бодро обяви:

— За сведение на пътниците, заминаващи за Красноярск: поради неблагоприятни атмосферни условия...

Събеседникът на Лукашин изстена:

— Защо не тръгнах с влака? Защо?...

... В миналото, когато е попадал в непознат град, човек се е чувствал самотен и объркан. Всичко около него е било чуждо: други сгради, други улици, друг живот.

Сега положението е съвсем различно. Човек може да попадне в който и да е непознат град, но да се чувства като у дома си: същите сгради, същите улици, същият живот. Зданията отдавна вече не се строят по индивидуални проекти, а само по типови.

Навремето в един град са строили Исакиевската съборна черква, в друг — Большой театър, в трети — Одеската стълба. Сега във всички градове се строят типови кинотеатри „Космос“, в които можеш да гледаш типови игрални филми.

Имената на улиците също не са много различни. Че в кой ли град няма Първа Крайградска, Втора Пролетарска, Трета Фабрична улица... Първа Паркова, Втора Бригадирска, Трета Строителна... Красиво, нали?...

Лукашин се тръшна в едно такси и каза на шофьора:

— Трета Строителна, блок 25-и, 12-и апартамент, четвърти етаж...

— Ако щеш и на пети! — отвърна онзи и моторът изръмжа...

... Еднаквите стълбища са боядисани в приятен тип цвят, типовите апартаменти са обзаведени със стандартни мебели, а безличните врати се заключват с типови брави.

Типовото навлиза в душите ни. Има типови радости, типови настроения, типови разводи и дори типови мисли!

У нас вече няма индивидуализъм и, слава богу, завинаги!...

Таксито летеше из празнично украсения Ленинград, а на задната седалка сладко дремеше Лукашин, без дори да подозира, че от дома му го делят почти седемстотин километра.

Колата спря пред нов блок. Една крушка, скрита под козирката, осветяваше милия адрес: Трета Строителна, блок 25.

Лукашин се измъкна от колата, изкатери се с мъка по стъпалата на входа и облекчено въздъхна:

— Прибрах се най-сетне!...

Стигна някак до вратата с номер 12, порови из джобовете си, извади ключа и успешно го пхна в ключалката. Не е трудно да се сетим, че ключът пасна.

Като леко се олюляваше, Лукашин отвори вратата, влезе в антрето и машинално почна да се съблича. Не е трудно да се сетим, че разположението на ленинградския апартамент с нищо не се различаваше от разположението на московския. Тапетите, естествено, също бяха същите.

Обяснението е съвсем просто. Жилищните блокове в Москва и Ленинград бяха предадени за експлоатация едновременно. По това време се произвеждаха тапети именно с този цвят и шарка, а серията брави и ключове — с тази именно конфигурация. Всичко е много просто. И най-важното, удобно за промишлеността. В ленинградския апартамент наскоро се бяха настанили новодомци. Вещите тук също още, не бяха намерили постоянното си място и цареше онзи чудесен безпорядък, който се задържа дълго след нанасянето.

Лукашин свлече кожата си, смъкна и шапката и я запокити нанякъде, хвърли на пода сакото (саката също трябва да си почиват) и започна борба с панталона. Обаче излезе, че не е толкова лесно да се отърве от него. Омаломощен от алкохола и авиацията, Лукашин съвсем се изтощи в неравната битка. Но все пак се измъкна от крачолите и полужив допълзя до дивана, който, вече пък изобщо не е трудно да се сетим, беше на същото място, както и в неговия апартамент. Лукашин се покатери отгоре му, сви се блажено на кълбо и се зави с мекото източногерманско одеяло. След миг вече спеше.

Скоро вратата на апартамент номер 12 се отвори пак. Връщаше се стопанката — Надежда Василиевна. Е, можем да я наречем и красива, но все пак си личеше, че е прехвърлила трийсетте. Съблече палтото си, светна всички лампи. Не видя Лукашин. Извади от чантата си подарък — вносна електрическа самобръсначка — и го сложи на бюфета. После критично огледа сервираната празнична трапеза. След това отиде до гардероба, извади новогодишната си рокля, метна я на дивана, роклята падна върху Лукашин. Едва сега Надя го забеляза и както подобава на всяка жена, изпищя.

Но Лукашин не помръдна.

— Ей! — подвикна Надя, която бавно идваше на себе си. — Ставайте, ей! Какво правите тук? Кой сте вие, а?... Будете се, чувате ли, веднага се будете!

Лукашин не отговаряше.

— Жив ли сте? — Преодоляла страха си, Надя се опита да събуди Лукашин, но усилията ѝ бяха напразни.

— Не... не ме бутайте... — измърмори Лукашин насън.

Надя объркано се защура из стаята. Яростно грабна една възглавница и я метна по Лукашин.

— Стига вече де... — Без да отваря очи, Лукашин взе възглавницата и я хвърли по Надя.

— А, така значи! Добре тогава!

Надя изскочна в кухнята и се върна с чайник.

— За последен път ви предупреждавам!

И по лицето на Лукашин рукна студена вода. Отначало това му се стори приятно и той блажено се заусмихва насън.

— Ах, че хубаво! Плуваме вече!

После водата му влезе в яката и той подскочи.

— Да не сте луда? Аз... аз да не съм ви саксия!

За всеки случай Надя отскочи.

— Откъде се взехте? — закрепця Лукашин. — Марш оттук! Млък!

Надя се стъписа.

— Нечувано! Вие какво правите тук?

— Аз... тука... тук си спя. Ами вие коя сте? Какво търсите тук?

Надя сложи чайника на масата.

— Стига сте се правили на глупак! Какво сте се излегли?!? Хайде измитайте се, бързо!

— А, това вече е нахалство! — възмути се Лукашин. — Не стига, че нахълтвате в апартамента ми, ами се държите като някоя бандитка!

— В апартамента ви? — имитира го Надя.

— Да, представете си — в същия стил ѝ отвърна Лукашин, — аз живея тук!

— Ами къде живея аз според вас? — смаяна попита Надя.

— Хич не ме е грижа! — доста невъзпитано отвърна Лукашин. — Моля ви, вървете си, и то по-бързо. Сега ще дойде Галечка, тя ми е годеница, и не искам да ме свари с друга жена.

— Обяснете ми най-сетне — кресна Надя, — защо вашата годеница ще ви търси у нас?

— Стига остроумия. Главата ме цепи. Колко е часът?

— Единайсет без нещо. Аз чакам гости и вашето присъствие тук не е задължително! — И Надя му хвърли панталона.

— От къде на къде вашите гости ще идват да празнуват Нова година у нас? И как влязохте вие? Забравил съм вратата отворена, така ли?

В този момент Лукашин усети, че е жаден, взе чайника, с който току-що го бяха поливали, и сви устни да лапне никелираната му чучурка. Но Надя с такава сила дръпна чайника от ръцете му, че нещастният Лукашин падна от дивана.

— Не ви ли е срам?! Жаден съм!

— Слушайте! — заплашително почна Надя. — Вие нормален ли сте?

— Нормален съм, естествено.

— И според вас къде се намирате?

— Вкъщи. На Трета Строителна, блок 25, 12-и апартамент!

— А, не! Аз живея на Трета Строителна, блок 25, 12-и апартамент! — язвително съобщи Надя.

Но Лукашин отвърна също така язвително:

— Не, тук живеем ние с мама. Вече трети ден. Обща площ 46 квадрата, съквартиранти нямаме!

— Извинете — ехидно продължи Надя, — само че не вие, а ние с моята майка имаме самостоятелен апартамент с обща площ 46 квадрата!

Лукашин пак се качи на дивана.

— Не бих казал, че имаме големи апартаменти.

— Много вярно наблюдение — насмешливо отбеляза Надя. — Ще съм ви безкрайно признателна, ако... се изметете по най-бързия начин!

И решително бутна увития с одеялото Лукашин на пода.

— Що за неуважение! — заоплаква се Лукашин, докато се мъчеше да се измъкне от одеялото. — Кой ме е увил така? Мамо!

— Мама излезе! — студено се обади Надя. В отговор Лукашин я замери с панталоните. Тя веднага ги метна обратно.

— Чия майка е излязла? — попита Лукашин.

— За щастие имаме различни майки!

— И двете излезли... Лудница... — съвсем тихо каза Лукашин.

— Някой от нас двамата сто на сто е луд! — каза Надя и Лукашин предпазливо довърши:

— Знам кой...

— И аз знам... — съгласи се жената.

Лукашин се огледа, без да знае какво друго да направи, и изведнъж в душата му се промъкна съмнение.

— Защо сте преместили гардероба?

Надя беше безмилостна:

— Откакто сме го внесли, все си е тук!

— Ама това са моите мебели! — В гласа на Лукашин зазвучаха умоляващи нотки. — Полска гарнитура за седемстотин и трийсет рубли!

— И двацет бакшиш! — изкоментира Надя.

— Аз дадох двацет и пет! — Лукашин се огледа и изстена: — Какви са тия чудеса!? Защо мама е сложила на масата чужди чинии? И кой ни е отмъкнал паравана?

— Май почват да загреват! — заключи Надя.

Лукашин се опитваше да отсрочи неизбежното:

— Значи вие сте дошли, преместили сте гардероба, сменили сте чиниите и... къде ни е полилеят?

— Отнесох го в оказионния магазин! — отвърна Надя.

— Къде съм? — плачливо прошепна Лукашин.

— На Трета Строителна, блок 25, 12-и апартамент! — обяви Надя.

— Но това е моят адрес, честна дума! Макар да ми се струва, че все пак съм в чужда къща! — Лукашин вече не беше пиан, но още не беше и трезвен.

— Най-после! Сега можете да си отидете успокоен! — И Надя дръпна одеялото от Лукашин.

— Недейте! — извика той. — Къде ще вървя в такъв вид? Подигравате ли се с мен? — Грабна Надината рокля и покри голите си крака.

— Новогодишната ми рокля! — изпищя Надя и я изтръгна от ръцете на полуголия натрапник.

— Не ме събличайте! Аз чакам Галя, тя ще дойде на този адрес, сега ще ви покажа и паспорт! Къде ми е сакото? — Лукашин потърси с очи сакото си, захвърлено на пода встрани от гардероба. — Ето ми го

сакенцето... ето ми го... Ето ми го и паспорта. Вижте — Москва... Не, гледайте! Сто и деветнайсетото отделение на милицията. Постоянна регистрация на Трета Строителна, блок 25, 12-и апартамент! Ако искате да знаете, това е документ. Хайде измитайте се!

Надя присмехулно сви устни.

— Значи си мислите, че сте в Москва? — не издържа тя и се разсмя на глас.

— Че къде съм според вас? — засмя се в отговор и Лукашин, но смехът му беше несигурен. — В Москва, мойто момиче, в Москва!

Тогава Надя издърпа едно чекмедже на бюфета, извади паспорта си и го подаде на Лукашин. Той послушно зачете:

— Ленинград. Трета Строителна, блок 25, 12-и апар... — Върна паспорта и едва сега разбра страшния смисъл на прочетеното. — Вие... намекувате, че съм в Ленинград?

Надя тържествено мълчеше. Лукашин нервно се засмя:

— Как съм попаднал в Ленинград, нали бях на баня...

— Честита баня! — каза Надя.

— Благодаря! — отвърна Лукашин, а Надя му посочи вратата.

— Хайде стига вече! Махайте се!

— Но ако наистина съм в Ленинград... това е ужасно! — Лукашин сразен седна на пода. — Чакайте, ние тръгнахме за летището... спомням си... изпрацахме Павел... преди това се къпахме... Нима съм заминал вместо Павел?

— Много пиете! — отбеляза Надя.

— Ама аз съм абсолютен въздържател... Не близвам... Не, не, това е невероятно... Галя вече е вкъщи, а аз седя на пода... в Ленинград... Поне да бях в някой друг град...

Иполит Георгиевич — солиден, уверен в себе си мъж — бавно и с достойнство се качваше с асансьора в Надиния блок. Спря пред вратата ѝ, оправи си вратовръзката, усмихна се и предвкусвайки удоволствието от бъдещата среща, звънна на звънеца.

Дори не подозираше каква реакция ще предизвика пристигането му.

— Не отваряйте! — засуети се Лукашин. — Сега ще стана!

— Да не отворя веднага е още по-лошо! — И Надя решително тръгна към коридора. На вратата се обърна. — За ваше сведение, идва *той*! Тежко ви!

— Какво правите? Чакайте! Ей сега ще се облека! — И Лукашин се зави презглава с одеялото.

Надя отвори.

— Честит празник, Наденка! — Иполит нежно целуна любимата си. — А това е новогодишният ти подарък!

— Благодаря. Аз също съм ти приготвила подарък — каза Надя, — в стаята е. — И докато Иполит се събличаше, добави: — Само че трябва да ти кажа нещо... Просто не е за вярване... Ще се пукнеш от смях... С две думи, връщам се аз, а на дивана ми спи непознат мъж. Едва го събудих... Полях го с чайника...

Иполит изгледа Надя малко странно и влезе в стаята.

Лукашин надникна изпод укритието си.

— Добър вечер!

— Да... — бавно каза Иполит. — Чуден подарък си ми приготвила! — И дръпна одеялото от Лукашин.

— Дръжте се прилично! Тя е невинна, аз съм виновен за всичко! — бързо се намеси Лукашин, докато се опитваше незабелязано да загърне босите си крака с одеялото.

Иполит, присвил очи като прокурор, погледна Надя.

— Бих искал да разбера една малка подробност... просто от любопитство — кой е този?

— Не го познавам! — Надя вдигна рамене.

— Аз съм непознат, случайно съм тук... — добави Лукашин.

— Изобщо не познавам този мъж... — повтори Надя.

— Да, мъж — покорно се съгласи Лукашин.

— Откъде се е взел тук? — изсъска Иполит.

— Разбираш ли, станало е едно невероятно съвпадение... — заобяснява Надя.

— Невероятно... — повтори Лукашин като ехо.

— Той също живее на Трета Строителна, блок 25, 12-и апартамент...

— Дванайсети — въздъхна Лукашин.

— Само че в Москва — продължи Надя.

— В Москва живеея... — Ехото прояви малко самостоятелност.

Иполит с негодуващ жест посочи захвърлените на пода панталони.

— Ами това какво е?

Надя за пореден път замери с тях собственика им.

— Това ми е панталонът — гордо рече Лукашин и се намръщи.
— По-полека, ще го измачкате!

Докато Лукашин безуспешно опитваше да се обуе под одеялото, Надя се мъчеше да обясни на Иполит как е станало всичко.

— Той отишъл с приятели на баня...

— На баня отидохме — потвърди един унил глас.

— Там се напили и по погрешка го натикали в самолета!

— В самолета — обади се Лукашин. Все така се мъчеше да си улучи крачолите под одеялото. Това обаче не беше по силите му.

— Къде? В банята ли? — кресна Иполит. — Не на мене тия!

— Не! В банята няма самолети! — Лукашин дори си подаде главата, за да съобщи този важен факт.

— Вас никой не ви пита! Млък!

— Да, ние се къпахме! Кажете му! — обърна се Лукашин към Надя. — Къпахме се с Павлик!...

— Млъкнете де! — отчаяно писна Надя, разбрала, че пияният само влошава бездруго ужасното положение. — От банята тръгнаха за летището.

— Да изпратим Павлик — кротко поясни Лукашин.

— Ах, значи има и Павлик?! — Иполит се замята из стаята да търси втория съперник.

— Няма го, аз съм вместо него! — Лукашин честно искаше да помогне, но прекалената му помощ правеше истината да изглежда нескопосна лъжа.

— Значи е трябвало да дойде Павел? — Иполит разбираше всичко посвоему.

— Дръжте одеялото да се облека! — На Лукашин му омръзна да се мъчи, той подаде одеялото на Надя и Иполит и най-сетне навлече проклетия панталон.

— Изслушай ме, мили! — Сега беше ред на Надя да нервничи. — Никой не е трябвало да идва. Този тук е попаднал в самолета по погрешка...

— Да не са го дали на багаж? — сериозно попита Иполит.

— Може би. Не помня — искрено призна Лукашин.

А Надя, за да угоди на Иполит, го посочи:

— Само го погледни колко е несимпатичен!

Иполит незабавно се съгласи:

— Направо отвратителен!

— Това е спорен въпрос! — не беше съгласен Лукашин. — Защо говорите така? Какво лошо съм ви направил?

— Само че как се оказа в леглото ти? — продължи да разпитва Иполит.

— Без да искам! Извинете, другарко, вие как се казвате? — попита Лукашин и тръгна към Надя с обувка в ръка, но Надя грубо го отблъсна.

— Браво, той е в леглото ти — обади се Иполит, — но не знае как се казваш! А, не, тръгвам си!

— Значи ако знаеше как се казвам, щеше да останеш, така ли? — ядоса се Надя. — Иполит, мили, аз също не го знам как се казва. Виждам го за пръв път в живота си!

— Да, сега вече ти вярвам. Да живеят съвременните нрави!

Докато се караха, Иполит хукна към закачалката, но Надя насила го върна. При това двамата съвсем случайно събориха Лукашин, който с мъка се опитваше да заеме вертикално положение.

— Ама защо само се бутате? — възропта Лукашин. — Чакайте да стана и си отивам завинаги...

— Иполит — говореше Надя, без да обръща внимание на Лукашин, — хайде да не си разваляме Новата година. И не ме карай непрекъснато да се оправдавам, за нищо не съм виновна. Някакъв загубеняк попаднал в апартамента ми...

— Не съм загубеняк, аз съм лекар — почна да протестира Лукашин.

— Добре, съгласен съм, че случайно е попаднал в Ленинград — Иполит обичаше логичните разсъждения и искаше да научи истината, — съгласен съм, че адресът му е същият като твоя, но защо си го пуснала да влезе?

— Не ме е пускала — обясни Лукашин. — Ключът ми стана на вратата!

И го показва.

— Можете да проверите.

Иполит се обърна към Надя:

— Значи си му дала и ключ?

— Не ми е давала никакъв ключ! — за стотен път се намеси Лукашин. — Много сте тъп!

— Защо, защо не ми вярваш? — избухна Надя. — Този тип ми е толкова противен, колкото и на тебе.

— Аз и на себе си съм противен! — Лукашин взе чантата с метличката, смота кожуха си и изскочи на стълбите. Облече се чак в асансьора, нахлупи си шапката. Щом излезе на улицата, погледна сградата, която току-що беше напуснал и в която беше претърпял толкова невероятно произшествие.

— Блокът е съвсем същият... — тъжно промърмори нещастникът.

А вътре Надя палеше свещите на елхата. Иполит седеше като пън, цупеше се и нервно въртеше вилицата. Надя отиде до него и го прегърна.

— Стига си се сърдил... И няма нужда да ме ревнуваш... Ако се влюбя в някого, ти ще си първият, който ще научи...

— Не се сърдя... Но и ти трябва да ме разбереш... Влизам и... — каза Иполит и неочаквано му олекна.

— Разбирам... На твое място щях да вдигна такъв скандал!... — прекъсна го Надя и двамата се засмяха.

— Фактът, че ти е влязъл в къщата — пак почна Иполит, — напълно отговаря на характера ти.

— Защо? — обиди се Надя.

— Ти си безгрижна... не ме прекъсвай... безотговорна... вкъщи или в лабораторията ми той нямаше да се появи... чудно как изобщо си го забелязала... Малко ли неща се търкалят тук!

— Позна — Надя сви устни, — отначало не го забелязах.

Разопакова подаръка от Иполит.

— Ах, истински френски парфюм, защо си дал толкова пари! Впрочем аз също съм ти приготвила... — Надя извади електрическата самобръсначка. — Заповядай, последен модел!

— Защо ми правиш толкова скъп подарък? — Иполит беше явно поласкан.

— Взимам пример от тебе! — Надя плесна с ръце. — Още не съм си облякла празничната рокля... — Грабна я и изтича в другата стая, върна се, взе парфюма и пак изчезна...

А на улицата Евгений Лукашин за всеки случай попита един минавач, забързан да посрещне Новата година:

— Извинете... Това наистина ли е Ленинград с чудната Нева?

Минавачът го погледна осъдително:

— Недей пи толкова, братче!

— Няма! — обеща Лукашин. — Няма вече.

... Надя се появи в стаята с новата си рокля. Иполит влюбено я огледа.

— Направо принцеса от приказките!

— Радвам се, че ти харесва! — усмихна се Надя щастливо.

Двамата малко тържествено седнаха на празничната трапеза.

— А сега да изпратим старата година! През нея срещнах теб...

— каза Иполит, докато наливаше вино.

— А пък аз теб... — Вдигнаха чаши и се чукнаха.

— Искан ми се да се обръсна... Но нищо, до сутринта ще брадясам...

— Обичам да посрещам Нова година! — промълви Надя.

Иполит стана и свали китарата от стената.

— Надя, много ми харесва как пееш...

— Ти просто не си обективен в случая. — Надя взе китарата и докосна струните.

— Вярно е. — И Иполит се настани удобно във фотьойла.

Надя запя. Просто и сърдечно.

*Заглъхват стъпките — за кой ли път
приятелите ми от мен си тръгват.
Угодно е на оня мрак отвъд
те да си тръгват бавно и за дълго.*

*О, Самота, ти си с характер твърд:
проблясвайки с пергела си железен,
студено пак затваряш своя кръг
и увещанията ми са безполезни.*

*Но дай ми в твоя лес да вляза аз
и с трепетно забавяне на жеста
сух лист да вдигна и да понеса
сирачеството си като блаженство.*

*Библиотеките си ми дари,
на музиката строгите мотиви.
И — мъдра — бих забравила дори*

аз всички хора — мъртви или живи.

*И ще проникна с поглед прояснен
в предметите, в живота им незнаен.
Природата, притиснала се в мен,
ще ми пошушне детските си тайни.*

*И чак след туй от черните врати
на сълзи и невежество сурово
прекрасните приятелски черти
ще се явят поне за миг отново.*

— Чия е тази песен?

— На Ахмадулина — отвърна Надя, стана и окачи китарата на мястото ѝ.

— Аа! — измуча Иполит, правеше се, че името му е познато.

— Да ти сложа ли салата? — попита Надя. — Или ростбиф?

— Салата — със страстна въздишка отговори Иполит. — И ростбиф!

Но не почна да яде, а си оправи връзката, прокашля се и доста високопарно започна:

— Надежда, чуй ме! Днес, в последния час на старата година, аз възнамерявам да поставя въпроса ребром. Струва ми се, че е време да се откажем от самотното си положение. Как гледаш на варианта да сключим брак?

Надя се усмихна нежно.

— Гледам с радост. Но при условие, че няма да си толкова ревнив...

— Вече не съм млад, обаче чувствам...

Точно тогава на вратата се звънна.

Лицето на Иполит замръзна.

— Сега пък кой е?

— Нямам представа! — искрено отговори Надя, стана да отвори, но Иполит ѝ препречи пътя.

— Не, този път аз!

И отвори лично.

Пред него стоеше Лукашин с идиотската си чанта.

— Извинете, че ви безпокоя... Неудобно ми беше да отворям с моя ключ...

— Какво искате пак? — нервно попита Иполит.

— Освен вас никого си нямам в този град — честно призна Лукашин. — И пари нямам... А без пари не ми дават билет... Ще ми услужите ли с петнайсет рубли... утре ще ви ги пратя по пощата...

Надя го погледна унищожаващо.

— Щом трябва, ще ви платим, за да ни оставите на мира! — И влезе за пари.

— Платете ми, много ви моля — обади се той зад гърба ѝ.

Иполит се възползва от отсъствието на Надя, наведе се доверително към Лукашин и му прошепна:

— Сега сме сами... кажете ми по мъжки... какво правехте тук?

Лукашин, за да бъде по-убедителен, започна от самото начало:

— Виждате ли, ние си имаме традиция... На трийсет и първи декември няколко приятели ходим на баня... А Павел трябваше да пътува за Ленинград... А пък аз днес трябваше да се женя...

— За кого? — бързо реагира Иполит.

— Това няма никакво отношение към въпроса... Чукнахме се за сватбата ми, за булката, за мое здраве...

— Вие сте алкохолик, така ли? — сети се Иполит.

— Напротив. И точно затова се напих, нямам необходимата подготовка. После — вече не си спомням добре — пихме пак на летището... И очевидно са ме напъхали в самолета вместо Павлик. — Лукашин се усмихна глупаво, за да потвърди правдивостта на разказа си. — Всичко е много просто.

— И най-вече достоверно... Какво правихте в самолета?

— Мисля, че съм спал... летял съм, спейки...

— Добре... Не си спомняте как сте попаднали в самолета, но трябва да помните как сте излезли оттам! — Любопитният ревнивец искаше, но не можеше да повярва на Лукашин.

— Трябва, ама не помня. Обаче помня, че дойдох с такси. Казах си адреса и шофьорът ме докара...

Иполит започваше да губи търпение.

— Съгласен съм, че адресът ви е същият, съгласен съм, че бравите са еднакви, макар и да не ми се вярва, обаче как не

забелязахте, че мебелите са други?

— Същите са! — Лукашин гледаше Иполит с невинните си светли очи.

— Какво? — почти кресна Иполит.

— Мебелите са съвсем същите.

— А не ви ли направи впечатление, че не е подредено? Тези хора току-що са се нанесли...

Лукашин възпитано прекъсна вбесения Иполит:

— Но ние с майка ми също току-що се нанесохме... преди три дни.

— Не ме правете на идиот! — отчаяно извика Иполит, дръпна си палтото от закачалката и хукна по стълбището.

В този миг се върна Надя.

— Ето ви парите... къде е Иполит?

Лукашин гледаше в земята.

— Отиде си!

— Какво сте му казали?

— Истината!

— Каква истина? — подозрително попита Надя.

— Почнах отначало... — Лукашин все така не я гледаше. — Казах му, че си имаме традиция, че няколко приятели ходим на трийсет и първи декември на баня... — Чак сега я погледна, видя, че всеки момент ще се разплаче, и се втурна към вратата. — Сега ще ви го върна!

Смъкна се презглава по стълбите, изскочи навън и видя в далечината Иполит.

— Чакайте! — закрещя Лукашин с всичка сила. — Иполит... Чакайте малко!

Иполит стигна жигулито си, отвори бързо вратата и се вмъкна вътре.

Лукашин дотича до колата, дръпна дръжката, но Иполит рязко потегли. Лукашин се опита да го настигне, но изгуби състезанието...

Докато той напразно преследваше жигулито, годеницата му Галя радостно влезе в блока, който, както знаем, беше в Москва. Под пухкавото ѝ бяло кожухче се подаваше лилава рокля.

Галя спря пред 12-и апартамент, усмихна се хитричко, извади заветния ключ от чантичката си и възможно най-тихо отключи. В антрето, все така решена да не привлече вниманието на годеника си, съблече разкошното кожухче и безшумно го окачи на закачалката. Преди да влезе в стаята, не се сдържа и се огледа в огледалото. Беше доволна от себе си, и с основание. От огледалото, леко усмихната, я гледаше ефектна, елегантна, предизвикателна съвременна жена.

После Галя на пръсти се вмъкна в хола, където грижливите ръце на предвидливата свекърва бяха подредили празничната трапеза само за двама. Галя се завъртя на токчета, надяваше се да изненада годеника си с неочакваната си поява, но... годеникът нещо не се виждаше. Галя претърси апартамента в тръс, надникна в кухнята, в банята и в някои други места, върна се в хола и объркано го повика:

— Женья!

Обаче годеникът Женья не се обаждаше. А часовникът равнодушно като всички часовници показваше дванайсет без четвърт...

... В същото време в Ленинград Лукашин запъхтян се върна при Надя и огорчено докладва:

— Замина! Кара по-бързо, отколкото мога да тичам!

Надя му подаде парите и каза през сълзи:

— На ви петнайсетте рубли!

Лукашин ги прибра в джоба си.

— Утре ще ви ги пратя. Не се тревожете.

Надя отмаляла се подпря на стената.

— Ненавиждам ви! Вие ми съсипахте живота!

— Той ще се върне! — мъчеше се да я утеши Лукашин. — На избухливите и ревнивите лесно им минава. Знаете ли как ви разбирам и ви съчувствам... Моето положение е още по-лошо. Вкъщи, в Москва, в празния ми апартамент ме чака любимата жена, а аз съм в Ленинград.

— И тя не знае къде сте? — машинално попита Надя.

— Разбира се, че не знае. Сигурно се е побъркала!

— Ами обадете ѝ се! — посъветва го Надя.

— Само че пощата... — съкрушено каза Лукашин.

Надя само въздъхна:

— Обадете се оттук!

— Колко сте добра! — зарадва се Лукашин. — Може ли да се съблека, че е горещо? — И взе да си смъква кожуха, без да чака разрешение.

— Правете каквото искате... — Надя седна пред телевизора.

— Извинете, дава ми заето — каза Лукашин умолително след няколко неуспешни опита да набере Москва. — Кой е номерът на поръчки?

— 10-00-20...

— Много ви благодаря. — Лукашин навъртя. — Добър вечер. Ако обичате, поръчка за Москва, телефон 245-34-19. Който се обади... Какъв е вашият номер? — погледна той Надя.

— 14-50-30.

Лукашин го повтори в слушалката и объркано затвори телефона.

— Каза, че ще я изпълнят до един час!

— О, господи! — простена Надя.

Тогава Лукашин направи крачка към вратата.

— Ще почакам на стълбите, вие ще ме извикате... Или мога да си отида, а вие обяснете на Галя всичко...

— Да имате да вземате. Обяснявайте си вие! — Вече не я сдържаше на едно място.

Лукашин си погледна часовника и тъжно рече:

— Между другото, до Нова година остават две минути!

Надя безнадеждно махна с ръка.

— Отворете шампанското!

Лукашин скочи към масата, взе бутилката и уж внимателно свали телчето, но тапата тутакси изхвъркна с пукот и пенливото шампанско заля покривката.

— Ех, че не ми върви! Какъв е този ден! Извинявайте... — Лукашин наля чашите и с виновно изражение подаде едната на Надя.
— А вие всъщност как се казвате? Защото аз съм Женя.

— Надя.

От телевизора долетяха ударите на Кремълския часовник.

Надя и Лукашин вдигнаха чашите.

— Честита Нова година, Надя.

— Честита Нова година! — тъжно отговори стопанката.

Часовникът биеше, а по ленинградските улици се носеше едно жълто жигули. Политаше напред, после рязко завиваше и ръмжеше назад.

На волана седеше обезумелият от ревност Иполит.

Часовникът удари дванайсетия, последен удар. Надя едва докосна чашата с устни.

— Добре започваме Новата година, няма що!

Лукашин оптимистично се включи:

— Старите хора казват, че както посрещнеш годината, така ще мине цялата...

Темата бързо се изчерпи, Лукашин и Надя не знаеха за какво да си приказват.

— Вие какъв лекар сте? — попита тя.

— Добър! — скромно отговори Лукашин.

— А по-точно?

— Хирург. А вие?

— Аз съм учителка. По руски език и литература...

— Трябва да се обадя до летището и да разбера кога излита първият самолет за Москва...

Надя му подаде телефонния указател.

Лукашин набра номера.

— Летището ли е? За много години... В колко часа е първият самолет за Москва? Благодаря. — Затвори телефона. — В седем и петнайсет. Не се бойте, Надя, сега ще говоря с Галя и веднага се махам.

Надя тъжно се усмихна.

— Имам чувството, че няма да се махнете никога!

— Не се ядосвайте — посъветва я Лукашин, — всичко ще се оправи.

И веднага звънна телефонът.

Лукашин се зарадва:

— Междуградски! Ало, Москва ли е? Ало...

В една телефонна кабина Иполит почервеня, окачи ядно слушалката, излезе и тръшна вратата.

Лукашин огорчено каза:

— Май беше Иполит...

— Защо се обадохте? Кой ви е дал право? — Надя беше отчаяна.

— Но аз не знаех, че е той. Мислех, че е Москва — виновно се заоправдава Лукашин. — Моля ви, простете ми.

Телефонът иззвъня пак.

Надя се развика:

— Не го пипайте! Аз ще се обадя!

И хукна към апарата.

— Ало... Москва?... Да, свързвайте...

В Москва, в апартамента на Лукашин, една обърквана девойка държеше слушалката.

— От Ленинград ли?

— Галя, аз съм! — виновно си призна Лукашин.

— Ах, там си значи! — гневно каза Галя. — Благодаря, че поне се обади...

Лукашин не знаеше откъде да почне:

— Честита Нова година, Галя!

— Значи се обаждаш да ми честитиш? Трогната съм!

— Разбираш ли, стана една глупава история... — почна Лукашин, но Галя го прекъсна:

— Аз се чудя какво е станало, звъня по болници и по морги... А ти... просто си избягал от мен!

— Аз те обичам! — възрази нещастният Лукашин.

Галя не обърна внимание на думите му.

— Сега разбирам защо предварително ми разказа за Ленинград...

— Това е съвсем друг случай! Ще ти обясня всичко... Отидох на баня... с приятели... Имаме си традиция да се къпем...

— Няма нужда от повече приказки! — сухо го прекъсна Галя.

— Моля ти се... Чакай малко... Можеш да провериш. Обади се в Ленинград на 14-50-30. Идвам си с първия самолет...

— Няма защо да бързаш! Оставям ти ключа на масата.

— Недей... Недей на масата... Не затваряй...

Но Галя не се трогна от молбата му и затвори.

— Ало... Ало... — Лукашин също затвори и горчиво се усмихна. — Май вече нямам годеница.

— Нищо, ще си намерите друга! — равнодушно се обади Надя.

Телефонът звънна пак.

Лукашин с надежда се хвърли към него.

— Галя! А... Да... Свършихме... — После изведнъж се нахвърли срещу Надя: — Друга... Не ми трябва идиотските ви съвети! Какво знаете вие? Аз никога не съм се женил. Цял живот търсих и най-сетне я намерих!

— Какво ми крещите? — ядоса се Надя.

— Защото се бъркате в чужди работи! — Лукашин вече не беше на себе си. — Друга съм щял да си намеря...

— Забравяте, че сте в моята къща! — Надя беше потресена от неблагодарността на натрапника.

— По дяволите и къщата ви, и вие, и вашият Отело! — Лукашин цял трепереше от гняв.

— Грубиян! — ядосано извика Надя. — Вие сте просто грубиян!

— А вие... — Лукашин не намираше думи. — Вие...

Надя седна и спокойно кръстоса крака.

— Марш оттук!

Лукашин също седна.

— Никъде няма да ходя! Самолетът ми е чак в седем!

— Тогава ще се махна аз! — скочи Надя.

— Прав ви път! — Лукашин седна на масата и почна да си сервира.

— А, не! — възмути се Надя. — Без тия номера!

Върна се до масата, дръпна чинията от ръцете на Лукашин и я сложи пред себе си.

Лукашин си взе чиста чиния, но Надя я грабна и я удари в пода. Парченцата се пръснаха из цялата стая.

— Отвратително женище! — викна Лукашин.

Надя го заплаши:

— Още една дума, и със следващата чиния по главата!

Лукашин за всеки случай не възрази. Надя почна да яде. Ядеше демонстративно, лакомо:

— А пък вашата Галя вече си е отишла! Много добре е направила. Има късмет. Сега ще си намери свестен човек. Защо не ми възразявате? Не можете, а?

— Страх ме е от следващата чиния! — призна Лукашин, впил гладен поглед в храната.

В този миг някой звънна на вратата.

— Това е Иполит! — възкликна Надя. — Скачайте през балкона!

— Да не съм луд да си чупя краката! — отвърна Лукашин.

Надя отиде да отвори и в апартамента нахълтаха приятелките ѝ Татяна и Валентина. Рукна порой от думи:

— Минавахме покрай вас и...

— Честита Нова година, Надюша!

Лукашин се възползва от отсъствието на стопанката и набързо си натъпка устата с разни неща от масата.

— Само да зърнем приятеля ти...

— Мъжете чакат долу. Не ги взехме, че после не можеш ги изгони!

— Да, мъжете се гонят трудно! — въздъхна Надя. — Е, влизайте. Ето ви го... вижте го само.

Приятелките влязоха в стаята. Лукашин стана и се поклони. Все още дъвчеше лакомо.

— Скъпи Иполит Георгиевич! — тържествено почна Валентина. — Ние, най-добрите Надини приятелки...

— Работим в едно училище, а пък тя ви крие... — включи се Татяна.

Докато се запознаваха, Надя, без да я видят, скри снимката на Иполит, сложена на видно място на библиотеката.

— Но аз не съм... — опита се да възрази Лукашин, обаче човек трудно може да възрази с пълна уста.

— Не ни прекъсвайте, не е възпитано! — направи му забележка Таня.

Приятелките на Надя бяха коренно различни. Ако Валентина приличаше на педагогическа вълчица, сменила кожата си само за празника, то затрогващата миниатюрна синеока Татяна изобщо не приличаше на учителка.

— Минаваме специално — продължаваше Валентина — за да ви поздравим и двамата. Вие трябва да знаете, че нашата Надя е изключителна жена, трябва да знаете колко я обичат в училище и учителите, и родителите...

— И дори децата! — добави Татяна.

— Надежда е отличен педагог — привично продължаваше изказването си Валентина, — добър другар, активно се включва в колективните мероприятия, участва в обществената работа...

— И чудесно пее — обади се Татяна.

— Много се радвам — най-сетне успя да проговори Лукашин, — но аз не съм човекът, за когото ме мислите!

— Не го слушайте! — неочаквано се намеси Надя. — Хайде сядайте на масата. Извикайте и мъжете!

— Не искаме да ви пречим! — завъртя глава Татяна.

— Ама вие не можете да ни попречите! — На Лукашин цялата тази история явно не му харесваше. Освен това основната черта на характера му беше правдивостта. — Ние, така да се каже, почти не се познаваме. За пръв път видях Надежда... — Той се обърна към Надя: — Как сте по баща?

— Василиевна! — съобщи Татяна през смях.

— Надежда Василиевна в единнайсет часа тази вечер!

— Иполит, стига си се шегувал! — Тези Надини думи, естествено, се отнасяха до Лукашин. Подобна груба лъжа взмути нашия правдолюбец.

— Не съм Иполит и никога няма да бъда!

— Нека си се шегува — обади се Татяна. — Много му отива. Страшно ми харесват вашите отношения...

— Но аз наистина... — разяри се Лукашин, но Надя го прекъсна:

— Стига вече, Иполит, не е остроумно! Покани гостите.

— И все пак аз не съм Иполит! — настояваше Лукашин.

Валентина вдигна чаша шампанско:

— За вашето семейно щастие!

— Отказвам да пия! — Лукашин дори не си вдигна чашата.

— Горчиво! — викна Татяна, а Валентина се присъедини:

— Точно така! Горчиво!

— Не ща да се целувам с нея! — заинати се Лукашин.

Но Надя се изправи пред него и преди той да успее да окаже съпротива, го целуна в устата.

— Въпреки това аз пак не съм Иполит! — заяви Лукашин.

— Иполит Георгиевич — искрено се веселеше Таня, — харесва ли ви как пее Надя?

— Не знам... — недоволно отвърна Лукашин. — Не съм я чувал, не ми харесва!

Валя изумено впери очи в Надя.

— Не си пяла никога на своя Иполит, така ли?

— Това е най-непростимата ми грешка! — призна Надя. —
Подай ми китарата.

— Не ща музика! — умоляваше Лукашин. — Не обичам
самодейците!

— От къде на къде самодейци! — Валя свали китарата от стената
и я подаде на Надя.

— Карай нашата! — поръча Таня. Карай „Влакчето“, Надюша!
— И почна да дирижира.

Надя закачливо запя:

*Ще тръгне влакчето към Тихорецката,
перон смалвяващ се, вагонче блеснало,
стени опушени, часовник, чакане,
развени кърпички, очи разплакани.*

Таня и Валентина ѝ пригласяха:

*Развени кърпички, развени кърпички,
развени кърпички, очи разплакани...*

Надя и Лукашин се спогледаха.
За пръв път.

*Ще заразплитат в купе изстинало
и мойто бъдеще, и мойто минало,
лъжи триметрови ще заразтягам аз,
с какво прощавам се — то не засяга вас.*

Лукашин гледаше пеещата Надя и чак сега видя, че тя всъщност
е красива.

Ще си излее морякът мъката,

*животът тежък бил, трудна разлътката,
ще се сбогува с мен съвсем разчувствано,
ще тръгне влакчето, ще ме напусне той.^[1]*

Нестройно, но затова пък с въодушевление подхванаха последния стих Татяна и Валентина.

— Да, не бях чувал такова нещо! — сухо процеди Лукашин.

— Боже мой, колко съм щастлива, приятели! — въздъхна Валя.

— Хайде, Валентина, че ще ни измръзнат мъжете! — сети се Татяна.

— Надя, Иполит, желаем ви щастие!

— Нямам сили да възразя! — Лукашин наистина беше изтощен.

Татяна и Валентина тръгнаха към вратата.

— Чудесен е! — тихичко каза Татяна, а Валентина прибави:

— Одобрявам го... Надежда, аз си знаех, че няма да сбъркаш, той е свестен човек и най-важното — сериозен, положителен!

Надя се върна в стаята и Лукашин попита:

— Защо го направихте?

Надя тъжно се усмихна:

— Вие пък — като папагал: „Не съм Иполит, не съм Иполит...“ Какво искате, да им разкажа как сте ходили на баня ли? Та утре цялото училище да приказва, че посрещам Нова година с някакъв пропаднал тип!

— Не съм пропаднал тип, аз съм нещастен човек!

— Пропадналите не могат ли да бъдат нещастни? — с основание попита Надя.

— Ами как ще им представите истинския Иполит?

— Истинският сигурно вече няма да дойде... — натъжи се Надя и пак сложи снимката на мястото ѝ.

— Защо все аз трябва да ви утешавам? — възмути се Лукашин.

— Защо вие не ме утешавате? Аз съм по-нещастен от вас. Вие поне сте си вкъщи.

— Защото вие сам сте си виновен!

— Да не съм го направил нарочно? Аз също съм жертва на обстоятелствата. Може ли да хапна нещо?

— Яхте! Всичко има. Няма да го хвърлям сега!

Лукашин с апетит се нахвърли върху салатата.

— Чудо! — профъфли той с натъпкана уста. — Вие ли сте я правили?

— Разбира се, че аз. Исках да се изфукам!

— Има защо. Много обичам да си похапна!

— А пък аз, да ви кажа, мразя да готвя! — откровено сподели Надя. — Вярно, че нямам и време покрай моите мързеланковци и хулиганчета... Сутрин излизам и...

— Превъзпитавате ли ги? — Лукашин опита желираната риба, но тя явно беше толкова лоша, че той леко отмести чинията.

— Аз тях, те мене. Опитвам се да ги накарам да мислят, малко от малко поне. Да имат за всичко собствено мнение...

— А те на какво ви учат?

— Сигурно на същото... — усмихна се Надя.

— Аз пък съм представител на най-консервативната професия...

— Не мисля. Нашите професии са съперници в това отношение... — не се съгласи Надя.

— Най-трудното при нас е да имаш собствено мнение. Ами ако сбъркаш? Грешките на лекарите струват много скъпо на всички.

— Грешките на учителите не са толкова очевидни — мислеше Надя на глас, — но в крайна сметка струват също толкова.

— И все пак ние с вас сме си избрали най-хубавите професии на света! — възкликна Лукашин. — И най-важните!

— Ако се съди по заплатите, едва ли!

Разсмяха се. Лукашин неволно се поддаде на породилата се между двамата топлинка и каза:

— Знаете ли, когато приятелките ви ви хвалеха, на мен ми беше приятно... Не знам защо...

— Не се подмазвайте — предупреди го Надя.

— За разлика от вас — малко лукаво се усмихна Лукашин, — приятелката ви веднага разбра, че съм положителен!

— Естествено! Нали не сте нахълтали в нейния апартамент.

— Вярно! — засмя се Лукашин и седна до грамофона. — Засега не съм. Обаче ние с вас посрещаме Новата година доста странно... — Лукашин сложи някаква плоча. — Знаете ли, ако някога, съвсем случайно, се срещнем... и си спомним всичко, ще си умрем от смях...

И Евгений важно се поклонил, за да покани Надя на танц.

— Мисля, че не ми беше до смях, когато влязох и видях... как сте се изтегна... — Надя подаде ръка на Лукашин и двамата бавно закръжиха наред стаята.

— А пък аз... — спомняше си Женя — се будя в собственото си легло, понеже някаква жена ме полива с чайник! И на мен не ми беше до смях! — И прихна.

— Аз казвам: „Измитайте се...“ — разсмя се и Надя.

— А аз казвам: „Как смееете да се държите така в собствения ми апартамент!“ — не можеше да се спре Лукашин и автоматично притисна Надя до себе си.

— А пък аз се възмутих... и загубих и ума, и дума... Кой е този?... Ако е крадец, защо е легнал... Уморен крадец, полегнал да си подремне в обрания апартамент... — И Надя, без да иска, докосна с буза страната на Лукашин.

— Ама в първия миг толкова да ви намразя... — давеше се от смях Лукашин. — Толкова да ви намразя...

Надя се кикотеше още по-силно:

— Вие пък ми бяхте направо отвратителен!

И тогава се звънна.

Лукашин и Надя млъкнаха, в един миг се почувстваха така неудобно, като че ли са ги заварили на местопрестъплението. Не смееха да се погледнат.

Паузата се проточи. Пак се звънна.

— Да отворя ли? — тихо попита Лукашин.

Надя тръгна към вратата. Беше Иполит.

С влизането почна да се оправдава:

— Мила, прости ми... избухнах, не бях прав... Само развалих новогодишната ни вечер.

— Много хубаво, че се върна! — каза Надя. — Страх ме беше, че няма да дойдеш. Сваляй палтото и влизай!

Помогна му да се съблече, той нежно ѝ целуна ръка и двамата заедно влязоха в стаята. Щом видя Лукашин, Иполит се вцепени.

— Този още ли е тук?

— Не мога да го изгоня на улицата. Първият самолет е чак в седем.

Иполит с широки крачки прекоси стаята.

— Да беше седял на летището. Нищо нямаше да му стане!

Лукашин мълчеше. Иполит се огледа и прецени обстановката:

— Значи така... Вечеряли сте вече... Добре си прекарвате... Музика си слушате...

— Че няма да седим гладни — каза Надя и спря грамофона. — Сядай с нас!

— С вас? — многозначително произнесе Иполит.

— Не се хващай за думите! — понамръщи се Надя.

Иполит долови нещо в интонацията ѝ, май си спомни одевешната кавга и предложи помирително решение:

— Виж какво... дай да му извикаме такси и да му го платим до летището...

— На Нова година таксито ще дойде чак сутринта... — констатира Надя, а Лукашин се мъчеше да скрие усмивката си.

— Тогава... Тогава... — Иполит едва се сдържаше. — Да върви пеша.

— До летището? — Надя поклати глава. — Много е далече.

— На тебе вече ти е жал за него, нали? — нервно попита Иполит.

— Иполит! — Надя също беше ядосана. — Дори моето ангелско търпение може да се изчерпи!

Тогава Иполит кипна:

— Значи аз съм виновен за всичко!? Може би вече си го харесала!? Може вече да си имате нещо, а? И аз ви преча, нали?

Сега не издържа и Лукашин:

— Как не ви е срам!

— Мълчете! Вие нямате нищо общо! — кресна му Иполит, но Лукашин наиздателно продължи:

— Щом обичате една жена, трябва да ѝ вярвате, Иполит Георгиевич, любовта почва от доверието...

— Я не ме учете!

— Няма да е лошо да ме изслушате!

— Надя, кажи му да спре! — изсъска Иполит.

Но Лукашин се беше разпалил и не можеше да спре.

— Надежда Василичевна е чудесна жена... чудесен човек... Умна е, хубаво готви... нали ядох!... Тактична е, красива е в края на краищата! А вие се държите отвратително! Веднага се извинете!

— Сега ще те убия! — яростно изхърка Иполит и се нахвърли върху Лукашин.

Започна се люта борба. Надя я наблюдаваше с известен интерес, така едно време на рицарските турнири дамите са гледали кавалерите си да се хвърлят един срещу друг с мечове и копия.

— Спрете! Само бой ми липсва! — викна тя.

Победител в схватката беше Лукашин. Повали Иполит на пода и му изви ръката зад гърба.

— Моли я за прошка!

— Защо ми говорите на „ти“? — възмути се Иполит. Дишаше тежко.

— Защото си победен! — Лукашин му изви ръката по-силно и Иполит изпищя:

— Ще ми счупите ръката!

— Аз ще я счупя, аз ще я оправя! — милосърдно обеща Лукашин. — Моли я за прошка.

На Надя ѝ омръзна да ги гледа.

— Женя, пуснете го!

— Ах, значи той вече е Женя! — пресекнато изхлипа Иполит.

— А ти какво искаш, да нямам име ли? — каза Лукашин и послушно го пусна.

— Сега се махайте! И двамата! — заповяда Надя.

— Не исках да го бия! — оплака се Лукашин като малко момче. — Той пръв започна!

Надя ги гледаше така свирепо, че и двамата мълчешком тръгнаха към вратата.

Спряха пред нея и всеки възпитано направи път на другия. Никой не искаше да си тръгне пръв.

— Стига сте се правили на идиоти! — скара им се Надя.

Тогава и двамата като по команда едновременно се промушиха през вратата, без да се изпускат от очи си взеха палтата и все така едновременно излязоха от апартамента.

Щом си отидоха, Надя вдигна телефона.

— За много години, Николай Иванович!... Надя се обажда... Благодаря. Татяна там ли е?...

Иполит и Лукашин излязоха от блока и се спряха.

— Вие накъде сте? — попита Лукашин.

— Насам! — посочи Иполит.

— Тогава аз съм натам! — И Лукашин посочи в противоположна посока.

— Съвсем естествено, че сме в различни посоки! — каза Иполит и тръгна.

Лукашин също тръгна, макар да нямаше представа къде отива.

Стигна до първата пряка, сви наляво, повървя още малко и умислен спря.

А през това време Надя свършваше разговора с приятелката си:

— Сега ще дойда при вас... Не, не... Не сме се скарали... После ще ти разкажа... Ами тогава... тогава елате вие...

Лукашин постоя малко на затрупаната със сняг улица. После нещо му хрумна. Ако можехме да четем чужди мисли, щяхме да разберем, че си каза: „Ами ако Иполит е излязъл по-хитър и вече се е върнал?“

И пъргаво затича обратно.

Докато приближаваше блок 25, видя, че насреща му тича Иполит — очевидно му беше хрумнала същата мисъл.

— Значи така! — каза единият.

— Така! — отвърна другият.

— Но нали ви изгониха! — напомни Лукашин.

— И двамата ни изгониха! — уточни Иполит.

— Прав сте! — съгласи се Лукашин.

Постояха един срещу друг.

— Има да стоим дълго. Много време имам до самолета.

— А пък аз днес не съм на работа!

— Студеничко е! — пръв си призна Лукашин.

— Да, пощипва, а пък както забелязах, бельото ви е доста тъничко! — съгласи се Иполит.

— И вашите обувки са с доста тънки подметки! — не му остана дължен Лукашин.

— Ще ви хване пневмония и после, току-виж, летален изход — плашеше съперника си Иполит.

— Ще загинем рамо до рамо! — Лукашин беше решен на всичко.

— Аз не мисля да загивам! Мога да вляза в колата!

Замръзваха, но никой не се предаваше. Бяха решени да видят кой е по-издръжлив.

Неочаквано Иполит се усмихна иронично.

— Какво се сетихте? — веднага реагира Лукашин.

— Не мисля да ви осведомявам!

— По лицето ви е изписано, че мислите за мен!

— За вас, за вас, другарю авантюрист! — насмешливо каза Иполит. — За вас няма нищо установено, нищо законно, нищо свято. Такива като вас не вярват в разума, а в порива. Вие сте опасен за обществото!

Лукашин потрепваше, за да се пребори със студа.

— Вие ме ласкаете!

— Чакам да ми отговорите! — обади се Иполит. — Откровеност за откровеност.

— Готово! Хората като вас винаги са прави. Вие живеете както трябва, както ви се казва, но в това е вашата слабост. Не сте способни на безумство. За велики неща не ви стигат силите, а пък животът не се вписва в тесните ви рамки! — Лукашин изведнъж прекъсна дидактичния си монолог и изкрещя: — Ура!

— Какво „ура“? — подозрително попита Иполит.

— Качвам се. Имам уважителна причина. Забравил съм си чантата! — тържествуващо отговори Лукашин.

— Направили сте го нарочно!

— Тогавя защо щях да мръзна толкова време? — Този път логиката явно беше на негова страна.

— Аз ще ви я донеса! — предложи Иполит.

— Не мога да ви се доверя! — Лукашин вече влизаше в блока. — В чантата имам скъпа метличка!

— Кажете ми — Иполит вървеше по петите му, — защо отидохте на баня? Не можете ли да се къпете вкъщи?

— Вие не можете да го разберете! — отсече Лукашин.

Конкурентите влязоха във входа.

В това време у Надини звънна телефонът.

Тя се обади:

— Ало? От Москва ли?...

— Моля ви, Лукашин да се обади — чу се женски глас.

— Галя ли е? Женя вече тръгна за летището — каза Надя.

— А вие коя сте? — предизвикателно се поинтересува Галя.

— Случайна позната! — отвърна Надя.

— И той как попадна у вас?

— Сега ще ви обясня всичко. — И също като Лукашин Надя почна от самото начало: — Вчера Женя отишъл на баня...

— Каква баня? — не издържа Галя. — Той си има баня вкъщи!... Лукашин и Иполит спряха на площадката.

Иполит посегна към звънеца, но не се осмели да звънне...

Надя искрено се стараеше да бъде убедителна:

— Те си имат традиция. Всяка година на трийсет и първи декември Женя ходи с приятелите си на баня.

— Откъде знаете? Значи го познавате отдавна?

— Не, запознахме се преди няколко часа. Разбирате ли, моят адрес в Ленинград е същият като неговия — Трета Строителна, блок 25, 12-и апартамент. И той го казал на таксито...

Галя изобщо не ѝ вярваше.

— Всичко разбрах. Вие знаете дори адреса му в Москва...

Иполит и Лукашин все така стърчаха пред вратата на апартамента. Лукашин подаде на съперника си два ключа. Иполит неуспешно се опита да отключи горната брава.

— Не се притеснявайте! — успокои го московчанинът.

— Не ме учете! — сряза го ленинградчанинът.

— Дайте да ви помогна — лукаво предложи Евгений.

— Не ща — твърдо отказа Иполит.

Лукашин му взе ключовете и отвори долната брава.

— Проста работа! — каза той, отвори и пусна Иполит напред. — Заповядайте!

Съперникът му се усмихна презрително.

— Личи си, че сте професионален крадец!

Заедно прекрачиха прага и заедно чуха, че Надя говори по телефона. И пак заедно, щом чуха какво точно казва, застинаха.

— Галя... Галя... — припряно говореше Надя. — Не затваряйте. Нищо не сте разбрали... Вашият Женя е добър, чудесен е... Изобщо не е виновен... Да си кажа, малко ви завиждам... Той много ми хареса... Простете му...

При тези думи Иполит ненавиждащо изгледа съперника си и вбесен хукна надолу. Лукашин го изпрати с поглед, въздъхна облекчено и понеже не искаше да подслушва, остана на площадката.

— Защо го защитавате? — попита Галя. — Вие омъжена ли сте?

— Това няма никакво значение! — отклони въпроса Надя.

— Значи не сте... — чисто по женски заключи Галя. — И той е дошъл в Ленинград да празнувате Новата година!

— Нищо подобно — развълнува се Надя. — Вчера Женя отишъл с приятелите си на баня и там...

— Стига с тази баня — прекъсна я Галя и неочаквано добави: — На колко години сте?

— На много... — отвърна Надя след известна пауза.

— Значи последен шанс, нали?

— Не ви ли е срам?

— Мене да ме е срам? Да не съм ви откраднала годеника?

— Не ме разбирате правилно...

— Вие сте хищница! Обаче въпреки всичко няма да успеете! В последния момент той ще ви избяга...

Галя затвори. Надя машинално каза: „Ало... Ало...“, после и тя затвори.

Лукашин пак отключи, нададе ухо — май бяха свършили с телефона.

— Може ли? — попита той. — Извинете... Забравил съм си чантата.

— Галя ви търси...

— Откъде е взела телефона? — лукаво се учуди Лукашин. — Всъщност да, нали ѝ го казах... Освен това вашият телефон се помни лесно...

— Опитах се да ѝ обясня всичко, но тя не ми повярва... Казах ѝ, че сте тръгнали за летището.

— Много съм ви благодарен! — каза Лукашин, помълча и плахо се обади: — Е, аз тръгвам!

Надя не оправда надеждите му и заяви:

— Приятно пътуване!

Лукашин се чудеше какво още да каже.

— Благодаря ви за всичко...

— Няма нищо... — отвърна Надя.

— Е, аз да тръгвам! — Речникът на Лукашин не беше твърде разнообразен.

— Как ще стигнете до летището? — Надя като че ли му помагаше да излезе от задънената улица. — Още няма автобуси...

— И аз не знам... — отвърна Лукашин. — Все ще стигна.

И Надя неочаквано рязко тръсна:

— Хайде тръгвайте!

Лукашин, който не познаваше капризите на женската душа, покорно тръгна към вратата.

— Значи аз такова... Искях само да ви кажа...

— Какво? — бързо попита Надя.

— Може ли някой път да ви се обадя?

— Помните ли телефона ми?

— 14-50-30.

— Обадете се! — разреши тя.

— Благодаря. — Лукашин направи още една крачка към вратата.

— Простете нахълтването ми!

— Честита Нова година! — В гласа на Надя се долавяше тъжен нюанс, но Лукашин не го усети.

— Благодаря! И на вас!

Вече беше хванал дръжката на вратата и Надя, ясно видяла, че този глупчо сега наистина ще си отиде, възкликна:

— Какво правите?!

— Отивам си!

— Но вие... вие търсите предлог да останете!

— Да, но не намирам!

— А пък аз... — призна Надя — не мога да намеря предлог да ви задържа!

— Наистина ли?... — радостно се обърна Лукашин. — Тогава да се съблека и да поостана!

И на двамата им беше неудобно, не знаеха какво да си кажат и както става в подобни случаи, не смееха да се погледнат. Надя седна в единия ъгъл на стаята, а Лукашин се сгъна на ръба на дивана в другия. Паузата се проточи. Ставаше непоносимо дълга. Тогава Лукашин се изправи, погледна Надя въпросително и откачи китарата от стената.

— Искате ли да ви изпея нещо?

— Защото само мълчим ли?

— Може би затова. Не че пея кой знае как, но обичам да пея... —

И закачливо запя:

Страх не ви би морил от пожари,

*ако нямате дом построен.
И не ще ви напусне жена ви,
ако бъдете вечно ерген.*

*Ако нямате куче, тогава
не ще хокат и песа ви стар.
И другарят не ще ви предава,
ако нямате близък другар.*

*Ако нямате собствена леля,
след смъртта ѝ не ви чака скръб.
Ако ли пък не сте и живели,
не сте застрашен и от смърт.*

*Оркестърът гръмко свири,
тътне тръба от мед.
Нека всеки сам да избира —
да има ли, или не?!^[2]*

— Много проблемна песен... — подсмихна се Надя.

— Само че аз не взех китарата току-тъй. Сега вие като гостоприемна стопанка ще трябва да ми отвърнете със същото... Хайде изпейте нещо. — И Лукашин ѝ подаде китарата.

Тя я взе, но не ѝ се пееше.

— Нали не ви хареса как пея...

— Хареса ми... излъгах... лъжа...

— Винаги ли?

— Почти! — засмя се Лукашин и застана пред снимката ѝ, която беше на библиотеката до снимката на Иполит.

— Много хубава снимка!

— Обикновено излизам лошо, но тази и аз я харесвам... Нищо, че е от десет години...

— Същата сте си — галантно заяви Лукашин.

— Пак лъжете, нали?

— Почти не...

— Вие къде работите? — попита Надя.

— В една поликлиника. Приемам болни. Понякога до трийсет души дневно.

— Втръсва ли ви?

— Разбира се — съгласи се Лукашин. — Обаче няма начин. Нали са болни! Трябва да ги лекувам.

— Добре. Щом е така, ще ви попея — изведнъж се съгласи Надя. — Макар че не заслужавате.

И тихо запя прекрасните стихове на Цветаева:

*Добре е, че сте болен не за мен,
че не за вас отколе боледувам,
че земното кълбо през никой ден
под стъпките ви няма да отплува.
Добре е, че ненужно е — безкрай
да си подбирам думите лукави.
И да не се червя, когато най-
невинно се докосваме с ръкави.*

*Благодаря ви — най-далечен мой,
че мене — без сърцето ви да знае! —
обичате: за нощния покой,
за редките ни срещи подир залез,
за не-разходките ни в час стъмен,
за слънцето — над други дете плува,
и че — уви! — сте болен не за мен,
че не за вас — уви! — аз боледувам.^[3]*

Когато свърши, Лукашин неочаквано каза:

— Надя, искам да ви помоля нещо... Малко нахално...

— Какво?

— Няма ли да се разсърдите?

— Ще се опитам.

— И няма да ме изгоните?

— Щом не съм го направила досега... Искате да ви изпея още нещо ли? — усмихна се тя.

— Не... Надя, може ли да махна от библиотеката снимката на Иполит и да я скъсам?

— Не, не може... — студено му отказа Надя.

— Нима ви е мъчно, че той си отиде? — Гласът на Лукашин прозвуча потиснато.

— Какво ви интересува?

— Интересува ме.

— Да! — предизвикателно отговори Надя. — Мъчно ми е.

— Сигурна ли сте?

Надя мълчеше...

— На колко години сте, на трийсет и две? — нетактично попита Лукашин.

— На трийсет и четири...

— Трийсет и четири... — замислено повтори той. — Без мъж, без семейство. Случва се. Като не върви — не върви. И изведнъж се появява Иполит — положителен, сериозен. Вдъхва чувство за спокойствие и сигурност. За непоклатимост. Сто на сто е добра партия. Кола, апартамент. Приятелките ви съветват — гледай да не го изтървеш...

— Ама вие сте били жесток!...

— Нали съм хирург. Често трябва да режа хората, та после да оздравеят.

— И не ви ли е жал за тях?

— Разбира се... — Лукашин сви рамене.

— И на мен понякога ми е жал за себе си — тъжно се усмихна Надя. — Прибера се вечер, седна във фотьойла и се съжалявам. Но ми се случва рядко...

— И нито веднъж не сте се омъжвали?

— Веднъж. Наполовина.

— Как така? — Лукашин се стъписа. — Как наполовина?

— Ами така... Срецахме се два пъти седмично... Цели десет години... Оттогава не обичам съботите и неделите. И празниците. По празниците винаги бях сама.

— Женен ли беше? — сети се Лукашин.

— И досега си е женен.

— И вие — с видимо усилие я попита той — още го обичате?

— Не! — твърдо отговори Надя. Срещна острия поглед на Лукашин и се усмихна. — Не! Хайде по-добре да прием кафе!

— А пък аз нямах успех с жените още от училище! — Лукашин изведнъж се ободри. — Имах една съученичка Ира — нищо особено... обаче все пак една такава... И още в осми клас... дете се казва... й хвърлих око. Обаче тя изобщо не ми обръщаше внимание. А после, вече след училище, се омъжи за Павел...

— С когото ходите на баня и вместо когото сте дошли в Ленинград ли? — уточни Надя.

— Точно за него... — потвърди Лукашин. — Естествено, поканиха ме на сватбата. Много ми беше мъчно, станах и казах вместо наздравица: „Ира, пожелавам ти по-скоро да напуснеш Павел и да дойдеш при мен. Ще те чакам!“ Изхвърлиха ме, разбира се. Голям скандал стана!

— А сега сте приятели с Павел, така ли?

— Защо сега? Цял живот. Той не е виновен, че го е харесала. И трябваше да дойде за Нова година в Ленинград при нея. Тя е тук в командировка.

— Горката Ира! Значи и тя е нещастна!

— Защо и тя? — обиди се Лукашин. — Аз например не се чувствам нещастен! — Усмихна се и допълни: — И с удоволствие отивам да направя кафе...

— Защо вие? — учуди се Надя.

— Вие наистина пеете чудесно! — шеговито констатира Лукашин. — Обаче изобщо не можете да готвите! Вашата желирана риба не е никаква риба... ами истинска отрова!...

— А ме похвалихте! — ахна Надя.

— Подмазвах се...

— Не сте много учтив... — намръщи се стопанката. — Всяка жена е убедена, че е най-добрата готвачка на света.

— Права сте — съгласи се Лукашин. — Изобщо не мога да се позная. Вкъщи цял живот ме мислят за свит. Мама винаги казва, че всички ме използват, а приятелите ми викат, че съм мухльо.

— Според мен те ви правят комплимент! — сухо забеляза Надя.

— Аз също мислех, че съм мухльо...

— Какво високо самомнение — насмешливо добави Надя.

— А сега се чувствам друг, по-...

— Нахален! — саркастично се засмя Надя.

— Защо говорите така? — огорчи се Лукашин. — Смел... И по-...

— Безцеремонен! — пак така издевателски му подсказа Надя.

— Не, решителен! По-...

— Разпасан! — продължи да суфлира тя.

— Не, не познахте! Чувствам се като човек, който може да постигне всичко! Разбирате ли, все едно някаква сила, която е спала у мен, се пробужда. Сигурно защото ви срещнах. Благодарение на вас се прояви истинският ми характер, за който дори не подозирах.

Надя изумено плесна с ръце.

— Чувате ли се какво говорите?! Значи аз съм ви направила грубиян?

Лукашин чак се захласна.

— Още никой не ме е наричал така! Аз съм щастлив, Надя!

В този момент на вратата се звънна.

— Ама че е досаден! — освирепя Лукашин. — Направо не знам какво ще го направя!

Решително тръгна към вратата, но Надя го отблъсна:

— Да не сте посмели! Аз ще отворя!

Излезе в антрето и рязко дръпна външната врата. На прага стояха Валентина и Татяна. Бяха дошли за Надя, както се бяха разбрали по телефона.

— Ще спиш при мен! — предложи ѝ Валентина. — Какво стана, Надя? Сигурно се е държал безобразно!

— Скарахте ли се? — попита Татяна.

— Женен е, нали? — продължи Валентина. — Веднага го усетих!

— Има дете, нали! — предположи Татяна.

Щом чу гласовете на жените, Лукашин отиде до библиотеката, където се кипреше снимката на Иполит, съкрушено разпери ръце, сякаш се извиняваше на съперника си, и бутна снимката по очи. След това си деяние решително излезе в антрето.

— Защо идвате? Кой ви е викал? Моля ви, вървете си!

— Вие да не сте луд? — възмути се Надя.

Гостенките се стъписаха от подобно посрещане.

— Но Надя ни помоли... — почна Татяна.

— Никъде не я пускам! — решително заяви Лукашин.
— От къде на къде се разпореждате тук? — Надя също се слиса.
Отговорът на Лукашин беше нахален и, главно, правдив и убедителен:

— Нали съм Иполит!

Надя се изсмя.

— Защо се смеете? — поинтересува се Лукашин.

— Защото лъжеш! — отвърна Надя, без дори да забележи, че говори вече на „ти“. — Момичета! — обърна се тя към приятелките си.
— Одеве ми беше неудобно да ви кажа...

— Кажи им де, кажи им! — заплашително я посъветва Лукашин.

— Това не е Иполит! — продължи отчаяно Надя. — Това е съвсем друг човек. Дори не му знам името.

— Не й вярвайте! — намеси се Лукашин. — Аз съм Иполит. От къде на къде Надя ще прекарва нощта с непознат мъж?

— Сега ще ви обясня всичко, момичета! — Надя не знаеше как да се измъкне от положението. — Снощи се върнах...

— Хайде разкажи им и за банята! — пресече я Лукашин. — Веднага ще ти повярват!

— Снощи се върнах и видях... — продължаваше опитите си Надя.

— Разкажи им, че си ме заварила в леглото си — посъветва я Лукашин.

— Ние май да си вървим! — смути се Валентина.

— Женя — кипна Надя, — престани да се правиш на идиот!

— Какъв Женя? — кипна и Лукашин. — Къде е този Женя!?
Развод!

— Сега ще го пребия! — Надя очевидно се канеше да изпълни заканата си, но приятелките ѝ я удържаха насила.

— По-добре след като си отидем — каза Татяна.

— Тогава не си ходете! — помоли Лукашин.

— Ще го науча аз него! — буйстваше Надя.

— Постойте малко, момичета. Хайде да се чукнем. Нова година е все пак! — Лукашин ги подбутваше към масата. Наля пак шампанско.

— Да сте живи и здрави! — Татяна явно искаше да помири „младите“.

— Какво ти здраве! — оплака се Лукашин. — Здравенцето ми взе тя.

Валентина припряно почна:

— Скъпи Надя и Иполит!

— Но той не е Иполит! — уморено я прекъсна Надя.

— Надя, това вече не е остроумно! — намеси се Татяна.

— Разбира се, че не е! — Лукашин изгледа Надя победоносно.

— Вдигам тази чаша — продължи Валентина — с пожелание през новата година вече да не се карате!

— Няма вече! — с готовност се съгласи Лукашин.

— Момичета, аз тръгвам с вас! — заяви Надя.

— Стига глупости! — грубо, като истински съпруг я смъмри Лукашин. — Защо сега не викате „горчиво“?

Надя онемя пред нечуваната му дързост.

— Щом настоявате... Горчиво! — несигурно се обади Валентина.

— Горчиво, горчиво! — присъедини се Татяна.

Надя заотстъпва.

— Не ща да се целувам с него!

Докато вървеше към нея, Лукашин обясни поведението си:

— Масите го искат!

— Женя, не ме докосвайте!

— Аз не съм Женя! Аз съм Иполит!

Лукашин преодоля съпротивата ѝ и я прегърна. Последва дълга целувка. Толкова дълга, че двете приятелки успяха деликатно да се оттеглят. На прага Татяна се обърна, за да види още веднъж любовната сцена, но Валентина насила я измъкна на стълбите.

Най-сетне Лукашин и Надя смутено се отдръпнаха един от друг.

— Къде са Татяна и Валя? — попита Надя. Не знаеше какво да направи.

— Много ми допаднаха приятелките ти... — пое си дъх след целувката Лукашин.

— Вече на „ти“ ли сме? — учуди се Надя.

— Отдавна! — отвърна Лукашин. — Ти не забеляза ли?

И тогава някой пак позвъни.

— Това не е апартамент, а лудница! — Лукашин ядосано хукна да отвори. — Сега ще ги убия!...

В апартамента нахълта шумна компания младежи.

— Тук ли живеят Синицини?

— Един момент. Надя! — викна Лукашин. — Ти как се казваш?

— Шевелъова! — обади се Надя.

— Значи не са тук. Уви... — Лукашин разпери ръце. — Ние сме Шевелъови.

— Ще звъним наред! — предложи едно девойче, а някакъв момък с акордеон засвири бравурен марш.

— Ами ти как се казваш? — попита Надя, когато компанията си тръгна.

— Лукашин.

— А по баща?

— Михайлович.

— Значи, Евгений Михайлович Лукашин — Надя се поклонил кокетно, — много ми е приятно.

Без нищо да каже, Лукашин вдигна телефона.

— Къде ще се обаждаш? — учуди се Надя.

Лукашин вече въртеше.

— Искам да разбера кога е вторият самолет...

— Защо реши да отложиш пътуването си?

— Не искам да заминавам, и точка! Ало, летището ли е, кога има самолет за Москва, не, първия го знам... а вторият... а третият?... А четвъртият?... Безобразие! — Лукашин сърдито тръшна слушалката: — Не ги е срам! Излитат на всеки половин час! — Закрачи из стаята. — Нищо не разбирам вече.

— Какво имаш предвид? — Надя видя, че снимката на Иполит лежи по очи, и я вдигна на законното ѝ място.

— От къде на къде ще заминавам сутринта? На работа съм чак на втори, днес ще се разходим, ще идем до Ермитажа... А довечера ще хвана самолет или влак.

— Много си безцеремонен! — направи му забележка Надя. — Доколкото си спомням, не съм те канила.

— Ами покани ме тогава! — посъветва я Лукашин.

— Защо? — съвсем сериозно попита Надя.

Вместо отговор Лукашин пристъпи към библиотеката, бутна стъклото и взе снимката на Иполит.

— Не мога да говоря така! Имам чувството, че сме трима!

— Не смей да пипаш Иполит!
— Нищо лошо няма да му направя! Ще го пъхна между книгите!
— И Лукашин изпълни заплахата си.
Надя извади снимката и я постави в изходна позиция.
— Добре — съгласи се Лукашин, — нека си стои тук, само ще го обърнем към стената. Важното е да не го виждаме.
И обърна снимката. Надя веднага я постави както си беше.
— Остави Иполит на мира! — подвикна тя.
— Какво се застъпваш за него? — нервно почна Лукашин. И двамата говореха за снимката като за жив човек. — Много скъп спомен, така ли?
— Това не те засяга! — отрязва Надя.
Лукашин обърна снимката и случайно прочете надписа: „На милата ми Наденка...“ Фамилиарността на думите просто го вбеси.
— А, не, това вече е прекалено! Просто... минава всякакви граници!...
И отвори малкото прозорче.
— Какво мислиш да правиш? — настръхна Надя.
— Нека си подиша чист въздух, много е полезно! — И Лукашин изпълни присъдата — хвърли снимката през прозореца.
Тя се завъртя във въздуха и плавно кацна в преспите.
— Слез и вдигни Иполит! — заповяда Надя.
— Да имаш да вземаш! — Лукашин седна във фотьойла и блажено изпружи крака.
— Повтарям още веднъж... — с леден глас продължи Надя.
— Стига вече, Надя! Няма да го направя!
— Виж какво, изчезвай с първия самолет! — Надя вече се ядосваше сериозно. Лукашин явно беше прекалил с изхвърлянето на снимката.
— Изчезвам! — Лукашин взе електрическата самобръсначка от бюфета и добави: — Ей сегичка се избръсвам и вече няма да стъпя тук!
Извади самобръсначката и я включи в контакта.
— Тука да не ти е бръснарница! — Надя тутакси издърпа шнура.
Лукашин пак хладнокръвно пъхна щепсела.
— Не мога да ида при годеницата си небръснат!
— Ах, аз пък бях забравила, че имаш и годеница! — издевателски възкликна Надя.

На вратата се звънна.

— Тичай да отвориш! — посъветва я Лукашин, без да спира да се бърсне. — Сигурно е Иполит. Отдавна не е идвал!

Надя излезе в антрето и отвори. Лукашин беше познал. Наистина беше Иполит. Без да каже нито дума на Надя, той тръгна към хола да провери още ли е тук съперникът му. Лукашин спокойно си се бърснеше и се правеше, че не го забелязва.

— Ах, той вече се бърсне с моята бърсначка! — възкликна Иполит, рязко се обърна и без да каже нищо друго, стремително изскочи от апартамента. Външната врата силно се затръшна.

Бягството на Иполит отново подобри настроението на Лукашин.

Той се избърсна и внимателно прибра самобърсначката.

— Чудесно! Този път си отиде завинаги! — И изведнъж се намръщи. — Обаче защо бърсначката му е тук?

— Нали отиваш при годеницата си, хайде изчезвай! — парира Надя. — Тази бърсначка е на моя годеник!

— На бившия ти годеник! — уточни Лукашин. — Няма го вече Иполит! Забрави го! А пък ако посмее да дойде пак, ще го изхвърля.

Надя отново избухна:

— С какво право ми говориш така? Защо се бъркаш в живота ми? Отдавна ти е време за летището!

— Влакът ми тръгва чак довечера! — Лукашин нахално отиде до дивана, събу се и се изтегна.

— Тогава ще се махна аз! — заплаши го Надя.

— Чудесна мисъл. Разходи се, аз ще подремна! — Лукашин притвори очи. — Уморен съм.

— Ще се върна с милиция!

— Доведи целия участък!

— Дръж ми палтото! — Надя наистина излизаше.

— С удоволствие — процеди Лукашин през зъби. Въздъхна, лениво се надигна, излезе в антрето, свали от закачалката дрехата ѝ и подчертано любезно ѝ помогна. — Заповядай! Това ли е?

— Чакай малко! — Надя посочи ботуша си. — Вдигни ми ципа!...

— С удоволствие! — Лукашин послушно клекна и дръпна ципа на ботуша. — Благодаря за доверието!

Надя посочи другия си ботуш.

— И този!

— През целия си съзнателен живот съм мечтал точно за това! — Лукашин зарадван изпълни отговорното поръчение. После нежно долепи буза до Надиния ботуш.

Надя разбираше, че това нейно излизане всъщност е нелепо, но искаше последната дума да е нейна.

— Само не мисли да ме обереш! Имай предвид, че знам московския ти адрес!

Лукашин безгрижно се засмя. Надя излезе и тръшна вратата. Той остана сам. Огледа се, върна се в хола, отиде на пръсти до библиотеката, бутна стъклото и извади снимката на Надя...

Навън Надя спря, не знаеше какво да направи. Стъпи в пряспата, вдигна снимката на Иполит и я прибра в чантата си.

Мина едно такси. Зелената лампичка показваше, че е свободно.

Надя почти се хвърли пред колелата.

Шофьорът натисна спирачките.

— Качването само на колонката!

— Честита Нова година! — умолително каза Надя.

— От мен да мине! — съгласи се шофьорът. — Бързо!

Надя се настани в таксито.

— Къде да ви откарам? — попита шофьорът.

— Нямам представа! — отвърна тя.

Той ахна и отвори вратата.

— Слизайте!

— Не, не! — завъртя глава Надя. — Вече знам къде, карайте на Московската гара.

---

[1] Текст М. Лвовски — Б.а. ↑

[2] Текст А. Аронов — Б.а. ↑

[3] Превод Валентина Радинска — Б.пр. ↑

Вратата на Надиния апартамент се отвори и в антрето влезе майка ѝ, Олга Николаевна. Лукашин се усмихна тържествуващо. Беше сигурен, че се връща Надя.

— Кой е?

Не последва отговор. Лукашин бързо пхна снимката на Надя в джоба си и се вцепени.

Олга Николаевна стоеше на прага и с ужас гледаше непознатия.

— Извинете! — Лукашин скокна, бързо си навлече самото и нахлузи обувките. — Извинете.

— Ти кой си? — в упор попита Олга Николаевна.

— А вие? — отвърна с въпрос Лукашин. — Всъщност досещам се... — Понечи да пристъпи към нея. — Много ми е приятно...

— Стой там, ще викам! — спря го Олга Николаевна.

Лукашин покорно замръзна.

— Сега ще ви обясня всичко... — И пак понечи да я приближи.

— Стой, не мърдай!

— Не се плашете от мен! — замоли Лукашин.

— Защо си влязъл вкъщи? — строго попита Надината майка, очевидно го мислеше за крадец.

Лукашин въздъхна и пак започна:

— Всяка година на трийсет и първи декември ходим с приятели на баня...

— Не на мене тия! — прекъсна го Олга Николаевна. — Не ме гледай, че съм бабичка. Няма да ми се измъкнеш!

— Изобщо не мисля да се измъквам! Тук ми е добре!

— Обръщай джобовете! — нареди Олга Николаевна. Личеше си, че е жена със силен характер.

Лукашин се усмихна мазно и сложи на масата парите, които Надя му беше дала за билет:

— Ето, задигнал съм само петнайсет рубли!

— Слаба работа! — прецени майката. — Дай ги тук. Друго нищо ли не си прибрал?

— Нямах време.

— На вид си свестен човек! — Олга Николаевна поклати глава. — Не приличаш на обирджия. Не те ли е срам да крадеш по апартаментите навръх Нова година? Хората празнуват, а ти... не те е срам...

Лукашин честно търсеше начин да се помирят:

— Как се казвате?

Но получи достоен отговор:

— Не е твоя работа!

— Изслушайте ме. Всичко ще ви обясня. На трийсет и първи декември ние с приятелите ми ходим на баня... — При тези думи Лукашин наруши обещанието си и направи крачка напред.

— Помощ! — изкрещя Олга Николаевна. — Крадец!

Лукашин замръзна и я заувещава уплашено:

— Недейте да викате, моля ви се!

— А ти недей мърда, стой там! — съвсем спокойно му отговори Олга Николаевна. — Сега ще си дойдат Надя и Иполит и ще те арестуваме!

— Иполит вече го няма! — усмихна се Лукашин.

— Защо? — обърка се Олга Николаевна.

— Разкъсах го на парчета и го изхвърлих през прозореца!

Реакцията на Олга Николаевна беше съвсем неочаквана. Възрастната жена изведнъж някак се отпусна и бавно се свлече по стената, явно губеше съзнание. Лукашин успя да я подхване, завлече я до дивана и я сложи да легне.

— Не се плашете! — успокои я той. — Имах предвид снимката.

Олга Николаевна с мъка си пое дъх и изпъшка:

— Иди оттатък, на поличката има едно жълто шишенце и до него чашка. Сложи ми трийсет капки!

— Валокордин ли? — попита Лукашин, докато тичаше за лекарството.

— Виж го ти колко бил образован! — учуди се Олга Николаевна. Седна и си оправи косата.

Лукашин се върна. Тя взе чашката и я изпи; миришеше на джоджен.

Лукашин внимателно я хвана за ръката, стисна китката ѝ, напипа пулса.

— Правили ли сте си кардиограма?

— Имам... — спомни си Олга Николаевна — изместване вляво...

— Няма нищо. Това е от възрастта, всички го имат. Как сте с кръвното?

— Сто и седемдесет на сто.

— Взимате ли резерпин?

— Откъде ги знаеш тия работи? — зачуди се Олга Николаевна.

— Лекар съм.

Тя поклати глава.

— И се занимаваш с такива неща!? Не ти стигат парите ли?

Лукашин бръкна в джоба си, извади подпечатана рецепта, седна на масата.

— Сега ще ви изпиша едно ново лекарство за хипертония.

Олга Николаевна се възползва от това, че Лукашин седеше на масата и пишеше, без да ѝ обръща внимание, стана от дивана и крадешком се промъкна до вратата.

— Може да си крадец, ама си грижовен!

Бързо изскочи в антрето и обърна ключа.

Лукашин чу щракването на ключалката и се обърна.

— Защо правите така? — Отиде до вратата и пъкна рецептата отдолу. — Вземете това, нека Надя непременно го поръча в аптеката!

— Отдавна ли я познаваш? — Фактът, че Лукашин назова дъщеря ѝ по име, озадачи Олга Николаевна.

Лукашин взе да пресмята:

— Сега е седем... Аз дойдох у вас към единайсет... Значи се познаваме горе-долу от осем часа.

— И ти цяла нощ киснеш тук?

— Цяла нощ! — Лукашин взе китарата и прокара пръсти по струните.

— И как така Надя не те е изгонила? — попита Олга Николаевна.

— Сигурно не е поискала... Така мисля...

През това време таксито зави от Невски към Московската гара. Надя плати и слезе.

И сякаш в такт със стъпките ѝ зазвуча песен. Пееше пазеният от Олга Николаевна Лукашин.

*Аз попитах ясена, где е тя, любимата?
Дума не отрони той, завъртя глава.
Питах и тополата, где е тя, любимата?
Тихо ме обсипаха листи след това...*

В чакалнята Надя спря пред дежурната каса, която работеше цяла нощ. Пред гишето имаше двама души. Надя изчака, купи билет до Москва, после излезе на площада пред гарата.

*Есента попитах аз, где е тя, любимата?
Есента отвърна ми със проливен дъжд.
И дъжда попитах аз, где е тя, любимата?
Рукнаха по-горестно сълзи изведнъж...*

Надя бавно крачеше през нощния град. Новогодишните елхи искряха разноцветно по площадите. Шумни весели групи излизаха от входовете и постепенно запълваха улиците. Заваля сняг. Надя самотно вървеше по снежните булеварди.

*Питах после месеца, где ми е любимата?
Той се скри зад облака, без да промълви...
Облака попитах аз, где е тя, любимата?
Той в небето, синьото, се стопи, уви...*

Когато наближи блока си, небето изсветляваше.

Тя вдигна глава, погледна ярко осветения си прозорец и затича към входа.

*Верни мой приятелю! Где е тя, любимата?
Скрила се е някъде, а къде — не знам.
Той отвърна, милият, той отвърна искрено:
„Бе за теб любима тя, но днес ми е жена!“^[1]*

При последните думи на песента външната врата се отвори и Надя влезе в апартамента.

— Мамо! — учудено попита тя. — Защо седиш в антрето?

— Пазя един престъпник! — гордо отвърна майка ѝ. — А той ме развлича с песни.

— Престъпникът съм аз! — обади се Лукашин.

Надя уморено се съблече.

— Мамо, хайде да го освободим!

Олга Николаевна се смъкна от стола и го отмести, та Надя да може да влезе в хола.

— Измръзна ли? — грижовно попита Лукашин.

— Не, возих се на такси!

Олга Николаевна внимателно наблюдаваше сцената, която се разиграваше пред очите ѝ.

— Къде ходи? — попита Лукашин подозрително.

Надя отвори чантата си.

— Взех ти билет за сутрешния влак!

— Много съм ти благодарен! — Лукашин взе билета и го погледна под лампата, за да види чукнатата дата. — Правилно си постъпила! Спасяваш ме! Направо съм трогнат! Ще ти бъда признателен навеки! Избавила си ме от досадното чакане на опашка! И си ми взела долно легло! Просто нямам думи! И макар заплатата ми да е малка...

Лукашин отвори прозорчето и... изхвърли билета.

Олга Николаевна мигновено прецени ситуацията:

— Я аз да се върна при Люба и да продължим Новата година!

— Просто не знам как да ви благодаря! — каза Лукашин.

Спомни си вчерашния разговор в московския апартамент и прибави: — Вие сте една страхотна майка!

Вече от вратата Олга Николаевна подхвърли шеговито:

— Само внимавай, като се върна, да няма някой трети, Надежда!

— Не се безпокойте! — твърдо обеща Лукашин. — Няма да допусна такова нещо!

Олга Николаевна се засмя и излезе.

— Ако си спомняш, аз ти обещах да се върна със снимката на Иполит! — Надя я извади от чантата си и тържествено я сложи на старото ѝ място.

Лукашин незабавно грабна снимката и... я скъса.

— Леле, леле, леле! — нареждаше той. — Какъв срам! Какъв ужас! Какви малки парченца!

— Ти си авантюрист! — вбесена извика Надя.

— Естествено... — усмихна се Лукашин.

— Бандит! — негодуваше Надя.

— Естествено... — И той се опита да я прегърне.

Надя задумка с юмруци по гърдите му.

— Безсрамен нахалник! — съпротивляваше се тя.

— Естествено! — съгласи се Лукашин.

— Варварин! — Яростта на Надя изведнъж се изпари.

— Ама разбира се! — Лукашин я притисна към себе си.

— Алкохолик! — неочаквано отмаляла, продума Надя.

— Ама разбира се! — не отстъпваше Лукашин от целта си.

— Глупчо! — нежно каза Надя.

— Да, да, да... — обезумял от близостта на любимата, измърмори той.

— Знаеш ли какъв си? — прошепна Надя.

Но Лукашин вече я целуваше.

И тутакси за проклетия на вратата се звънна.

— Няма да отваряме! — умоляващо каза Лукашин. — Няма ни!

Пак се звънна.

— Който ще да е — не отваряме!

И пак.

— Чудни хора! — Това вече беше Надя. — Щом не отваряме, значи ни няма!

— А пък ако сме си вкъщи и не отваряме, значи не искаме да виждаме никого!

Стояха прегърнати, без да помръдват, чакаха следващото позвъняване.

И когато го чуха, Лукашин възкликна:

— Колко нетактично!

А Надя го подкрепи:

— И невъзпитано!

Вече се звънеше непрекъснато.

— Еее, ама това вече е безобразие! — наежи се Лукашин.

— Ние пък напук няма да отворим! — каза Надя.

— Дръж се. Да видим кой има по-здрави нерви!

На неизвестния му омръзна да звъни, сега блъскаше по вратата с юмруци и риташе.

— Кой е тоя луд? — нервно каза Надя.

— Моля те, недей да изпадаш в паника! — убеждаваше я Лукашин.

— Ще трябва да отворим! — Надя се освободи от прегръдката му. — Ще изкърти вратата!

— Аз ще отворя! — заплашително каза Лукашин.

Тръгнаха заедно към вратата.

— Женя, само спокойно!

Отвориха заедно. Пред тях се поклащаше сияещият Иполит. Радостта му явно беше предизвикана от алкохолно опиянение.

— Милички! Аз, аз ви чупя вратата!

Влезе, без да се съблича, кожената му шапка бе килната над ухото.

— Дойдох да ви пожелаая щастие! Гладен съм като вълк!

И веднага почна да се тъпче.

— За пръв път те виждам в такъв вид... — плахо се обади Надя. Лукашин объркано мълчеше.

— Аз наистина съм за пръв път в такъв вид... — все така весело отвърна Иполит. — Крачим значи по шосето с посинелите нослета. За мен се отнася... — Вдигна крак. — Тънки са ми подметките. Този тук — Иполит посочи Лукашин — го знае. Хубаво, че има добри хора, прибраха ме, погрижиха се за мен...

— То си личи! — не се сдържа Лукашин.

— Животът е пълен с изненади! — въодушевено продължи Иполит. — И това е прекрасно! Може ли да има очаквано, планирано, програмирано щастие? Скучно живеем ние! Липсва ни авантюризм! Отвикнали сме да прескачаме през прозорците при изгорите си. Забравили сме как се правят големи хубави глупости! — Изведнъж се

намръщи. — Страшно е гадна тази ваша желирана риба... Догодина непременно отивам на баня.

— Защо ще чакате цяла година? — пошегува се Лукашин, но в гласа му звучеше тревога. Не можеше да не забележи, че с идването на Иполит Надя някак се промени.

— Правилно! — Иполит стана от масата и тръгна да си ходи. После неочаквано зави, влезе в банята и пусна водата.

Надя и Лукашин се заослушваха.

— Май пусна водата! — каза тя. — Защо ли?

Лукашин хукна към банята и уплашено я повика:

— Бързо, Надя!

Тя също дотича и видя, че... Иполит с палтото и шапката стои под душа. Беше насапунисал гъбата и си търкаше ръкава.

— Да не си се побъркал!? — извика Надя. — Веднага излизай!

— Не ща! — отказа Иполит.

Надя не знаеше как да го убеди.

— Ще си съсипеш палтото!

— Не издребнявай — небрежно подхвърли Иполит.

— Поне шапката свалете! — плахо го посъветва Лукашин.

— Добре си ми е с нея! — отсече Иполит. — Ти по-добре си трай.

— Моля ти се, излез! — Надя почти плачеше.

— Каква красива романтична история! — Иполит продължаваше да се къпе. — Ох, дойде топлата... Срещу Нова година един отишъл на баня. Това го характеризира един път. В банята се напоркал, че щял да се жени... Това пак е в негова полза. После го мятат на самолета като чувал с картофи — и ето ви го нашия в друг град. Обаче него не го е еня, той е по големите мащаби... — Иполит подаде гъбата на Лукашин. — Изтъркай ми гърба, Женя! Като не щеш — не щеш! — Спря водата. — Та тук значи среща друга жена, забравя московската си годеница и си взима ленинградска. Човек със здрави морални устои.

Иполит си свали шапката и я изстиска.

— Престанете, моля ви! — тихо каза Лукашин, но не гледаше Иполит, а Надя.

Иполит излезе от банята, събу си едната обувка, изля водата, после направи същото и с другата.

— Няма защо да се дразним от истината, нищо, че горчи! Всичко това са глупости, Надя! — сериозно каза Иполит. В гласа му звучеше мъка. — Човек може да разруши старото за една нощ, но не може да създаде ново! Утре ще дойдат махмурлукът и пустотата. Краят на новогодишната нощ!

И зашляпа с мокри крака към вратата.

— И двамата знаете, че съм прав! Тепърва ще си спомняш за Иполит, Надя!

— Къде отиваш? — уплаши се тя. — Ще се простудиш!

Лукашин се опита да му препречи пътя:

— Никакво излизане! Ще се вледените!

— Пуснете ме! Долу ръцете! — настоя Иполит. — Може пък да искам да се простудя и да умра!

И с тези думи напусна апартамента.

Настъпи напрегната тишина. Надя проговори първа:

— Боже мой! Колко съм уморена! Каква безумна нощ!

— Ако дойде още веднъж — каза Лукашин, — сигурно ще ни подпали, а, честно казано, е свестен човек!

— Много ми е мъчно за него... — замислено каза Надя. — Но важното е, че сега той ни каза онова, което ние самите не се решаваме да си кажем...

— Опомни се, Надя!

— Точно това правя! — тъжно отвърна тя.

Внезапно вратата се отвори. Лукашин и Надя рязко се обърнаха. Но този път се връщаше Олга Николаевна.

— Люба ляга да спи, а пък на стълбите е студено... — Тя ги огледа подозрително. — Вие ли поляхте Иполит? Видях го мокър до кости...

— Никой не го е поливал! — възрази Лукашин. — Мокър е от сълзи...

— Какво ви е направил човекът!? — укори ги Олга Николаевна и си отиде в стаята.

Сега, след като майката се прибра, в стаята пак се възцари неловко мълчание.

И пак Надя проговори първа:

— Е, време ти е вече...

— Но самолетите са на всеки половин час...

— Половин час не оправя нищо.

— Ама това е страшно глупаво и нелепо... — Лукашин разбираше, че вече нищо не може да се направи, и все пак опитваше да се бори с неизбежното. — После цял живот няма да си го простим!

— Трябва да умеем да потискаме чувствата си! — Надя се усмихна криво.

— Защо да ги потискаме? Не ги ли потискаме прекалено често? — печално каза Лукашин.

А Надя пак свали китарата от стената и отиде до прозореца — навън светлееше първата утрин на новата година.

— Разбери, Иполит донякъде е прав. Ние попрекалихме, но новогодишната нощ свърши и всичко си идва на мястото...

Надя хвана няколко акорда и запя нежно и печално:

*По сънна огледална плът
гадая мислено
какви посоки ви зоват,
какви ли пристани.
И виждам: палуба в мъгла
и вас на кораба...
Вас — в димни влакове... Поля,
в тъга оборени...
Роса припада с вечерта,
в небето — гарвани...
По всички пътища в света
аз благославям ви!^[2]*

Лукашин тъжно гледаше през прозореца.

— Вече е сутрин... Имам чувството, че тази нощ преживяхме цял живот...

Надя също погледна навън.

— Все пак вземи билета. Мисля, че ще го намериш...

— Не, няма да тръгна с влак! — отказа Лукашин. — Да ме люшка седем часа...

Взе от масата петнайсетте рубли и ги пъкна в джоба си.

— Не ме забравяй! — тихо каза Надя.

— И ти... — помоли Лукашин.
— Хайде, Женя, тръгвай! — Надя се страхуваше от себе си.
— Може ли да те целуна за сбогом?
— Недей, Женя, моля те... Много те моля...
— Нека те погледам, преди да си тръгна!

Седнаха далеч един от друг. Помълчаха. После Лукашин виновно си призна:

— Откраднах ти снимката.
— Приятно ми е, че ще имаш моя снимка...

Лукашин изведнъж се сети:

— Ами ако самолетите не летят? Може ли да се върна?
— Не, не... — Надя поклати глава. — Тогава вземи влака.
— Е, хайде, тръгвам си!

Лукашин рязко стана. Грабна кожуха си от антрето. После спря с надеждата, че тя може би ще го върне.

Надя седеше като каменна.

Лукашин бързо излезе на стълбите.

Надя понечи да тръгне след него, но се овладя и седна...

---

[1] Текст В. Киршчон — Б.а. ↑

[2] Текст М. Цветаева — Б.а. ↑

В чакалнята на летището музиката изведнъж спря и дрезгав глас съобщи:

— За сведение на пътниците, заминаващи за Красноярск: поради неблагоприятни атмосферни условия...

Познатият му пътник в червения фотьойл дори не въздъхна, само безнадежно погледна високоговорителя.

— Здравсти! — обади му се Лукашин. — Още ли седите тук?

— Ами няма къде да легна — отвърна нещастният пътешественик. — А вие вече се връщате, така ли?

— Уви... — въздъхна Лукашин. — Къде посрещнахте Новата година, в ресторанта ли?

— Разбира се, че не. Там трябва да си поръчаш маса предварително. Тук я посрещнах, на този червен фотьойл...

По уредбата обявиха:

— Умоляваме пътниците на полет № 242 Ленинград-Москва да се подготвят за отвеждане към самолета...

Лукашин се разбърза.

— Дали ще имате две копейки?

— Ще ви услужа с исканата сума... — Пътникът извади една монетка и му я подаде. — Не ми се виждате много щастлив...

— Благодаря... — Лукашин хукна към телефона.

Телефонът в апартамента на Надя звънеше.
Надя, естествено, го чуваше, но не вдигаше слушалката.
Лукашин на летището все още се надяваше, че ще се свърже.
Надя тъжно слушаше безкрайния звън.
После телефонът млъкна...

*Как страшно, мила, е, и странно,
в пръстта сродени, сплели клони.
Как страшно, мила, е, и странно,
трион да те разполови.*

*Не ще зарасне тази рана,
във чисти сълзи ще се рони,
не ще зарасне тази рана,
в смолата жарка ще кърви.*

Самолетът летеше от Ленинград към Москва.
Вътре седеше Лукашин. И му се струваше, че чува гласа на Надя:

*Живея ли, ще бъда с тебе,
душа и кръв са неделими...
Живея ли, ще бъда с тебе,
любов и смърт едно са, знай.*

*Ще отнесеш със теб, любими,
ще отнесеш в света враждебен,
ще отнесеш в света враждебен
дома си, родния си край.*

От летището взе автобуса. Беше седнал до прозореца и опрял рамо в стъклото, безучастно гледаше горичките и полята, после купчините блокове, еднакви като бирени шишета...

*Но ако няма лек за мене
от мъката неизцерима,
но ако няма лек за мене
сред мрака, ледения мраз?*

И пак звучеше Надиният глас. Сякаш Надя беше някъде тук.

*Не ще сме вечно разделени.
Не ме забравяй, мой любими.
Не ще сме вечно разделени —
ще се завърнем, ти и аз.*

Скоро след като автобусът пресече околоръстното шосе, Лукашин слезе. И бурята го връхлетя. Сред вятър и сняг той вървеше през опустелия базар за елхи, покрай заключените будки, а вилицата подмяташе изоставените балони и сърдито късаше хартиените гирлянди.

*Ако изчезна аз безследно,
проблеснал лъч сред тъмнината,
ако изчезна аз безследно
във звезден облак, в млечен дим?*

И пак се обади Надиният глас. Беше като магия.

*За тебе ще се моля вредом —
да помниш пътя към земята,
за тебе ще се моля вредом —
да се завърнеш невредим.*

Лукашин все вървеше, отвяван от фъртуната, настръхнал от студ и мъка.

*Люлян в опушени вагони,
се чувствал той смирен, отритнат.
Люлян в опушени вагони,
той полуплакал, полуспал.*

*Когато изведнъж по склона
вагонът му за миг залитнал,
когато изведнъж по склона
над своите релси прелетял.*

*Захвърлила безумна сила
във страшна преса всяко нещо,
захвърлила безумна сила
там земното в неземен ров...*

Малката му фигурка се влачеше покрай една старинна църква.

*И никого не защитила
мечтаната тъй дълго среща,
и никого не защитила
ръката, трепнала с любов.*

*Не се разделяйте тъй леко!
Не се разделяйте тъй леко!
Не се разделяйте тъй леко!
Любимите са плът от вас!*

*Сбогувайте се с тях навеки,
сбогувайте се с тях навеки,
сбогувайте се с тях навеки,
когато тръгвате за час.^[1]*

Лукашин спря пред входа на блока си и отчаян се опря на вратата. После бързо влезе.

Щом чу познатите стъпки, майка му изскочи възбудена и развълнувана и го затрупа с куп въпроси:

— Обясни ми какво стана?... Нищичко не разбирам! Страшно се разтревожих! Къде изчезна? Какво се е случило? Къде е Галя?

— Бях в Ленинград — кратко, но ясно отговори синът.

— Къде?! — ахна майката.

— В Ленинград. Уморен съм, спи ми се. — Лукашин се повлече към стаята.

— Значи пак избяга в Ленинград! — заключи Марина Дмитриевна.

Лукашин седна на дивана и монотонно заповтаря:

— Знаеш, че всяка година на трийсет и първи декември ходя на баня с приятели... Вчера там пихме и после случайно, не нарочно, нали разбираш, а по погрешка ме пратили в Ленинград вместо Павел...

Марина Дмитриевна чак приседна от учудване.

— Как така ще те пратят? Ти да не си колет, багаж или куфар? Толкова ли си бил пиян?

— Толкова! — отговори Лукашин, докато се събуваше.

— Много си се разпуснал! — възмути се майка му. — Ех, как ти трябва жена! Дано поне нея да слушаш! Мога да си представя как си обидил Галя!

— Обадох ѝ се от Ленинград! — Лукашин полегна. — Опитах се да ѝ обясня всичко, но...

— Аз не бих ти простила! — продължаваше да се ядосва майка му. — Галя има ли телефон?

— Слава богу, не!

Но Марина Дмитриевна разбра отговора му посвоему.

— Знам, че ще ти е трудно да се разбереш с нея... Сега ще отида до тях и ще я доведа! Ако окаже съпротива, ще употребя сила — майка му се усмихна, — ще я вържа.

— Мамо! — Гласът на Лукашин беше молещ. — Не ме доубивай!

— Вече не искаш да се ожениш за Галя, така ли?! — изуми се Марина Дмитриевна.

— Мамо, аз срещнах друга жена!

— Къде? — Майка му беше потресена.

— В Ленинград!

— Кога?

— Тази нощ.

— О, господи! И затова се разделяш с Галя?

— Да! — отговори синът.

Майката припадна, свлече се от стола. Лукашин скочи, вдигна я, сложи я да легне на дивана.

— Какво ви става на всички, като че ли сте се наговорили!

Марина Дмитриевна отвори очи.

— Ти си женкар!

— Мамо, мамичко... Толкова съм нещастен, така не ми върви...

Той извади от вътрешния си джоб снимката на Надя и я сложи на масичката до дивана.

— Сигурно ще си остана стар ерген... В крайна сметка защо да се женя? Никоя жена няма да се грижи за мен като майка ми... Представяш ли си тук, вкъщи, да заживее друга жена. Не се знае дали ще се харесате... Аз ще се тревожа. Не, мамо, нека всичко си остане както досега...

— Бедното ми момче! — Майките винаги съжаляват децата си.

— Всичко ще се оправи. Легни да си починеш.

Нямаше нужда да го уговаря дълго.

Марина Дмитриевна дръпна пердетата и вече от вратата все пак попита:

— Как се казва?

— Надя. Прекрасно име.

— И най-важното, рядко! — Майка му се прибра в кухнята.

А Лукашин... Лукашин заспа. И това хич не е чудно. Когато им е мъчно, мъжете поначало спят добре.

Мина известно време. По всяка вероятност малко.

Лукашин спеше дълбок сън. И не си личеше да страда. Не хлипаше, не стенеше, не се въртеше. А нечия тънка ръка пъкна в ключалката ключ. Вратата на апартамента се отвори. Не е трудно да се сетим, че Надя беше отворила със своя ключ. Държеше познатата ни вече чанта, от която, както и преди, стърчеше брезовата метличка. Без да се съблича, Надя влезе и видя спящия. Седна на един стол до главата му. Но интуицията на влюбения мълчеше. Той продължаваше да спи. Надя поклати укорно глава, извади метличката и почна да

гъделичка Лукашин по лицето. Той уплашено отвори очи, видя Надя, но не повярва и пак зарови лице във възглавницата. И чак след миг разбра, че това не е сън.

— Надя! — възкликна Лукашин. — Ти ли си?

— Забрави си метличката вкъщи! — нежно съобщи Надя.

Лукашин я прегърна.

— Как ме намери?

— Ти наистина си ужасен глупак! — нежно каза Надя.

И точно тогава на вратата се звънна.

Надя въздъхна:

— И тук се почва същото!

— Надявам се, че не е Иполит! — въздъхна и Лукашин.

Марина Дмитриевна отвори и в апартамента нахълтаха Александър, Павел и Михаил.

— За много години! Да ви е честито!

Без да се събличат, те забързаха навътре. Марина Дмитриевна едва ги настигаше.

— Как пък можах да сбъркам! — смееше се Михаил. — Нали никога не се напивам!

И тогава видяха Надя и Лукашин, които се прегръщаха, без да им обръщат внимание.

— Стига се прегръщайте де. Гости имате! — високо каза Александър.

— Не можем! — Лукашин се страхуваше да пусне Надя. — Толкова дълго не сме се виждали.

Марина Дмитриевна стоеше на вратата, безсилна да каже дори една дума.

— На мен това изобщо не ми пречи — каза Павел. — Тебе — той погледна Александър — дразни ли те? Мен не.

— Радвам се — тържествено продължи Павел, — че Галя ти е простила! Скъпа Галя! Бъдете щастливи винаги! Женя, ние одобряваме избора ти! Ти избира дълго, но... скъпа Галя, ние, приятелите на Женя...

В този миг Лукашин забеляза майка си, която все така неподвижно стоеше на вратата.

— Мамо, моята Надя дойде!

Приятелите се слисаха. Павел онемя. Всички мълчливо се възряха в Надя.

— Мислите ли, че съм лекомислена? — попита тя Марина Дмитриевна.

— Времето ще покаже! — философски отговори Марина Дмитриевна, която бавно идваше на себе си.

Александър се окопоти и сръга Павел.

— Ти разбираш ли нещо?

— Това май не е Галя! — измърмори Павел. И на свой ред се обърна към Михаил: — Защо мълчиш? Нали си ни най-умният!

— Твърдо знам само едно — усмихна се Михаил и посочи Лукашин. — Един от тях двамата е Женя!

— Мили приятели! — Лукашин държеше Надя за ръка. — Толкова съм ви благодарен... че ме взехте на баня... и че ме пратихте в Ленинград... И че там също има точно такава улица и точно такъв апартамент... Иначе никога нямаше да бъда щастлив!

1968

---

[1] Текст А. Кочетков — Б.а. ↑

ПАЗИ СЕ ОТ АВТОМОБИЛ

ГЛАВА ПЪРВА, КРИМИНАЛНА

Зрителите обичат криминалните филми. Те хем са приятни за гледане, хем предварително знаеш как ще свършат. Много е приятно да се чувстваш по-умен от авторите...

Столичани твърдят, че тази невероятна история била станала в Москва. Жителите на Одеса настояват, че се била случила именно в техния прекрасен град. Ленинград и Ростов на Дон не са съгласни. Седем града се хвалят с нея — също както седем града спорят за родното място на Омир. Обаче, между нас да си остане, не се знае къде е станала тази история и дали изобщо я е имало...

Та беше тъмна нощ. Ръмеше. Редките лампи мъждееха — що да осветяват града, като и без това си е тъмно?

От двете страни на улицата мълчаливо се извисяваха еднакви блокове, прозорците чернееха като дупки. Но самотният непознат с чантата крачеше уверено. Беше съвсем очевидно, че той знае закъде е тръгнал и на какво се е решил! Пред входа на един блок непознатият спря и се огледа. Очите му, разбира се, трескаво блестяха. Лепна се до стената — да не би някой да го види. Мина незабелязано. Вмъкна се в двора. Огромната му сянка се плъзна по бялата стена на блока. Непознатият се промъкна до гаража в дъното на двора и пак се огледа. Беше толкова тъмно, тихо и пусто, че да ти се доще да извършиш престъпление.

Злосторникът най-напред извади от чантата си бутилка олио, внимателно я отвори и поля катинара и пантите на вратата. После си сложи ръкавици, измъкна от същата чанта шперц и отключи. Олиото беше екстра качество и вратата на гаража се отвори безшумно.

Непознатият си пое дъх...

В същото време на шестия етаж Филип Картузов — неимоверно тлъст човек — неспокойно се въртеше в леглото си. Сънуваше, че му крадат колата. Това беше един от ония редки сънища, които се сбъдват!

Щом чу, че се пали кола, Филип се събуди, скочи от леглото и хукна към отворения прозорец.

Собствената му волга напускаше собствения му гараж!

— Колата ми! — безпомощно изврещя Филип. И както си беше по гащи, се сурна по стълбището и изскочи в дъжда. Колата свойски намигна на бившия си стопанин с червения габарит и изчезна. Точно в този момент на местопроизшествието, по една случайност, естествено, нямаше къорав милиционер. Потърпевшият припна към кръстовището, като джапаше бос през локвите.

В стъкления буркан на ъгъла имаше дежурен регулировчик. Без да заподозре нищо лошо, той току-що беше светнал зелено на откраднатата кола. Като видя гол човек, милиционерът с неприкрито любопитство се подаде от буркана и съчувствено попита:

— Дрехите ли ви откраднаха?

— Колата ми откраднаха!

— Заедно с дрехите?

— Какви дрехи!...

В една истинска криминална история регулировчикът щеше да изскочи като Тарзан, да рипне в движение връз мотоциклета и да се спусне в бясна гонитба.

— Я ми дъхни! — привично нареди милиционерът.

Картузов покорно му дъхна. Не му беше за пръв път да диша в лицето на милицията. Регулировчикът не долови признаци за употреба на алкохол и се обади по телефона където трябва... Всички милиционерски постове на всички изходни артерии получиха номера на откраднатата волга.

А виновницата за суматохата летеше на юг. Редките насрещни автомобили за миг осветяваха приведения към волана непознат. И този миг биваше тъй кратък, че лицето на похитителя не можеше да се види. Стрелката на километража се беше лепнала на сто и трийсет. Колата фучеше по шосето. Още нямаше преследвачи, но престъпникът беше сигурен, че ще има! И изведнъж опасен остър завой...

Уважаеми зрители! Когато крадете кола, спазвайте правилника за движение по пътищата!

Волгата влезе в завоя, без да намалява! Спирачките изскърцаха, но... късно! Колата се преобърна! Колелата продължаваха бясно да се въртят във въздуха, но вече не й трябваша! Волгата задра асфалта с

покрив и продължи да се плъзга по шосето със страхотна бързина! И това я спаси. Преобърна се още веднъж и вече в нормално положение се понесе като луда по пътя си...

ГЛАВА ВТОРА, В КОЯТО, КАКТО МОЖЕ ДА СЕ ОЧАКВА, СЕ ПОЯВЯВА СЛЕДОВАТЕЛЯТ — ЧОВЕКЪТ С ПРОНИЗВАЩИЯ ПОГЛЕД

Който няма кола, мечтае да си купи. Затова пък който има, мечтае да я продаде. Лошото е само, че като я продадеш, оставаш без кола.

Тия колебания на собствениците сякаш подсказват, че животът им още не е напълно отровен. А на практика в тази област са постигнати доста успехи.

Гаражи няма и няма да има. Няма къде да си измиеш колата, а мръсната кола ти излиза скъпичко.

— Я ми кажете — учтиво пита старшината собственика на ЛМПС, който се е осмелил да изкара някоя сутрин колата си мръсна, — лично вие нали се миете сутрин?

— Ама закъснявам за работа! — стене любителят, той наистина закъснява.

— И зъбите си миете, нали? — спокойно го разпитва старшината, той за никъде не бърза.

— Моля ви се, нямам време...

— Да, нямате време да си измиете колата. Документите, ако обичате!

— Глобете ме де, казах ви, че закъснявам! — хленчи нарушителят. Отвратително е да молиш да те глобят. Обаче старшината се смилява и изпълнява молбата.

Шофьорът, а любителят също е шофьор, винаги е крив, дори тогава, когато е прав. На всяко кръстовище можете да видите как регулировчикът строява шофьорите, но никога не е наблюдавано обратното.

Собственикът няма свободно време. Когато не си оправя колата, не я мие, не налива бензин, не помпи гумите, не се щура из града да търси резервни части и не разкарва познати по къщите им, той изпитва страх. Прост животински страх, че ще му вдигнат колата. Всеки собственик е убеден, че крадците са хвърлили око тъкмо на неговото движимо имущество. Какво самомнение!

На един личен автомобил човек може да види какви ли не брави и ключалки! В тази област техническата мисъл е в крак с нашия кибернетически век. Има и тайни релета, и прекъсвачи, и катинари с цифров шифър, и фантастични ключалки за волана, подобни на ракетни установки. И само някои консерватори слагат по вратите на колите си тежки едновременшни катанци.

Разпространено е и следното приспособление: от колата до четвъртия етаж, направо през прозореца, се опъва жица. Щом крадецът се вмъкне в автомобила, в апартамента на собственика зверски вие сирена. Собственикът се събужда, подава се от прозореца и лично наблюдава как му задигат колата...

Точно в девет сутринта Картузов, недоспал и смачкан, влачеше измъченото си тяло по коридорите на следствения отдел на районната прокуратура. Пред вратата с надпис „М. П. Подберъзовиков“ някакъв костелив субект вдигна дългата си ръка като бариера и го спря.

— ... нете, ...ма а.....ъщо ...ъм ...ози ...бинет! — загадъчно и нежно пропя Пеночкин — така се казваше кокалестата бариера.

Филип се стъписа. Стори му се, че Пеночкин му говори на чужд език, а пък самият той не знаеше чужди езици.

— ... се ...ожи ...а ...очакате! — все така икономично му предложи Пеночкин. Спестяваше си началото на думите и беше голям майстор в това отношение.

— Но на мен ми откраднаха колата! — изтърси Картузов, учуден, че разбира чужди езици.

— ... роятно ...впадение! — ехидно подметна Пеночкин. — ... оята ...ъщо! ...оля ви, ...нете ...а ...пашката!

Едва сега Картузов видя, че на стола до стената унило седи още някакъв тип и го гледа неодобрително.

— Ама и на него ли са му откраднали колата!? — ахна Филип.

— И ...а ...его — повтори Пеночкин като ехо.

— Не може да бъде!

— ...ащо ...ашата ... може, а на ...угите не? — обиди се Пеночкин.

— Моята я откраднах нощес!

Барьерата снизходително го погали по темето:

— ...еговата е ...адната ...еди осем ...есеца, ...оята ...еди ... етири. ...ачи има ...а ...акате! ...ядайте!

И Пеночкин му посочи друг стол. Картузов послушно седна.

А зад вратата гордо се извисяваше над бюрото си един измъчен шатен с пронизващ поглед на следовател.

Наскоро Максим Подберъзовиков беше пратил на така наречената скамейка банда опитни валутни аферисти... И вчера като млад и надежден кадър го бяха прехвърлили на този безнадежден участък вместо несправилния се Чуланов. Делото за двете откраднати коли не беше популярно в следствения отдел — като всяко дело, което остава неразкрито. А нощес, един вид в чест на новото му назначение, беше открадната още една волга, третата поред.

Подберъзовиков стартира енергично. Призори дохвърча на местопроизшествието, скастри яко домоуправителя и разпита потърпевшия Картузов. Внимателно обра от пантите на гаража остатъците от олиото и ги прати за незабавна експертиза.

Помощничката на Максим Таня откри отпечатъци от пръстите на престъпника. За жалост не можа да фотографира отпечатъците от краката му — босоногият Филип беше изпотъпкал всичко.

В девет сутринта следователят пак беше в кабинета си.

Току-що бяха донесли резултатите от експертизата. Олиото излезе двойно рафинирано. Беше установено, че крадецът е действал с памучни ръкавици, произвеждани от Седми шивашки промкомбинат, които ръкавици безуспешно се продават във всички галантерии на Москва.

Следователят напрегнато размишляваше над обстоятелствата на нощната кражба. Беше му съвсем ясно, че и този път, както и в предишните случаи, е действала една и съща опитна и ловка ръка.

— Таня, няма ли съобщения от пътищата? — попита Максим.

— Засега няма нищо — отговори помощничката му.

В криминалния жанр следователят непременно трябва да си има приятел, помощник или подчинен. При Шерлок Холмс тази роля се изпълнява от доктор Уотсън. На следователите просто им е необходим

такъв човек. Не за помощ — следователят и сам ще намери престъпника в последните кадри на филма. Но пред кого би могъл да разкрие изключителния си талант на криминалист? Едва ли например престъпникът би се възхитил от олимпийското му спокойствие и страхотната му храброст!

Напоследък за ролята на най-близки хора на следователя взеха да претендират предимно девойки. Съвременните шерлокхолмсовци имат все хубави помощнички. Така е по-удобно, отколкото да имаш мъж за довереник. Нали съвместното разкриване на престъплението най-вече спомага за зараждането на чувството, наречено любов. Колкото е по-тежко престъплението, толкова по-силна и пламенна е любовта! Така че, ако Таня не беше влюбена в Подберьозовиков, това щеше да е грубо нарушение на традицията. Следователно тя го обичаше тайно и мълчаливо. За което пък той, естествено, дори не подозираше.

— Аз вярвам във вас! — наруши мълчанието Таня. — Вие ще откриете престъпника!

Подберьозовиков, за кой ли път вече, не забеляза жаркото чувство в думите на девойката.

— Направи ли ви впечатление, Таня — каза съсредоточен следователят, — че в двора на местопроизшествието и отпред на улицата има много коли, паркирани на открито?

— Да — с недоумение рече Таня.

Помощникът на следователя трябва да си е малко глуповат.

— А да откраднеш кола, паркирана на улицата, е по-лесно, отколкото да я изкараш от гараж...

— Правилно — радостно се обади Таня, поразена от аналитичната мисъл на любимия началник.

В този момент следователят погледна към огромния портрет на Станиславски, който знае защо, окачен в кабинета.

— Ако приложим в случая учението на Константин Сергеевич за свръхзадачата, се получава нещо интересно — че престъпникът поема пътя на най-голямото противодействие. Само че защо? Значи щом разкрием неговата свръхзадача, ще го заловим!

— Как не се сетих! — възхити се Таня.

Обаче Подберьозовиков не кълвеше на комплименти.

— Между другото — продължи момичето, — потърпевшите вече са се събрали в коридора.

— Всички ли? — попита следователят.

— И онзи със сивата волга, и другият със смачканата броня, и последният.

Мисълта за среща с потърпевшите не възхити Подберьозовиков, обаче той нямаше навика да избягва опасностите.

— Да влязат заедно! С един удар, дето се вика!

Тримата потърпевши нахлуха в индийска нишка.

Следователят стана.

— Много ми е приятно!

— Радваме се, че сте назначен именно вие — поклони се ветеранът, който чакаше вече осми месец.

— ...яваме се, че ще ...аете ...ерието ни!

Максим попогледна Пеночкин и с прикрита усмивка го увери:

— ...се ...арая!

Потърпевшите седнаха като един и се настаниха явно за дълъг разговор.

— Имате ли да ми кажете нещо ново? — поинтересува се Максим.

— Не! — отвърнаха те в хор.

— Мисля, че ще е по-добре — натърти следователят, — ако сутрин отивате на работа, а не идвате при мен. Когато ми потрябвате, ще ви повикам!

— ...брано. — Пеночкин стана пръв. — ...иждане.

— Довиждане — подкрепиха го в дует останалите и опечалените потърпевши един след друг се изнизаха през вратата. Таня я затвори след тях, но отвън тутакси се почука.

— Влезте! — викна Максим.

Беше се върнал Картузов.

— Нощес забравих да ви съобщя една подробност. Може би ще ви помогне...

— Кажете.

Филип срамежливо стрелна с очи Таня.

— На левия заден калник има надраскана мръсна дума!

— Коя? — строго попита следователят.

ГЛАВА ТРЕТА, В КОЯТО СЕ ЗАПОЗНАВАМЕ СЪС ЗАСТРАХОВАТЕЛНИЯ АГЕНТ ЮРИЙ ДЕТОЧКИН

Мина една седмица. Човек, както знаем, свиква с всичко. Картузов свикна с мисълта, че са му откраднали колата. Нещо повече, това тъжно произшествие посвоему обогати живота му. Чувстваше се невинна жертва на чуждия произвол и това го възвеличаваше в собствените му очи. Започна да разказва на колегите си за събитията през злопаметната нощ. Постепенно в разказа му се появяваха все нови и нови подробности. Когато дойде ред на сцената, в която Картузов стреля с пушка по престъпника, но не го улучва, нервите на колегите не издържаха и те взеха да отбягват многострадалния нещастник. Тогава Картузов почна да споделя нещастиято си с непознати. Нямаше кола и ходеше на работа с автобуса. Шестте спирки позволяваха ефектната история да бъде разказана с всички подробности. Освен това Картузов вече имаше уважителна причина всеки ден в работно време да ходи в прокуратурата. Забраната на следователя нема̀ успех и потърпевшите упорито стърчаха в коридора. Обаче Подберьозовиков не можеше да им съобщи нищо утешително.

Та мина цяла седмица...

Един огромен ТУ-104 приближаваше Москва.

— Самолетът Тбилиси-Москва каца на летище Внуково — професионално сияеща от щастие, обяви стюардесата. — Моля, затегнете коланите!

И всички почнаха послушно да се пристягат, сякаш това ще им помогне при евентуална катастрофа.

Слаб човек с унило простодушно лице старателно се върза за седалката. После извади от чантата командировъчно и внимателно вписа в графата за името „Ю. И. Деточкин“. В графата за срока изписа

цифрата 7. Съседът му, възрастен южняк, обърна към него бръснатата си глава.

— От командировка, а?

— Да, прибирам се — срамежливо се усмихна Деточкин, разписа се в командировъчното и го приложи с едно кламерче към самолетния билет.

Самолетът се разтресе. Южнякът болезнено се смръщи — явно му ставаше лошо.

— Четохте ли във „Вечерен Тбилиси“ — Деточкин смяташе за свой дълг възпитано да продължи разговора — как един Боинг-707 катастрофира при кацане?

— Стига, недей! Недей, човече! — Гласът, в който се долавяше лек кавказки акцент, потрепери. — Не ги обичам тия приказки!

— Аз пък — кротко разясни Деточкин — се стремя да гледам опасността право в очите! Още повече, че нищо не зависи от нас, всичко е в ръцете на летеца. Имате ли застраховка „Живот“?

— Слушай, защо ме плашиш? Защо ми късаш нервите? — простена спътникът му. Гадеше му се.

— Застраховката е прекрасно нещо — вдъхновено продължи Деточкин и извади от чантата си бланка. — Човек например загива при катастрофа, а семейството му получава парично обезщетение!

Пребледнелият южняк не му отговори.

— Или застраховка „Злополука“? — предложи Деточкин. — Ще я направим още сега, докато сме във въздуха!

— Чакай — сети се южнякът, — ти си застрахователен агент, така ли?

— Да. — Усмивка озари лицето на Деточкин и той направо се разхубави.

— Виж какво ще ти кажа — разсърди се съседът, — ти не си никакъв застрахователен агент, ти си обикновен хулиган! Кой ще ти я намери тая хартишка, ако паднем? Пък ако не паднем, за какъв дявол да ти плащам?!

— Че вие не се качвате на самолет за последен път. — Деточкин го гледаше окуражаващо с тъжните си наивни очи.

В този миг самолетът хлътна във въздушна яма. Южнякът се вкопчи в седалката.

— Къде съм тръгнал и аз? Къде?!

— Наистина, къде? — попита Деточкин. Любопитството не му беше чуждо.

Южнякът се усмихна мечтателно.

— Синът кандидатства!

— Каква специалност? — сърдечно попита Деточкин.

— Ще му избира най-добрата!

Деточкин се усмихна.

— Ще се явите на изпитите вместо него ли?

— Много си наивен! Изпитите се случайност. А във важните неща не можем да се осланяме на случайности!

На пътеката между седалките се появи стюардесата с табла. На таблата имаше кисели бонбони. Деточкин посегна да си вземе, но съседът му го хвана за ръката и отпрати стюардесата.

— Нямаме нужда, девойче, нали виждаш!

Смъкна куфара си и го отвори.

— Вземи си, инкасаторче, туй нещо е по-добро от бонбоните!

Куфарът беше пълен с череши.

— Ваши ли са? — попита Деточкин и лапна една.

— В нашата страна всичко си е наше... — уклончиво отвърна собственикът на черешите.

Самолетът се наклони и южнякът пак изохка:

— Мразя да летя, а пък по цяла година само това правя...

— Случва се... — Деточкин нагъваше череши.

— Защото всяко нещо си иска времето. Мимозите са по едно време, доматиите по друго, мандарините пък са направо съвсем различна работа!

— Ами пътувайте с влак — посъветва го Деточкин.

Съседът оцени апетита му и затвори куфара.

— Аз с влак мога, ама черешите не могат!

Пистата вече се виждаше.

— Е — попита Деточкин, — ще се застраховате ли все пак? Последният момент е най-опасен!

— Много късно, човече! — подсмихна се южнякът. Самолетът вече свистеше по бетона. — Ще си помисля. Ти ми се обади!

— На Централния пазар ли? — лукаво попита Деточкин.

— Че що на Централния? Аз съм все на Тишинския!

След петдесет минути Деточкин стигна центъра. Хиляди московчани търчаха по улиците в бодро московско темпо, хлътваха в тунелите на подлезите, изскачаха изпод земята и пак изчезваха в кратера на метрото. Тролеите един след друг спираха на спирката, после тръгнаха. Пътниците се виждаха през стъклените стени като стоки във витрина.

Деточкин търпеливо стоеше на спирката и чакаше нещо. Мина близо час. За споменатото време заминаха двайсет и три тролея. Деточкин не се качи на нито един от тях. Когато спря двайсет и четвъртият, той се защура, слезе от тротоара, заобиколи отпред и надникна през прозореца на водача.

— Люба! — възкликна Деточкин с неестествен глас. — Здравей, Люба! Аз се върнах!

Водачът, възпят от един съвременен поет — „а униформата ѝ тъй зацапана, баретка килнала едно така“, — изобщо не обърна внимание на Деточкин. Наведе се към микрофона и каза:

— По-бързо качването, моля! Не стойте на вратите! — После забрави да се отдръпне от микрофона и продължи със същата интонация: — Юрий Иванович, качването в колата става отдясно!

Лицето на Деточкин просветна, той радостен се хвърли към вратата. Целият тролей следеше спринта му. Когато Юрий Иванович финишира пред вратата, тя плавно се затвори. Пътниците почнаха да се кискат.

Тролеят бавно се отдалечи от спирката. С едно око в огледалото Люба наблюдаваше как отпусналата рамене фигура на Деточкин се смалява.

Юрий Иванович, изпълнен с неправилни, песимистични мисли за личния си живот, гледаше след тролея. Знаеше, че Люба ще бъде тук след не по-малко от час и половина и че ще трябва да отложи помиряването до вечерта, така че се помъкна към службата си. Знае се, че работата е най-добрият лек срещу душевни терзания. Ако ти е тежко на сърцето, най-те оправя една среща с началника.

Когато Юрий Иванович влезе в стаята, където седяха колегите му от районната инспекция на Държавното застрахователно управление, сметачните машинки млъкнаха, всички сътрудници прекратиха страничните си разговори и като по команда загледаха Деточкин със съболезнование. Настъпилата тишина не му се понрави.

За да избегне въпросите, той бързо мина през стаята и бутна вратата в кабинета на началника.

Ръководителят на инспекцията, Яков Михайлович Квочкин, го посрещна със саркастична реплика:

— Е, как е чичо ви в Тбилиси?

— На зле отива! — съкрушено отвърна Деточкин.

— Миналия път леля ли беше?

— Братовчедка. Тя почина...

— Всички сме смъртни — въздъхна началникът. — Ако хората не умираха, щяхме ли да ги застраховаме? Не можете да не се съгласите, Деточкин, че съм много внимателен с вас. Всеки път, когато роднините ви се разболяват или умират, аз ви разрешавам неплатен отпуск.

— Да — съгласи се Деточкин, — вие сте изключително внимателен ръководител!

— Обаче вие имате много роднини, а аз малко щатни бройки. Вашите пътувания ни провалят плана.

— Яков Михайлович — обеща Деточкин, — ще наваксам!

— Вървете наваксвайте! — Началникът освободи подчинения си, като се ограничи с едно поучение от най-общ характер: — И помнете, че няма да позволя роднинските интереси да се поставят над обществените!

Деточкин излезе на улицата и с облекчение си помисли, че в този живот всичко се компенсира. Срещата с Люба например мина по-зле, отколкото очакваше. Затова пък срещата с началника не му донесе очакваните неприятности. Значи равен — един на един. Сега оставаше главното — да се обади вкъщи. Влезе в една телефонна кабина, навъртя номера, овладя чувствата си и безгрижно каза:

— Мамо, аз съм! Свърших командировката! Не са ли идвали да ме... искам да кажа, да ме търсят?

— Че на кого си притрябвал? — последва енергичен отговор.

И никому непотребният Деточкин веднага се успокои и тръгна да гони производствения си план.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА, В КОЯТО ТРЯБВА ДА ОБЪРНЕМ ВНИМАНИЕ НА БЕЖОВА ВОЛГА 49–04 МОТ

Огромните мащаби на жилищното строителство много удължаваха ежедневиия работен пробег на застрахователните агенти. Деточкин се трудеше неуморно.

Най-трудно се застраховат новодомци. Като получат ново жилище, тези щастливци изобщо не искат да мислят за пожари, земетресения или наводнения. Още по-противно им е да мислят за собствената си смърт.

Юрий Иванович влезе в блок 17 на улица Тополова и се качи с асансьора на последния етаж. Като всички раздавачи и инкасатори Деточкин винаги обхождаше сградите от горе на долу.

Почна от 398-и апартамент.

— Добър ден, другарю Ерохин! — Способността му да запомня имената на хората, които възнамеряваше да направи свои клиенти, беше уникална.

— Добър ден — отговори Ерохин, който също имаше добра памет, — обаче аз няма да се застраховам.

Ерохин беше човек работник, откровен, и не обичаше недомлъвките.

— Един пожар ще унищожи всичко! — вече съвсем без надежда каза Деточкин.

— Ново ще си купя! — оптимистично отвърна Ерохин.

— Човек също така е смъртен — напомни Деточкин.

— Рано ми е още — не се предаваше вироглавецът, — засега съм на петдесет и две...

— Прекрасна мисъл — подкрепи го Юрий Иванович, — изглеждате отлично. Не бих ви дал толкова. Можете да си направите пенсионна застраховка!

— Каква, каква? — за пръв път се заинтригува Ерохин.

— Ами например ставате на шейсет и си получавате застраховката, ако щете, до сто години. Пък ако не изкарате до пенсия... — И Деточкин разпери ръце.

— Нещо като бас, така ли?

— Ами горе-долу...

— Значи ако умра по-рано — разсъждаваше Ерохин на глас, — печелите вие! Ако изкарам до пенсия, печеля аз, така ли?

— Точно така — съгласи се Деточкин и потри ръце, — сключваме ли я? Ще се разберем за вноската, ще ви пратим на медицинска комисия...

— Довиждане — сърдечно каза Ерохин и му обърна гръб.

След апартамент 398-и идваше апартамент 397-и. Там живееха застраховани хора. Навремето Деточкин ги беше победил от раз. Съпрузите Семицветови, Ина и Дима, имаха доста имущество и не им се щеше то да пропадне безвъзмездно.

Съпрузите бяха млади и хубави, също като новото си едностайно жилище. Ина имаше модерни сини издължени очи. И точно затова ходеше със сини клепки, сини обици, сини блузки и сини чорапи. За да не се губи до ефектната си жена, Дима носеше яркочервени вратовръзки и очила с квадратни златни рамки.

Докато попълваше квитанцията за поредната вноска на Семицветови, Деточкин мислеше за Люба. Всичко харесваше у нея, дори тролейбуса. „Трябва да скъсам с миналото, време ми е да се ожения!“ — подобно решение Деточкин взимаше след всяка командировка. Зает с мислите за личното си щастие, той не забелязваше странното поведение на клиентите си. Двамата съпрузи час по час се провесваха през прозореца.

Най-сетне Дима не издържа. Ако човек има възможност да се похвали, той ще я използва независимо от последствията.

— Другарю застраховател!... — Дима махаше с ръка на Деточкин.

Деточкин стана и покорно погледна през прозореца. Долу пред входа беше паркирана чисто нова волга.

Примижали от удоволствие, Ина и Дима наблюдаваха впечатлението, което волгата щеше да направи на Деточкин. И тя наистина му направи впечатление. Той я гледаше тъпо. Не беше

очаквал такъв номер от Семицветов, още повече в деня на пристигането си.

— Виждам, че благосъстоянието ви расте! — мрачно отрони Юрий Иванович, без да откъсва очи от проклетата кола.

— Както и на целия народ! — радостно се отзова Дима. — Вървя напред с гигантски крачки!

Въпреки желанието на Деточкин мозъкът му трескаво заработи в нежелателна насока.

— Бежова... — замислено произнесе Деточкин. — Хубав цвят, не бие на очи... Все под прозореца ли я държите?

— Скоро ще имам и гараж — обеща Дима.

— Да застраховаме колата срещу кражба? — загрижено запита жена му.

— Застраховката на лични автомобили — автоматично задърдори Деточкин, понеже мислеше за друго — се извършва само за смъртен случай или увреждане от катастрофа, или от стихийни бедствия.

Дима се подсмихна.

— Не съм толкова богат, че да изплащам и стихийните бедствия!

И гордо демонстрира на инкасатора един невъобразимо сложен катинар.

— Намерих го за гаража. Японски! С друг ключ не става!

— Да, не става! — тъжно се съгласи Деточкин, докато оглеждаше катинара с вид на познавач. — И с шперц няма да стане. Трябва кислород! А да го режеш с кислород е беля работа... — Деточкин безнадеждно махна с ръка, сбогува се и си тръгна потиснат.

— Ама колата го довърши! — удовлетворено констатира Ина.

— Какво се чудиш? — Дима трябваше да тръгва за работа и почна да се преоблича. — Той е най-обикновен труженик. За него волгата е несбъдната мечта. Откъде ще вземе пет бона и половина?

Дима си облече бяла риза и докато си връзваше връзката, нареди:

— Имам една бойна задача за тебе, Иночка. Минаваш в книжарницата при Ангелина Петровна и взимаш Екзюпери за принца. Запиши си името, че ще го забравиш!

— Не се прави на остроумен, скъпи. Научила съм му името наизуст!

Дима довърши тоалета си с един италиански шушляк със златни катарамии на пагоните. Сега приличаше на уважаван млад кариерист от международния отдел на учреждение, което има такъв отдел. Целуна жена си и излезе.

На улицата видя Деточкин. Застрахователният агент стоеше до колата като омагьосан, не можеше да откъсне поглед от нея.

— Да ви откарам ли? — предложи Семицветов, като прикри снизходителната си усмивка.

— Аз съм в обратната посока! — набързо отклони предложението Деточкин.

Бежовата волга 49–04 МОТ с плюшен тигър, втрещен в задното стъкло, плавно се понесе към центъра...

Дима минаваше през познати места...

Ето го родилния дом „Грауерман“. На това място преди двайсет и седем години акушерката беше плеснала по дупенцето новородения Семицветов...

Ето го и паметния ъгъл. Тук мъничкият Дима за пръв път сам си купи сладолед и направи първия си практически извод — никой не ти го дава току-така. А Дима много обичаше сметанов сладолед...

Докато чакаше пред светофара, с умиление си спомни как беше задигнал стотинки от мамината чантичка, за да си купи ескимо, и пак го шляпнаха по дупето, само че доста по-силно...

Светна зелено и Семицветов потегли. Ето я антикварната книжарница. Дима носеше тук книгите, които му подаряваха на рождените дни, и книги от бащината си библиотека, онези от втория ред, дето никой не ги четеше. Никой не разбра, а Дима направи втория си практически извод: дават ли ти — яж!

Ето ги „Вторични суровини“. Често се навърташе и тук.

И пак тук направи третия си практически извод — парите не миришат!

След няколко минути бежовата волга наближи сградата на Института по съобщенията. Дима намали. Да, вече четири години, откакто бе завършил института. Отлично си спомняше слънчевия пролетен ден, когато председателят на комисията му връчи дипломата и приятелски му се усмихна.

— Щом сте Семицветов — отивате в Семипалатинск. Но това съвпадение е чиста случайност...

Тогава Дима направи четвъртия си практически извод: всяка коза за свой крак...

Погледна си часовника и се разбърза — беше единайсет без десет. Кола 49–04 МОТ сви в уличката и спря чак на следващата пряка.

Семицветов грижовно заключи волгата, върна се по уличката и влезе в оказионния магазин. Подмина щанд „Конфекция“, не погледна витрината с порцелана и стъклото, кожите изобщо не го заинтересуваха — и изчезна в служебното помещение.

Само след миг той претърпя чудна метаморфоза. Вече не приличаше на дипломат. Облече убитосива работна манта с емблемата на магазина. Самонадеяният израз изчезна от лицето му — сега то стана услужливо. Дима влезе зад щанда с магнетофоните, радиоапаратите и телевизорите и зае работното си място. Все пак имаше полза от Института по съобщенията. Вече четири години прилагаше зад този щанд високите си технически познания.

Започна напрегнат ден. Дима постоянно пребягваше до ъгъла да види как е колата. Мисълта, че пет бона и половина са оставени ей така на улицата, на всичко отгоре снабдени с колела, не му даваше спокойствие. Не обичаше да хвърля пари по улицата. Обаче пък като скромен човек Дима не искаше да паркира колата пред магазина.

Към четири и половина, когато показваше на един купувач някаква кинокамера, се появи тъст му — Семьон Василиевич Соколов-Кружкин.

— Клатиш си краката посред бял ден, а? — с висок и непререкаем тон заяви тъстът.

Дима не съобрази какво да му отговори. Иначе презираше този най-близък свой роднина, но когато се виждаха, се свиваше пред фелдфебелските му номера.

Семьон Василиевич решително дръпна камерата от ръцете на купувача и пак така високо отсъди:

— Боклук! Не струва!

Щом прогони кинолюбителя, Соколов-Кружкин приятелски изрева:

— Семицветов, веднага снасяй петдесет рубли!

— Моля ви, по-тихо! — Дима потръпна зиморничаво. — Пък и нали ви дадох вече пари, Семьон Василиевич!

Соколов-Кружкин така изгледа зет си, че разискванията мигом приключиха.

— Ама намерихте ли? — тихо попита Дима.

— Да речем, счупени стъкла! — Соколов-Кружкин се изпъчи. Беше горд, че е намерил дефицитен строителен материал за вилата.

— Защо са ни счупени? — Дима позеленя.

— Голям тъпанар си, Семицветов! — без ни най-малко притеснение, като високоговорител, тегли чертата тъстът. Продавачите и посетителите загледаха Дима с интерес. — Да ми беше паднал в батальона, можех да те направя човек!

— Пари за парчетии не давам! — злобно изсъска Дима.

— Аз съм ти пробрал по-големшки! — захили се Соколов-Кружкин.

— Обаче сега — ехидно му напомни Дима — за всяко стъкълце ти искат документ!

— Документите от мен! — Семьон Василиевич подложи огромната си шепа, която събираше доста повече от петдесет рубли.

— Искам да ви помоля — прошепна Дима, докато връчваше необходимата сума, — да идвате по работа вкъщи, а не в магазина!

— Кръгом към щанда, ходом марш! — ревна тъстът, пъхна парите в джоба си и излезе, като тропаше с подкованите си обуца.

За да се успокои, Дима прескочи до ъгъла, погледа колата и си купи сладолед. Взе си любимия сметанов и с известно закъснение направи петия си практически извод: човек трябва да се жени само за сирачета!

ГЛАВА ПЕТА, В КОЯТО ЗА ПРЪВ ПЪТ СЕ СРЕЩАТ ДЕТОЧКИН И ПОДБЕРЬОЗОВИКОВ

Юрий Иванович Деточкин привършваше работа. В последния апартамент дълго не му отваряха. После на вратата се показа лично стопанинът, С. И. Стулов, с недоволното лице на човек, откъснат от невероятно важна работа.

— Аз съм от Застрахователното управление — представи се измореният Деточкин, свикнал на какви ли не грубости от страна на стопаните.

— Браво! — чу се в отговор.

Деточкин трепна и впи поглед в събеседника си.

С. И. Стулов нямаше представителна външност, но видът му беше съвсем приличен.

— Обикаляш от апартамент на апартамент значи? — попита той.

— Обикалям, защо? — недоумяващо отвърна Деточкин.

— Браво! — тихо одобри Стулов.

И Деточкин разбра, че има работа с отговорен другар. Не беше сбъркал. Стулов винаги говореше тихо. Знаеше, че подчинените ще го чуят. Редовно оглавяваше по някое ведомство и чрез активен труд го довеждаше до крах и ликвидация. Беше незаменим при реорганизации, реконструкции и преустройства. Точно сега се намираше в безтегловно състояние. Едно ведомство беше разформировано, следващото още не беше създадено. Стулов си седеше вкъщи и спокойно чакаше да го назначат. Още не знаеше какво ще ръководи, но знаеше, че ще ръководи!

— Вкарваш в оборот народните средства значи? — попита Стулов и демократично покани Деточкин да влезе.

— Старая се.

— Браво! Отдавна ли работиш?

— Втора година.

— Браво! И мене ли ще ме застраховаш?

— Ще опитам.

— Браво!

След като се застрахова, докато изпращаше Деточкин до вратата, Стулов оцени проявената съзнателност.

— Оправдах доверието значи!

— Браво! — не се сдържа Деточкин и бързо излезе.

Стулов се слиса. Никой досега не му беше казвал „браво“.

Деточкин се прибираше с метрото. Слушаше тракането на влака и мислеше за майка си. Обичаше я. В тяхното семейство нямаше конфликт между поколенията.

Майка му го чакаше. Щом вратата се отвори, тя излезе в антрето, повдигна се на пръсти и целуна сина си по бузата.

— Не мога все пак да разбера какви командировки в Тбилиси може да има един застрахователен агент? Масата е сложена. Какво чакаш, върви си измий ръцете!

Докато се хранеха, майка му не спря да говори. Деточкин дори не се опитваше да вземе думата. Знаеше, че майка му изобщо не слуша събеседниците си, стигаше ѝ собственото ѝ мнение. Странно, че с този си характер не беше направила кариера. Цял живот беше работила като плановик в Министерството на нелеката промишленост и съвсем наскоро се беше пенсионирала. Сега харчеше почти цялата си пенсия за печатни издания. Страх я беше да не изостане от забързания живот.

— Яж — не спираше майка му, — какво си се изгърбил! Твоите командировки ми се струват подозрителни... Керес спечели международния турнир. Аз бях за Тал, не му стигна половин точка... И други хора се чудят на тия твои командировки...

— Кои? — уплаши се Деточкин.

Но майка му вече говореше за друго:

— Последната книга на Дюма беше кулинарна. Ядеш лучена супа по рецепта на великия писател Дюма-баща.

— Много е вкусна — похвали я Деточкин-син.

— И Люба се чуди за командировките. Права е, че не иска да се омъжи за такъв мухльо.

— Тя ли ти го каза? — печално попита Юрий Иванович.

На вратата се звънна. Деточкин подскочи и спря да яде историческата супа.

Беше съседката от горния апартамент.

— Антонина Яковлевна, ще ми услугите ли с една щипка сол?

По цял ден обикаляше апартаментите и просеше ту глава лук, ту аспириначе, малко чай, едно-две морковчета, чаша захар или няколко филии хляб. Страдаше от хронична липса на най-необходими продукти. Всичко останало си имаше в изобилие. За нея преселването от комуналната ѝ квартира в самостоятелен апартамент беше трагедия.

— Ах, благодаря, ще ви я върна — каза съседката, която, неизвестно защо, винаги забравяше да връща.

Вратата се хлопна. Деточкин пак подскочи.

— Винаги си такъв след тия командировки! — Майка му гневно разтърси момчешки подстриганата си прошарена коса. — Говорих с Люба, тя не иска да се омъжи за теб — ти не си човек на място!

— Но защо?! — извика Деточкин.

— Яж си второто! И стига си се гърбил! Преградили Енисей, пък аз да не знам... Ще взема да отида при твоя началник и ще му кажа да не те праща къде ли не, после ставаш нервен!

Деточкин се задави. Знаеше, че майка му наистина може да отиде при началника.

— Ще ме поставиш в неудобно положение... — Той я погледна умолително.

— Яж, купила съм череши от пазара! Страшни мошеници са тия частници!

Черешите му се сториха познати.

— Нещо ми говори, че вече съм ял от тия череши. Благодаря. — Той стана.

— Къде отиваш? — строго попита майка му.

— Мамо, вече съм на трийсет и шест години!

— Мерси, че ми го каза — благодари майка му и го погледна дяволито.

— Винаги с удоволствие ти съобщавам нови неща — незабавно се включи Деточкин. — Нали се уча от тебе!

— Много хляб има още да ядеш! — каза майка му. И двамата се разделиха, доволни един от друг...

Мръкваше. Деточкин излезе на улицата и се огледа. Взе и предпазни мерки — вдигна яката на шлифера. Нямахше шапка — иначе

щеше да си я нахлупи до веждите. Юрий Деточкин се сля с тълпата и закричи в неизвестна посока.

Откъм другия край на града в още по-неизвестна посока тръгна Максим Подберъзовиков. И двамата вървяха срещу собствената си съдба. Приближаваха се един към друг.

В будката пред входа на метрото продаваха „Вечерная Москва“. Деточкин се нареди. Подберъзовиков застана зад него. Дадоха им два неразделени вестника. Деточкин ги разгърна и подаде единия на Подберъзовиков. Стъпиха заедно на ескалатора. Четяха. Влязоха в един вагон. Седнаха един срещу друг. На следващата спирка се качи жена с дете. Деточкин и Подберъзовиков едновременно скочиха да ѝ отстъпят място. Юрий Иванович стана жертва на доброто си възпитание. Подберъзовиков го стрелна с очи. След няколко секунди го погледна втори път, сега вече по-внимателно. Деточкин почувства погледа му. И уж просто така се попремести към вратата. Подберъзовиков вече не го изпускаше от очи. Деточкин го усещаше с гърба си и не смееше да се обърне. Слезе на перона, не издържа и се огледа. Подберъзовиков вървеше след него. Привидно без да бърза, Деточкин излезе от метрото. Навън беше почти тъмно. Нямаше навалица, нямаше къде да се скрие. Сви наляво. Подберъзовиков повтори тактическата му маневра. Деточкин забърза. Подберъзовиков не изоставаше. Деточкин свърна на ъгъла и се понесе в примитивен бяг. Видя пред себе си спасителната сграда на районния Дворец на културата. Бяха я строили през епохата на архитектурните ексцеси.

Ексцесите понякога помагат. Деточкин се скри зад една колона, боеше се да надникне, дори не дишаше. Изчака няколко минути, после крадешком влезе в Двореца. И веднага видя Подберъзовиков.

Всеки следовател задължително си има хоби, на което посвещава свободното си време между разследванията. Шерлок Холмс например е свирил на цигулка. Максим Подберъзовиков беше самодеец.

Деточкин трябваше да запази равновесие и се подпря на почетната дъска на акордеонистите активисти. Подберъзовиков го гледаше мълчешком. Мъчително продължаваше да си спомня къде е виждал този човек. С него ставаше това, което често става с всички ни. Натрапчивото желание да си спомним мелодията на някоя глупава песен, заглавието на тъпа книга или името на човек, с когото не ни свързва нищо, често вгорчава иначе щастливия ни живот. Докато не си

спомним това, което не ни трябва, не можем да правим това, което трябва. Подберьозовиков се съсредоточи. И усилията му бяха възнаградени.

— Познах ви! — тържествуващо извика той. Лицето на Деточкин посивя като снимките на почетната дъска.

— Не съм аз!

— Не ме лъжете... Нали вие казахте: „Кой има право да ме съди?“

Премалелият Деточкин неудържимо се свличаше.

— Не съм казвал такова нещо!

— Казахте, казахте. — Подберьозовиков го прихвана да не падне. — Нали вие играхте Чацки?!

— Ах, Чацки! — Деточкин най-сетне вникна в думите на Подберьозовиков. — Как не се сетих!

И се разкиска. Подберьозовиков го погледна и също се разсмя. Кикотеха се заедно, изпълнени с взаимна симпатия.

— Значи отивате на репетиция... — не можеше да се спре Деточкин.

— Аха! — тресеше се от смях Подберьозовиков.

— И ще играем заедно... — гърчеше се Деточкин.

— В един и същи спектакъл — умираше си от смях Подберьозовиков.

Полъхът на времето беше стигнал и до самодейните колективи. Окрупняваха ги. Създаваха се цели самодейни театри.

Самодейната група на милицията, в която играеше Подберьозовиков, се обедини с групата на таксиметровия гараж, към която се водеше Деточкин. Всичко това вече се наричаше Народен самодеен театър. Та днес милиционерите за пръв път се срещаха с таксиджиите.

Главният режисьор събра театралните ентусиасти в празния салон.

— Другари! — заяви режисьорът. — Напоследък се говори, че самодейните театри най-сетне ще изместят професионалните! Точно така трябва да бъде!... Съвсем естествено е артистът, който не получава заплата, да играе с по-голямо вдъхновение. Освен това артистите трябва и да работят някъде. Не е хубаво, не е правилно по цял ден да се мотаят из театъра като Ермолова и Станиславски. Ако

цял ден беше стояла пред струга, вечер Ермолова щеше да играе сто пъти по-добре...

Деточкин и Подберъзовиков, които бяха седнали един до друг, се разсмяха.

— Другари! — продължи режисьорът. — Званието „Народен самодееен театър“ ни задължава. Вие сте играли какви ли не роли в своите колективи, няма да ги изброявам сега! Не е ли време вече, другари, да посегнем и към Шекспир?

— Ще посегнем! — дружно го подкрепи салонът.

Учредяването на Народния самодееен театър мина безболезнено. Когато самодейците на тълпи заизлизаха от Двореца, изобщо не можеше да се разбере кой е милиционер и кой шофьор на такси.

— Обичам сцената! — възбудено разправяше Деточкин на новия си приятел Максим Подберъзовиков. — Излизаш в светлината на прожектора с друг костюм, с грим, с перука — и никой не може да те познае!

Максим веднага се съгласи с него.

— Много се радвам, че се запознахме! — искрено каза Юрий Иванович.

— Пак ще се срещаме! — обеща му Подберъзовиков.

Махнаха си и се разделиха.

След петнайсет минути с ключ от собствения си джоб Деточкин успешно отваряше вратата на един чужд апартамент. Влезе в антрето, безшумно затвори и замря. Не чу нищо освен аритмията на собственото си сърце. После погледна закачалката. Там самотно висеше дамско палто. Деточкин не го взе. Дори напротив. Свали си шлифера и го окачи до палтото. После си събу обувките и обу някакви чехли. Промъкна се покрай стената до стаята и... плахо почука. Никой не му отговори. Осмели се да почука пак. И отново никакъв отговор. Тогава Деточкин събра кураж. Открехна леко вратата и с чупка в кръста успя да промуши кльощавото си тяло в стаята.

Вътре миришеше на нещо сладко, домашно, с ябълки. Деточкин подуши въздуха и реши да остане тук завинаги...

Люба, опакована в удобен домашен халат, седеше на масата и с апетит унищожаваше собственоръчно изпечен ябълков сладкиш. Деточкин много обичаше да я гледа, като яде.

Всеки от нас си има вътрешен враг. Люба броеше за свой враг коварната си пълнота, макар Деточкин категорично да не споделяше гледната ѝ точка. Люба се самоизтезаваше със спорт и въртеше до капване един метален обръч. Сутрин точно в одинайсет спираше тролея и за ужас на пътниците бодро правеше производствена гимнастика. Ценната ѝ инициатива на водач челник бе подкрепена от управлението и се внедряваше на всички линии.

Но нищо не помагаше. Люба се ограничаваше във всичко освен в храната.

— Дойде, а? — измърмори Люба, увлечена в сладкиша. — Къде се губиш?

— Добър вечер, Люба. Бях в командировка.

— Като си дошъл, сядай — разреши тя.

— Благодаря. — Деточкин седна на ръба на стола.

— Налей си чай!

— Благодаря.

— Яж сладкиш!

— Благодаря. Много ти благодаря! — все благодареше Деточкин. Люба бутна към него купичката със сладкото.

— Благодаря! — още веднъж повтори мижитурката Деточкин. И за да почне някак разговор, неуверено каза: — Топло е в Москва. Дори горещо. А в Тбилиси направо е жега!

— Знаех си аз, че си бил в Тбилиси.

— Ами къде другаде?

— Твоя си работа. Може вече да си станал и тбилиски жител.

Изумен от подобен обрат на нещата, Деточкин си бръкна в сакото и представи на Люба ергенския си паспорт.

— Това няма значение — въздъхна тя, — може и без печат.

— Моля ти се, Люба! Нищо не може без печат!

— Криеш нещо от мен, Юрий Иванович...

— Виждаш ли, Люба... — взе да се запъва Юрий Иванович, — като заминах първия път... в командировка... бях сигурен, че вече никога няма да ида... А после отидох още веднъж, и аз не знам как стана... Сигурно характерът ми е такъв... непостоянен... И правя глупости. Разбирам, че са глупости, и пак ходя... в командировка...

— Ти чуваш ли се какво говориш! — викна Люба.

Стана съвсем тихо. И двамата мислеха за изпуснатото щастие.

— Юрий Иванович! — официално заяви Люба. — Върни си ми ключа!

— Завинаги ли? — треперливо прошепна Деточкин.

— Да, завинаги — потвърди Люба.

Втренчен в непреклонните ѝ очи, Юрий Иванович стана и сложи ключа в чинийката до сладкиша. После се повъртя малко, чакаше амнистия. После тръгна заднишком към вратата, без да губи надежда, че ще бъде спрян. Надеждата му не се оправда и той излезе в антрето. Свали чехлите и дълго-дълго си обува обуцата. Никой не му попречи. Той си взе шлифера и излезе на стълбите. Вратата хлопна траурно. Вече сама, Люба се разплака. Беше банално, но естествено.

Някой звънна. Люба стана да отвори.

Пред нея самотен стоеше Деточкин.

— Защо ми звъниш? — горчиво попита Люба.

— Ами нали вече нямам ключ...

ГЛАВА ШЕСТА, В КОЯТО СТАВА ЯСНО, ЧЕ ЧОВЕК МОЖЕ ДА ЖИВЕЕ НЕ САМО С ПАСПОРТ, НО И С ПЪЛНОМОЩНО

Още в училище Дима беше усвоил, че колективът е велика сила! Една птичка вила не вдига! Щом намисли да вложи спестяванията си в недвижима собственост, Дима оглави вилностроителната кооперация, в която влизаха той и тъст му.

Благодарната родина беше отпуснала на о.з. подполковника Соколов-Кружкин три декара в Подмосковието. Щом си получи парцела, Семьон Василиевич пое по стъпките на Мичурин. За разлика от великия селекционер, той не само не беше новатор, но се пристрасти изключително към една култура — ранните ягоди. И достигаше високи добиви на собствения си парцел. Признателните московчани му се отплащаха с добри пари по новите пазари. Фактът, че парцелът се водеше на тъста, като цяло се нравеше на зетя. Естествено, по-добре е да си имаш вила на свое име, обаче, току-виж, дойдат ония със сините униформи и любезно попитат: „Откъде толкова пари?“

Само че няма да дойдат при подполковник от запаса.

Бежовата волга също не беше собственост на Дима, а на жена му. Той я караше с пълномощно. Пълномощното беше основа на съществуването му. Всичко правеше с пълномощни. Всеки път, когато трябваше да купи поредния пирон за вилата, Соколов-Кружкин му потвърждаваше доверието си пред нотариуса. А трябваша много пириони! Дима вече беше свой човек в нотариата.

Пълномощните го преследваха. Нощем ги сънуваше, привиждаха му се в треска, когато боледуваше. Щом легнеше при жена си, едва потискаше желанието си да ѝ представи пълномощно.

Подобен живот не можеше да удовлетвори заможния комбинатор Семицветов, обаче нямаше изход, особено сега, в този период на развихряне на обществеността и контрола. Та затуй Семицветов не обичаше съветската власт. Съветската власт му отвръщаше със същото!

Беше чудесна, първокласна сутрин. Възхитителното подмосковско слънце изумително осветяваше прекрасната природа, оградена отвсякъде с яки стобори.

Зад стобора на собствения си парцел ритмично размахваха лопати Дима и Соколов-Кружкин. И двамата бяха с противогазите. Соколов-Кружкин ги беше взел с връзки от местния музей, защото сутринта Дима беше уредил на черно един камион оборски тор. И сега го разхвърляха.

Ина не участваше в семейния съботник. Разхождаше се сред великолепната смесена гора, където имаше повече хора, отколкото дървета. В многохилядното състезание на природолюбителите тя успя да спечели едно от челните места — откъсна си два стръка момина сълза. Трябваша ѝ да си приготви регенерация пролетен крем „Поздрав от нежния май“, който придаваше еластичност на всякаква кожа. Ина беше козметик в Дома на красотата. Това ѝ гарантираше устойчивата независимост, така необходима в съвременното семейно съществуване.

Върна се, когато вече бяха свършили с тора. Мъжете бяха смъкнали противогазите и си почиваха на купчината строителни отпадъци.

— На Топтунов му взимат вилата! — викна Ина, споделяйки сензационната новина, с която познатите ѝ я бяха изненадали в гората.

— И правилно! — избоботи Соколов-Кружкин. — Отдавна трябваше да му я вземат! С мошениците трябва да се води борба!

— Защо да е мошеник? — възмути се Дима. — Просто си подрежда живота човекът.

— Я ми кажи ти — запени се Семьон Василиевич, — колко взима заместник-директор на едноетажна трикотажна фабрика, та да може да вдигне вила на два етажа?

— Негова си работа — примирително рече Семицветов.

— Не е негова, наша е! — Тъстът беше обзет от праведен гняв. — Трябва да преследваме най-безпощадно лицата, които живеят от

нетрудови доходи, така да се каже!

— Стига глупости, татенце! — нежно изсъска дъщерята.

Семьон Василиевич гръмко се разсмя.

— Изплашихте се, а? Кой си ти бе? — обърна се той към Дима.
— Само да те, значи, такова... и изхвърчаш от моя парцел!

Любимото развлечение на тъста беше да плаши Дима. Грубият му армейски хумор постепенно изправяше зетя пред инфаркт.

— Виждам, че се шегувате, С-семьон Соколович — заекна Дима. И обречено обгърна с поглед купчините дъски и тухли, неразпечатаните фабрични каси „счупени стъкла“, бебешки розовите плочки за банята и всичко, всичко друго, купено, макар и с пълномощно, но с личните му парички.

Докато пътуваше към града с бежовата волга, Дима мислеше за кучешкия си живот. То и почивният му ден не беше като хората, ами в понеделник... И тази идиотска зависимост от семейството на жена му... Ами ако Ина се влюби в друг и го напусне? Тогава тъстът ще го изрита от вилата, а невярната му жена ще го изхвърли в движение от колата. Защо е принуден да гради благополучието си върху несигурната основа на женското постоянство?

Когато чуеше формулировката „нетрудови доходи“, му идеше да хапе! Бачка от тъмно до тъмно, на всекиго се слага, гони какви ли не отрепки — черноборсаджии и безделници, да им измъкне вноската стока... А изцица ли някоя жалка рублина от клиента, се подлага на неадекватна опасност! Хората с неговата професия, също като сапъорите, грешат само веднъж! И защо той, толкова млад, с висше образование, талантлив и красив, е принуден постоянно да се спотайва, да извърта и да се нагажда?

„Ще има ли край всичко това?“ — мислеше си Дима и разбираше, че не.

Пак паркира колата на следващата пряка и не забеляза, че в отсрещната градинка зад томче творби на Шекспир се укрива някакъв непознат с тъмни очила. Непознатият проследи как Дима заключва колата, как свива зад ъгъла и как влиза в оказионния магазин.

Днес Дима застана зад щанда в доста нервно състояние.

— Търся вносен магнетофон — немски или американски — интимно сподели мустаката клиентка. Наведе се над щанда и намести тежкотоварния си бюст върху един телевизор „Рекорд“.

— Нямаме! — отрязва я Дима.

„Поне да се беше обръснала“ — мислеше си той и с омерзение наблюдаваше мустаците ѝ. Забеляза, че „Рекордът“ е застрашен, и я скастри:

— Вдигнете това от телевизора!

Дамата послушно се отдръпна и с прегракнал глас прошепна:

— Бихте ли ми казали кой от продавачите е Дима?

— Аз съм! Какво от това? — продължаваше да се държи грубо той.

— Праца ме Фьодор Матвеевич.

— Кой е тоя Фьодор Матвеевич?

— Познат на Василий Григориевич...

— Добре, и какво от това?...

— Търся вносен магнетофон!

— Имаме много хубав съветски.

— Не, не! — отрицателно размърда мустаци клиентката.

— Къде ще ви търся вносен... — замислено проточи Семицветов и по този начин ловко стъпи на пътя на изнудвачеството.

— Разбирам! — Дамата беше доста опитна. — Колко?

Дима разпери пръсти.

— Петдесет рубли? — не повярва слисаната клиентка.

— Ами колко? Да го намеря, да го докарам, да ви го запазя... Оставете си телефона...

През това време човекът с тъмните очила прибра Шекспир в чантата си, излезе от градинката и без да бърза, стигна витрината на оказионния магазин. Правеше се, че разглежда едно норково манто. А всъщност разглеждаше Семицветов. „Зает е — удовлетворено си помисли Непознатия. — И няма да свърши скоро. Хайде на работа!“ Човекът с тъмните очила с небрежна походка тръгна към волгата на Дима. Подсвиркваше си безгрижно „Аз крача по Москва...“ и зорко оценяваше уличната обстановка. Улицата беше прочутата Двестилешникова, където автомобили, пешеходци и магазини се смесват в невъобразим хаос. Непознатия се промуши до волгата и се облегна на бежовия ѝ калник. Никой не му обърна внимание. Изведнъж на мястото на бъдещото престъпление изникна милиционер. Непознатия отскочи от колата и застана пред близката будка за цигари.

— „Беломор“ и кибрит, ако обичате.

— Нямаме „Беломор“ — отвърна продавачът, плешив тъжен старец с черни канцеларски ръкавели.

— Тогава ми дайте „Друг“.

Непознатия си купи цигари и се огледа. Неделната навалица беше подбрала милиционера и го беше отнесла в неизвестна посока. Човекът, който щеше да краде кола, запали цигара.

„Удари часът!“ — високопарно помисли той и скришом нахлузи памучните си ръкавици. Извади от чантата шперц и за нула време отключи колата. В следващия миг седеше зад волана. Загаси цигарата, прибра, както му е ред, фасата в малкото си джобче, огледа се пак, но не можа да потегли! Едно такси спря точно пред волгата. Непознатия се обърна — отзад, точно зад него, беше паркирала една татра. Шофьорът на таксито безгрижно слезе от колата и се затътри да си купи цигари. Човекът с тъмните очила го прокле наум, измъкна от чантата си томчето на Шекспир и се престори на увлечен от безсмъртните стихове. Най-сетне таксито тръгна. Но в същия момент му почукаха на прозореца. Трябваше да свали стъклото. До бежовата волга нервно пристъпваше от крак на крак дебел мъж с куфар с цип.

— Тази кола ваша ли е? — раболепно попита дебелият.

— Не! — отвърна Непознатия. Не искаше да лъже.

— Вие сте шофьорът, така ли?

— Не, не.

— Тогава какво правите тук?

— Искам да я открадна, а вие ме бавите! — отговори Непознатия.

— Моля ви, откраднете я заедно с мен — пошегува се дебелият. — Закъснявам за влака.

Непознатия трескаво размишляваше. Пътникът е все някаква маскировка. Кой нормален крадец ще задигне кола с все пътника?

— Наистина ли къснявате?

— Да.

— Качвайте се. Обаче ставате съучастник! — честно предупреди Непознатия.

— Добре, добре... На Курската гара.

Дебелият с хиляди благодарности се вмъкна в колата заедно с куфара си. Злосторникът пхна ключа да запали волгата, но... тя...

засвири като луда! Включи се скритата система, монтирана от един познат на Дима електротехник.

— Видяхте ли, нали ви предупредих — каза Непознатия, изскочи от колата и с неподозирана скорост изчезна в навалищата. Клаксонът продължаваше да вие, струпаха се зяпачи. Пътникът разбра, че е загазил, и също направи опит да изчезне, но вече беше късно.

С писък: „Дръжте крадеца!“ — Семицветов летеше с огромни кенгурски скокове.

— Не съм крадец! — заоправдава се дебелият. — Закъснявам за влака! Ето ми билета!

— Пък и предвидлив! Добре се е подготвил! — ехидно подметна някой, а Дима дръпна билета и строго заповяда:

— Да не го изпуснете! — И се зае да изключи системата.

Скоро изскърца синята оперативна кола с червена лента, известна повече като „луноход“. От нея изскочиха Подберьозовиков с бележник, Таня с куфарче и един младеж с фотоапарат.

— Кой е собственикът? — страшно попита следователят.

— Аз... — стъписа се Дима и посочи дебелия. — Хванахме крадеца!

— Не съм крадец! — за стотен път повтори дебелият. — Изпускам си влака, а пък той ми взе и билета!

Младежът с апарата щракна в едър план първо Дима, после и дебелия. И двамата се смълчаха. Таня, без да губи време, взимаше отпечатъци от вратата на колата.

— Документите, ако обичате! — възпитано се обърна Подберьозовиков към задържания. — И документите на колата! — каза на Дима. — Ще говорим другаде. Кой е свидетел?

— Аз! — бодро се обади една жена с пазарска чанта. — Какво е станало?

— Не съм крадец! — отчаяно повтори дебелият. — Крадецът избяга! За съжаление не му запомних лицето — добави той и с това само влоши положението си. — Изпускам си влака!

Погледна си часовника.

— Впрочем вече го изпуснах!...

Таня откри в колата забравеното от злосторника томче на Шекспир.

— Ваша ли е? — Следователят показва книгата на Дима.

— Не, моля ви се! — отвърна той.

— Ваша ли е?

Дебелият поклати глава. За пръв път в живота си се забъркваше в такава каша.

— Аз съм свидетел! — Продавачът от будката за цигари се изправи до колата и веднага стана център на вниманието.

Фотографът с възторг почна да го върти пред обектива си.

— В профил излизам по-хубаво — намекна продавачът.

Снимаха го и в профил.

— Ще почна поред — малко тържествено заговори старецът. — Днеска не ми докараха „Беломор“. Дотук ми беше дошло да казвам: „Няма «Беломор»!“

— По същество! — замоли следователят.

— Младежо, във вашата професия не бива да се бърза. Цигарите „Беломор“ са подробност за следствието. Онзи също искаше „Беломор“. А после купи „Друг“. Трийсет копейки, с куче на пакета. Рекох си: „Защо е толкова нервен?“ Интересува ли ви?

— Много! — отвърна Подберъзовиков.

— Висок, поизгърбен. Обикновено лице. Дори симпатично. С чанта и шапка. Който пуши „Беломор“, не си купува цигари с куче на пакета. Те са по-скъпи и създават друго настроение. А пък този му е съучастник. — Той посочи сломения дебелак. — Пошепнаха си нещо и този влезе в чуждата кола! Искаха да изчезнат заедно!

— Не съм съучастник! — съкрушено се завайка жертвата. — Аз съм просто един нещастник, хич не ми върви. Отиде ми картата за Сочи!

Беше ужасен. Беше почнал да осъзнава, че вместо на курорт отива в затвора!

ГЛАВА СЕДМА, В КОЯТО БЕЖОВАТА ВОЛГА ОЩЕ ВЕДНЪЖ Е ОБЕКТ НА НАПАДЕНИЕ

На другия ден след работа Деточкин пак висеше на спирката. Когато дългоочакваният тролей пристигна, Юрий Иванович се качи като всички от задната врата. Въпреки връзката си с водача Деточкин не си позволяваше да се вози без билет. Прецизно извърши всички безкондукторни процедури и се оказа в Любината кабина.

— Следваща спирка — площад „Пушкин“! — обяви Люба и погледна Деточкин изотдолу.

— Люба, трябва да поговорим!

Люба мълчеше.

— Люба, дойдох да ти искам прошка!

— Че ние не сме се карали! — студено отвърна Любов. Наблюдаваше дали всички са се качили.

— Карай! — позволи Деточкин. — Едни слязоха, други се качиха.

Тролеят потегли.

— Защо да се караме, Люба? Нали сме си близки.

Люба тъжно се усмихна.

— Близките знаят всичко един за друг! А ти все криеш нещо от мен. Беше шофьор, изведнъж стана застрахователен агент! После тия командировки... все неочаквани... Какви са те? Защо са?

Отвратително му беше да я лъже, но не смееше да ѝ каже истината.

— Един ден ще разбереш всичко. И колкото по-късно, толкова по-добре...

— Да ме мъчиш ли си дошъл, Юрий Иванович? — Бяха ѝ омръзнали тайните на Деточкин. — Стига си ме изтезавал, ще прегазя някого!

И насмалко да изпълни намерението си.

— Значи не искаш да се сдобрим... — резюмира Деточкин, когато при рязкото спиране удари с глава предното стъкло.

— Следваща спирка — площад „Маяковски“ — печално каза Люба. — Уважаеми пътници, не забравяйте да си вземете билети!...

Без да уреди отношенията си с Люба, Деточкин отиде в Двореца на културата. В художествената самодейност много го обичаха. Юрий Иванович беше роден актьор. Беше непосредствен и правдив във всички, дори най-невероятно драматичните ситуации.

Атмосферата в салона за репетиции беше нажежена. Вчера „Спартак“ паднал от „Динамо“ и затова режисьорът беше изпаднал в транс. Артистите знаеха футболната слабост на маестрото и мируваха.

— Всеки играч трябва да си знае ролята като бог! — ядосано се караше режисьорът на Подберьозовиков, който беше сбъркал текста си. — Не да търчи по сцената като умопобъркан, а да играе с глава! И не ми възразявайте! — скастри той виновника, който понечи да се оправдае. — Ще ви изгоня от игрището, тоест от сцената!

През почивката играчите, тоест артистите, излязоха да пушат.

Деточкин измъкна пакет цигари и почерпи Максим.

— Какви пушите? — поинтересува се Подберьозовиков.

— „Друг“ — безметежно съобщи Деточкин.

Подберьозовиков взе от ръцете му злощастния пакет.

— Да... „Друг“... С куче на картинката... Трийсет копейки...

— По принцип пуша „Беломор“ — обясни Деточкин с присъщата си откровеност. — Обаче нямаше.

— Съвсем точно наблюдение, нямало е „Беломор“. Точно затова си е купил „Друг“.

— Кой? — все още безгрижно попита Деточкин.

— Престъпникът!

Внезапно Деточкин усети, че е на ръба на пропастта. Понечи да отстъпи, но отзад имаше стена. Не можеше да минава през стени, не би могъл да мине дори само през мазилката. Безизходно погледна небето. По синия таван бодро крачеха съвсем реалистични колхознички със снопове пшеница. Деточкин съжали, че не е с тях. Нямаше никакъв изход.

— К-к-кой престъпник?

Следователят прие стресването на приятеля си за обикновен еснафски интерес към закононарушенията.

— Съвременен, културен. Дори мога да кажа — престъпник от нов тип! Преди какво забравяха крадците на местопрестъплението?

— Какво? — полюбопитства Деточкин.

— Фасове, каскети... А сега — вижте! — И Подберъзовиков показва томчето на Шекспир, което Непознатия беше оставил в колата.

Деточкин трепна и ужасен се отдръпна.

— Не се плашете! — усмихна се Максим. — Няма петно от кръв!

— Вие следовател ли сте?

Подберъзовиков прелистваше томчето.

— Няма отпечатъци — престъпникът винаги работи с ръкавици. Нито печат от библиотека, нито името на собственика — нали знаете, някои си надписват книгите...

— Знам... Само че аз не ги надписвам! — увери го Деточкин.

— Аз водя делата за откраднатите коли — продължи Подберъзовиков. — Но да не ви занимавам!

— Напротив, страшно ми е интересно! — Това си беше чистата истина.

— Ще ви кажа една тайна — почти му прошепна следователят. — В града действа шайка. Крадат се лични автомобили. Само тази година от един район са откраднати четири коли.

— Три — машинално го поправи Деточкин.

— И вие ли научихте вече? Да, четвъртата не успяха да я откраднат. Но скоро всичко ще свърши! — обнадежди той Деточкин.

— 3-защо?

— Вчера задържах един от членовете на шайката!

— Т-така ли? — Деточкин беше поразен. Дори не подозираше, че Непознатия с тъмните очила има съучастници.

— Представете, си, инженер в Стопанския съвет. Жена му е лекарка. Имат две деца. Наскоро е получил жилище в най-хубавия район, а с какво се занимава!

— И к-как изглежда? — уплаши се Деточкин.

— Дребен, дебеличък...

— Арестувахте ли го? — Деточкин чак спря да заеква. — Защо такива строги мерки?

Подберъзовиков пак се усмихна.

— Щеше да бяга на курорт, но подписа, че няма да напуска града!

— Ами ако не е съучастник? — пламенно се застъпи Деточкин.
— Инженер от Стопанския съвет, уважаван човек, пък вие го лишавате от заслужената му почивка.

— Опитът ми говори, че наистина не е виновен. Но окончателното изясняване е въпрос на няколко дни. Вече са ми известни особените белези на главатаря на шайката — висок, с обикновено, дори симпатично лице, ходи с чанта и шапка и най-важният белег — гърби се.

Незабелязано за Максим Деточкин поизправи рамене.

— И как ще го хванете?

Подберьозовиков не успя да му отговори. Във вестибюла се появи режисьорът, държеше съдийска свирка. Наду я и изкомандва:

— Моля всички да влизат за второто полувреме!...

Великият Репин е приемал в Куокала в сряда, „Литературная газета“ на Цветной булевард приема във вторник, а Семицветови приемаха в апартамент 397-и в понеделниците, два пъти месечно. Дима не желаше да харчи пари за гости всяка седмица.

Канеха се само нужни хора и затова Соколов-Кружкин с присъщия си хумор кръсти тези сборища „нужници“. Него никога не го канеха. Веднъж той въпреки всичко отиде, бъркаше се във всички разговори, накърка се с коняк и взе да вика, че Дима е мошеник и че Наказателният кодекс плаче за него. Следващия понеделник най-предвидливите гости не рискуваха да дойдат.

Днес подборът беше изискан. Бяха дошли хора, които можеха да намерят керемиди за вилата, палто от камилска вълна, дамски велурени ботуши, билети за Дома на киното и много други, все така необходими неща. Дойде и един поет, обсипан с почести и пърхот. Реална полза от него нямаше, но без присъствието му вечеринката щеше да бъде като шишче без шиш. Този главен гост беше завършил Литературния институт и беше станал поет. Със същия успех можеше да завърши медицина и да стане лекар. Но по-добре, че беше завършил Литературния институт... Дойде и нужният Филип Картузов. При него

в кръчмата човек можеше да се скрие в някое сепаренце, да си похапне добре и да поговори по работа.

Вечерта минаваше интелектуално. Разказваха се средно мръсни вицове, съобщаваха се последни новини от серията „кой с кого спи“ и „къде какво са пуснали“. Когато дойде ред на Картузов, той сподели как са му откраднали колата. Излезе, че Филип се хвърлил под колелата, за да накара крадеца да спре. Но колата му била толкова предана, че не пожелала да премачка стопанина си. Прескочила го и изчезнала! Лъжите на Картузов имаха голям успех сред пийналите гости.

— На това му се вика хипербола! — поясни поетът. После дълго рецитира стиховете си. И то без никой да го моли.

Вечерта беше сполучлива. Ина сновеше от стаята до кухнята и демонстрираше прекрасните си бедра. Дима свиреше на китара и истерично пееше апашки песни.

*Остригаха ми буйната главица,
към дрехите раирани поглеждам.
Квадратец светлина и мъничка звезда
ми светят като слабичка надежда... —*

жално виеше Семицветов и тръпнеше, че сюжетът може да стане автобиографичен.

Тази вечер Дима не надничаше през прозореца. Не се страхуваше за волгата. Имаше уважителни причини за това.

А долу в тъмнината на настъпващата нощ един попрегърбен мъж, предварително навлякъл любимите ръкавици, спокойно отключваше бежовата волга. Вчерашният урок не беше забравен. Непознатия вдигна капака и преспокрайно прекъсна сигналната система. После се настани зад волана, сложи на седалката чантата с инструментите и пхна ключа да запали колата. Завъртя го — колата мълчеше! Тогава, за да включи на скорост, напипа с крак амбреажа и... изкрещя от непоносима болка!

Похитителят не можеше да знае, че вчера, след първото покушение, Дима беше купил в ловния магазин един вълчи капан и същият познат електротехник го беше заложил на амбреажа.

Капанът щракна — Деточкин беше заловен!

Да, скъпи читателю! Ти, естествено, не си се сетил, че колите ги краде Деточкин! А пък ако си се сетил, скъпи читателю, то, както би казал С. И. Стулов — браво на тебе!

Много го болеше. Човек, който не се е хващал в капан, не може да си представи подобна болка, а вълците не казват нищо. Но Деточкин не извика за помощ. Превъзмогвайки болката, той се опита да отвори железните челюсти. Но капанът беше правен за диви зверове и силите не му стигнаха. Тогава Деточкин отвори спасителната чанта, извади ножовката и почна да реже желязото, докато е горещо...

Понеделнишката вечер свършваше. Радушните Семицветови изпращаха гостите си. За всеки случай — да не остане някой у тях — излязоха заедно с всички. Най-отпред крачеше поетът. Не можеше да си спомни как се казва стопанинът... Като видяха бежовата волга, всички страшно се развеселиха.

— Обичам да се возя нощем! — изпищя жената на онзи, дето намираще керемиди.

Компанията наобиколи колата. Деточкин се сви на кълбо, спря да реже и се свлече от седалката на пода.

— Семицветов, значи колата ти била блондинка, а? — пошегуваха се билетите за кино.

— Димочка, повозете ни малко! — помоли палтото от камилска вълна.

При тези думи на прикования Деточкин му се доця да завие като истински вълк.

Гостите се ентусиазираха.

— Хайде, Дима!

— Кажете му, Иночка!

Дима геройски се противопоставяше:

— Не, приятели, не! Когато съм пил, не пипвам волана!

— Не се бойте, Дима! — извика палтото от камилска вълна, много му се взеше.

— Не, не! — подкрепи Ина мъжа си. — Знам я аз тази тръбичка, милиционерът ти я дава да духнеш и веднага се вижда пил ли си, или не си. Ако си пил, направо ти взимат книжката!

Гостите разочаровани си тръгнаха.

Дима обиколи колата и за всеки случай изпробва вратите. Едната, предната лява, неочаквано леко поддаде и тутакси се изтръгна от ръката му.

Дима се слиса. Дръпна пак, но вратата не се отваряше, защото сега Деточкин я държеше с мъртва хватка.

— Че толкова ли съм пил! — зачуди се Дима. — Иночка! — обърна се той към жена си. — Ще се наложи да заема хоризонтално положение!

Щом Семицетови се прибраха, Деточкин допреряза капана и се изтърколи на улицата заедно с вечната си чанта. С мъка стана и закуцука, отказвайки се от неуспешния опит да задигне тази коварна кола...

Люба изплашена скочи от леглото. Стресна я тревожно нощно звънене. Наметна си пеньоара и предчувствайки нещастieto, изтича в антрето.

— Кой е?

— Аз съм, Люба! — Гласът беше толкова жалък и нещастен, че Люба веднага отвори.

Раненият Деточкин стоеше на прага и гледаше Люба като своя последна надежда.

Податливото женско сърце се предаде.

— Какво ти е, Юра?

— Ами турили навсякъде капани...

Люба реши, че Деточкин бълнува. Прегърна го през отпуснатите рамене и го въведе в стаята.

— Капан за жив човек! — ядосано се караше Максим Подберъзовиков на Семицетови, които на другата сутрин дохвърчаха при него. — Чудя ви се как сте могли да го измислите! За тая работа може и да отговаряте!

— Да-да! — възмути се Дима. — Бандитът иска да ми открадне колата! Реже с ножовка собствения ми капан! Я си купете в Москва вълчи капан! Колкото щете пари да давате, никой няма да ви продаде!

— По-спокойно! — посъветва го следователят.

Дима си спомни къде се намира и тутакси се укроти.

— А пък вие ми казвате, че аз съм щял да отговарям! — вече подлизурски довърши той. — Чудесни закони, няма що!

Подберьозовиков го погледна още веднъж и Семицветов млъкна.

— Престъпникът на два пъти се опитва да открадне една и съща кола... — мислеше Максим на глас. — Това не е случайно съвпадение. Според мен е искал да открадне именно вашата кола!

— Има резон. Аз също вече го забелязах! — плахо го подигра Дима.

— Защо го интересува именно вашата кола? — продължаваше следователят.

— Мен ли ме питате?

— Ами кого? — престоудушно отвърна Максим. — Не подозирате ли някого от познатите си?

— Нашите познати до един са възпитани хора — обиди се Ина.

А Дима си каза: „Ами ако наистина е някой познат?“

— Няма ли някой, който да ви завижда? — продължаваше да ги разпитва следователят.

— Защо ще ни завиждат? Ние сме скромни хора. С малки заплати. Живеем тихо, кротко...

Подберьозовиков натисна звънеца. В кабинета веднага влезе Таня, както винаги преливаща от чувства.

— Таня, пратете запитване до поликлиниките дали е оказана помощ на човек със специфична травма на крака — нареди Максим.

— Добре — съгласи се Таня. Гледаше с нескрита нежност право в сивите Максимови очи.

Зазвъня телефонът. Подберьозовиков вдигна слушалката и чу милия глас на Деточкин.

— Здравейте, Юрий Иванович! — широко се усмихна Максим. — Как така няма да дойдете? Внимавайте режисьорът да не отсъди дузпа!

И в двете слушалки се разсмяха.

— Боли ме кракът — съобщи Деточкин.

— Тогава по-добре да лежите... Оставете крака си да почине... Всичко хубаво... — пожела Подберьозовиков и затвори телефона.

— Чий крак? — развълнува се Дима.

— Чийто трябва, негов си е. Крак! — нервира се Максим и неволно се замисли. После прогони недостойната мисъл и приключи с

Дима:

— Значи обадете се.

— Кога?

— Като ви откраднат колата!

ГЛАВА ОСМА, ЗА СВирЕНЕТО С УСТА КАТО ИЗКУСТВО

Наближаваше края на тримесечието. В районната инспекция на застрахователното управление започна страхотна суматоха. Трябваше да изпълнят и преизпълнят тримесечния план. Ръководителят на инспекцията Яков Михайлович Квочкин свика подчинените си на кратък митинг. Искаше да ги вдъхнови за поредния финален спринт.

— Аз също ще тръгна по апартаментите! — даде личен пример началникът. — Но това не стига. Да проверим дали през последния месец не е създадено някое ново учреждение.

Провериха — беше създадено Управлението по свирене с уста.

Постановиха — да се изпрати най-добрият агент.

Опитът сочеше, че в процеса на организационна бъркотия още неукрепналите служители не могат да окажат достойна съпротива на асовете от застрахователния бранш.

Деточкин с леко накуцване тръгна към УСУ.

Дълги години свиренето с уста като изкуство беше в състояние на пълна анархия. Никой не се грижеше за него и никой не му помагаше. Артистите си свиркаха кой както си ще. Но това безобразие вече беше прекратено.

Управлението успя да докопа едновременния аристократичен дворец на Свирчова улица. Самото име на улицата беше в известен смисъл символично.

Докато Деточкин влизаше, насмалко да го полелят с цинквейс. Управлението — съвсем естествено — отпочваше творческата си дейност с подновяване на фасадата.

Юрий Иванович вървеше по безкрайния коридор, накуцваше с левия крак и се вглеждаше в табелките. „Висш художествен съвет“ — пишеше на една висока двойна врата, дебело тапицирана с черна изкуствена кожа. На друга, тапицирана с прост дерматин и без звукова изолация, се кипреше табелка: „Главен художествен съвет“. Следващата беше с матирано клозетно стъкло. За да няма

недоразумения, табелката гласеше: „Художествен съвет“. Освен тия надписани врати имаше и множество безименни.

Покрай Деточкин сновяха работници и чистачки. Внасяха нови мебели в кабинетите. Не ще и дума, че със стари мебели не може да се работи поновому. Деточкин се обърка. Не знаеше откъде да почне и се напъха в първия срещнат кабинет. Там работеше обаятелният Согрешилин. Щом зърна Юрий Иванович, той се усмихна широко, прегърна го, побутна го към едно кожено кресло и го сложи да седне. Самият той се настани в друго такова кресло срещу него.

— Не съм ви чул още, драги, но трябва да ви предупредя.

Деточкин не разбра нищо.

— Разбира се, в репертоара ви има хляб... — дружелюбно му се усмихваше Согрешилин.

— Аз не съм свирач. — Деточкин почна да осъзнава ситуацията, в която беше попаднал.

— Ами какво правите? — попита Согрешилин. — Токуват като тетрев, бухат като бухал, стенете като авлига или чукате като кълвач?

— Аз съм по застраховките — почна Юрий Иванович, но Согрешилин го прекъсна:

— А... разбирам. Пишете текстове! И ни предлагате темата за застраховките. Но моля ви се, драги, нашите кадри не се страхуват от нищо!

— Но това е държавна застраховка — поправи Деточкин събеседника си.

— Държавна ли? — Согрешилин се замисли. Притесни се, че може да е допуснал грешка. — По принцип, разбира се, това е тема, която...

— Мога да ви застраховам срещу смъртен случай... — предложи Деточкин.

— Никакви смъртни случаи — бързо отвърна Согрешилин. — Свиренето с уста трябва да е оптимистично!

— Нека се разберем — напираше Деточкин. — Аз не подражавам на птичките и не подсвирквам.

— Ще свиркате! — заяви стопанинът на кабинета. — При нас всички свирят.

— Ако не искате смъртен случай, ще ви застраховам за злополука. — Юрий Иванович извади бланка от чантата си.

— А, вие сте застрахователен агент, така ли? — най-сетне загре Согрешилин.

— Сега попълваме формуляра и се подписвате — предложи му Деточкин.

— Уважаеми! — Согрешилин го гледаше, както се гледа пръв приятел. — Вашата напористост ми харесва. И по принцип нямам нищо против. Обаче вие искате просто ей така да ви се подпиша? Боже, боже! Каква безотговорност!

На Деточкин не му помогна дори професионалният опит. Вися при Согрешилин цял час, обаче така и не успя да го склони да се подпише.

Тръгна от кабинет на кабинет. Обикаля дълго. Всички бяха съгласни да се застраховат. Но никой не искаше да се подписва!

Деточкин се умори. Кракът го болеше. Поседна на един нестабилен модерен стол във фойето. Наоколо цареше тишина. Единствено тракането на пишещите машини откъм коридора нарушаваше тържественния покой. Машинописките натракваха отрицателни рецензии за всички развлекателни мелодии. Тракането се извисяваше в антимааршов мотив, изпълняван, според както го изискваше епохата, бодро и жизнерадостно.

Внезапно машините млъкнаха. Вместо тях ситно загракаха токчета. Служителите наизскачаха от кабинетите и забързаха в една посока. Согрешилин летеше сред първите.

От кабинета с табелка „Началник-управление“ важно излезе С. И. Стулов. Позна Деточкин и спокойно го попита:

— Тук ли си на работа сега? — Беше свикнал с безкрайното раздуване на щатовете. От опит знаеше, че това предполага посетнешни съкращения.

— Днес съм тук — отвърна Юрий Иванович.

— Браво — одобри С. И. Стулов и тръгна след масите към залата за прослушване. Щом се настани удобно на мекия диван, техниците включиха стереомагнетофона.

Всеки работен ден сътрудниците на управлението дружно слушаха непристойните програми на долнопробни западни вариетета, за да не допуснат в родното свирене и най-малката безнравственост. Самите те се водеха толкова непорочни, че не се страхуваха от разлагащото влияние на буржоазното свирене.

Деточкин самотен скучаеше във фойето.

„Ако ги застраховах срещу загуба на заеманата длъжност, щяха да се наредят на опашка“ — яростно мислеше Юрий Иванович. Прослушването свърши едновременно с работното време, точно в пет.

Деточкин тръгна към изхода, повлечен от потока сътрудници. За пръв път през цялата си практика не беше застраховал нито един човек.

ГЛАВА ДЕВЕТА, ПРИКЛЮЧЕНСКА, В КОЯТО ДЕТОЧКИН Е ГОНЕН ОТ ПРЕСЛЕДВАЧИ

Мина още една седмица...

Районната инспекция на застрахователното управление преизпълни тримесечния си план. Агентите успяха да постигнат сто и едно цяло и шест десети процента.

Кракът на Деточкин се оправи. Отношенията му с Люба се развиваха в дух на взаимно разбирателство. Той самият редовно ходеше на репетиции и всеки път се интересуваше дали Максим е успял да залови главатаря. Настроението му беше превъзходно. Измъчваше го само едно — така и не беше успял да открадне колата на Семицветови.

Подберьозовиков, който подозираше, че срещу волгата на Дима ще има ново покушение, се погрижи да постави бежовата красавица под постоянно наблюдение. Но злоумишленикът не се обаждаше никакъв — може би беше минал в дълбока нелегалност, може би го беше прогонил вълчийт капан. А когато Дима докара в двора железен гараж и го заключи с японския катинар, следователят дори се разстрои. Вече беше ясно, че колата не може да се открадне нощем, и вероятността наученият от горчивия опит крадец да се нахвърли върху нея посред бял ден беше съвсем малка. Следите на престъпника се губеха. Поради липса на преки улики на дебелия му разрешиха да напусне Москва и той замина за Сочи да се освети. Целият следователски отдел вече се майтапеше с Максим, само Таня го защитаваше както можеше. Потърпевшите също загубиха вяра в новия следовател.

— ...ози ...ьозовиков не ...авда ...ерието ни! — разправяше Пеночкин на Филип Картузов.

И пак, за кой ли път вече, беше тъмна нощ. Девочкин с вечната чанта в ръка спря до гаража. След докарването на същия

Подберьозовиков беше отменил нощните засади, което пък Деточкин научи от него на една от репетициите. Юрий Иванович огледа защитното съоръжение и констатира, че гаража си го бива. Познатият му японски катинар също си струваше парите!

— Да — тихо си говореше Деточкин. — Тази крепост може да се превземе единствено с кислород. Обаче струва ли си ядовете? Кислородна бутилка, че водород, маркучи, горелка... Е, мога да го вдигна и с динамит... Много шум ще се вдигне! Ще събудя свидетелите! Да, няма да мога да я изкарам от този гараж. Спи спокойно, драги Семицветов! — И Деточкин си отиде с пръст в устата.

Минаха двайсет и четири часа. Нощта държеше мъжки. Пак беше черна като нощ.

Драгият Семицветов спеше спокойно до жена си в семейното ложе. Сънуваше ограда, оградата криеше от завистливи очи вила, записана лично на негово име...

По пустата нощна улица с леко потракване се приближаваше автомобилен кран. Влезе в двора, спря пред гаража. От кабината спокойно скокна Деточкин. Хвана куката и закачи японския катинар.

— Дигай! — изкомандва Деточкин.

Въжето се обтегна и гаражът литна във въздуха като птица. Бежовият автомобил остана да клечи беззащитно на тухления под.

Видът на политналия над волгата гараж беше фантастичен. Жалко, че го наблюдаваха само двама — Деточкин и шофьорът на крана. Юрий Иванович му беше носил вода от девет дерета — че не знам си кой трябвало да се посреща, че еди-кой си бил болен, а пък ключовете били на някаква вила...

И лицето, и всички слова на Деточкин бяха толкова искрени, че шофьорът на крана изобщо не се усъмни и се съгласи да помогне.

Деточкин сръчно отключи волгата, провери дали няма капан или нещо по-ново, откачи алармената система и отмести колата.

— Пускай! — изкомандва Юрий Иванович и кранът внимателно постави гаража на мястото му.

В този момент Дима се събуди. Пикаеше му се. Без да отваря очи, той почти спящ се добра до клозета. На връщане мина покрай

прозореца, вдигна натежалите си клепащи и погледна гаража. Дворът беше пуст. Дима си легна и веднага заспа...

А Деточкин не си губеше времето. Спря волгата в някаква крива уличка. Помнеше, че под едно брезентово чергило е консервирана ръждясала таратайка, в далечната си младост наричана автомобил. Увери се, че никой не го наблюдава, вдигна брезента и бързо свали номерата. Съвсем просто е да се сетим, че след няколко минути бежовата волга 49–04 МОТ вече беше зашифрована като 82–12 МОП...

На Любината врата пак се звънеше посред нощ.

— Кой е? — сънено попита Люба.

— Аз съм!

Люба изплашено отвори.

— Какво има? Пак ли капан?

— Не, този път ми се размина — въздъхна Деточкин, без да рискува да влиза в апартамента. — Дойдох да ти кажа довиждане, заминавам в командировка...

— Сега, през нощта? — Люба се мъчеше да е спокойна.

— Налага се... Може ли да се обадя на майка ми оттук? — Деточкин прекрачи прага.

— Добре де, върви в Тбилиси! — И Люба се прибра в стаята си.

— Защо в Тбилиси? Ще ида някъде другаде! — викна подир нея влюбеният крадец на автомобили. Но отговор не последва.

Телефонът беше в антрето. Деточкин се обади у тях.

— Мамо! — нежно почна той, когато тя най-сетне вдигна слушалката. — Не съм виновен, но ме пращат в командировка...

Махна слушалката от ухото си, за да не слуша какво говори майка му.

— Ще се върна след няколко дни. Не се тревожи, мамо! — помъчи се да каже Деточкин, но вече беше късно, майка му беше затворила.

Подраска на вратата на Люба, но тя беше сложила райбера. Обстоятелствата налагаха да се бърза. И Деточкин тръгна, раздвоен между чувството и дълга.

От прозореца Люба изумена съзря как нейният Юрий Иванович се качва в една баровска волга и изчезва в неизвестна посока.

На другата сутрин Семицветови станаха рано. Предната вечер Дима се беше уговорил с един майстор да направи на волгата профилактичен преглед. Двамата съпрузи закусиха набързо и слязоха при гаража.

Майсторът вече ги чакаше.

— Добър дееен! — подлизурски го поздрави Дима. Любителите, особено неопитните, винаги се подмазват на майсторите, които знаят как изглежда колата отвътре.

— При ляв завой ни заяжда воланът! — оплака се Ина.

— Ще видим — каза майсторът.

— А като превключвам скоростите, прави „чук-чук-чук“... — добави Дима.

— Ще чуем! — каза майсторът.

— Освен това дясното предно колело загрява — продължи Дима.

— Ще го прегледаме...

— И завчера цял ден миришеше на бензин! — сети се Ина.

— Ще я помиришем! — издевателски каза майсторът. Той презираше хората, които нищо не разбират от техника. — Само че отворете гаража!

Дима измъкна от джоба си ключа, който приличаше на йероглиф, отключи катинара, свали го от вратата, отмести резето и отвори едното крило.

В гаража нямаше кола!

Дима примря. Не вярваше на очите си. Отвори цялата врата. Слънчев лъч се плъзна в гаража и освети празното помещение.

— Къде е колата де? — нетактично попита майсторът.

Дима и Ина тъпо гледаха тухления под. Снощи преди лягане бяха вкарали волгата в гаража и собственоръчно бяха заключили японския катинар. Катинарът си беше цял, гаражът си стоеше на мястото, колата я нямаше!

— Какво мълчите? — ядоса се майсторът. — Аз да не съм дошъл игра да си играя!

Изгубили ума и дума от мистичното изчезване на колата, Семицветови немееха. Не можеха да издадат нито звук. Все така, без

да мигат, гледаха пода. Тухлите си бяха наред. Значи колата не беше потънала вдън земя.

— Чук-чук-чук... — подигра се майсторът. Почука недвусмислено челото си с пръст и си тръгна.

... На път човек научава много неща! Шофьорите не бива безцелно да се любуват на околния пейзаж. Дори по време на движение те са длъжни да се развиват, да разширяват кръгозора си, да повишават интелектуалното си равнище. Та точно затова встрани от шосетата стърчат какви ли не табели:

„Крим — най-хубавото място за почивка!“

„Кавказ — най-хубавото място за почивка!“

„Крайбрежието на Рига — най-хубавото място за почивка!“

„Самолетът — най-добрият транспорт!“

„Таксито — най-добрият транспорт!“

„Кометата — най-добрият транспорт!“

„Бързо, удобно, приятно!“ — за Аерофлот.

„Бързо, удобно, сигурно!“ — за спестовната каса. „Бързо, удобно, вкусно!“ — за пържената риба. „Пийте съветско шампанско!“ — специално за шофьорите, да не пият, когато са на волана.

„Около всеки роден град градини нека да цъфтят!“. Направо да ти се прище да слезеш и да посадиш нещо.

„Първият скок — на най-добрия строител!“. Тук пък строят писта за скискокове. Горко на най-добрия строител!

Деточкин четеше прелитащите покрай колата плакати — искаше да се отърве от тъжните мисли. Въпреки смяната на номерата можеше да очаква неприятности на всеки километър.

Изведнъж далеко напред, вдясно, се появи яркото петно на несполучливо боядисан уж като крайпътна зеленина милиционерски мотор. Щом видя инспектора, Деточкин намали — импулс, характерен за всички шофьори. Разговорът с инспектора някак си не отговаряше на плановете на Юрий Иванович. Той гледаше право напред, не искаше да предизвиква опасността с поглед. Но инспекторът повелително вдигна ръка и му заповяда да спре. В главата на Деточкин, също като крайпътните плакати, се замяркаха лаконични, но изразителни мисли:

„Защо ме спира?“

„Какво съм нарушил?“

„Дали знае за мен?“

„Бягството е най-доброто спасение!“

„Обаче моторът е най-добрият транспорт!“

И Деточкин натисна спирачките. С една мечта — да се отърве с глоба за каквото и да е, той стисна в ръка някаква смачкана рубла и тръгна срещу гибелта си, краката не го слушаха.

— Ама, другарю старшина... — захленчи Деточкин със стандартния угоднически глас на нарушителите.

— Здравсти! — ведро го поздрави милиционерът. Беше човек на години, измъчен от разправиите с отровнозеления мотор. — Виждам, че пътувате сам. Ако не бързате много, помогнете ми да запаля тая бракма. Сам не мога да се справя с нея!...

— Да запалим мотора ли?! — ахна Деточкин и едва потисна желанието си да разцелува старшината. — Умирам да паля! — Пъхна рублата в джоба си, отмести милиционера и зарадван перна педала с крак.

Моторът не реагира.

— Акумулаторът е изтощен! — оплака се инспекторът. — Откога моля да ми дадат друг мотор.

— Със стар акумулатор не си е работа — съжали го Деточкин. — Ще го бутаме, хайде!

Изтикаха мотора на асфалта.

— Качвайте се! — предложи Деточкин.

Инспекторът се настани на седалката.

— Напред! — изкомандва Юрий Иванович. Затича по шосето като щастлива млада майка, която бута количка с първата си рожба.

Обаче моторът не даваше никакви признаци на живот.

Деточкин се изпоти целият, но продължи да тича.

— Стоп! — каза старшината и другарски мина на „ти“. — Виждам, че се поумори. Дай аз ще те бутам!

— Няма смисъл.

— Тогава знаеш ли какво? — реши инспекторът. — Ще го дръпнем с волгата. Имаш ли въже?

— Знам ли какво имам! — изпусна се Деточкин, но веднага се поправи: — Не помня. Сега ще видим.

Изтича до волгата, отвори багажника, извади едно стоманено въже и победно го размаха:

— Имало!

С общи усилия закачиха мотора за волгата, Деточкин седна зад волана, милиционерът пак яхна мотора и потеглиха по шосето, съдбовно свързани и в пряк, и в преносен смисъл. Най-сетне непокорният мустанг изцвили и запали. Караха така още малко, после спряха. Деточкин откачи въжетото.

— Благодаря, приятелю! — развълнувано каза старшината. — Голяма услуга ми направи.

— Няма нищо! — великодушно разпери ръце Юрий Иванович. — Хора сме, трябва да си помагаме...

— Правилно — потвърди инспекторът. — Щом аз съм в беда — ще ми помогнеш, като стане нещо с теб — аз на тебе...

— И заедно вършим едно общо дело — оживи се Деточкин. — Ти посвоему, аз посвоему...

И се усмигнаха.

— Кажу ми, приятелю, тук наблизо има ли поща? — попита Юрий Иванович.

— Карай след мен! — предложи инспекторът и оглави колоната.

Сега старшината караше отпред милиционерския мотор, а Деточкин го следваше неотстъпно с крадената волга. И в този ред пристигнаха в един мотел.

Мотел ще рече хотел, където се грижат най-вече за автомобилите, а чак след това за хората. И колкото и да е странно, хората са много доволни.

Тук колата се мие, почива си, лекува се, а собственикът ѝ блажено отморява в кръг от себеподобни. Несвикнали на ласка, сърцата на подобни туристи се разтапят от възторг и собствениците почват да си мислят, че да имаш кола е чудесно. Вечер във фойето човек може да участва във викторината „Правилник за движението по пътищата“, да се включи в популярната спортна игра „Спазвай дистанция“ на площадката, а който не обича игрите и предпочита спокойния живот, може да изгледа в лекционната зала научнопопулярния филм „Дългите светлини водят дотук!“.

Предложиха му място на паркинга и стая с балкон. Юрий Иванович отказа. Бързаше за пощата, откъдето изпрати на другаря

Квочкин следното скръбно послание:

„Коленопреклонно моля неплатен пет тире шест дни любимият племенник тежко състояние благодаря предварително Деточкин“.

А до него в телефонната кабина старшината слушаше съобщението да задържи бежова волга 49–04 МОТ при евентуална поява в неговия участък.

Деточкин и инспекторът излязоха заедно. Тръгнаха покрай паркинга, където бяха събрани коли най-различни цветове и марки. Инспекторът забеляза, че в една също такава бежова волга като тази на Деточкин се качва солиден прошарен мъж, зарязан Юрий Иванович на произвола на съдбата и хукна.

— Документите на колата, ако обичате! — чу Деточкин.

— Заповядайте! — И прошареният мъж с лауреатска значка на ревера подаде документите.

Деточкин загрея, че работата става дебела, и забърза към бившата волга на Семицветови. Запали и видя в огледалцето, че инспекторът вече идва към него.

Когато нямаш документи за колата, а пък искат да ти ги проверяват, бягството наистина е най-добрият път към спасението. Деточкин без много мъдруване потегли рязко.

Стремителният старт на бежовата волга се стори подозрителен на инспектора. Той изтича до мотора и удари педала с крак. Двигателят включи веднага. Инспекторът благодари наум на Деточкин и се спусна подир него.

Преследване! Нито един детективски сюжет не минава без него! При преследването е възможно всичко! Можеш на най-обикновен кон да настигнеш експреса и от движение да рипнеш на покрива на първа класа! Можеш като едното нищо да прескочиш от един небостъргач на друг! Можеш да се шумгнеш с колата буквално под носа на влака, макар в действителност бариерата да е спусната много преди влакът да се е задал! Можеш да се вкопчиш в опашката на реактивен самолет, да скочиш в океана точно когато трябва и да стиснеш мокрия престъпник за гушата!

Един бяга — друг го преследва. Това е неизменният закон на жанра. Криминален сюжет без преследване — това е като живот без любов.

Деточкин надуваше стандартната си волга до границата на възможностите ѝ. Инспекторът също надуваше стандартния си мотор. Надуваха приблизително поравно и разстоянието помежду им не намаляваше. Деляха ги двестата метра, загубени от старшината на старта.

Преследваха се скучно, без никакви произшествия. Пътят беше чист, двигателите им изправни, бензин имаха в изобилие, с нервите бяха наред.

Неизвестно докога щеше да продължи всичко, ако Деточкин не бе съзрял пътния знак „Внимание, деца!“.

До него втори знак заповядваше: „Скорост 20 км!“. И най-накрая огромен плакат призоваваше: „Водачи! Внимание! Пионерски лагер!“.

Деточкин обичаше децата. Намали рязко. Стрелката на скоростомера се люшна надолу и замря на 20. На лицето на Юрий Иванович се изписа мъченически израз. Той виждаше, че инспекторът го догонва със заплашителна бързина.

Деточкин стискаше зъби и продължаваше да кара с двайсет километра в час. Инспекторът вече беше съвсем близо. Деточкин разбра, че това е краят! Искаше да затвори очи, но се страхуваше да не прегази някое пионерче.

Инспекторът долетя до съдбоносната черта и видя знаците.

Той също обичаше децата и не отстъпваше по благородство на Деточкин. Макар сега да беше съвсем лесно да настигне бежовата волга, старшината рязко намали и също се задруса с двайсет километра в час! Лицето му се разкриви страдалчески, но той се овладя и упорито поддържаше погребалното темпо.

Затова пък Деточкин, умилен от постъпката на инспектора, се въодушеви.

Сега ги деляха някакви си двайсетина метра. А от двете страни на шосето се виждаха потънали в буйна зеленина светли сгради. Около тях припкаха пионерчета. Беше им категорично забранено да излизат на шосето.

Деточкин пръв стигна края на детската зона. Въздъхна облекчено и се понесе като пощурял! Инспекторът продължаваше да кара бавно. Волгата се отдалечаваше!...

Но ето че и инспекторът стигна свободната зона и бясното преследване продължи. До волгата пак имаше двеста метра. Всичко

започваше отначало!

Шосето, по което летяха, пресичаше една автострада. Кръстовището беше съвременно съоръжение на две нива с високи бетонирани извивки. Отгоре, както е известно, то приличаше на детелина или на две огромни осморки.

Деточкин реши да се възползва от сложната плетеница и да се отърве от старшината. Зави надясно.

На свой ред инспекторът, с надежда да надхитри преследвания, зави наляво, за да го пресрещне...

Започна странна гонитба. Замаяни от дългото преследване и загубили ориентация, шофьорите ту се разминаваха, ту летяха един срещу друг, ту инспекторът хвърчеше пред Деточкин, който стремглаво го настигаше, ту пък си разменяха местата. С две думи, страхотна бъркотия.

Внезапно Деточкин видя пред себе си влекач с дълга празна платформа. Дойде му дръзка мисъл.

С едно завъртане на волана качи волгата на дрънчащата платформа и спря. Милиционерът профуча покрай влекача, учуден къде е беглецът.

Шофьорът на влекача спокойно дъвчеше хляб и телешки салам и не подозираше нищо, а Деточкин се повози на платформата, после му омръзна, даде заден ход, слезе пак на шосето и... тутакси до него изникна моторът на милиционера.

— Хванах те! — тържествуващо викна инспекторът.

— Че ме хвана, хвана ме... — съгласи се Деточкин.

— От милицията няма отърване... — И както си му е ред, точно в този момент моторът се задави и спря!

Деточкин се подаде през прозореца и учуден забеляза, че моторът първо поизостана, а после спря съвсем. Той също спря волгата, но на безопасно разстояние.

Инспекторът се смъкна от мотора.

— Чакай, недей тръгва! Пак тоя акумулатор, нали ме разбираш!

— Аз те предупредих — отвърна Деточкин. — Със стар акумулатор не си е работа!

Инспекторът тръгна към волгата.

Деточкин леко натисна газта. Колата потегли. Деточкин спазваше дистанцията. И си говореха, все едно инспекторът беше излязъл на

шосето да изпрати Юрий Иванович и вървешком му даваше последните си приятелски съвети.

— Все ме беше страх от това — призна си инспекторът. — Че ще стане нещо сериозно, а той ще ме предаде! Като не ми дават нов мотор!...

— Съчувствам ти — въздъхна Деточкин. — Нямах късмет.

— Ти нали имаш.

— Все някой от двамата ни трябва да има — справедливо отбеляза Юрий Иванович.

— Ами защо бягаш? — ненадейно попита инспекторът.

— Навик — отвърна Деточкин. — Ти гониш, аз бягам.

— И аз имам тоя навик! — подхвана шегата старшината. — Ти бягаш, аз гоня! Я слез, братче, да запалим мотора. Ще го дръпнем с волгата като одева... — Макар колата на Деточкин да беше с друг номер, не 49-04 МОТ, инспекторът отлично разбираше, че тая работа не е читава.

— Ще прощаваш, братче — засмя се Юрий Иванович. — Вече знам как отвръщаш на доброто... Много ти здраве и наслука!

И Деточкин изчезна яко дим!

ГЛАВА ДЕСЕТА, В КОЯТО СЛЕДОВАТЕЛЯТ РАЗБИРА КОЙ КРАДЕ КОЛИТЕ

Щом стигна осиротелия гараж на Семицветови, Максим Подберьозовиков веднага предложи работна хипотеза: няма начин да е минало без кран! Всяка догадка има нужда от потвърждение и затова беше проведен така нареченият следствен експеримент.

Докараха кран. Вярно, не същия, който беше действал през нощта, но това не беше от значение за експеримента. Максим помоли Дима да заключи гаража. После една по една повтори всички нощни манипулации на крадеца и за радост на многобройните зяпачи, изпълнили двора, кранът съвсем спокойно вдигна гаража във въздуха.

Максим тържествуваше. Таня се гордееше с любимия си следовател. А на Дима му беше малко чоглаво, понеже беше станал център на вниманието.

От момента, в който престъпникът се беше изхитрил да отмъкне волгата на Семицветови, Подберьозовиков стана особено популярен в отдела. Колегите му събраха пари и купиха скъп подарък.

Когато следователят се върна от местопроизшествието и заедно с помощничката си се зае да подлага на щателен анализ всички съдбоносни събития, вратата ненадейно се отвори и в кабинета съвсем самичка пропълзя една детска играчка — бежова волга. Бяха й лепнали картонено номерче 49–04 МОТ.

Максим видя, че от коридора очаквателно го следят двайсет чифта очи, но запази самообладание. Хвърли се към колата, хвана я с две ръце и я притисна към гърдите си.

— Таня! — ликуващо изкрещя той. — Хванах я! Защото целият колектив ми се притече на помощ! Можем да пишем рапорта за началника!

— Какво ще пишеш? — подвикнаха от коридора, за да не му останат длъжни. — Ще му доложиш устно. Вика те!

— Това вече не е остроумно! — обади се Максим.

— Затова пък е вярно! — незабавно последва отговорът.

Звънна телефонът. Таня вдигна слушалката и се разбра, че началникът наистина го вика.

Подберъзовиков подаде играчката на Таня.

— Заклучете я в огнеупорната каса! — високо, така че да го чуят в коридора, нареди Максим. — И поставете охрана, че дръзкия бандит ще вземе да я открадне и оттук!

И тръгна при началника, изпратен от одобрителните погледи на другарите си — те бяха оценили самообладанието му.

Максим справедливо очакваше конско и нервно прекрачи прага на кабинета на Георгий Сергеевич Калужки. Началникът стана от бюрото си — беше два метра висок.

— Подберъзовиков, може би ще се учудите, но аз ви завиждам! — Никога не можеше да се предвиди ходът на мисълта му и Максим напрегнато очакваше какво ще последва. — Вълчи капан — весело продължи Калужки, — японски катинар, кран — каква романтика! Всички ви завиждат! Вярно, не можете да заловите престъпника, но това е просто подробност. Затова пък сигурно ви е много интересно да наблюдавате развоя на събитията. Признайте си, този необикновен крадец ви харесва, нали? Непрекъснато ви сервира по нещо ново. Може би е талантлив? Може би е по-талантлив от вас?

— Да, може би — потиснат се съгласи Максим.

— Идеално се получава — все така насмешливо продължи Калужки. — Той ще си краде коли, а вие ще си взимате заплатата!...

— Но, Георгий Сергеевич... — Подберъзовиков се почувства пълен идиот.

— Шегата настрана — прекъсна го Калужки, — обаче тази история вече става скандална. Назначихме ви вместо несправилия се Чуланов, защото будехте надежди. Стига вече сте ги будили, събудете се вие и залове престъпника!

Максим съзнаваше вината си и мълчеше.

И за да го довърши, Калужки попита:

— Кажете ми, какъв цвят количка ще трябва да ви се подари следващия път?

Смазан от мъка, Подберъзовиков се върна в кабинета си. Таня не издържа. Беше решила да спаси любимия си човек.

— Обичам ви, Максим Петрович! — твърдо заяви тя.

Но обяснението удари на камък. Както можеше да се очаква, Подберъзовиков я разбра неправилно.

— Не ме утешавайте — каза Максим. — И аз ви обичам. По-добре да помислим върху странното влечение на нашия човек именно към колата на Семицветови.

Таня покорно понесе и това. Знаеше, че ѝ е писано да страда!

За да намери ключ към мъчителната загадка, Подберъзовиков реши да се занимае по-отблизо с личността на потърпевшия.

Първо отиде при домоуправителя. Ходи три пъти в приемното време, посочено на табелката, но вратата всеки път беше заключена. Най-сетне успя да пипне водопроводчика. Той утеши Максим в смисъл, че собствениците с месеци преследват домоуправителя и се оправят накрая без него... Защото, така или иначе, полза от него никаква...

Максим не седна да го разубеждава. Качи се с асансьора на последния етаж да навести съседите на Семицветови.

— И какво, мен ли ме подозирате? — попита го в очите Ерохин от апартамент 398-и.

— Моля ви се! — учуди се Максим. — Искам само да ви питам дали вие не подозирате някого.

— Да не съм ви детектив! — Ерохин явно нямаше желание да продължи разговора.

— Но колата им е открадната! — не се примири Максим. — Трябва да я намерим!

Тук вече Ерохин не можа да скрие неприязънта си към съседа. Имаше си причина — не можеше да понася паразитите.

— Мене за Семицветов не ме е грижа! Той ще си купи нова! — И атакува следователя: — Каква противна професия — подпитвате, заничате...

— Според вас — отвърна Максим в същия дух — да ги оставим да крадат и да присвояват, така ли?

— Че те пак си крадат и присвояват. И вили вдигат! Пък вие им търсите колите, уважаеми другарю следовател!

— Искате да кажете, че Семицветов е мошеник?

— Не — възрази Ерохин, — аз с доноси не се занимавам!

— Ясно — каза Максим. — Довиждане.

— Сбогом — поправи го още по-ясно Ерохин.

В оказиона цареше обичайната търговска блъсканица. Дима не се мяркаше сред продавачите. Мустакатата клиентка с тежкотоварния бюст го беше сгащила в един ъгъл.

— Димочка — шепнеше му тя басово право в лицето, — обадохте ми се и ей ме тук!

— Има „Грундиг“ — съобщи Дима, който напразно се опитваше да се освободи. — Стерео. В идеално състояние. Модерен дизайн. Точно каквото търсите!

— Дайте ми бележка! — без дори да погледне магнетофона, се съгласи жената-сом. И кокетно намекна: — Всичко помня...

Дима реши да внесе малки поправки. Разпери пръстите на едната ръка и показа допълнително още три на другата.

— Нали се разбрахме за пет! — изпъшка купувачката.

— Обстоятелствата се промениха — невъзмутимо отговори Дима. Наистина се бяха променили — почваше да спестява за нова кола.

Но сделката не можа да се състои. Семицветов внезапно видя следователя, който идваше към щанда.

Изстина. Отблъсна грубо дамата и се хвърли към работното си място.

Продавачът не знаеше, че Подберъзовиков първо беше посетил директора на магазина. А той му беше дал отлична характеристика:

— Семицветов е гордост за нашата търговия! Семицветов е образец на внимание и отзивчивост! Семицветов — това е познаване на стоката и проникване в сърцето на потребителя! Семицветов ще рече снимка на почетното табло!

— Виждам, че Семицветов е вашата слабост — усмихна се Максим.

— Семицветов е моята сила! — гордо заяви директорът. Беше убеден в безгрешността на продавача си.

— Добър ден, другарю Семицветов! — поздрави следователят и се учуди как в такова никакво тяло са се събрали толкова добродетели. — Като се освободите, искам да говоря с вас.

— Аз съм свободен! — заекна Дима. И си добави наум: „Засега!“. Беше сигурен, че Подберъзовиков е чул разговора му с мустакатата хищница.

И сякаш за да потвърди догадката му, следователят каза:

— Първо си свършете работата с гражданката.

Семицветов, с потни от страх ръце, написа бележка за прословутия „Грундиг“. Подберъзовиков търпеливо чакаше. Дамата се понесе към касата. Максим с интерес разглеждаше скъпия магнетофон.

— Да ви трябва случайно такава машинка? — с надежда попита Семицветов.

— Благодаря, не — отвърна Подберъзовиков.

И в този миг се чу онова, от което сега Дима се страхуваше най-много:

— Димочка, за момент! — И мустакатата испоинка направи опит пак да отвлече Семицветов към ъгъла. Изобщо не обърна внимание на Подберъзовиков. Откъде да знае, че е следовател.

— Вземете си покупката, моля! — мъжки се бранеше Дима.

Щом усети съпротива, дамата се просна през щанда и се опита да уреди въпроса на място.

— Не оскърбявайте достойнството ми на съветски продавач! — високо се възмути Семицветов.

— Ама как така... не мога... — сконфузи се клиентката и с предателски шепот допълни: — Нали се разбрахме!

На Максим му стана интересно.

— С кого сте се разбирали и за какво? — пак прекалено високо попита Дима. Преиграваше и с това се издаде. А Максим ненапразно беше артист.

Жената съвсем се обърка. Мустаците ѝ увиснаха. Тя сграбчи с две ръце тежкия магнетофон и позорно напусна магазина.

— Унижават ме, мачкат ме, тъпчат ме — жално каза Дима, търсейки подкрепа у следователя.

— Много добре ви разбирам! — саркастично отбеляза Максим.
— И колата ви откраднаха! Не ви върви!
— Така е — съгласи се продавачът.
— Защо не питате за съдбата на волгата? — жестоко полюбопитства Максим.
— Тъкмо се канех — глупаво се оправда Дима. — Защо, има ли някакви новини?
— Не — сухо отговори Максим.
— Вие... Идвате нещо да питате ли?
— Благодаря, вече го разбрах.
И следователят излезе от магазина.

На Дима наистина не му вървеше. Когато в този нещастен ден се прибра, завари вкъщи Соколов-Кружкин.

— Загубен съм! — съобщи Дима от вратата. — Сгащиха ме! — И разказа на близките си за посещението на следователя.

— Ще те приберат! — бодро каза тъстът. — Защо крадеш?

— Не забравяйте, че сте в моя дом! — озъби се Дима.

— Твоят дом е затворът! — изсмя се Соколов-Кружкин.

— Татко! — решително се намеси Ина. — Днес казарменият ти хумор не е подходящ!

— Какво да правя? Какво да правя? — Дима не си намираше място.

— Пригответи си сухари — от сърце го посъветва тъст му.

— Трябва да дадеш подкуп на следователя — предложи практичната Ина.

— Да не си се побъркала? — трепна съпругът.

— Ако му дадеш много, ще ги вземе — каза Ина.

— Млък! — запени се Семьон Василиевич. — Мирно! Забранявам! Позор!

Ина не го остави да продължи.

— Като идеш на пазара, там поучавай хората, татенце!

— Аз продавам собственоръчно отгледани ягоди! — Семьон Василиевич показа работните си ръце. — И за подкупи не зет си, ами собствената си дъщеря ще направя на нищо!

Дима се разциври. Плачеше, защото мината, която трябваше да обезвреди, беше гръмнала, защото за нищо беше изгубил осемдесет рубли, защото трябваше да бутне на следователя, а пък го беше страх, защото тъст му беше мерзавец и изобщо защото да си крадец в тази страна е ужасно!

Соколов-Кружкин погледна презрително ревящия си зет, настани се да обядва и отсече:

— Не бой се! В затвора ще те превъзпитат. След десетина години ще се върнеш нов човек!...

Три дни Дима носи в джоба си една доста голяма сума, опакована в плик с идилична картинка, но не посмя да отиде при следователя. На четвъртия ден Ина въпреки съпротивата на съпруга си го натика в едно такси и го свали пред прокуратурата.

Докато се качваше по стълбите, му се гадеше от страх. В коридора се разхълца и продължи пътя си на подскоци в такт с хълцането. Беше толкова развълнуван, че нахълта в кабинета на Подберъзовиков, без да почука. Щом видя очите на следователя, Дима интуитивно осъзна, че ако подмушне плика, няма да излезе от това учреждение без охрана.

И изведнъж дойде най-страшното — Дима онемя!

— Добре дошли — с недоумение каза Максим, понеже не очакваше посещението му.

Дима понечи да отговори, но не успя. Само кимна.

— Някоя нова неприятност ли? — попита следователят.

Дима отрицателно завъртя глава.

— Какво ви става? Лошо ли ви е?

Дима пак примитивно кимна.

Максим наля чаша вода и я подаде на онемелия.

Дима завъртя глава. Все така не можеше да си спомни нито дума.

Ситуацията ставаше забавна.

— Какво ви води насам?

За един начинаещ мим отговорът на подобен въпрос беше прекалено трудна задача. Дима нямаше желание да направи това, което го беше довело — да извади плика от джоба си и да го връчи на следователя. Примига глупаво и замръзна като истукан.

— Вижте какво, нямам време да се занимавам с вас! — ядоса се Максим.

Дима се зарадва. Най-сетне имаше предложение да си тръгне, и то без въоръжена охрана. Заотстъпва заднишком към вратата. На прага, вече в предчувствие на свободата, почти придоби дар слово.

— Е, аз си тръгвам...

Но щом излезе в коридора, не тръгна, а хукна. Изхвърча на улицата, профуча покрай жена си и изчезна зад ъгъла.

Ина настигна беглеца с едно такси.

— Какво стана? — изсъска тя, щом го залови. — Къде си хукнал? Гони ли те някой? Оня ги взе, нали?

— Идиотка! — за първи път я назова по име Дима Семицветов...

Максим Подберьозовиков преживяваше трудни дни. Като всеки надарен човек, той, естествено, имаше силно развито самокритично чувство. Наричаше се с какви ли не думи. Обаче това не спомагаше за разкриване на престъплението. Единственият му отдых бяха вечерите, когато ходеше в Двореца на културата и се приобщаваше към гения на Шекспир. Но последните две репетиции бяха отровени от отсъствието на партньора му Деточкин.

Подберьозовиков отиде у тях да разбере какво става.

— Аз съм от Народния театър — представи се на майката на Деточкин.

Антонина Яковлевна го посрещна радушно. Скучаеше и би се зарадвала на каквото ще да е гостенин.

— Много съм доволна, че Юра играе в театъра. Мисля, че има заложби. Ненавиждам тия негови командировки! — продължи тя както винаги без връзка. — Все посред нощ — вдигне се и изчезне. Люба е права — тук има нещо...

— Коя е тази Люба? — едва успя да се включи Максим.

— Годеницата му. Той изобщо не е съвременен — толкова време да я ухажда... Тя кара тролей — чудесна жена! Запознали се, като й правел застраховка... Че какви командировки може да има един застрахователен агент? И защо се връща нервен? Пък този път казал на Люба, че нямало да иде в Тбилиси, ами някъде другаде. Можете ли да

ми обясните какво означава всичко това? Между другото, какво работите?

— Следовател съм. — Максим слушаше монолога на словоохотливата майка с нарастваща вътрешна тревога.

— Разследвайте тогава! — реагира според професията му Антонина Яковлевна. — Аз като бях млада, също ме ухажваше един следовател, обаче се омъжих за червеноармеец.

— А Юрий Иванович кога замина? — попита с тайна надежда Подберъзовиков.

— Целият полк ни дойде на сватбата. Пяхме: „Лети, наш влак, сред дим и пара, комуна ще строим“ — редеше спомените си майката. — Знаете ли я тази песен?

— „Друг избор нямаме, другари, винтовки щом държим“ — довърши Максим. — Все пак той кога замина?

— Преди три дни, посред нощ — каза Антонина Яковлевна. — И най-чудното, моля ви се, отишъл да се сбогува с Люба и карал някаква волга.

— Да не е било такси? — Следователи стават хората, които се съмняват във всичко.

— Не, той сам я карал.

— Юрий Иванович има ли книжка?

— Има си хас! — гордо отговори майката, без да подозира какви ги върши. — Десет години беше шофьор, после катастрофира. Имаше мозъчно сътресение. Лекуваха го в „Склифосовски“. Денонощно бях при него. Лекарите му казаха известно време да не кара и той стана застрахователен агент, временно, разбира се. Толкова искам да се оженят! Мечтая си за внук или внучка, все едно!

Максим усети, че моментът е подходящ, сбогува се набързо и си тръгна.

Беше потресен от откритието си.

Спомняше си и спомените изгаряха сърцето му.

Деточкин бе проявил нездрав интерес към търсенето на главатаря...

Болеше го кракът точно на другия ден след случая с вълчия капан...

Разпалено защитаваше дебелия... Обикновено пушеше „Беломор“, но тогава носеше „Друг“...

И за капак бе изчезнал през нощта, когато беше открадната колата на Семицветови...

Улики? Или може би съвпадения?

Не, това бяха улики! Само че косвени.

Внезапно Максим спря наред вечерния град.

Ясно видя пред себе си доверчивите, добри, тъжни очи на Юрий Иванович — те го гледаха укорно.

И Максим се разкая за прибързаната си подозрителност, за пристрастието си към тази първа, повърхностна версия, за това, че искаше да разруши дружбата им.

„Юрий Иванович е скромен човек, живее кротко, обича изкуството. Чудесен е на репетициите! И толкова правдив и естествен!

Разбира се, че Юрий Иванович не краде коли!

А може би всичко това е маскировка?“

Максим пак забърза по улицата.

„Сто на сто е мошеник тоя Деточкин! Артист не само в самодейността, но и в живота на трудовите хора! Аз сам му казах, че съм отменил наблюдението на колата на Семицветови, и той веднага най-нагло се е възползвал от доверието ми! Значи не аз разрушавам дружбата ни, а той я тъпче в калта!“

Максим дълго търча из нощна Москва. Задъха се. Спря, олюля се и прегърна един електрически стълб.

Беше образец на съмняващ се следовател и това беше прекрасно!

На пръв поглед всичко сочеше, че Деточкин е виновен, но Подберьозовиков упорито се бореше с логиката. Сърцето му подсказваше, че нещата не са толкова прости!

„Може би греша? — измъчваше се Максим. — Май се поддадох на брътвежа на старата! Трябва още веднъж внимателно да преценя всичко. Не ми издържат нервите. Готов съм да арестувам приятеля си. Юрий Иванович не може да е виновен!...“

Прибра се, но не можа да заспи. Страдаше. Мислите му бяха объркани. Мъчеше се да се съдържа и избягваше изводите. Съпоставяше фактите. Опровергаваше ги. Крачеше из стаята. Пиеше кафе.

„Всеки престъпник нарушава закона не за собствено удоволствие, а с конкретна цел. Защо му е на Деточкин да краде коли?“

За какво са му толкова пари? Да ги трупам? Не ми се вярва! Да живее нашироко? Пак не ми се вярва.

Не, Юрий Иванович не е престъпник!...“

А на сутринта хукна към районната инспекция на застрахователното управление с последната надежда, че Юрий Иванович е пратен в командировка със служебна кола.

Но Яков Михайлович Квочкин окончателно разобличи своя застрахователен агент:

— Деточкин има купища болнави роднини. Сега пък загазил любимият му племенник.

Всичко в душата на Максим изстена и рухна. Положението беше отчайващо — сега вината на Деточкин беше неоспорима!

Подберьозовиков се овладя, отхвърли емоциите и пристъпи към изпълнение на служебния си дълг. В края на работния ден в джоба на следователя кацна подписана от прокурора заповед за задържането На Ю. И. Деточкин, обвинен в кражба на леки коли!

ГЛАВА ЕДИНАЙСЕТА, В КОЯТО КРАДЕЦЪТ НА КОЛАТА БЪРЗА ДА СЕ ОТЪРВЕ ОТ НЕЯ

Морето равномерно бучеше. Курортистите, повярвали на плаката, че крайбрежието на Рига е най-доброто място за почивка, мръзнаха по пясъка и не смееха да нагазят в ледената вода. Всички бяха щастливи, че този ден не вали. Вековните борове се гънеха от пронизващия вятър и пръскаха целебен аромат.

Една бежова волга спря до плажа — знаем коя. За разлика от другите коли, от които изскачаха полуголи летовници, от тази не слезе никой.

На предната седалка до Деточкин добре охранен елегантен мъж с брилянтин по рядката коса броеше пари.

— Десет, единайсет, дванайсет, тринайсет... — с достойнство броеше дребните банкноти купувачът.

— Майко мила! — ядоса се Деточкин. — Всичките ли са по една рубла?

— В стари пари са десетачки, моля ви се, вие рублата не я ли броите за пара? Четиринайсет, петнайсет, шестнайсет...

— Не е честно! — Деточкин беше недоволен. — Как ще ги мъкна такъв куп?

— Не ме прекъсвайте, ако обичате, защото ще се наложи да почна отначало. Седемнайсет, осемнайсет... деветнайсет...

Деточкин се смири и млъкна. Нямаше друг купувач. Трети ден вече се щураше из Рига и живописните ѝ околности, но никой не щеше да купи кола без документи. Тъкмо да се отчае съвсем и се появи този тип.

Броенето беше безкрайно. Наблизо премръзнали курортисти ожесточено играеха волейбол. Други се грееха по свой начин — сърбаха горещ чай от термосите или по-съществени работи от разни бутилки.

Купувачът още броеше. Вече май свършваше. Деточкин му благодари наум, че не е взел и копейки.

— ... 5498, 5499, 5500 — свърши безстрастният глас. — Готово!

— Защо всичките ви пари са по една рубла? — напираше Деточкин. — Не ми харесва тази работа!

Новият собственик на волгата го погледна насмешливо.

— Вие да не сте прокурор? Аз нали не ви питам каква е тази кола и защо няма документи.

— Мога да ви отговоря — изобщо не се смути Деточкин. — Колата е крадена. Мога да ви уведомя от кого и защо...

— Хайде изповядайте се — подсмихна се купувачът. — Аз съм свещеник. Тези рубли са пожертвани от паството ми. За Него! Това е остатъкът...

— И вие вярвате в бога? — попита Деточкин.

— Всички вярват. Едни вярват, че има бог, други вярват, че няма. И двете положения са недоказуеми... Вие ще ги броите ли?

— Да! — И Юрий Иванович пое задълженията си на касиер.

Летният ден свършваше. Навлечени с дебели пуловери или демисезонни палта, летовниците преминаха към нов вид почивка. Разхождаха се на тумби по брега и затъваха в пясъка. Някои съвсем побъркани зъзнаха по бански и мъжествено се бореха с отрицателните температури.

Деточкин слезе от волгата с издутата чанта, тъпкана с рубли.

Свещеникът майсторски зави и изфуча към паството си.

А Деточкин стигна пеша до гарата и зачака влака.

В Рига се отби в пощата и изпрати парите в град Метелск от името на Пьотър Петрович Петров. Но предварително направи някои странни операции: извади от общата сума 16 рубли — колкото струваше билетът му за връщане до Москва със спален вагон, после отдели 13 рубли — командировъчни, по 2 рубли и 60 копейки дневни, и още 8 рубли и 60 копейки за бензин от Москва до Рига. Останаха 5462 рубли и 90 копейки. От тях извади таксата за пощенския запис — 109 рубли и 25 копейки. Остатъка, 5353 рубли и 65 копейки, кой знае защо, изпрати в Метелск.

В купето на бързия влак Рига-Москва Деточкин се закле да сложи край на тази си дейност. Никога вече нямаше да посегне към чужда кола!

След всяка автомобилна авантюра Деточкин съвсем сериозно решаваше, че точно този случай е последният.

На влизане в Москва подготви документацията. Извади от чантата командировъчното и най-отгоре грижливо изписа „Ю. И. Деточкин“. В графата за дните вписа цифрата 5, разписа се, че е получил парите, и приложи към командировъчното билета за влака и квитанцията от записа. Формалностите бяха изпълнени.

Влакът спря на крайната гара в неделя сутринта. Деточкин плахо слезе на перона и по навик се огледа. Никой не пристъпи към него и не му кресна: „Горе ръцете!“.

Юрий Иванович нервно влезе в една телефонна кабина и се обади вкъщи.

— Мамо, аз съм! — изкуствено бодро заяви той. — Току-що пристигам. Добре съм! — Изчака малко. — Нещо ново вкъщи? Търсил ли ме е някой?

— Свърши се с твоя театър — зарадва го майка му. — Идва следователят!

ГЛАВА ДВАНАЙСЕТА, В КОЯТО СЛЕДОВАТЕЛЯТ И ПРЕСТЪПНИКЪТ ИЗЯСНЯВАТ ОТНОШЕНИЯТА СИ

— Кога идва следователят? — попита Деточкин, щом прекрачи прага на родния дом.

— Завчера — отговори майка му и си подложи бузата за целувка. — Страхотен мач изпусна по телевизията! Яшин пазеше като бог!

Деточкин целуна майка си.

— И какво пита за мен?

— Библиотека „Огоньок“ публикува Мелников-Печерски. Преоткривам го. Нищо не е питал!

— Ами ти какво му каза? — Деточкин познаваше общителния характер на Антонина Яковлевна.

— Аз си мълчах както винаги. Какво ще му казвам! — отвърна майка му, убедена, че е било точно така.

— Защо идва? — настойчиво я разпитваше синът. — Защото не съм бил на репетиция ли? Или по други причини?

— Какви причини може да има един следовател, та да дойде да те търси?

— Мамо, нали съм ти син!

— Всеки ден нова сензация! — усмихна се Антонина Яковлевна.

Като всички майки тя не се съмняваше, че синът ѝ е еталон на невинност, почти светец! Цял живот беше възпитавала у своя Юра чувство за справедливост. И сега, откакто се бе пенсионирала, се беше посветила изцяло на тази безупречна идея. Антонина Яковлевна не подминаваше забелязаните неправди и успешно се бореше с тях чрез писма във вестниците. Докато Деточкин се разправяше с волгата на Семицветови, майка му проведе една не по-малко трудна операция. Издейства да закрият близката пивница, гнездилище на пороци и

разврат, и сега в опразненото помещение се стреляше с пушки. Бяха го дали за районно стрелбище.

— Винаги се връщаш много нервен от тия твои командировки — отбеляза майка му. — Успокой се малко. Слез в стрелбището да постреляш!

— Днес надали ще улуча! — отговори Деточкин.

Чувстваше се не стрелец, а по-скоро мишена. Целия неделен ден го измъчваше мисълта — да отиде ли довечера на репетиция, или да избегне срещата с Максим.

„Дали следователят ме подозира, или е наминал като колега от репетициите?“. Деточкин не можа да понесе тази проклета неизвестност и храбро се запъти към Двореца на културата, за да докара нещата докрай.

Щом влезе в залата, режисьорът му вдигна скандал. Крещеше, че Деточкин излага целия отбор, че им предстои решаваща среща, тоест премиера, и че ще го сложи резерва! Накрая му пъкна в ръцете една дълга шпага и го натири на сцената да се бие с първия срещнат.

Когато дойде Максим, режисьорът също го подгони. Максим също получи оръжие и го пратиха на сцената да се дуелира с Деточкин — точно според сюжета.

И те се срещнаха с шпаги в ръце.

— Защитавайте се, господине! — заплашително каза Максим. За пръв път в живота си провеждаше разпит на осветена сцена и с барета с перо.

— На вашите услуги! — достойно му отвърна Деточкин. Мъчеше се да прочете съдбата си по лицето на Максим.

Следователят беше непроницаем. Зае позиция и почувства как заповедта за задържане изшумоля във вътрешния му джоб.

Деточкин също зае позиция.

Шпагите се кръстосаха!

— Имам честта да се сразя с вас! — сурово каза Максим. — Къде се губите?

— По дяволите! — викна Деточкин със зле прикрито вълнение. Не знаеше, че следователят е ходил в управлението, и сбърка: — Бях в командировка!

В разгара на сражението участниците не забелязаха, че играят по-скоро Дюма, отколкото Шекспир. Режисьорът загуби и ума, и дума.

— Как е със здравето любимият ви племенник? — безмилостно попита следователят и атакува.

— Какъв племенник? — тъпо заувърта Юрий Иванович.

— Ами вълчият капан? Ами болният крак? Ами цигарите „Друг“? — нанасяше удар след удар Максим.

Нещата бяха докарани до край, и то до какъв!

Юрий Иванович разбра, че с него е свършено. Причерня му. Подберьозовиков усети, че е време да мине към следващата сцена на пиесата, където главното действащо лице щеше да бъде гореспоменатата заповед.

— Стига измишльотини! — кресна вбесен режисьорът от залата. — По Шекспирово време не е имало цигари „Друг“. И защо говорите в проза?

Деточкин продължаваше да размахва оръжието си по инерция и от притеснение перна противника си по главата. Клетият Максим тутакси рухна като подкосен.

— Приберете шпагите, господа, приберете шпагите! — неочаквано и за самия себе си заповяда режисьорът, който пък разиграваше сцената на дуела не според Дюма и не по Шекспир, а по модерната в днешния футбол бразилска схема „4-2-4“.

После се хвърли към Подберьозовиков и се убеди, че последният е жив. Заедно с Деточкин, който шепнеше някакви оправдания, вдигна тялото от терена и го отнесе на дивана от реквизита. Максим скоро се свести. Успокоеният режисьор остави противниците насаме. Юрий Иванович сложи мокра кърпа на челото на следователя.

— Как сте? — попита Деточкин, съчувствено взрян в очите на жертвата си.

— Вие нали сте добре! — иронично отвърна Максим.

Деточкин лепна на челото му нов студен компрес.

— Точно вас никога не съм искал да ударя, дори случайно!

— Да, ясно! — саркастично вметна Максим.

— Нищо не ви е ясно! — горчиво възкликна Деточкин.

Подберьозовиков по принцип беше съгласен. Наистина още не всичко му беше ясно. Съвестта не му позволяваше да извади заповедта за задържане, докато не разбере нещата докрай — какво именно е тласнало Деточкин по наклонената плоскост. Следователят упорито потискаше топлите чувства, които въпреки всичко предизвикваше у

него непохватният, малко смешен Деточкин. Подберъзовиков махна компреса от челото си и стана.

— Трябва да поговорим!

Деточкин печално кимна.

— Трябва!

Излязоха на улицата, тръгнаха един до друг, свързани сякаш от някакъв магнит.

И двамата не се осмеляваха да започнат решаващия разговор.

Минаха покрай една бирария.

— Да влезем! — наруши мълчанието престъпникът.

— Да влезем! — печално се съгласи следователят.

Бирарията приличаше на баня — адска жега, стени от бял фаянс и маси с мраморна мозайка. Кълбетата тютюнев пушек идеално заменяха парата, бирената пяна — сапунената, бирата се лееше като вода и наистина си беше вода, но приликата се довършваше най-вече от приглушения тътен на гласовете.

На входа на бирарията посетителите инстинктивно се озъртаха дали няма някоя банда. Банда действително имаше, главатар ѝ беше Филип Картузов.

Подберъзовиков и Деточкин намериха свободна маса и си поръчаха бира и раци. След секунди им беше сервирано. Картузов изискваше от сервитьорките светкавично обслужване, та клиентите да нямат време да се опомнят. Поръчките се изпълняваха моментално. Многострадалните посетители се отпускаха. Лочеха разредената бира и се радваха.

От време на време, важен и недостъпен, в салона се появяваше Филип. Оглеждаше банята като собственик. Щом се убедеше, че предприятието работи с пълна пара и методично пълни джобовете му, величествено се оттегляше.

Деточкин и Подберъзовиков не забелязваха обстановката. Не откъсваха очи един от друг. Всичко останало плуваше като в мъгла.

— Какъв си ти такъв? — говореше Максим. — Майка ти е добра жена, пее за влака. — Изгледа го с недоумение и продължи пак на „вие“: — Извинявайте, ама да не сте слабоумен?

— Не, имам медицинско...

— Артист! Чудесен артист! Винаги съм казвал, че истинският крадец по правило е истински артист!... Пък сте и предвидлив —

продължи Подберъзовиков, — крали сте само от тия, дето ги броите за мошеници. Отдавна го разбрах.

Деточкин не му възрази.

— Надявали сте се, че в съда това ще се отчете като смекчаващо обстоятелство. Може и да ви понамалят присъдата...

Деточкин срамежливо мълчеше.

— Как може такова падение? — разпитваше го Подберъзовиков. — Обяснете ми!

— Добре — отвърна притиснатият до стената Деточкин. — Ще ви разкажа как почна всичко...

И Юрий Иванович изповяда пред Максим как веднага след болницата отишъл да работи в гаража на една търговска база. В това държавно учреждение процъфтявала частната инициатива, което не му харесало. Възпитан от майка си в любов към справедливостта, той се разбунтувал! Но съюзените търгаши незабавно го прогонили „поради несправяне с работата“. Деточкин се озлобил. Няма пукната пара. Бързо трябвало да изкара нещо. Наел се да прекара една току-що купена кола в друг град. Да я прекара, не да я открадне! По пътя собствениците се отпуснали и Деточкин разбрал, че кара точно такива разхитители на народно имущество като ония от търговската база. Единият бил голям спец по строителните материали — крал с вагони. Приятелят му пък се занимавал с почивното дело и си живеел като цар. Юрий Иванович кипнал. Задавил колата уж случайно, казал на двамата да слязат на шосето и да бутат, докато волгата запали. Частниците слезли. Добре бутали. Волгата тръгнала и Юрий Иванович изчезнал, като оставил мошениците наред пътя.

— Чувал съм тази легенда, но не знаех, че е за вас — каза Максим.

— За мен е — потвърди легендарният Деточкин.

— Общо колко коли сте продали? — заразпитва го Подберъзовиков.

— Четири!

— Добре, четири! — Следователят бързо сметна наум: — Това са почти четвърт милион стари рубли.

Деточкин мълчеше.

— Доста пари! — не го оставяше Максим.

Деточкин мълчеше.

— Направо цяло състояние! — продължаваше Подберъзовиков.
Деточкин мълчеше.

— И къде криете капиталите си?

Този въпрос на следователя не можеше да остане без отговор и Деточкин посочи чантата си.

— Тук!

Чантата беше оставена небрежно на свободния стол. Максим не повярва на късмета си. Беше намерил не само престъпника, но и парите. Неволно посегна към вещественото доказателство. Деточкин съчувствено се усмихна. Максим веднага си дръпна ръката.

В този момент до масата им важно се приближи Филип Картузов. При едно от царските си явявания беше видял следователя и сега радушно го приветства:

— Добре дошли! Защо не ми се обадохте? Заповядайте заедно с приятеля си в сепарето!

— Благодаря, няма нужда... — отказа Максим и втренчен в чантата, отпи от бирата.

Щом видя, че следователят пие същата бира като другите посетители, Филип ловко му измъкна чашата и заповяда:

— Раечка и Лидочка!

Схватливите сервитьорки връхлетяха върху масата и с бързината на стари разбойнички лишиха гостите от бирата и раците им. Максим през цялото време дебнеше да не би чантата с богатството да изчезне в суматохата.

— Сега ще ви сервират прясна бира. Току-що получихме! — обясни дебелият Картузов. — И други раци.

— Току-що хванати, а? — ехидно попита Деточкин. Цял беше настръхнал при вида на благоденстващия си враг.

— Голям шегаджия е вашият приятел! — невъзмутимо каза Картузов. Мъчеше се да си спомни къде е виждал Деточкин. Обликът на застрахователния агент почти не бе оставил следи в паметта му Раечка и Лидочка донесоха луксозно пиво и отбрани членестоноги.

— Наздраве, да ви е сладко! — Филип надви желанието си да попита за откраднатата кола и изчезна в цигарения дим.

— Да се махаме! — предложи Максим, без да докосва първокачествените продукти.

— Да оставим такава гощавка? — развълнува се Деточкин. — За нищо на света! Кой ще ме гледа така в затвора?

А Филип Картузов се върна в кабинета си, седна на стола и подпря глава с тлъстата си ръка като жена.

„Защо ли е дошъл следователят? — бавно, според способностите, които му бе отпуснала природата, мислеше Филип. — Тоя Подберъзовиков не е от хората, дето ще тръгнат без работа по кръчмите“.

Максим и Юрий Иванович мълчаливо седяха един срещу друг. Паузата беше мъчителна. На Максим му се искаше да отвори чантата, но беше прав да предполага, че бирарията не е подходящо място за демонстрацията на такава сума.

Деточкин отлично го разбираше. И не искаше да го мъчи повече.

Сложи чантата на коленете си и взе да я разкопчава. Подберъзовиков напрегнато следеше всяко негово движение. Деточкин измъкна подредени прошнуровани бумаги и смутено ги сложи на масата.

— Какво е това? — не разбра Максим.

— Документи, квитанции... — отвърна Деточкин.

— Какви квитанции? — недоумяваше Максим: вместо пари му се предлагаха някакви хартийки. Взе ядосано документите и ги запрелиства. И изведнъж пламна. Това, което прочете, беше по-ужасно от удара с шпагата. Хвана го неописуем срам, че е подозирал Деточкин.

От квитанциите разбра, че Юрий Иванович Деточкин е изпращал парите от продажбата на крадените коли в сиропиталището в град Метелск за подаръци на децата!

— А колко пари си оставяхте? — смазан попита Максим.

— Нищо не съм си оставял. Само за път и командировъчни...

Да, уважаеми читателю! Деточкин не се блазнеше от пари! Може да беше крадец, но беше безкористен, кристално честен човек! И изпращаше парите в Метелск, защото през войната, когато майка му бе отишла в опълчението, Юра беше расъл точно в това сиропиталище.

В кабинета на Картузов влетя Раечка.

— Извадиха на масата цял куп документи!

Филип приключи със съмненията. Разбра, че е дошла ревизия!

И тогава реши да притъпи бдителността на следователя. В титаничната си борба с контрольорите той прилагаше една адска смес собствено изобретение. По вкус този бълвоч не се различаваше от бирата, но затова пък успешно докарваше ревизорите до онова състояние, което впоследствие се нарича в протоколите „употреба на алкохол във висока степен“.

— Смес № 1 ли? — попита умната Раечка, правилно оценила мълчанието на началника си.

— А тъй! — похвали я Филип.

Окрилена от топлите думи, сервитьорката отнесе в галоп шифрованата напитка на посетителите.

Максим и Деточкин бяха тъжни. И двамата разбираха, че ги е сполетяло нещастие, и не знаеха какво да правят.

Максим изведнъж съвсем ясно осъзна, че не може да извади заповедта за задържане!

Деточкин мислеше: „Ще разбере ли мама и какво ще си каже Люба?“ В майка си беше сигурен — щеше да го разбере! Искаше да види Люба веднага и да ѝ съобщи, че пак е в капан! Но че този капан не може да се среже с ножовка! А Максим се чудеше по кой ли спасителен параграф да обвини Деточкин и жално съзнаваше, че подобен параграф няма!

— Първата кола не я продадох — каза Деточкин, та да утеша приятеля си поне с това. — Оставих я в Курск пред милицията. Залепих ѝ на предното стъкло едно подробно обяснение, отидох на гарата и се прибрах в Москва.

Сега мълчеше Подберьозовиков.

— А пък с втората — продължаваше чистосърдечните си признания Юрий Иванович — не щяха да ме разберат. Откарах я пред милицията и пак оставих бележка, че е кола на мошеник. Пък те му я върнаха. И тогава реших да ги продавам...

Седяха мълчаливо един срещу друг и пиеха смес № 1. Средновековната хитрост на Филип Тлъсти беше чудо. Максим изведнъж разбра, че няма по-близък човек от Деточкин. А пък Юрий Иванович се освободи от всякакви задръжки.

— Много те обичам! — обясняваше му Максим. — Гледай сега какво ще направя за теб!

— Какво? — живо се заинтригува Деточкин.

Подберьозовиков извади от джоба си въпросната заповед и му я показва.

Деточкин я проучи внимателно — за пръв път държеше в ръце такъв ценен документ.

— Върни ми я сега — нареди Максим.

Юрий Иванович послушно му върна документа.

— Ей сега ще я скъсам! — тържествено заяви следователят. — Гледай!

— Да не си посмял! — Деточкин се хвърли към Максим. — Ще те накажат!

Разрази се кратка схватка. Престъпникът едва успя да надвие следователя, измъкна му заповедта за собственото си арестуване и я прибра в джоба си.

— Добре де! — Максим беше настроен благодушно. — Подарявам ти я за спомен!

— Благодаря! — каза Деточкин.

Платиха братски сметката и излязоха. Крачеха прегърнати и тихо пееха:

*Ако аз легна болен, то доктори няма да викам,
ще повикам приятели, не мислете, че просто съм
луд...*

*Постелете ми стел, после с бяла мъгла ме завийте,
окачете над мене звезда, онемяла от студ.*

— Слушай, братче — помоли Деточкин, — не ме прибирай преди премиерата, моля ти се...

— Че аз изобщо няма да те прибирам, живеј си на свобода...

— Нали разбираш, такава роля... Веднъж в живота...

— Играј и на премиерата, и на всички други спектакли — от сърце разреши Подберьозовиков.

— Отивам при Люба — сподели Юрий Иванович и тръгна по улицата, отнасяйки чантата с всичките документи.

— Гледай да не те блъсне някоя кола! — догони го грижовният вик на Максим.

ГЛАВА ТРИНАЙСЕТА, В КОЯТО ДЕТОЧКИН НЕ СЕ ЗАДОВОЛЯВА С ПОСТИГНАТОТО

Деточкин хвана такси и полетя по добре познатия маршрут на тролейте. Беше късна вечер. Таксито като на шега задминаваше осветените полупразни тролей.

Най-сетне видяха колата на Люба. Деточкин се зарадва и помоли шофьора да спре. Но докато плащаше, тролейт тръгна.

Деточкин хукна да го гони. Настигна го, вкопчи се в задната стълбичка.

Желанието му да види Люба беше толкова голямо, че просто не можеше да чака следващата спирка. Покатери се на покрива и с риск за живота си бързо запълзя напред. Щом стигна целта си, безстрашно се наведе и зачука с юмрук по стъклото на водача.

Люба ахна и удари спирачки. Изхвъркна от кабината и ужасена откри любимия си на покрива на тролей.

— Люба, аз съм! — съобщи Деточкин отгоре. — Върнах се.

— Я да слизаш! — слисана изкомандва Люба.

— Нали няма да ми се караш? — тъжно попита натаралянканият Юрий Иванович. — Толкова бързах да те видя!

— Ти луд ли си бе? — кипна Люба. — Слизай веднага!

— А, не, тук съм си добре! — заинати се Деточкин.

— Ей сегичка ще те смъкна оттам! — Люба недвусмислено тръгна да се качва.

Деточкин капитулира. Скочи долу и се засили да целуне Люба. Но тя не си позволяваше такива неща по време на работа и се скри в кабината от пламенните му обятия. Деточкин се закатери след нея, като пееше гръмогласно:

— В тролей на Люба се качвам сега, последен, случаен...

Люба рязко подкара. Деточкин се плъосна на кожената седалка, без да откъсва от нея преданите си кучешки очи. Обяснението беше

бурно.

Люба го хокаше на поразия, направи го на мат и маскара. Каза му, че ще свърши зле, че се е свързал с някаква банда и е станал хулиган, вози се на разни подозрителни волги, ходи в подозрителни командировки, че скоро съвсем ще се пропие и че точно така му се пада!

Деточкин не изтърпя незаслужените обиди и й разказа всичко.

То я потресе.

Люба млъкна.

Тролеят хвърчеше през нощна Москва, бързаше за депото. Беше последна кола.

В тъмното депо бяха строени празни тролеи, прътите им бяха спуснати като флагове...

Люба и Деточкин мълчаливо крачеха по тесния проход между тролеите. Проходът свърши, те свиха в друг и все така вървяха между тролеите, които сякаш нямаха чет...

— Ама ти си... — тихо каза Люба — като дете, честна дума... Нали ще те затворят, не го ли разбираш?

— Разбирам...

— Ще те чакам... Независимо... Година, две, десет!

— Чак пък десет! — тъжно вметна Деточкин.

— А ако може да дойда с теб, ще дойда... И на Колима живеят хора, и където ще да е...

Двамата пак крачеха по тесния проход между тролеите. Нощем тук се събираха стотици коли, за да си починат преди трудния ден...

Деточкин се връщаше от Любини покрай Москва река. Голямата река бавно носеше чистите си води към Ока. Отблясъците на първите слънчеви лъчи играеха по вълните и осветяваха замисленото лице на Юрий Иванович. Този път беше решил да скъса с миналото завинаги, и то твърдо. Извади от чантата шапката и памучните ръкавици и ги хвърли в реката без никакво съжаление. После изхвърли гаечните ключове, шперцовете, шишето олио и картотеката с имената на мошениците. Инструментите потънаха, а шапката и картотеката отплуваха към Ока.

Стана му хубаво. Усети се лек и радостен, и най-важното, съвсем свободен.

И в същия миг за проклетия видя една двуцветна волга номер 49–49 МОТ и веднага се сети, че собственикът ѝ Стелкин взима подкупи.

Деточкин се начумери и се замисли. Не искаше да се излага пред Подберъзовиков. Изведнъж разбра какво трябва да направи.

Затича покрай брега и настигна картотеката, която за щастие още не беше доплувала до Ока. С риск за живота си се провеси през парапета...

След няколко минути отвлечената двуцветна волга се сля с потока на уличното движение.

Деточкин наближи едно кръстовище, но не успя да мине. Светна червено, волгата потръпна и със сърдито ръмжене спря пред бялата линия. Деточкин гледаше светофара и мислеше каква изненада ще бъде това за Максим Петрович.

Не обърна внимание, че до него е спрял пълен с граждани тролей.

Просто няма да е честно спрямо читателя, ако се окаже, че това е някакъв друг тролей, който няма отношение към сюжета ни. За късмет всичко се подреди чудесно! Точно Люба държеше огромния волан на тролейбуса. Още не бе дошла на себе си от снощните обяснения на Деточкин. И внезапно... видя виновника за тревогите си. Той седеше на волана на съседната волга в непринудената поза на собственик!

Светна зелено и волгата скочи напред.

Люба действаше, без много да му мисли, подчинявайки се единствено на повика на сърцето си. Тролеят подрипна като ухапан от конска муха! Правостоящите се натъркаляха един връз друг.

Тролеят набираше скорост — водачът явно си беше наумил нещо страшно. Мина покрай спирката като експрес покрай селска гара. Пътниците се развикаха за помощ.

— Спокойствие, другари! — опита се да въдвори ред един храбрец. — Просто са отказали спирачките.

Тролеят лавираше между колите, без да намалява темпото. Пешеходците се спасяваха с бягство, щураха се пред околните автомобили.

А Юрий Иванович Деточкин, предизвикал цялата тази суматоха, бързо се носеше напред, без да се озърта и без да подозира какво става зад гърба му.

И спокойно сви от булеварда в нужната му пряка.

Тролеят се отказа от жиците и го последва. Прътовете се откачиха, разлюляха се като луди над улицата, взеха да трошат лампите и партерните стъкла. Останал без ток, тролеят безпомощно спря. Люба заплака. А двуцветната волга се изгуби в далечината. Деточкин бързаше към Максим. Мина под ехтящата арка на входа, спря колата в двора, пред прозорците на прокуратурата, и... си тръгна!

Същата сутрин Максим Подберьозовиков влезе радостно възбуден в кабинета си.

— Таня — заяви следователят. — Той е чудесен човек!

— Кой? — не разбра Таня.

— Дето краде колите!

— Един крадец не може да бъде чудесен човек! — безапелационно отбеляза Таня. — В института не сме учили такива неща!

Подберьозовиков погледна помощничката си, както редактор гледа печатна грешка.

— Може! — антипедагогично каза той. — Освен това ние сме приятели!

— Ясно! — зарадвана възкликна Таня. — За да го заловите, вие първо сте се сприятелили с него! Вие сте велик следовател!

Подберьозовиков се смути и пак нищо не разбра.

И така ще бъде през целия му живот — няма да разбере, че до него, в служебния му кабинет, дълго и упорито бие в унисон едно предано сърце.

На вратата се почука.

— Влезте!

В кабинета се намъкна чорлав субект с чанта като на Деточкин и начаса зарадва следователя:

— Откраднаха ми колата! Посред бял ден! В центъра! Безобразие!

— Заповядайте, седнете! — покани го Подберъзовиков. — Как се казвате?

— Владимир Степанович Легостаев. Ето документите на колата. — И докато сядаше, подаде на Подберъзовиков техническия паспорт. Максим изобщо не го погледна.

— Какво работите? — попита той явно под влияние на идеите на Деточкин.

— Какво значение има?

— Изключително важно! — съвсем сериозно отвърна следователят и с опасение си помисли дали не е сбъркал, като пусна Юрий Иванович.

Чорлавият посетител сви рамене.

— Аз съм доктор на физическите науки. Ръководител на лаборатория.

— А в действителност? — машинално попита Максим.

Ученият го изгледа.

— В действителност съм уругвайски шпионин. Личи си, нали? Всъщност вие с какво се занимавате тук, другарю следовател?

— Значи не е той! — каза следователят и престана да мисли за Деточкин.

Докторът на науките се въртеше на стола — разбра, че повече няма да види колата си.

Петнайсет минути по-късно Подберъзовиков заедно с потърпевшия Легостаев пристигна на местопроизшествието и, естествено, не намери там откраднатия автомобил.

Когато се прибра в управлението, Таня му докладва, че се е обаждал някакъв Деточкин.

Максим настръхна.

Според него Юрий Иванович нямаше какво да се тревожи поне до премиерата. Но дали все пак нямаше пръст в аферата с новата кола?

И когато телефонът иззвъня, Максим скочи.

— Добро утро — Деточкин веднага мина в настъпление, — чухте ли вече, че днес пак има открадната кола?

Максим изпусна слушалката. Деточкин търпеливо чакаше в телефонната кабина приятелят му да дойде на себе си.

— Накъде гледат прозорците на кабинета ви? — зададе следващия си въпрос Юрий Иванович, когато пак чу дишането му в слушалката.

Максим отвори прозореца, наведе се над двора и изстена.

Двуцветната волга 49–49 МОТ чакаше долу, точно под прозореца.

— Защо го направихте? — изпъшка Максим в слушалката.

— Откога крадете колите на честните граждани? Къде ви останаха принципите?

— А, не — почна да протестира Деточкин, — това е колата на Стелкин, той взима подкупи!

— Какъв Стелкин бе? — изрева Максим. — Това е колата на известен учен, доктор на науките. Допреди малко беше тук! Документите на колата са в ръцете ми!

— Момент! — Истински маниак, Деточкин не се предаваше. — Сега ще проверя в картотеката.

Бръкна в чантата, провери и съобщи:

— Не, това е колата на Стелкин.

Подберьозовиков чак се запени.

И понеже не го чуваше, Деточкин изведнъж разбра, че е станала ужасна грешка.

— Не може да бъде... — зашепна той. — Как съм могъл да сбъркам?

— Веднага върнете волгата на собственика й! — нареди Подберьозовиков. — Запишете си адреса. За изпълнението ще ми докладвате!

Издиктува координатите на Легостаев и тегли чертата:

— Значи изпаднахте до най-банална кражба, Деточкин!

Потресеният Юрий Иванович затвори телефона.

— Как може да е станало? Така да сбъркам! — разстрои се той заради непростимата си грешка.

Да, скъпи читателю, Деточкин беше сбъркал номера, когато го вписваше в картотеката си. Най-елементарна грешка! Но с кого ли не се случва?

Човешко е да се греши, са казвали древните римляни.

Нали Жак-Елиасен-Франсоа-Мари Паганел, секретар на Парижкото географско дружество, сбърка и вместо испански научи

португалски.

Да си спомним Колумб, който откри Америка по погрешка!

Нали и лекарите грешат!

И не е ли грешка С. И. Стулов непрекъснато да бъде назначаван на ръководна работа?

Една съвременна поговорка гласи, че на човек му е присъщо да признава грешките си.

Максим Подберъзовиков стоеше до прозореца и чакаше Деточкин да поправи грешката си.

Скоро в двора на прокуратурата се появи запъхтян Юрий Иванович. Не смееше да вдигне очи, качи се в колата и изчезна.

Изпълни нареждането на следователя безупречно. Паркира волгата пред научноизследователския институт, обади се от пропуска в лабораторията и помоли професор Легостаев веднага да слезе долу.

Докторът на физическите науки дълго му стиска ръката. Беше възхитен от оперативността на милицията.

— Предайте на вашия следовател, че ако, не дай си боже, някога пак ми откраднат нещо, ще търся само него!

— Той е много талантлив следовател! — подкрепи Деточкин репутацията на приятеля си.

— Отначало не ми изглеждаше такъв — доверително му събщи професорът. — Но с удоволствие се разкайвам за грешката си!

Значи докторите на науките също грешат!

Деточкин и Легостаев се разделиха като първи приятели. Деточкин се извиняваше, Легостаев благодареше.

От най-близката телефонна кабина Юрий Иванович рапортува на следователя, че колата е върната, и понеже се чувстваше виновен, плахо попита какво да прави сега. Дълбоко в душата си се надяваше, че Максим ще му каже: „Гответе се за премиерата!“

— Бих ви посъветвал, и то много сериозно — наблегна Подберъзовиков, — да се явите при мен, както се казва, с багажа!

— Ами представлението? — плахо напомни Деточкин.

Следователят погледна портрета на Станиславски и безпощадно отсече:

— Представление няма да има!

След час Деточкин, с вечната чанта в ръка, без желание наближи сградата на прокуратурата. Пред арката към двора му намигна червен

електрически надпис: „Пази се от автомобил!“

Деточкин внимателно прочете пророческия надпис и влезе под арката. Намери кабинета на Подберъзовиков и тихо почука.

— Влезте! — чу се гласът на Максим.

Деточкин странишком се вмъкна през откренатата врата, не смееше да погледне приятеля си в очите. Максим също сведе поглед. И на двамата им беше неудобно. Само Таня без никакво неудобство оглеждаше крадеца, който, според нейния следовател, бил добър човек.

Деточкин разкопча чантата, извади една дебела папка и все така без да гледа Подберъзовиков, доложи:

— Ето отчета за извършената работа!

После връчи на следователя друг важен документ и сухо напомни:

— Ето и заповедта за задържането ми!

ГЛАВА ЧЕТИРИНАЙСЕТА, ЗА ПОСЛЕДНИЯ ТРИУМФ НА ДЕТОЧКИН

Една кола, обикновено наричана от хората „черен гарван“, макар отдавна вече да не е черна на цвят, се носеше по улиците на града. Вътре се возеха Деточкин и двама милиционери. Юрий Иванович беше ужасно развълнуван.

Колата стигна Районния дворец на културата и спря пред служебния вход. Съпроводен от охраната, Деточкин изчезна зад кулисите.

Да, уважаеми читателю! Въпреки че изпълнителят на главната роля беше арестуван, премиерата се състоя!

Именно Максим издейства от началника нужното разрешение и на обвиняемия бе дадена възможност да изиграе последната си роля.

Спектакълът предизвика нездрав интерес в съдебните и следствените кръгове. Всички бяха дошли да видят човека, който крадеше коли и едновременно играеше Хамлет. Да, ролята на датския принц, най-важната роля в световния театрален репертоар, се изпълняваше от Юрий Иванович Деточкин.

Салонът беше претъпкан. Имаше безброй правостоящи. Цял един ред беше зает от служители на районната инспекция на застрахователното управление во главе с Яков Михайлович Квочкин.

На първия ред седяха майката на Деточкин и Люба. И двете заплакаха още преди спектакъла. В салона се шушукаше, че главната роля се изпълнява от затворник. Мнозина не вярваха.

Завесата се вдигна. Първата сцена, пред замъка Елсинор, се прие относително спокойно — нали Хамлет не се явява в нея. Зрителите както винаги кихаха и кашляха, макар навън да бе лято.

Когато се показа Деточкин, гримиран като Хамлет, залата го посрещна с весели овации.

Но той не ги чу. Беше далеко отук, в датския замък Елсинор, беше принц Хамлет и живееше неговия живот. Вече беше забравил, че

само временно не е затворник, а потомствен принц, че зад сцената го пази охрана и че го чакат съд и присъда.

Бившият шофьор, бившият застрахователен агент, бившият крадец на коли беше великолепен Хамлет. Имаше вродена актьорска дарба, с която плени залата.

Всички бяха забравили скандалната биография на Деточкин и с вълнение следяха съдбата на раздвоения принц.

А когато Хамлет почна прочутия си монолог „Да бъдеш или не“, щастливият режисьор се разрида зад кулисите.

На финала, когато Деточкин-Хамлет започна смъртния си двубой с Подберьозовиков-Лаерт и двамата умираха на сцената, ридаше вече цялата зала начело с майката на Деточкин и Люба.

Премиерата имаше страхотен успех.

Режисьорът и изпълнителите излизаха сто пъти!

Охраната целуваше престъпника и се давеше в сълзи пред очите на началника си, който беше дошъл зад кулисите и развълнуван поздравяваше Деточкин.

А Таня помоли изгряващата звезда за автограф.

Залата не млъкваше, започнаха да скандират.

Пред входа чакаха новоизлюпени поклоннички.

С две думи, пълен триумф!

Деточкин се връщаше в килията на предварителния арест с букети цветя и се чувстваше на седмото небе.

Цветята бяха много. Не можеше да ги държи всичките и затова охраната също седеше с букети!

ГЛАВА ПЕТНАЙСЕТА, СЪДЕБНА

Юрий Иванович Деточкин тъжно крачеше в килията на затвора. Наближаваше процесът, а Деточкин знаеше, че всеки процес свършва с присъда.

Максим Подберъзовиков използваше служебното си положение и често идваше на свиждане на обвиняемия си приятел. И двамата мълчаха като истински мъже. Максим гледаше Деточкин с безумните очи на Иван Грозни, когато убива любимия си син. А Юрий Иванович милваше с поглед следователя като всеопрощаващия младенец от картините на ранния Нестеров.

След Максим идваха Люба и майка му. Нещастieto ги беше сплотило. Вече бяха неразделни. Люба се тревожеше за Антонина Яковлевна и се премести при нея. А майка му разбираше състоянието на бъдещата си снаха и не я оставяше сама дори в тролея. Излизаше от кабината колкото да си вземе билет за поредния курс.

Заедно правеха за Юра любимите му сиренки и с умиление гледаха как затворникът набива, та ушите му пукат.

Мама и Люба искаха да вземат адвокат, най-добрия, естествено. Но Деточкин протестираше. Беше решил сам да брани свободата си!

И ето че дойде денят на страшния съд. От обвиняем Деточкин стана подсъдим. Залата беше претъпкана също като на премиерата на „Хамлет“. Закононарушителят самотно седеше на подсъдимата скамейка. Прокурорът със сурово прокурорско лице заплашително прелистваше папките.

Чу се глас: „Съдът!“.

Влезе съдията с двамата народни заседатели.

С две думи, всичко както му е ред!

На традиционния въпрос на съдията признава ли се подсъдимият за виновен, Деточкин отговори, че не, не се признава!

Процесът продължи няколко дни.

Люба и майка му пак бяха на първия ред. Сърцата им се бяха свили. На Люба ѝ се наложи да си вземе неплатен отпуск. Цялата районна инспекция на застрахователното управление също не работеше. Всички служители во главе с Яков Михайлович Квочкин не излизаха от съдебната зала и се безпокояха за колегата си. Работниците от прокуратурата бяха дошли на процеса заедно с Максим и Таня, отлагайки разследваните случаи. А незаловените престъпници спокойно си живееха на свобода.

Освен заинтересованите лица в залата имаше още доста хора. Не беше ясно защо пък те не са на работа.

Соколов-Кружкин беше преустановил есенните полски работи и стърчеше в съда заедно с дъщеря си. Дима не беше с тях. Вярна на семейните традиции, Ина му беше дала пълномощно за свидетел. И Семицветов беше затворен заедно с другите потърпевши в стаята за свидетели. За тях времето течеше наистина много бавно. Пеночкин предложи да направят едни карти и измъкна две тестета. За да се поразсеят, залагаха на едро и използваша всички достижения на играта — играеха „на тъмно“, блъфираха, вдигаха пода. На Дима пак не му провървя. Профука шейсет и три рубли.

Прокурорът дълго разпитва и измъчва Деточкин:

— Кой ви е дал право да експроприирате колите и по този начин да изземате функциите на държавата?

— Не съм изземал функции, аз помагах на държавата!

— Имате отчет за всяка кола. Значи сте съзнавали, че ще ви се потърси отговорност?

— Да — простодушно се съгласи Деточкин.

И прокурорът веднага го хвана:

— Разбирате ли, че с това практически признавате вината си? Когато отрекохте, че сте виновен, вие излъгахте!

— Юра никога не лъже! — високо запротестира майка му и стана от мястото си.

Съдията я призова да спазва реда.

Прокурорът се беше впил в Деточкин като кърлеж. Измъчваше го с ехидни въпроси. Много беше любопитен. Навираще си носа навсякъде, всичко го интересуваше. Залагаше капани, мъчеше се да го

обърка. Имаше ясна цел — да докаже на съда, че Деточкин е опасен тип.

Представителят на обвинението направо измъчи Юрий Иванович. Майката и Люба намразиха прокурора, а Максим страдаше, че не може да се притече на помощ на приятеля си.

— Тоя тип ще го вкара зад решетките! — оцени на глас прокурорската стръв Соколов-Кружкин.

Когато съдът извика за разпит потърпевшите, положението на Деточкин се влоши. Те го ненавиждаха, и то с пълно основание. Ковладеха подсъдимия и настройваха срещу него и публиката, и съда.

Първият, Филип Картузов, наблягаше на факта, че кражбата на колата му всъщност е кражба с взлом. Че трябва да се проучи биографията на престъпника — може би е ограбил и доста каси!

След Филип показания даде свещеникът.

— Отидоха ми парите — мазно говореше умният отец, — но те са похарчени за добро дело, дело богоугодно, понеже другарят подсъдим ги е дал на децата. Аз нямам никакви претенции към него.

Свидетелят Пеночкин обаче имаше претенции. Той подхвърли на съда мисълта, че все пак не е ясно колко пари е прибрал в джоба си подсъдимият след продажбата на колите. Да, пращал е пари в сиропиталището, но... за да заблуди следствието.

— Но ...олко ...ъщност е ...имал за ...олите? — ръкомахаше Пеночкин. — ...икой ...ормален ...овек ...яма да ги ...одава ей така!... Значи е ...исвоявал!

Деточкин безучастно мълчеше. Чувстваше се като песъчинка в пустинята на закона.

— Защо мълчиш, Юра? — викна майка му.

Съдията обяви почивка. Максим се добра до подсъдимия и дълго го руга за песимизма му. Майката и Люба седяха от двете страни на Деточкин и го галеха по кльощавите ръбати колене. Майка му по лявото, Люба по дясното. И Деточкин събра душевни сили като един Антей!

След почивката център на вниманието стана Дима Семицветов, който, както знаем, мразеше рекламата.

— Този тип вдига ръка срещу най-святото ни достояние — патетично говореше Дима, — срещу Конституцията. Там пише: всеки човек има право на лична собственост. Това право се гарантира от

закона. Всеки има право да притежава кола, вила, книги, пари... Още никой не е отменил парите, другари. От всекиго според способностите, на всекиго според труда в налични...

Прокурорът стана и направи важно съобщение:

— Следствието довежда до знанието на съда, че срещу свидетеля Семицветов е заведено съдебно дело!

Дима заприлича на мъртвец.

— Крайно време беше! — разнесе се гръмкият баритон на Соколов-Кружкин. — Няма да допуснем всякакви отрепки да си уреждат игрите под носа ни!

Ина заплака.

— Голяма работа! — утеши я баща ѝ. — Ще си намериш друг, честен!

— Защо само мен? — в пристъп на отчаяние Семицветов разкри подлата си същност. — Да не би другите свидетели да са по стока?

— Ще стигнат и до тях! — успокои го тъст му.

Семицветов направи няколко крачки и рухна на пейката до Деточкин.

Юрий Иванович скочи.

— Гражданино съдия, не искам да седя до него!

— Стига палячовщини! — прекъсна го председателят и Деточкин седна по-далечко от Семицветов, към крайчеца на пейката. — А вие не ускорявайте събитията, гражданино Семицветов!

Дима скочи от подсъдимата скамейка и избяга от залата. И ако бъдещето на Семицветов вече се очертаваше достатъчно ясно, то съдбата на Юрий Иванович Деточкин все още беше неясна.

Последен съдът призова най-важния свидетел — Максим Подберьозовиков. Поради тържествения момент Максим беше дошъл в съда с милиционерска униформа.

— Уважаеми другари съдии! — започна той. — Отначало водех това дело като следовател, но когато се изясни, че обвиняемият е мой приятел, аз се отказах от делото и сега съм тук само като свидетел. Разбирам сложната задача, която стои пред вас, другари съдии: Деточкин е нарушавал закона, но го е правил с благородни намерения. Продавал е колите, но е пращал парите на децата... Разбира се, той е виновен, но... — Подберьозовиков сдържа сълзите си — разбира се, е

невинен. Смилете се над него, другари съдии, той е много добър човек...

— И отличен работник! — викна от мястото си Квочкин и се нахвърли срещу съседа си, който изобщо не се беше обаждал.

— Като не знаете, ще си мълчите!...

Съдът постанови да се изслушат страните.

Дадоха думата на прокурора.

— Днес се разглежда едно необикновено дело. Подсъдимият може да предизвика у по-недалновидните съжаление или дори съчувствие! Но в действителност той е опасен престъпник, стъпил на порочния път на идеализацията на престъплението! Ако приемем философията на подсъдимия за вярна, това значи да крадем коли, да палим вили и да ограбваме жилища! Постъпките на Деточкин могат да станат лош пример. Държавата сама води борба с разхитителите на общественото имущество и няма нужда от подобни услуги. Настоявам на подсъдимия да бъде наложено най-строга наказание като на социално опасен елемент!

— Изверг! — извика майката на Деточкин. Не можеше вече да мълчи.

— Изведете жената от първия ред извън залата! — разпореди се съдията.

Антонина Яковлевна стана и гордо тръгна към изхода. Но от самата врата пак викна като някой запаянко:

— Съдията е галош!

Люба също не издържа:

— Юра не е виновен, не го съдете!

В залата настъпи суматоха. Всички наскачаха. Съдията с последни усилия ги надвика:

— Тишина или веднага ще опразня залата!

Заплахата подейства. Настъпи тишина.

— Подсъдимият, имате право на последна дума! — обяви председателят.

Деточкин стана.

— Граждани съдии! Може и да не съм бил прав, но действах с чисто сърце! Не можех вече да търпя! Краде се! И то много! Всъщност аз исках да ви помогна, граждани съдии, и точно затова всичко излезе

така... Пуснете ме, моля ви се! Аз... аз няма вече... честна дума, няма вече...

От очите на Максим Подберъзовиков се отрониха сдържани мъжки сълзи.

Люба стисна зъби.

— Свобода за Юрий Деточкин! — проехтя в цялата зала страстният призив на Соколов-Кружкин.

Съдът набързо се оттегли на съвещание.

Съдиите бяха изправени пред неразрешима дилема — от една страна, Деточкин беше крал, от друга, не беше присвоил нищо!

Не знаеха какво да правят. Хич не бяха за завиждане!

ГЛАВА ШЕСТНАЙСЕТА, МОЖЕ БИ ПОСЛЕДНА

По някаква прищявка на съдбата ръкописът на киноповестта „Пази се от автомобил“ попадна на обсъждане в Управлението по свирене с уста. Човек изобщо не може да знае къде ще му обсъждат ръкописа.

По това време УСУ беше стъпило на краката си, беше се разраснало, беше съкратило щата и 479-те оцелели служители явно не си получаваха заплатите за тоя, дето духа. Свиренето с уста беше в разцвет и дори проникваше в някои близки области на изкуството.

Обсъждането се проведе в Главния художествен съвет под личното председателство на С. И. Стулов. Присъстваха 43-ма сътрудници, 34-ма от които не бяха чели ръкописа. Това не им попречи да изкажат мнението си за него. По изключение бяха поканени и авторите.

Тонът на обсъждането беше невероятно доброжелателен. Всички изказващи се се държаха коректно и не пестяха похвалите.

Особено ласкав беше обаятелният Согрешилин:

Скъпи читателю! Молим те, осъди сам Юрий Деточкин. Съдът няма нищо против да ти прехвърли тази отговорност. Като огромното мнозинство от населението ти не си запознат с Наказателния кодекс и затова ти е по-лесно да определиш присъдата. Ако си добър, ще облекчиш участта на Юрий Иванович, ако пък си строг — хайде, прати го зад решетките!

Когато го правиш, помни, че по време на следствието имаше съдебнопсихиатрична експертиза, която призна Деточкин за вменяем.

— Мили колеги! Аз бих направил в това чудесно съчинение само една нищожна поправчица. Скъпи мои! Защо Деточкин трябва да краде коли? Не е нужно! Аз бих направил така: бдителният Деточкин носи съответното заявление в съответната организация. В заявлението

пише, че Семицветов, Картузов и... кой беше?... Пеночкин са мошеници. Задържат ги, съдят ги и ги осъждат! Ще стане много полезна, и най-важното, смешна кинокомедия.

— Браво! — похвали го Стулов.

— Ненагледни мои! — продължи Согрешилин, докато се опитваше да прегърне двамата автори едновременно. — Мислили ли сте какъв пример дава вашият Деточкин? Ами нали като изгледат филма всички ще почнат да крадат коли!

— Ама нали Отело — скочи единият от авторите — души Дездемона по всички театри в света, че и в киното! Значи ли това, че ревнивите мъже са взели да убиват жените си?

— Браво! — емоционално подвикна Стулов, който обичаше жена си.

— Приятелю! — Согрешилин веднага постави автора на мястото му. — Недейте се мери с Шекспир! Това е най-малкото нескромно...

— Другари, моля да ни разберете! — подкрепи го една хубавка жена с висше хуманитарно образование. — Вие симпатизирате на героя си. А той е крадец! На практика вие поощрявате кражбите!

Този път подрипна другият автор.

— Но Деточкин е безкористен!

— Нито един нормален човек — прекъсна го Согрешилин — няма да даде така парите си. Това не е типично!

— И затова — съблазнително се усмихна хубавката жена — изобщо не става ясно защо трябва да се снима филмът.

— Как така да не е ясно! — в хор изпищяха авторите. — Филмът е насочен против такива като Семицветов! Против това, че могат да съществуват в нашата страна! А сюжетната линия на Деточкин е литературен похват, хумористичен код. Филмът все пак е хумористичен, дори сатиричен...

При думата „сатиричен“ настъпи неловко мълчание. Обсъждането се закучи. Никой не искаше да одобрява. Всички знаеха, че е по-безопасно да не одобряват. За „не“ засега никой никого не е наказал! Обаче нещо не им се щеше да не одобряват в писмена форма. Все пак — документ!

— Скъпи колеги! — изведнъж се оживи Согрешилин. — Все пак дали авторите ще тикнат Деточкин в затвора, или не? Нека решат участта му и тогава ще продължим обсъждането.

— Деточкин трябва да го затворят! — нареди заместник-началникът на управлението.

— Браво! — съгласи се Стулов.

— Не бива да го затварят! — категорично възрази другият заместник.

— Браво! — пак се съгласи Стулов.

Положението на авторите беше безизходно.

И в този момент вратата се отвори. В помещението на Главния художествен съвет влезе героят, съпроводен от охраната.

— Браво! — зарадва се като дете Стулов, щом видя Юрий Иванович. — Че аз тебе те познавам!

Деточкин, усмихнат, се запозна с авторите и заяви пред всички присъстващи:

— Омръзна ми да чакам! Не ме интересува какво ще стане с филма! Искам да знам какво ще стане с мен!

— Авторите да си решават! Не им налагаме нашата гледна точка! — тегли чертата С. И. Стулов.

— Ще се оправим някак! — обещаха авторите. Бяха свикнали.

Обсъждането им беше от полза и те написаха щастлив епилог.

ЩАСТЛИВ ЕПИЛОГ

Мина известно време. Не е ясно колко. Но вероятно малко...

Деточкин вървеше по улицата без охрана.

Спря до една телефонна кабина, влезе и се обади вкъщи.

— Мамо, аз съм — нежно каза той.

— Откъде се обаждаш, от затвора ли? — зачуди се майка му.

— Не, от града. Пуснаха ме...

— Сигурно си им дошъл до гуша! — каза майка му.

После Деточкин се обади на Подберъзовиков.

— Здравсти! — каза Деточкин.

— Здравсти! — каза и Максим, беше познал приятеля си по гласа.

— Как е? — попита Деточкин.

— Нормално — отвърна Максим.

— Хайде, пък ще се видим някой път — каза Деточкин.

— Още утре — уточни Максим.

След няколко минути една поизгърбена фигура вече стърчеше на спирката на тролея. Когато бленуваният тролей дойде, Юрий Иванович се засуети. Заобиколи колата, смъкна си шапката и се повдигна към предния прозорец.

— Люба! — каза остриганият Деточкин. — Здравей, Люба! Върнах се!

Край

P.S. Деточкини кръстиха сина си Максим.

1963

СТАРЦИ РАЗБОЙНИЦИ

1.

Хората се делят на такива, които изкарват до пенсия, и всички останали. Пенсията ще рече дадена сума пари, изплащана безвъзмездно през периода от свършване на работа до свършека на живота. Човекът, дето му плащат да не работи, се нарича пенсионер. Пенсионерите биват от държавно значение, областно значение, местно значение и изобщо без значение.

А старостта трябва да бъде уважавана поне защото всеки, ако има късмет, ще стане дядо или баба...

Николай Сергеевич Мячиков има късмет. Преди седмица беше навършил шейсет години.

Външността на Николай Сергеевич беше същата като възрастта му, а презимето досущ като съдбата му. В този живот го бяха лъгали и премятали, мачкали и подритвали. Но въпреки това на лицето му блестяха сини детски очи. По тях човек можеше да се досети, че Николай Сергеевич е добър, кротък, доверчив, чист и затова малко наивен. И беше съвсем странно как човек с такива качества може да е следовател в криминалния отдел.

Не беше станал следовател по собствено желание. Когато учеше в Юридическия институт, мечтаеше да стане адвокат и да произнася речи, от които да ридаят и съдии, и престъпници. По това време обаче не се търсеха адвокати, а следователите не достигаха. Така че го разпределиха като следовател. Той помоли да го пратят да се бори с криминалните престъпници. Годишите минаваха... Кривата на престъпността неизменно пълзеше ту надолу, ту нагоре. Началниците на Мячиков — районните прокурори — също пълзяха ту нагоре, ту надолу, сменяха се един подир друг, а нашият Мячиков стигна до старши следовател и там си остана.

Седемнайсетият началник на Мячиков, Фьодор Фьодорович Федяев, един ден извика подчинения си.

— Николай Сергеевич, обрали са Дома на обувките! — Фьодор Фьодорович го съобщи с усмивка. — Задигнали са ботуши колкото за

цял женски кавалерийски полк!

— Че жените сега служат ли в кавалерията? — Мячиков беше изумен.

— Прощавайте, забравих, че хуморът не е вашето хоби — каза Фьодор Фьодорович.

— И вие прощавайте — отвърна Мячиков, — не се сетих, че се шегувате. Какво ви е това на бузата? Цирей ли ви излиза?

На бузата на прокурора се мъдреше лейкопласт, небрежно лепнат накръст.

— Нищо особено. Бандитски куршум — игнорира въпроса Федяев и продължи по същество: — Викнете оперативната кола. Тръгваме веднага!

Николай Сергеевич излезе от кабинета да изпълни заповедта, а Федяев взе да облича тъмнозеления си югославски шлифер, същия, какъвто носеше самият Андрей Никанорович. Истински началник, Федяев не използваше общия гардероб. Имаше си лична закачалка в ъгъла на кабинета. Не е прав Станиславски да казва, че театърът започвал от закачалката. От закачалката започват началниците.

Но не можа да си сложи шапката. Попречи му телефонът.

Това обаждане, както е редно в криминалните истории, стана завръзка на нашата история, наречена „Старци разбойници“.

Фьодор Фьодорович вдигна слушалката и каза: „Да!“. Слушалката му отговори:

— Здравсти, Федяев! Как е?

— Добър ден, Андрей Никанорович! — Фьодор Фьодорович опитваше да се държи независимо с началниците си. Възпитано, с уважение, но без да се подмазва, понякога дори малко безцеремонно. — Гоним крадците, Андрей Никанорович!

— Значи ще ти пратя един наш човек да ти помага. Приемаш го на работа.

— На кое място, Андрей Никанорович? — осведоми се Федяев.

— Не бой се де, не на твоето — разсмя се събеседникът му. — Ще го направиш следовател.

— Нямам свободни бройки — храбро отвърна Федяев.

— Ще намериш! — кратко заяви Андрей Никанорович и затвори телефона.

Не е бил прав Чехов да казва, че краткостта била сестра на таланта. Тя е сестра на началниците...

Ясно е, че този обикновен и скучен разговор преобърна наопаки живота на Мячиков, който така ненавреме беше навършил шейсет години.

Федяев си сложи мъхестата тъмнозелена шапка, съвсем същата като на Андрей Никанорович, излезе от кабинета и събщи на секретарката:

— Отивам на местопрестъпление.

Скоро оперативната кола летеше към мястото на произшествието. Вътре седяха четирима — шофьорът, Федяев, Мячиков и фотографът...

След двайсет минути натъпканият с пазители на реда автомобил спря пред входа на ограбения магазин. Подплашеният директор любезно им помогна да слязат и задърдори:

— Идваме тази сутрин. Магазинът си е затворен, печатът си е на мястото, прозорците — цели, вратите — здрави. Влизаме — липсват двеста чифта подплатени холандски ботуши. По седемдесет рубли чифтът.

— Холандски ли? — замислено повтори Николай Сергеевич. Вече внимателно изследваше главния вход.

— Всички ботуши родно производство са налице! — увери го директорът.

— Заведете ме в кабинета си — нареди Федяев. — А вие, Николай Сергеевич, огледайте мястото на произшествието.

В кабинета директорът, изплашен, че ще го арестуват, заекваше и нервно премяташе една обувалка.

— Ключове имам само аз. Не ги давам никому, защото съм материално отговорно лице. Впрочем жена ви дали няма нужда от холандски ботуши?

— От откраднатите ли? — ехидно попита Федяев.

— Не, имам още малко — наивно отвърна директорът.

— Благодаря, не ми трябват. Продължавайте.

— Докъде бях стигнал? — Директорът съвсем се обърка.

— Че сте материално отговорно лице...

— Да, да... ако нещо изчезне, аз ще отговарям...

— Вече е изчезнало — напомни му Федяев. — Време е да отговаряте.

Директорът пребледня и задиша като риба на сухо.

В кабинета надникна Мячиков и повика Федяев със съзаклятнически жест.

Николай Сергеевич отведе началника си в мазето. Там имаше струпан амбалаж. Вдигна линолеума от пода и посочи един железен люк. Двамата с мъка го отвориха и надникнаха в черното гърло на някакъв тунел, който водеше към неизвестността. Прокурорът и следователят се спогледаха и безстрашно се вмъкнаха в дупката.

Вървяха бавно в тесния тъмен тунел. Под краката им се плискаше вода, лъщяха някакви тръби, виеха се дебели изолирани кабели. После тунелът се стесни, не можеха да вървят прави, легнаха и запълзяха. Мячиков пълзеше пръв, зад него пухтеше Федяев.

Внезапно Фьодор Фьодорович сграбчи подчинения си за крака. Мячиков уплашено трепна.

— Трябва да поговорим сериозно... — почна Федяев.

— Точно тук ли? — попита Николай Сергеевич и си издърпа крака.

— Тук е много удобно — никой няма да ни попречи, мен от тъмно не ме е страх — подробно обясни Фьодор Фьодорович. Всъщност искаше да разговаря с Мячиков именно на тъмно, за да не среща погледа на честните му очи. — Кога мислите да се пенсионирате?

Вместо да отговори, Николай Сергеевич бързо запълзя напред.

— Не ми се изплъзвайте! — заповяда прокурорът и успя да удържи и положението, и подчинения си. — Време е вече да помислите и за здравето си!

— Здрав съм като камък! — бодро се обади пълзящият Мячиков.

— Работата ви затруднява! — настоя Федяев. — През последните две години не сте разкрили нито едно престъпление!

— Как така!? — възмути се Мячиков. — Ами случаят с окачествяването на раците? Че аз премерих с линейка тринайсет хиляди седемстотин и двайсет парчета!

— Наистина титаничен труд! Страх ме е, че точно тогава се съсипахте!

Някъде напред се замержеля светлинка. Тунелът свършваше. Мячиков се гънеше като змия и се промъкваше към изхода. И в този момент се натъкна на уликата. А когато пръв от двамата се измъкна на свобода, държеше черен кожен ботуш. Огледа се. Тунелът ги беше извел в някакъв заден двор, изолиран от парадния живот с висока ограда. Веднага след Мячиков на бял свят се появи и Федяев.

— Искате да си подам молба за пенсиониране, така ли? — смазан проговори Мячиков.

— Точно така — кимна Федяев.

— Значи ме уволнявате.

— Не ви уволнявам.

— Е, пенсионирайте ме. Защото работя лошо, така ли?

— Да — излъга Федяев.

— Но ако работех добре, нямаше да ме пенсионирайте, така ли?
— попита наивникът.

— Нямаше — излъга Федяев.

— Обаче аз намерих ботуша!

— Ами че той сам ви се навря в краката!

— В носа — уточни Мячиков. — И пак аз разкрих прочутата шайка на Сидорчук!

— Това сме го учили в института.

— Лично аз водих случая с плюшените мечета...

— Има го в учебника — безмилостно го прекъсна Федяев. — Допотопна работа.

— Според вас аз съм някакво изкопаемо! — обиди се следователят.

— Полезно изкопаемо — уточни прокурорът.

— Възложете ми случая с откраднатите ботуши — примоли се Николай Сергеевич.

— В него няма нищо сложно — сви рамене Фьодор Фьодорович. — Кражбата е извършена от човек, който знае за тунела, това е елементарно... Намирането му, както се казва, е въпрос на техника...

— Възложете ми нещо друго! Как така ще се пенсионирам... Какво ще правя вкъщи? — В гласа на Николай Сергеевич зазвучаха трагични нотки.

— Добре де, добре! — великодушно се съгласи Федяев, който като всички служители в прокуратурата обичаше беззащитния

Мячиков. — Да се разберем така — оставате още един месец. Ако се изявите, ще подновим този разговор.

— Ще се изявя — обеща Мячиков. — Все още бих могъл.

— Отлично! — добродушно каза Федяев и си обеща наум, че цял месец няма да възложи на Мячиков нито един случай.

Само през последния час го бяха молили двама души: един нужен и един ненужен.

А ненужните не бива да молят. Само че не го знаят.

2.

Докато Николай Сергеевич направо го шантажираха да се пенсионира, неговият приятел инженер Воробъов се пенсионираше доброволно.

Изпращането на пенсионер е затрогващо мероприятие. За да разкарат юбиляря завинаги, служителите събират пари за подарък, остават след работа и държат речи за заслугите на бившия си колега.

Комисията по изпращането на В. П. Воробъов беше подготвила представлението идеално.

В момента Валентин Петрович седеше в президиума и не къде да е, а между съветника на министъра и директора на обединението.

Изчетоха се предварително подготвените купища телеграми от всички филиали на обединението. И юбилярят ги прие за чиста монета.

След поздравителните телеграми в залата се люшна плакат: „На кого ни оставяш?“. Нестандартният текст предварително беше съгласуван с директора на обединението.

Юбилярят огледа президиума и видя, че наистина няма на кого да остави колегите си.

На сцената се появи главният счетоводител. Неговото изказване беше първо.

— Скъпи Валентин Петрович! — проникновено почна главният счетоводител, притиснал до сърцето си електрическа кафеварка.

Преди заседанието на Валентин Петрович му беше обяснено, че като почнат приветствията, трябва да става.

Така че той стана.

— Не мога да си представя, че два пъти месечно ще подписвам ведомостта за заплата и вашето име няма да фигурира! — усмихна се счетоводителят.

Връчи кафеварката и се разцелува с Воробъов, който мислено си представи ведомостта — името му го нямаше между Бараш и Добродеев.

Валентин Петрович още не беше успял да сложи кафеварката на специално приготвената масичка за даровете и да седне, когато на сцената стъпи началникът на плановия отдел.

— Скъпи Валентин Петрович! — възторжено се провикна началникът на плановия отдел, притиснал към гърдите си чаша с подставка от мелхиор.

Валентин Петрович стана.

— Не мога да си представя, че утре ще дойда на работа и няма да те видя! — въздъхна ораторът и връчи чашата на Воробъов. Разцелуваха се и Валентин Петрович малко учудено си помисли, че не изпитва огорчение от раздялата с началника на плановия отдел. „Не съм добър човек аз“ — помисли си Воробъов, сложи подаръка на масичката и седна.

Плановикът беше сменен от главния инженер.

— Ах, приятелю Валентин Петрович! — печално отрони главният инженер, притиснал към гърдите си комплект риболовни принадлежности.

Валентин Петрович се изправи и заслуша внимателно, гледаше да не изпусне нито дума.

— Ти си необикновен човек. Спомням си — главният инженер подбели очи — как трябваше да докараме от Свердловска област огромен блок мрамор, над двеста тона, за паметник на Фонвизин, дето е написал „Мамино синче“ — поясни ораторът за аудиторията, — и изведнъж се оказа, че пренасянето на блока е невъзможно!

Валентин Петрович закима — да, наистина беше невъзможно.

— Мраморният блок не се събираше на един вагон — увлечено продължаваше главният инженер, — не можеше да мине под мостовете, пък трябваше да го докараме цял, а не на късове. Нали разбирате, за постамент. Всички специалисти се видяха в чудо. И тогава тази сложна техническа задача, която, между другото, нямаше нищо общо с нашето обединение, беше решена от Валентин Петрович. Той изобщо ни е умна глава и тази глава е пълна с идеи.

Ораторът се обърна към юбиляря и глухо попита:

— Защо преждевременно закопаваш в земята инженерния си талант, Валентин Петрович?

Воробъов си спомни за таланта си и помисли, че всъщност наистина доброволно го закопава в земята. Сърцето му се сви от мъка.

Той остави риболовния комплект до кафеварката и чашата, наля си с разтреперана ръка минерална вода и пи.

Този път не успя да седне. На сцената изскочи секретарката на комсомолската организация и се завайка, притиснала към гърдите си трисвещник:

— Скъпи Валентин Петрович! Ние, младите, стотици пъти сме се обръщали към вас за съвети. Вие щедро споделяхте своя опит. Днес оставаме сираци!

— Вярно си е — неочаквано за самия себе си каза на глас Воробьов. — Клетото сираче! — Целуна нежно девойката и седна, като забрави да вземе подаръка.

В залата се надигна шепот. Смаяната комсомолка сама сложи подаръка до другите жертвоприношения.

Слисан от неочакваните думи на юбиляря, директорът на обединението се наведе към съветника на министъра.

— Подготвили сме и литературно-музикална част. Нали нямате нищо против?

Съветникът на министъра кимна.

Тутакси на сцената се изкатериха артистите — младеж с китара и девойка с панталон.

— Не заминавай, мой любими... — зави певицата, притиснала ръце към гърдите си. Нейният подарък беше песента.

Валентин Петрович стана.

*Как бързо времето лети!
Ах, обещавай ми на раздяла,
че ще запомниш мойто име...
Кажми ми ти, кажми ми ти,
че ненапразно съм ти пяла...*

Нервите на Валентин Петрович не издържаха, той се разплака, прошепна: „Благодаря“ — и седна.

— Скъпи Валентин Петрович! — тихо почна директорът на обединението, притиснал към гърдите си никелиран самовар.

Валентин Петрович стана.

— Не мога да говоря, много ми е тежко днес — драматично продължи директорът. — С теб сме работили заедно двайсет години. Ти си моята дясна ръка. И днес тази ръка безмилостно е отсечена...

Мисълта, че директорът ще си остане еднорък, довърши ридаещия юбиляр и той съвсем изключи.

— Ах, Валентин! — помоли го директорът. — Позволи ни в трудни минути да те викаме на помощ...

Гласът му потрепери, той махна с ръка, сякаш да покаже, че няма сили да довърши мъчителната си реч. Разцелува трикратно юбиляра и му връчи самовара. После със съвместни усилия го сложиха на масичката. Воробъов хлипаше като дете, без да се срамува от сълзите си.

Най-подир стана съветникът на министъра.

Започна още по-тихо от директора на обединението. То се знае: колкото си по-отговорен, толкова по-тихо говориш! Първо прочете поздравителен адрес от министерството. После заговори лично от свое име. Не притискаше нищо към гърдите си. Подарък беше самото му присъствие. Съветникът не можеше да се ограничи само в тесните рамки на такъв частен случай като нечие пенсиониране. Той гледаше на живота в цялото му многообразие. Дълго говори за повишаване производителността на труда, както обикновено призоваваше колектива да се бори за нови трудови успехи, към края се усети, спомни си кой е виновникът за събранието, стисна ръка на Валентин Петрович, връчи му адреса и се пошегува:

— Не си представям трудовите успехи на обединението без вас!

Но Валентин Петрович вече не отличаваше шегата от истината.

Той се изстъпи на сцената и високо заяви:

— Другари!... Толкова съм развълнуван... Никога не съм си представял колко ме обичате... Съжалявам, че не поканих жена си, дъщерята, нейния годеник Володя и най-добрия си приятел Коля Мячиков. Аз също ви обичам...

Взе самовара и мълком го върна на директора на обединението.

— Не искаш ли самовар? — объркано попита директорът.

— Не ми е до самовари! — загадъчно отговори Воробъов.

Потъналата в скука зала изведнъж любопитно притихна.

Валентин Петрович се наведе над масичката с подаръците, грабна ги наведнъж и слезе от сцената сред масите.

— Успяхте да ме убедите! — развълнувано каза той на главния инженер и му върна риболовния комплект. — Разбрах, че все още съм нужен! — призна Воробъов на комсомолската секретарка и ѝ подаде свещника. — Може да имам болно сърце, може да съм на шейсет и две години, може вече да е време да си почина — но аз няма да се пенсионирам, аз ще остана с вас! — И Валентин Петрович пхна в ръцете на главния счетоводител скъпата чаша.

— Момент! — спря счетоводителят разпасалия се юбиляр. — Първо на първо, аз не ви подарих чаша, а кафеварка...

— Извинявам се! — Воробъов веднага поправи грешката.

— И второ — продължи онзи, — кафеварката е закупена със средства от директорския фонд. Не мога да я бракувам. Трето, какво ще я правя сега?

— Ще я забутате в склада! — хулигански го посъветва Валентин Петрович. Дораздаде сувенирите, върна се на сцената и в упор попита съветника:

— А вие какво ми подарихте?

— Ами подписа на министъра... — неуверено се обади съветникът.

— Няма страшно! Един подпис повече, един по-малко...

— Доколкото разбирам — заекна директорът, — ти отказваш да се пенсионираш?

— Колективът не може да се справи без мен, а аз не мога да живея без колектива! — гордо обясни Валентин Петрович.

— Ама разбери... не можеш ли да разбереш?... — заплете се директорът на обединението. — Това е един вид... ритуал... така да се каже...

— Искаш да кажеш — безмилостно го прекъсна саботьорът, — че всички са лъгали, докато ме молеха да остана?

— Не, нямах предвид това. — Директорът не можеше да излезе от неочакваната ситуация. — Обаче ние... нали...

Воробъов се обърна към залата:

— Другари! Искате ли да се пенсионирам?

— Нее! — задружно отвърна залата: като всяка зала тя обичаше майтапа.

— Искате ли да остана с вас?

— Ис-ка-ме! — хорово изпя публиката.

— Виждаш ли как не разбираш хората! — Валентин Петрович погледна укорно директора и си излезе от събранието в прекрасно настроение.

Младият кадър, който вече беше назначен на мястото на Воробъов, се изкатери на стола си и отчаяно изпищя:

— Ами аз?

Залата се изсмя без капка милост.

— Вашият подарък за другаря Воробъов ще бъде да се откажете от мястото му! — пошегува се съветникът на министъра. Голям шегаджия беше.

Внезапно Воробъов се върна. Залата го посрещна със смях и овации. Валентин Петрович се изправи пред директора и високо заяви:

— Да, банкетът не се отменя!

— Какъв банкет? По какъв случай? — Директорът беше сърдит.

— По случай моето *непенсионирание*!

Броят на банкетите в нашата родина непрестанно нараства, както и всичко друго. Банкети се дават по всякакъв повод, дори без повод. Дават се на ниво кафе, ниво водка и — най-отговорните — на ниво коняк. Биват с общи средства, със средства на подчинените, а понякога за жалост и със собствени средства.

Обаче най-приятните банкети са на аванта — със средствата на богатата ни родина. На тях водката се лее като река върху какви ли не мезета... Отношението към човека, който се е напоркал на такъв банкет, е съвсем различно от отношението към оня, който с още двама е обърнал до магазина половинка водка. И това е съвсем естествено. Защото онзи до магазина пие в извънработно време, а банкетаджията изпълнява служебния си дълг, нещо много по-почетно.

Валентин Петрович даваше банкет със собствените си трудови средства. Бързаше да се прибере вкъщи, преди да са дошли гостите, и затова взе такси.

Щом отвори вратата, жена му развълнувано се хвърли към него.

— Как мина?

— Чудесно! — гордо се изпъчи Воробъов. — Можеш да ме поздравяш, Маша! Не ме пуснаха!

— Как така не те пуснаха? — ахна жена му.

— Търкаляха се в краката ми! — скромно съобщи съпругът й.

— И ти се съгласи?

— Какво можех да направя? — без да иска, почна да се оправдава триумфаторът и тъжно си помисли, че и в най-добрите семейства все няма пълно разбирателство.

— Срамота! — възмути се Мария Тихоновна. — Как може такава нещо! Ти си с болно сърце!

— Разбираш ли — опитваше се да я утеши Воробъов. — Лично съветникът на министъра дойде и специално ми каза: „Не си представям трудовите успехи на обединението без вас“, без мен, сиреч!

— Цял живот те използват! — изхлипа Мария Тихоновна.

3.

Дружбата на Мячиков и Воробьев вече беше отпразнувала сребърния си юбилей. Бяха се запознали в болницата, лежаха един до друг — преди повече от двацет и пет години. Станаха приятели, защото изобщо не си приличаха. Активният оперен Воробьев веднага взе деликатния Мячиков под своя закрила и тези отношения продължаваха и до днес.

Естествено, Николай Сергеевич беше поканен на банкет, даван от Воробьев, и много се зарадва, че на Валентин Петрович не са му позволили да се пенсионира.

Когато гостите най-сетне си тръгнаха, Воробьев и Мячиков останаха сами. Валентин Петрович примамил приятеля си в малката стая и живописно му разказа как целият колектив на обединението на колене го е молил да не ги напуска.

Николай Сергеевич слушаше с явен възторг и вярваше на всичко.

Но дойде и неговият ред и Мячиков се оплака от злочестата си съдба.

— Мухльо си ти! — отсъди Валентин Петрович. — Трябва да се бориш!

— Ако ще говорим честно — призна Мячиков, — Федяев е прав. За нищо не ставам вече! Не си заслужавам заплатата...

— Да не си само ти! — намеси се Воробьев.

— Това не ме оправдава. Ех, ако можех да разкрия някое голямо престъпление...

— Ами стегни се и разкрий! — посъветва го Валентин Петрович.

— Откъде да го взема това престъпление? Федяев нищо не ми възлага. За него вече съм просто баласт!

Валентин Петрович не му отговори нищо и закрачи из стаята. Николай Сергеевич не откъсваше очи от него. Воробьев разбираше, че нажаленият му поглед вика за помощ, макар че приятелят му никога нямаше да го признае на глас. Представи си как Николай Сергеевич се буди по навик в шест и четвърт, става и обикаля празния си

апартамент, защото няма какво да прави и къде да отиде. После гледа от прозореца как хората бързат за работа. После не издържа самотата вкъщи, излиза навън, отива до градинката и кибичи на другите старци, докато играят шах или домино. А после дълго мисли как да си убие времето и отива на кино, на който да е филм, защото няма къде другаде да иде...

— За нищо не ставаш! — тегли чертата Валентин Петрович. Мячиков понечи да се оправдае, но Воробъов не му даде. — Слушай и не ме прекъсвай! Ти си честен и неподкупен човек! За един следовател това е най-важното!

Мячиков се смути.

— Горے главата! — смъмри го Воробъов. — Ако бюрократът Федяев мисли да изритва такива като тебе... аз няма да позволя! Това е въпрос на принцип, няма нищо общо с тебе! Той нали ти е дал един месец срок! Да или не, какво мълчиш?

— Нали ми каза да не те прекъсвам.

— Отговаряй, като те питам!

— Даде ми — потвърди Николай Сергеевич и отново се обиди на Федяев. — Нещо като изпитателен срок. Все едно, че сега постъпвам на работа.

— Това е нашата възможност! — възкликна Валентин Петрович. — Значи и Федяев не е сигурен, че не ставаш за нищо! За един месец ще го изработим!

— Как ще го изработим? — В погледа на Мячиков се четеше надежда.

— Остави ме да се съсредоточа! — отсече Воробъов.

Николай Сергеевич покорно стана и тръгна към вратата.

— Отивам да помогна на Маша...

— Сто пъти съм ти казвал, че си мухльо! — по мъжки нежно се провикна подире му Воробъов.

В съседната стая стопанката се мъчеше да сложи палавия си внук Витя, сина на голямата дъщеря, да си легне. Воробъови имаха две дъщери. Голямата постоянно се мотаеше по разни експедиции с мъжа си — той беше геолог, а малката, Люся, живееше с родителите си.

— Искате ли аз да го приспя, Маша? — предложи Николай Сергеевич.

— По-добре помогнете на Ана Павловна в кухнята. — Мария Тихоновна не можеше да си представи, че заръката ѝ ще има важни последици както за приятелката ѝ, така и за Николай Сергеевич.

Ана Павловна миеше чиниите. Люся ги бършеше, а синът на Ана Павловна, Володя, пречеше и на двете.

— Ела де! Ела да ти кажа нещо! — въртеше се той край Люся.

Люся отказваше:

— Какво ще ми кажеш! Хокеист нещастен!

Ана Павловна беше известна сред приятелите си като специалист по всичко. И наистина можеше всичко: готвеше, оправяше бушони, череше приятели и познати, шиеше, лепеше тапети, плетеше, стреляше с пистолет и на четирийсет и осем изглеждаше на трийсет и шест.

Беше жизнерадостна, защото в тоя живот можеше да разчита единствено на себе си. Нямаше нито съпруг, нито образование. Просто така се беше получило. Но имаше рядка професия. Беше инкасаторка. Всяка вечер обикаляше хлебарниците и магазините за хранителни стоки с пистолет на кръста и събираще платнените чувалчета с печалбата.

— Пратиха ме на помощ — заяви Николай Сергеевич от вратата на кухнята.

— Можете ли да миете чинии? — Усмивката ѝ беше толкова заразителна, че Николай Сергеевич също се усмихна.

— За жалост мога.

— Ето ви престилката. — Люся зарадвано я развърза и я подаде на Мячиков. — Хайде, идвай, писна ми от тебе! — обърна се тя към Володя. И младите бързо изчезнаха.

— Ана Павловна — помоли Мячиков, — завържете ми престилката, моля ви!

Ана Павловна още не беше свършила, когато в кухнята влетя засменият Воробъов.

Огледа с презрение кухненската престилка.

— Ела тук!

— Извинявайте — каза Николай Сергеевич на Ана Павловна. — Ей сега ще дойда — И послушно тръгна след Воробъов.

В стаята приятелят му тържествено възвести:

— За да останеш на работа, трябва да разкриеш престъпление, но не какво да е, а престъплението на века!

Мячиков го изгледа с ням укор.

— Прав си. — И се върна в кухнята.

— Чиниите от риба не се мият с топла вода! — заяви той и отново се залови за работа. — Само със студена и винаги със сапун. Топлата вода е за мазните чинии... Няма нужда да се бършат, откъде толкова кърпи... Освен това...

Ана Павловна го слушаше внимателно. За пръв път в живота ѝ мъж проявяваше подобни познания.

— Вие мияч ли сте? — лукаво го попита тя.

Мячиков нема̀ време да ѝ отговори.

Гласът на приятеля му го върна към суровата действителност:

— Я ела тук!

— Извинявайте — само каза той. — Ей сега идвам!

— Обаче престъплението на века не е проста работа! То трябва да се организира. И за да можеш да го разкриеш точно ти, трябва да го организирам точно аз! Голяма работа съм, а? — Воробъов беше възхитен от собствената си гениалност.

Николай Сергеевич се олюля. През цялата си дългогодишна юридическа практика не беше получавал подобно предложение.

— Ама аз ще трябва да те вкарам в затвора!

— Не може ли да ми се размине? — попита Воробъов.

Николай Сергеевич завъртя глава.

— Не ща в затвора! — почна Валентин Петрович и замислено добави: — И все пак ние трябва да докажем, че не възрастта определя стойността на човека.

— Значи мисли още — посъветва го Николай Сергеевич, върна се в кухнята и пак се захвана с чиниите. — Пачата днес беше много хубава — сподели той. — Вярно, аз не я правя като Мария Тихоновна. Купувам от пазара телешки джолан. Много е важно да ти го кльцнат, понеже вкъщи не става...

В този миг Мячиков случайно докосна ръката на Ана Павловна и се изчерви; Ана Павловна на свой ред дори не забеляза това мимолетно докосване.

Днес, след тъжния разговор с Федяев, Николай Сергеевич беше самотен като никога. Вече шеста година след смъртта на жена си живееше сам. Дъщеря му беше далеко, чак в Красноярск. Разбира се,

Николай Сергеевич беше свикнал да живее сам, но днес не издържа. Това беше причината внезапно да узрее за последната си любов.

— После го варя с лук и моркови — преодоля смущението си той. — Ври дълго, седем-осем часа, цял работен ден, затова варя пача само в събота или неделя, само за гости. Какъв е смисълът да готвя за мен си...

— Няма смисъл... — обади се Ана Павловна и си помисли: „И на мъжете не им е леко, като са сами“.

Знае се, че ако една жена почне да съжалява някой мъж, нещата могат да стигнат далеч.

— А като сипвам бульона — не можеше да спре Мячиков, — слагам и чесън, и пипереч, хубаво е и пресен магданоз. Хем е по-вкусно, хем е полезно...

— А пък аз правя пилешка пача — каза Ана Павловна. Двамата събеседници явно бяха намерили общ език.

— Никога не съм ял пилешка пача — въздъхна Николай Сергеевич, просеше си поканата.

Обаче Валентин Петрович, този път съвсем нежелан, пак влезе в кухнята.

— Я, главният готвач, ела тука!

— Извинявайте — каза Мячиков на Ана Павловна. — Ей сега идвам.

И покорно закрета след приятеля си.

— Намерих изход! Аз извършвам престъплението — изобретателят продължаваше да развива оригиналната си идея, — ти го разкриваш, но не ме залавяш!

— Че какво престъпление ще е това — Николай Сергеевич вече се сърдеше на приятеля си и се чудеше как по-скоро да се върне на мивката, — как ще го разкроя, ако не заловя престъпника?

— Това вече ще го измислиш ти!

— Не мога да измислям престъпления.

Сега пък се разсърди Воробъов.

— Как може бе! Цял живот се разправяш с бандити и да не се научиш на нищо!

Николай Сергеевич се почувства виновен. Често отстъпваше пред нахакания си приятел и сега също угнетен напусна стаята, докато Воробъов го изпровождаше с гневен поглед.

В коридора се сблъска с Ана Павловна, тя се сбогуваше с домакинята.

— Отивате ли си вече? — обърка се Николай Сергеевич.

— Щом има помощници, работата свършва бързо — каза Мария Тихоновна.

— Може ли да ви изпратя? — попита Мячиков.

— Може, може! — разреши Мария Тихоновна. — Знаеш ли колко далече живее, не е шега работа!

А Ана Павловна, кой знае защо, се разсмя.

Николай Сергеевич предпазливо надзърна в стаята, за да каже довиждане на Воробъов, но приятелят му го изпревари:

— Не ми пречи да мисля, моля ти се!

Ана Павловна го чакаше на стълбището.

— Недейте да ме изпращате. После не можете да се върнете. Трамваите вече са спрели.

— Разходките са много полезни — храбро отвърна изпращачът. — Лекарите ги препоръчват преди лягане.

Ана Павловна се обърна, за да не се размее в лицето на кавалера си, направи две крачки, извади ключ и отключи съседния апартамент.

— Стигнах си вече! — Беше доволна от милата си шега.

Николай Сергеевич се смя, смя, после каза:

— Страшно ме изиграхте.

Искаше да попита Ана Павловна за телефона ѝ, но го хвана срам и само прибави:

— Как може така — да сте съседка, а да се видим едва днес. Отдавна познавам Володя и много често идвам тук.

— Значи не ни било писано да се срещнем по-рано. — Ана Павловна се усмихна. — Сигурно защото вечер обикновено съм на работа. Лека нощ, Николай Сергеевич. — И весело му махна с ръка.

— Лека нощ, Ана Павловна — измрънка той.

Заслиза по стълбите; до прозореца Люся и Володя си изясняваха отношенията. Мячиков ги отмина и изведнъж се сети:

— Володя, майка ви ми каза вашия телефон, обаче аз не го запомних!

— 743-07-05! — обади се Володя.

— Благодаря и довиждане! — Мячиков продължи надолу по стълбите, много доволен от собствената си находчивост.

Излезе на двора и чу от небето гръмовен глас:

— Коля, измислих!

Вдигна глава и видя Воробьов — стоеше на балкона в гордата поза на племенен вожд.

— Аз ограбвам спестовната каса — крещеше Воробьов, така че целият двор ехтеше, — давам ти парите, ти ги връщаш, все едно си ги спасил от крадеца. Спасяваш парите, а разбойникът, тоест аз, се изплъзва!

Мячиков се огледа дали не ги слуша някой.

— Чудесно предложение — тихо каза той. — Обаче във всяка каса има дежурен милиционер и той ще те застреля!

— Прав си. Не става — великодушно се съгласи Воробьов. Умееше да понася критика. — Ще измисля нещо друго, без милиционер.

— Моля ти се — обади се затрогващо Мячиков, — остави тия налудничави идеи.

— Няма да мигна, докато на света съществува неправда! — възкликна Воробьов и отиде да спи.

А Николай Сергеевич ужасен откри, че е забравил телефона.

Володя и Люся още бяха до прозореца.

— Но защо? — не можеше да разбере Володя. — Защо не искаш да се омъжиш за мен?

— Защото си хокеист! — повтаряше Люся.

— Ама аз не съм професионалист, аз съм любител!

— Това не ме интересува! Не искам да живея с човек, който по цяла година се пързая!

— Аз не се пързялям. Аз играя хокей. Това е изкуство! Ние не сме по-долу от артистите, дори сме по-добри. Когато излизаме на леда, милиони хора си пускат телевизорите!

— А пък аз го спирам! — каза Люся. Но Володя не обърна внимание на забележката ѝ.

— В театъра артистите казват чужди думи и предварително знаят кое как ще свърши. А ние... импровизираме във всяка среща. И званията ни са като на артистите. Заслужил майстор на спорта!

— Ами народен майстор на спорта няма ли още? — ехидно попита Люся.

— Ще има! — убедено отговори Володя.

В този момент до тях се изправи запъхтеният Мячиков.

— Извинявайте, че пак ви преча. Само че... забравих телефона!

— 743-07-05! — повтори Володя.

Николай Сергеевич си тръгна и през целия път, чак до вкъщи, си повтаряше тези цифри като стихове...

4.

Николай Сергеевич живееше в луксозен монолитен едностаен апартамент. Да, има и такива.

За да не се объркваме в сложния съвременен живот, ние сме въвели всеобща систематизация.

Хранителните и промишлените стоки се делят на качества.

Стругарите на разряди.

Вагоните на класи.

Ресторантите, хотелите и шофьорите на категории.

Но за още по-голямо удобство сме измислили понятията „екстра“, „супер“, „лукс“ и така нататък.

Ако обаче един шлосер може да вземе по-горен разряд, един панелен апартамент не може да стане монолитен. Панелният апартамент поначало е планиран като лош апартамент, каквото и да пишат вестниците...

Ако обаче един луксозен монолитен апартамент е винаги хубав, то за една луксозна стока не може да се каже същото, каквото и да пише на етикета...

Елементарно е да се сетим, че самостоятелният апартамент беше издействан не от Мячиков, а от жена му. Когато тя осъзна, че на загубения ѝ мъж изобщо няма да му дадат самостоятелно жилище, намери спасителен изход. Стана машинописка на обществени начала в районното жилищно управление. Всяка сутрин точно в девет отиваше на работа и до пет следобед пишеше на машина, без да получава нито копейка.

След две години пренесе Николай Сергеевич в нов апартамент.

Прокарването на телефон беше невъзможно и жената на Мячиков прибегна до изпитания метод.

Всяка сутрин в девет беше в централата и цял ден преписваше на машина безкрайните скучни ведомости, без да получава нито копейка.

След осем месеца в апартамента на Николай Сергеевич звънна телефон...

През целия си живот Мячиков така и не се беше научил да търси, да намира и да използва връзки...

На сутринта след запознанството си с Ана Павловна Мячиков се събуди като всеки ден в шест и четвърт. Направи гимнастика, взе един студен душ и почна да си приготвя закуска.

Но не можа да си хапне. На вратата се звънна.

Той отвори и в апартамента нахълта Валентин Петрович.

— Здравсти, Коля!

— Здравсти, Валя! — зарадва се Николай Сергеевич.

Воробъов влезе в кухнята, видя тигана с яйцата, грабна го и си поиска вилица. Докато нагъваше, се похвали на стопанина:

— Цяла нощ съм се трудил! Нахвърлих един списък на възможните престъпления!

Николай Сергеевич въздъхна.

— Влез ми в положението — почна той и наля на госта чай, — ако бях хлебар, който не иска да се пенсионира, и в знак на протест нощем тайно правех хубав хляб — това би било естествено. Ако бях зидар и нощем тайно вдигах нов етаж — има логика. Но ти настояваш да извършим деяния, които се преследват от закона!

— Какво съм виновен аз, че професията ти е толкова гнъсна. — Воробъов спокойно си пиеше чая.

— Не се сърди — упорстваше Мячиков, — обаче твоите предложения са направо за луди хора!

— Никой не знае кога човек е нормален и кога не — философски отбеляза Воробъов. Бръкна в джоба си и измъкна някакъв лист. — Сега ще ти прочета списъка. Трябва да имаш предвид, че наистина ми беше много трудно. На първо място се отказах от убийство, изнасилване, въоръжен обир и шпионаж!

— Пак добре! — можа да каже Николай Сергеевич.

Воробъов почна:

— Значи първо. Кражба на автомобил! — И поясни: — Ти връщаш колата на собственика, аз успявам да избягам. Това е общ принцип: ти връщаш откраднатото, а престъпникът изчезва!

— Че ти караш ли кола? — учуди се Мячиков.

— Не. А ти?

— И аз не карам. Как ще я откраднем тогава?

— Значи това отпада. — Воробъов взе писалката и зачеркна от списъка „Кражба на автомобил“. — Сега второто престъпление. Трябва ни инсценировка. Изнасяме от къщи всички мебели!

— Къде? — Мячиков, без да иска, навлезе в играта.

— Може у вас! — веднага отвърна Воробъов. — Може да наемем помещение... Аз подавам оплакване, че са ме обрала, а ти ми намираш мебелите.

— Чакай! — У Мячиков се обади професионалистът. — Няма да стане. Федяев не е толкова прост. Ще разбере, че сме приятели, и много лесно ще разкрие всичко.

— Жалко! — Воробъов остави списъка и се замисли. — Имам една съкровена мечта. Неосъществима, разбира се! Да вземат да те пратят в Америка и ти да откриеш убийците на Кенеди! Ще ги побъркаш тия американци!

— Не знам дали ще ги намеря, нали не знам английски... — възбудено каза Николай Сергеевич, — обаче по корем бих се влачил да ги открива...

— Тогава — Воробъов отново беше стъпил на земята — хайде да ограбим Ана Павловна! Това е третото ми предложение, последното!

Николай Сергеевич се вцепени и не можа да отговори.

— Ще я ограбим наужким. Нали е инкасаторка! Ще се разберем с нея и тя доброволно ще ни даде парите... После всичко се развива по схемата.

— Не мога да ограбя жена! — благородно възкликна Мячиков. Валентин Петрович се навъси.

— Нищо не харесваш! Не може да ти угоди човек!

— Защото приказваш глупости! — кротко, но твърдо заяви Николай Сергеевич.

Воробъов му дояде закуската и стана.

— Идвам при теб с открито сърце, а ти ме обиждаш!

— Защото си го заслужаваш! — Мячиков беше непреклонен. Не искаше да се кара с приятеля си, но още по-малко искаше да краде.

— Пенсионирай се тогава! Хак ти е! — избухна Воробъов.

— По-добре пенсионер, отколкото подсъдим!

— Точно такива като тебе са за затвора!

— А ти... ти си опасен за обществото! — изгърси Мячиков.

— А пък ти... ти... — Воробъов се чудеше каква обида да измисли. — Ти си нищожество!

Тръгна към вратата, но само „нищожество“ му се стори малко. Обърна се и добави:

— Ти си не само нищожество, ти си старец!
И след този решителен удар тръшна вратата.

5.

На работа Мячиков първо се отби при шефа.

— Какви са задачите ми за днес? Няма ли да ми възложите някой случай?

— Ах, скъпи Николай Сергеевич, престъпността катастрофално намалява — вече почти не убиват и не крадат. Ако не вярвате, вижте статистическите отчети. Просто нямам какво да ви възложа!

— Не съм толкова глупав, колкото ви изглеждам. — Огорченият следовател напусна кабинета на прокурора, като си мислеше с какво да си запълни деня.

През обедната почивка дойде Воробъов.

Намери Мячиков и сякаш сутринта не се бяха карали, му каза:

— Ти беше прав. Предишните ми варианти не ставаха за нищо. Сега наистина съм измислил нещо уникално! Хайде!

— Къде? — Николай Сергеевич застана нащрек.

Воробъов се наведе и му прошепна на ухото:

— В музея!

— Защо? — високо попита следователят.

Воробъов го хвана за ръкава и го повлече в коридора, защото Мячиков работеше с други хора, а пък на него не му трябваха свидетели.

— Какво ще му гледам на тоя музей? Имам си работа! — опъна се Николай Сергеевич, предчувстваше нещо лошо.

— И без това тук само лапаш мухите! — безмилостно му напомни Воробъов. — Хайде!

Щом излязоха на улицата, Валентин Петрович попита:

— Къде искаш да идем — в Руската картинна галерия или в Музея за западно изкуство?

— Никъде не ща да ходя! Ти ме караш насила!

— Толкова да те е страх от един музей! — засмя се Воробъов.

— Не ме е страх от музея, а от теб! — призна Николай Сергеевич.

Валентин Петрович потупа приятеля си по рамото.

— Добре, отиваме в Музея за западно изкуство. Той е по-близо!
Хвана Мячиков под ръка и го поведе към спирката на тролея.

На входа на музея ги посрещна плакат: „Юбилейна изложба. 300 години от рождението на Рембранд“.

— Рембранд май е точно това, което ни трябва! — загадъчно пошушна Воробъов.

Николай Сергеевич разбираше защо са дошли, но се опитваше да не се задълбочава.

— В коя зала отиваме? — великодушно попита Воробъов.

— Лично аз обичам импресионистите! — засрамено призна Мячиков.

— Значи отиваме при тях... — съгласи се Валентин Петрович. — За тебе съм готов на всичко!

Първият експонат, пред който се спря Мячиков, беше „Целувката“ на Роден.

— Каква красота! — възхити се той на глас, забравил опасността, свързана с присъствието на Воробъов.

— Скулптурите не стават! — завъртя глава Валентин Петрович. — Лекарите са ми забранили да вдигам тежко. Обаче идеята ти е оригинална. Как не се сетих за скулптура...

И Воробъов повлече приятеля си към малките бронзови фигурки на Аристид Майол, които много лесно можеха да се поберат, да речем, в джоб.

— Тоя Майол бива ли го като скулптор?

— Е, не е Роден — с тон на познавач отвърна Николай Сергеевич, — но е интересен творец.

— Ясно. Некадърниците не са за музея. Чакай малко! — И Валентин Петрович се запъти към дежурната, бодра старица, която зорко следеше посетителите да не пипат произведенията на изкуството.

— Не ви ли е страх, че някой може да открадне онези статуетки?

На дежурната явно ѝ се приказваше.

— Една ни откраднаха. Но вече няма да могат. Сега всички статуи са замразени за подставките.

— Как така замразени? — от професионален интерес попита инженер Воробъов.

— Много просто — със сгъстен въздух — обясни старицата.

— Благодаря. — Воробъов се върна при Мячиков.

— Скулптурите отпадат по принцип — замразени са за подставките.

— Идеално. Значи никой не може да ги отмъкне! — злорадо подметна Мячиков, който в този момент се любуваше на една картина на Матис.

Валентин Петрович също я погледна и се възмути:

— Какво ти харесва толкова? Че тя е огромна!

— Картините не се оценяват по големина! Остави ме да гледам на спокойствие! — сръза го Николай Сергеевич. — Много отдавна не съм идвал. Искам да се насладя!

— Не сме дошли за това — напомни му Воробъов.

Но Мячиков упорстваше:

— Лично аз съм дошъл, защото обичам да гледам картини!

— Добре де, добре — отстъпи Воробъов. Знаеше, че към ценителите на изкуството трябва да се подхожда деликатно.

Следващата картина, на която се лепна Николай Сергеевич, беше „Булевардът на Операта в Париж“ на Писаро.

Валентин Петрович покорно изчакаше на Мячиков да му омръзне да зяпа Париж.

— Любимата ми картина! — разнежи се Николай Сергеевич. — Благодаря ти, че ме доведе тук! Колко ми е хубаво! Жалко, че толкова рядко влизаме в музеите, забравяме ги в сивите делници! Ах, срещите ни с изкуството трябва да са по-чести! Изкуството е единствената непреходна ценност.

Воробъов реагира незабавно:

— Съгласен съм, че е голямка, но ти имам вяра. Ти си човек с добър вкус! Точно тази ще задигнем!

— Не искам да я крада! — изкрещя нещастният следовател.

Посетителите го изгледаха недоумяващо. Някой се изхили.

— Не крещи де! — кипна Воробъов. — Какво си се развикал!?

Мячиков хукна към изхода, но Воробъов го настигна и се опита да го успокои:

— Стига де! Стига нерви! Ела да видим изложбата на Рембранд!

— Идвам, но при едно условие! — строго предупреди Николай Сергеевич. — Ако още веднъж посмееш...

— Няма! — кротко обеща Воробъов.

Картините на Рембранд бяха седем. Щом видя великите произведения, Мячиков се разтрепери от благоговение. Тръгна на пръсти от картина на картина.

— Само две са малки — установи Воробъов.

— Пак ли почваш? — кипна Мячиков.

Воробъов го изгледа невинно.

— Коя ти харесва повече — тази, дето ги гонят от храма, или „Портрет на млад мъж“?

— Няма да ти кажа! — заинати се Мячиков.

— Рамката на младежа е по-красива — мислеше Валентин Петрович на глас. — Естествено, трябва да задигнем Рембранд. Тогава наистина ще извършим престъплението на века!

Мячиков мълком побягна към изхода. От уплаха му се струваше, че посетителите не гледат шедьоврите, а него. И лицата по картините също не гледат накъдето трябва, а само него, Мячиков. Привиждаше му се, че бронзовите конници, яхнали бронзовите си коне, го сочат с бронзови пръсти. Обзе го ужас.

Съвременната проза, също като съвременното киноизкуство, не може да мине без видения, сънища и кошмари, които да измъчват главния герой. Единствено те, тоест виденията, сънищата и кошмарите, ни помагат да проникнем в труднодостъпния вътрешен свят на героя.

КОШМАРЪТ НА МЯЧИКОВ

И тъй, обзе го ужас. Стори му се, че един от бронзовите коне вдигна копито, измести го зад бронзовото гюле, което му беше служило за опора толкова векове, и с все сила ритна гюлето право към него, към Мячиков. Гюлето летеше все по-бързо. Но в последния миг Мячиков успя да подложи крак и с ловък удар ритна гюлето обратно. То задра пода, изтрака, литна нагоре и улучи кавалериста в челото. Веднага му изскочи гигантска метална цицина. Статуята се люшна и изруга на италиански.

Ставаше напечено и Мячиков хукна да си спасява кожата. Страшните удари на копитата го настигаха. Двамата бронзови ездачи — кондотиерът Колеони на скулптора Верокио и кондотиерът със страшното име Гатамелата на Донатело — препускаха подир Мячиков из залите на музея. Въпреки шейсетте си години Николай Сергеевич летеше като ракета-носител, нищо не беше пред него героят на Пушкин. Евгений е бил гонен само от един меден конник, Мячиков го гонеха двама! Спасителна мисъл блесна в объркания му ум. Той си спомни, че конете не могат да тичат по стълби, и хукна надолу по мраморните стъпала...

Пред музея имаше милиционер. Мячиков угоднически заяви:
— Нищо не съм взел!

Милиционерът изгледа запъхтения старец — дали не е побъркан? Беше почти прав.

Мячиков изскочи навън, не изчака Воробъов и побягна колкото се може по-далеч от музея.

Тича, докато стигна блока, където живееха Воробъови и Ана Павловна. Качи се на третия етаж и звънна на вратата на Валентин Петрович.

Отвори му Витя.

— Баба ти вкъщи ли е? — попита Мячиков.

— Няма никой. Сам съм. Заповядайте, чичо Коля, ще играем на домино! — зарадва се момчето.

— Да имаш пари? — неочаквано попита Николай Сергеевич.

— Колко?

— Две-три рубли...

— Имам само пет копейки! — въздъхна Витя.

— Довиждане! — сбогува се Николай Сергеевич. — Недей да казваш на дядо си, че съм идвал. Чу ли?

Щом Витя затвори, Николай Сергеевич прекоси площадката и звънна на Ана Павловна.

Тя се показва и Мячиков смутено измънка:

— Извинявайте... Ана Павловна... дали можете да ми дадете... две рубли... Просто излязох без пари...

— Ако ви трябват повече? — предложи жената.

— Дайте ми три тогава! Утре ще ви ги върна!

С трите рубли той хукна навън и на първия ъгъл купи цветя за всичките пари. След няколко минути отново звънна на Ана Павловна. Тя пак се показва и Мячиков ѝ поднесе букета.

— Свободна ли сте тази вечер? Да отидем на кино?

— Ами пари? Сигурно сте дали всичките за цветята! — усмихна се Ана Павловна.

— Ще ми дадете още! — бодро заяви Николай Сергеевич.

6.

На другата сутрин Федяев влезе в стаята на Мячиков.

— Добър ден, Николай Сергеевич! — Федяев посочи с безпомощно увисналата си на един бинт ръка мъжа, който надничаше зад гърба му. — Запознайте се, това е Юрий Евгениевич Проскудин. Въведете го в работата, ако обичате.

— В коя работа? — не разбра Мячиков.

— Той ще ви обясни.

— Какво ви е на ръката?

— Няма нищо, бандитски куршум! — отговори Федяев и се изпари. В коридора насмалко да се сблъска с директора на Дома на обувките.

— Защо сте дошли пак? — ядосано попита прокурорът. — Нали ви съобщих, че ботушите са откраднати от водопроводчика. Влязъл е в магазина през шахтата на канализацията. Вече си призна всичко.

— Затова дойдох, да ви благодаря, че сте хванали крадеца! — Лицето на директора сияеше. — Кажете, моля ви, кой номер носи жена ви? Току-що получихме шведски лачени обувки с високо токче. Мечтата на всяка жена!

— На жена ми не й трябват обувки! — избухна Федяев.

— Тя да не ходи боса? — докачи се директорът.

През това време Проскудин очарователно се усмихваше на Мячиков. Беше на трийсет — трийсет и пет години. Почти красив, усмивката му почти обаятелна, облечен почти изискано, почти умен, говореше почти интелигентно:

— Изпращат ме на вашето място... Смяна на поколенията, така да се каже...

— Как така на моето? — съкрушено отрони Николай Сергеевич. — Фьодор Фьодорович ми обеща един месец... И аз тъкмо... почти открих престъплението, което ще разкрия!

— Ама и вие, старците, що не мирясвате! До гуша ми дойде от вас! — разпери ръце Юрий Евгениевич.

— Никога не съм ви срещал! — сухо каза Мячиков.

— Казах го в преносен смисъл... — Проскудин все още се опитваше да установи контакт.

Но Николай Сергеевич беше непристъпен.

— Имате ли юридическо образование?

— Завършил съм Института за млекодобивна и месопереработвателна промишленост.

— И ви пращат направо от кланицата, така ли? — ехидно попита Мячиков.

— Почти! — пошегува се Проскудин. — Бях завеждащ отдел „Социални грижи“ в района. Имах си работа все с такива като вас. Хайде разказвайте за работата си, само по-сбито, ако обичате. Че хората на ваша възраст са приказливи, да не кажа бърбиви. Туй поне добре го знам...

— Защо са ви изгонили от района? — Мячиков почваше да става свиреп.

— Щом сте следовател, ще ви кажа истината. Вие, така или иначе, ще я разберете. — Проскудин беше настроен миролюбиво и доверително. — Не ми потръгна. Имаше кампания за борба с пиянството.

— Ах, значи на всичкото отгоре сте алкохолик!

— Не, не... бяхме пийнали... че кой не пие днес?... Не мисля да работя дълго при вас. Не ми харесва професията, пък и заплатата е малка. Просто така, да си почина... — опита се той да утеши Мячиков.

— Ще рече, мене ме уволняват само и само да не останете на сухо?

Когато свитите хора кипват, трябва да се внимава. Но Проскудин не беше наясно. Мячиков му беше омръзнал и за да прекрати дебатите, той игра най-големия си коз:

— Ако искате да знаете, мене ме праща Андрей Никанорович!

— Знаех си, че сте с връзки! — И за голямо учудване на Проскудин Николай Сергеевич изтича навън.

Спря чак на входа на прокуратурата, където младият дежурен четеше Сименон.

— Петя, имаш ли оръжие?

— Имам, но е без патрони — отговори милиционерът.

— Още по-добре — каза Мячиков. — Че току-виж съм го гръмнал!

— Пак ли опасен престъпник, Николай Сергеевич? — Очите на милиционера пламнаха.

— Много опасен! — отвърна Мячиков, взе броунинга и се върна в кабинета.

— Горе ръцете! — студено каза той и се прицели в Юрий Евгениевич.

— Да не си луд, ей! — подплаши се Проскудин, но за всеки случай вдигна ръце.

— Стани! Ходом марш! — изкомандва Мячиков. Проскудин слисано стана и тръгна към вратата. Николай Сергеевич го следваше неотстъпно, беше опрял празния пистолет в гърба му.

На входа спряха за малко и Николай Сергеевич нареди на милиционера:

— Петя, този го запомни и повече да не го пускаш!

— Слушам! — отвърна милиционерът.

— Ще ти го върна аз на тебе, дядка! — злобно обеща Проскудин.

Николай Сергеевич вдигна пистолета. Проскудин моментално се изпари.

Мячиков върна оръжието на Петя, прибра се в стаята, вдигна телефона и се обади в работата на Воробьев.

— Валя! — каза следователят и в гласа му изненадващо прозвънна стомана. — Кога ще оберем музея?

— Коля! — В гласа на Валентин Петрович ечна мъжество. — След двайсет минути пред главния вход!

След двайсет минути двамата се приближаваха от различни страни към мястото на набелязаното престъпление. Смрачаваше се. Голям черен облак забулваше небето. Протътна гръм. Заговорниците се срещнаха и многозначително си стиснаха ръцете.

За жалост него ден не можаха да извършат кражбата на века.

На оградата на музея висеше табела: „Почивен ден“.

7.

Понеже не обра музея, а непременно трябваше да изразходва внезапно появилата се енергия, Мячиков, за разлика от Воробьов, не се върна на работа, а отиде у Ана Павловна. Не ѝ се обади предварително и появата му беше внезапна като на агнешко в месарница.

— Да влезем! — възбудено каза той, когато тя му отвори и учудено — изобщо не го очакваше — го изгледа.

— Заповядайте! — неуверено го покани Ана Павловна. — Малко е разхвърляно. Не знаех, че ще дойдете...

— Аз също! — отвърна Николай Сергеевич, докато вървеше зад нея по коридора. — Ако музеят не беше затворен, нямаше да се видим!

— Ходили сте в музея, почивен ден ли имате? — попита Ана Павловна, щом влязоха в стаята.

— Не аз, а музеят! — отговори Мячиков. — А в работата си клатя краката!

— Какво ви е? Да не сте болен? — В гласа на Ана Павловна се промъкна тревога.

— Афектиран съм — обясни Николай Сергеевич и се защура из стаята, — пък афектиран човек е способен на всичко! И понеже после няма да се осмеля, нали си се познавам, искам да поговорим предварително!

— Успокойте се, моля ви, седнете! — развълнува се тя. — Искате ли чай? Гладен ли сте?

— Не ме разсейвайте, моля ви! — възкликна Мячиков. — Ще си забравя мисълта!

Но все пак спря и седна на перваза до саксията.

— Дойдох да ви искам ръката в аванс!

Ана Павловна помисли, че не е чула добре.

— Извинете, не разбирам за какво говорите!

— Моля ви да станете моя жена! Какво има за неразбиране? — Сега вече Николай Сергеевич можеше да каже всичко, без изобщо да се притеснява.

Всички жени на света обичат да им искат ръката. Ана Павловна се смути и се изчерви.

— Но аз ви виждам за трети път в живота си!

— Да, но аз отдавна познавам вашия Володя! — Аргументът наистина беше убедителен; Мячиков млъкна и разтревожено я погледна в очите.

— Не мога така изведнъж... Странно е някак си... — отвърна объркано тя. — Вие сте много симпатичен... Но това не е достатъчно, за да се омъжа за вас. Нека поизчакаме... нека поизчакаме малко...

Мячиков горещо я подкрепи:

— Съгласен съм! Сега аз също не мога да се оженя за вас! Нямам право! Точно затова казах, че искам ръката ви в аванс... за в бъдеще един вид! Ако всичко ми се размине, естествено!

Последните му думи съвсем объркаха Ана Павловна, която вече не разбираше наистина ли ѝ се прави предложение, или не.

— Говорите така завоалирано...

— Защото не мога да разкрия тайната! Тя не е моя! — прошепна Николай Сергеевич и, кой знае защо, се озърна.

— Легнете на дивана! — предложи Ана Павловна. Разбираше, че му е нужна почивка.

— Не разбрах какъв е отговорът ви — „да“ или „не“? — Мячиков се смъкна от перваза и спря наред стаята на път към дивана.

— Трябва да си починете, да се съземете! — Ана Павловна грижовно сложи госта да легне, оправи му възглавницата, изтича до кухнята, намокри една кърпа и после я сложи като компрес върху пламналото чело на ухажора си.

— Спете сега! — нежно го прикани Ана Павловна. Имаше вродени заложби на милосърдна сестра.

Мячиков се почувства по-добре. Даже хубаво. Лежеше на дивана в стаята на жената, която обичаше, а тя седеше до него. Мокрият компрес приятно изстудяваше челото му, капеше му в яката. Съседите кротко се караха отатък панела. На облегалката на стола висеше ремък с кобур, от кобура се подаваше дръжката на пистолет. Дръжка на маузер... Мячиков се усмихна на Ана Павловна и затвори очи. След по-малко от минута вече спеше спокойния и безметежен сън на праведник, какъвто всъщност беше.

Ана Павловна внимателно махна кърпата от челото на спящия, зави го с одеяло и тихо отиде в кухнята да направи вечеря...

А Николай Сергеевич сънуваше невероятен сън...

НЕВЕРОЯТНИЯТ СЪН

Над града висеше вертолет. Беше пуснал надолу въжена стълба, а в нея се беше вкопчил човек с червен анцуг. Следователят учудено позна в човека себе си. Хванал разлюляната стълба само с лявата ръка, Мячиков плуваше над града. Всичко приличаше на началото на прочутия филм на Фелини „Сладък живот“. Само че там вертолетът носи статуя на Христос. Мячиков не беше гледал този филм. По принцип ходеше рядко на кино и освен това „Сладък живот“ не е прожектиран в СССР. Защо му е на съветския зрител сладък живот?

Летящият следовател оглеждаше магистралите с орлови очи. Засече сред колите точно волгата, която му трябваше на живот и смърт. Незабавно даде нареждане на пилота и вертолетът се устреми подир автомобила. Внезапно възникна опасна ситуация. Вертолетът носеше Николай Сергеевич право към един тухлен заводски комин. Сблъсъкът изглеждаше неизбежен. Но Мячиков не изгуби самообладание. Ритна с два крака комина, той се олюля и рухна на шосето. Следователят се огорчи, че е нанесъл материални щети на завода, но пък, от друга страна, се зарадва, че нямаше човешки жертви.

Вертолетът и преследваната кола летяха с еднаква скорост. Вертолетът — в небето, колата — по разбития асфалт. Мячиков издебна удобен момент, съсредоточи се и скочи върху покрива на волгата.

Маскираният престъпник, който караше колата, беше страшно коварен. Насочи автомобила право към бутнатия от Мячиков комин. Насън обаче и Николай Сергеевич не беше прост. И пак оцеля. Рипна от колата и затича отгоре по комина; колата изчезна вътре. Но престъпникът, без да иска, беше допуснал грешка. Беше забравил, че заводските комини са широки долу, а нагоре постепенно се стесняват. И затова, влязъл в комина със солидната волга, той изскокна от него на миниатюрна инвалидна количка. Съвсем естествено — волгата не можеше да мине през тесния горен отвор.

Но на Мячиков му беше все едно какво кара престъпникът. Скочи отгоре, разкъса брезентовия гюрук, тръшна се до водача и

смъкна маската му — такива маски обикновено носят вратарите хокеисти.

Под маската се криеше почти отвратителното лице на Юрий Евгениевич Проскудин!

Когато Николай Сергеевич се събуди, Ана Павловна вече я нямаше. Той стана и видя бележка, написана от любимата ръка: „Отивам на работа. Вечерята е на масата“.

Николай Сергеевич внимателно сгъна това послание и си го прибра в джоба за спомен. После си хапна с апетит, изми чиниите и преди да излезе, също остави на масата една бележка и трите рубли, които предния ден беше взел назаем.

В бележката пишеше: „Много ми хареса у вас. Предложението ми остава в сила“.

8.

Има си изпитани, проверени начини за обир на музей.

Обаче Воробъев реши да го направи по свой начин.

Дързостта на замисъла му беше, че великата кражба трябва да стане посред бял ден, пред очите на всички!

Планът на Валентин Петрович беше нахален, елегантен и прост като всяко велико нещо! Воробъев беше новатор винаги и във всичко...

С две думи, кражбата на века беше определена за сряда, 15 август, в годината, която описваме.

Нощта срещу петнайсети старците разбойници не спаха.

Николай Сергеевич написа прощално писмо на дъщеря си, която живееше с мъжа си в Красноярск, а после седна да пише на Ана Павловна.

Първо и последно писмо на следователя
Николай Сергеевич Мячиков
до любимата му Ана Павловна,
преди да стане разбойник

Скъпа Ана Павловна!

Когато прочетете тези искрени редове, аз вече ще съм в ПА, тоест в предварителния арест. Моля Ви, недейте да мислите, че съм истински престъпник! Аз, така да се каже, съм престъпник по неволя. Трябваше да го направя в името на справедливостта!...

Ще бъда безкрайно щастлив, ако някога ми пратите колет в затвора...

Не можах да опитам пилешката пача... И не можахме да отидем с Вас в Двореца на спорта да гледаме Вашия Володя и да го окуражаваме с викове...

Сега сигурно разбирате защо Ви поисках ръката предварително, за всеки случай...

Желая Ви щастие, скъпа Ана Павловна! Ще Ви обичам до последния си миг, докато ме зароят в земята и над гроба ми израсте самотна плачеща брезичка!

Завинаги Ваш
Н. С. Мячиков

Нощта срещу 15 август

Подписът му не се четеше — сълзите, които капеха от ангелските му очи, го бяха замазали...

Валентин Петрович цяла нощ се въртя. Не можеше да заспи. Искеше да остави на домашните си последни заръки, както подобава на човек, който ще влиза в затвора. Денем Воробъев не се съмняваше в успеха на начинанието, но нощем увереността го напускаше. Идеше му да събуди Мария Тихоновна и да я посвети в тайната на престъплението, но разбираше, че тя ще му се скара и няма да го пусне в никакъв музей...

На 15-и август слънцето изгря точно в пет.

Николай Сергеевич стана с първия му лъч. Излезе на балкона да се полюбува за последен път на изгрева на свобода.

С първия лъч стана и Валентин Петрович. Също излезе на балкона и направи малко гимнастика. Нощните стракове бяха изчезнали, Воробъев беше готов за решителната крачка. Докато Мария Тихоновна още не се беше събудила, Валентин Петрович отмъкна една покривка от скрина, отиде на пръсти в банята, заключи се и я омота по тялото си. Не беше много удобно да върви увит в покривката, но го беше страх да я изнесе открито. Не се страхуваше да обере музея, но виж, от жена си...

Отиде при Мячиков, както се бяха разбрали, точно в десет и половина. Държеше в дясната си ръка бастун, а в лявата пакет въжета и две сини престилки от лабораторията на обединението.

— Готов ли си? — попита гръмогласно още от вратата.

— Не! — тихо отвърна Николай Сергеевич. Гласът му накара Валентин Петрович да застане нащрек. Погледна приятеля си

подозрително.

— Уплаши се, а?

— Валя, имам чувството, че... ти не разбираш какво мислим да правим! — Николай Сергеевич беше кротък, но убедителен. — Въобразяваш си, че ако ни хванат, ще ни вкарат за петнайсет дни. Трябва да те разочаровам — ще ни набутат по петнайсет години, а на нашата възраст... Знаем какво говоря, нали съм юрист!

Воробъов се поколеба за миг, после в очите му светна упорство и той решително заяви:

— Ако ще е гарга, рошава да е!

— Валя! — настоя Мячиков. — Никой няма да ни повярва, че сме извършили подобно чудовищно престъпление само и само за да не ме пенсионират! По никой начин не можем да го докажем! Ще останем за човечеството хората, осквернили паметта на Рембранд!

— Нашите народни съдии ще ми повярват! — малко неуверено каза Воробъов.

— Не ги разбираш тия работи! — махна с ръка Николай Сергеевич.

— Но аз вече съм се засилил, набрал съм скорост, не мога да спра! — Воробъов окуражаваше не само приятеля си, но и себе си.

— Валя, ти го правиш заради мен, но аз не го заслужавам! — продължаваше да го увещава Мячиков.

И тогава Валентин Петрович убедено заяви:

— Не, Коля! Заслужаваш го! Ти си истински човек! Аз те обичам!

— И аз те обичам, Валя! — Гласът на Николай Сергеевич трепна. Очите му се напълниха със сълзи.

— Ех, ревльо! — нежно каза Воробъов. — Разбери, ние трябва да докажем, че старците също са хора! Ще ги накараме да се съобразяват с нас, да ни уважават! Решили сме се на свято дело, напред!

— Щом го правиш заради мен — развълнува се Мячиков, запален от ентузиазма на приятеля си, — аз ще го направя заради теб!

Воробъов разчувствано прегърна стария си приятел.

— Да поседнем за пред път!

Седнаха на дивана, помълчаха, а после Мячиков, да, точно той, изкомандва:

— Напред!

„Бандитите“ напуснаха апартамента, слязоха по стълбището и стъпиха на тротоара.

— Какъв чудесен ден е днес! — каза Николай Сергеевич и примижа срещу слънцето. — Просто да не ти се влиза в затвора!

— Пепел ти на езика! — Воробъов забърза напред.

— Защо ти е този бастун? — Мячиков гледаше да не изостане.

Валентин Петрович се зарадва.

— Видя ли, даже ти не се сети! Това не е бастун, а сгъваема стълба. Сам я конструирах.

— Кой ще те пусне с бастун в музея? Ще трябва да го оставиш на гардероб.

— Аз съм куц, ще ме пуснат! — И Воробъов майсторски закуцуква с левия крак. — Добре ли е?

Приятелят му не остана очарован и доста намръщено каза:

— Може и да мине!

— Нещо не ми харесва настроението ти! — укори го Воробъов.

Старците се качиха на тролея и след половин час бяха пред музея. Беше тъпкано с автобуси и туристи буквално от всички краища на света.

Мячиков понечи да се откаже:

— Виж колко хора! Дошли са кой знае откъде да видят картините на Рембранд. Нека не ги лишаваме от това удоволствие. Една картина да вземем — то значи, че няма да могат да видят всичките!

— Забранявам подобни разговори! — изръмжа Воробъов. — Операцията тече! След мен!

И накуцвайки, опрян на бастуна, водачът се завтече към входа на музея. Плахата му войска в лицето на Н. С. Мячиков се повлече подир него. Бандата похитители премина подстъпите и се озова в малък вестибюл. Отдясно беше касата, там чакаха строени няколко души. Надолу, към гардероба, се спускаше мраморна стълба. Воробъов, както е редно за военачалник, тръгна напред. Слезе по стълбата, без да забрави да накуцва. А армията му остана на опашката за билети. Долу Воробъов търпеливо изчака главните си сили. Най-сетне дългоочакваните подкрепления се мярнаха в екскурзионната навалица. Имаха бледен вид.

— Бегом след мен в клозета! — заповяда куцийят атаман.

— Страх ме е, обаче не ми се... — възрази армията и покорно го последва в мъжкия клозет, където в изпълнение на заповедта почна да си разкопчава дюкяна.

— Не сме дошли за това! — обузда го командването, отвори вратата на едно клекало и привика войнишките маси с пръст.

Залостен в кабината, отрядът се преобрази. Той, сиреч отрядът, излезе оттам пременен в сини маскировъчни халати. Също като на работниците от музея. Личният състав носеше шестметрова стълба. Воробъов маршируваше отпред, Николай Сергеевич беше в ариергарда, моралните му сили бяха на нулата. Всъщност не носеше стълбата, а се държеше за нея, за да не падне от страх.

Щом видя контролорите на централния вход, Мячиков автоматично измъкна билетите. За щастие Воробъов го забеляза и му нареди незабавно да ги прибере.

— Ама няма да ни пуснат! — прошепна Николай Сергеевич.

— Нали се правим, че сме от музея! Защо са ни билети тогава, будала!

Колегата не му остана дължен:

— А ти защо куцаш? Сега не си с бастун, а със стълба!

— Приемам критиката! Ще се поправя! — отвърна Воробъов.

В разгара на кавгата не забелязаха кога подминаха контролата, завиха наляво и спряха в зала 28. Тъкмо в нея беше изложена картината на Рембранд ван Рейн „Портрет на млад мъж“, над която беше надвиснала съдбовна опасност.

9.

Старците със сините престилки опряха стълбата на стената до картината.

Естествено, че дежурната незабавно цъфна при тях.

— Какво ще правите? — Гласът ѝ беше строг. Но Воробъов правилно беше предвидил, че дежурната не може да познава лично всички служители, понеже щатът на музея, както и всички други щатове, нямаше начин да не е раздут.

— Ще я носим на реставрация — спокойно отвърна той. Николай Сергеевич изобщо не се обади, понеже беше онемял от ужас.

— Каква е тази стълба? — зачуди се дежурната.

— Експериментална — все така спокойно обясни Воробъов. — Музеят я поръча на един от художествените занаяти. Коля! — обърна се към Мячиков. — Чакай малко! — И изчезна, оставяйки партньора си в критично положение.

Пред очите на Николай Сергеевич всичко се завъртя. И картината на Рембранд, и възрастната дежурна, и посетителите, дори той самият. Свести го оптимистичният глас на Воробъов:

— Извадих бушоните, за да изключа звуковата сигнализация. Коля, хвани картината, а вие — обърна се той към дежурната, — ако обичате, дръжете стълбата. Уж е здрава, ама де да знае човек...

Мячиков вкопчи изтръпнали ръце в позлатената рамка, дежурната хвана стълбата, а Валентин Петрович се закатери нагоре.

Посетителите взеха да се трупат около работниците. Скупчи се цяла тълпа — всички искаха да видят за последно картината, преди да я приберат.

Воробъов ловко развърза възлите, слезе долу, сгъна стълбата, пое картината от Николай Сергеевич и му нареди:

— Взимай стълбата! — Кимна на дежурната и тръгна към изхода с картината. Николай Сергеевич го последва. Имаше чувството, че се отправя към ешафода и си носи стълба, за да се качи на бесилото и да си нахлузи примката на врата.

Минаха пак покрай контролорите и Воробъов пак го вмъкна в клозета. Натика го при клекалото, превърна стълбата на бастун и бутна шедъовъра в ръцете му.

— Дръж го сега! Ще ида да завинтя бушоните.

— Те ще си ги завинтят — опълчи се Мячиков. — По-скоро да се махаме!

— Сега в целия музей няма сигнализация. Ами ако дойдат истински крадци?

— Прав си! Върви! — Николай Сергеевич бутна резето и зачака в клозета с оригинала на Рембранд в ръце.

След няколко минути Валентин Петрович се върна.

В клозета цареше гробна тишина.

— Коля, къде си? — разтревожи се Воробъов.

— Тук сме! — чу се подплашен гласец.

— Кои? — стресна се Воробъов.

— Аз и младежът! — напомни Николай Сергеевич иносказателно. — Забрави ли, че откраднахме картината?

Воробъов се огледа — слава богу, освен тях в клозета нямаше никой.

— Пусни ме! — нареди военачалникът.

Влезе, пак се залостиха, после Воробъов се съблече, размота покривката, внимателно загъна картината и я превърза с въжето. Сгъна и престилките и се обърна към Мячиков:

— Виждаш ли колко е просто!

На излизане от музея трябваше да минат покрай гардероба. Никой изобщо не им обърна внимание. Но точно при стълбите имаше дежурен милиционер. Беше специално сложен там, та никой да не може да изнесе нищо от музея.

Николай Сергеевич осъзна, че чипоносият милиционер и гърбът на Воробъов пред него са последното нещо, което вижда на свобода.

— Какво носите? — веднага попита милиционерът.

— Рембранд — също така веднага отговори Воробъов.

Милиционерът оцени шегата и се разсмя. Имаше чувство за хумор и това спаси двамата приятели.

Воробъов, който носеше картината, отвори вратата и пушна Мячиков напред.

— Видя ли! — обясни Воробъов, докато вървяха по улицата към спирката на тролея. — Човек винаги трябва да казва само истината!

После, докато се возеха в тролея, един пътник бутна Воробъов. Мячиков, който лека-полека се окопитваше, му направи забележка:

— По-леко, другарю! Той носи музеен експонат, а музейните експонати са достойние на целия народ!

Това беше кражбата на века...

10.

Картината на Рембранд с разкошната позлатена рамка беше на дивана, подпряна на една възглавница.

— В музея сигурно е страшна паника! — гордо заяви Воробъов.
— Милиционерски коли, сирени, всичко блокирано, претърсват наред...

Не довърши, защото чу глух удар.

Николай Сергеевич лежеше на пода в безсъзнание. Едва когато видя произведението на Рембранд в апартамента си, той разбра какво всъщност са направили и припадна.

Воробъов ужасен се хвърли към приятеля си и закрещя:

— Коля! Коля! Какво ти е?

Коля не отговори. Воробъов вдигна телефона и набра 03 — „Бърза помощ“.

— Моля ви се, по-бързо! Той падна и изобщо не помръдва!

— Къде е паднал? — попита един женски глас. — Вкъщи или на улицата?

— Вкъщи.

— Обадете се тогава в районната поликлиника!

Воробъов понечи да възрази, но не можа. Опитната дежурна затвори.

Той дълго набира „Справки“, за да му кажат телефона на поликлиниката, а когато успя да се свърже, развълнувано започна:

— Той умира!

— Как се казва? — попита го безразличен глас.

— Мячиков.

— Трите имена!

— Николай Сергеевич. Защо са ви трите имена? По-добре елате го вижте!

Но безстрастният разпит продължаваше:

— Години?

— Шейсет. Има ли някакво значение?

— Домашен адрес?

— Липова 31, пети апартамент.

— Температура на болния?

Воробъов кипна:

— Човекът е без съзнание, а вие искате да му меря температурата!

— От какво се оплаква?

— Какви оплаквания бе, другарко!

— Чакайте! Колата тръгва...

И пак затвори телефона.

Докато Воробъов правеше какво ли не да осигури на Мячиков първа помощ, той отвори очи, видя пак паметника на световната живопис и тихо изстена.

Воробъов се наведе над него.

— Как си, Коля? Боли ли те нещо?

— Съвестта!

— Вземи едно валидолче и си го сложи под езика! — Валентин Петрович извади от джобчето на сакото си валидол, даде едно хапче на Николай Сергеевич, лапна и той едно. И двамата разбойници засмукаха в унисон.

Воробъов взе възглавницата от дивана и я пъхна под главата на Мячиков — той още лежеше на пода.

— Значи щом ти мине, носиш картината на Федяев. Дето се вика, още не е изчезнала, а ти я намираш!

— Аз също искам да се отърва от нея по най-бързия начин! — Николай Сергеевич стана, понечи да седне на дивана, но не се осмели — младият мъж беше прекалено близко. Очевидно го беше страх от картината и затова се дръпна чак в отсрещния ъгъл на стаята. — Мога да я върна чак когато прокуратурата започне следствие. Иначе ще е много подозрително — откъде ще съм разбрал, че е открадната?

— Бягай тогава бързо в прокуратурата — посъветва Воробъов съпрестъпника си, — че току-виж възложили следствието на някой друг...

От поликлиниката дойдоха, когато в апартаментата вече нямаше никого. Звъннаха — никой не отвори; затропаха — също.

— Ще къртим вратата! — нареди лекарят. — Може и да успеем да го спасим!

Извикаха шлосер. Той дойде заедно с домоуправителя. Не му се занимаваше с бравата, засили се и изкърти новата съвременна врата само с един удар.

Лекарят, шофьорът, домоуправителят и шлосерът дълго търсиха покойника в апартамента, но останаха с пръст в уста. Естествено, никой изобщо не обърна внимание на картината на Рембранд.

— Сигурно стопанинът си е жив! — огорчи се домоуправителят. — Мръднал е някъде, а пък ние му чупим вратата. И сега кой ще отговаря?

Лекарят беше възмутен:

— Безобразие! Знаете ли колко адреса имам, а такива като вашия симулант Мячиков ме откъсват от пациентите! Ще го глобим!

И бързо си замина заедно с шофьора, а домоуправителят нареди на шлосера:

— Хайде сега оправяй вратата!

— И кой ще ми плати? — заинати се шлосерът.

— Ще направим тъй... — реши домоуправителят. — Ще изчакаш стопанина да си дойде, хем ще му пазиш апартамента. Като се видите, ще се разберете!

И си отиде, а шлосерът пусна телевизора, смъкна от дивана картината на Рембранд и се изтегна на нейно място. Обичаше да гледа телевизия легнал.

Мячиков изобщо не подозираше какво става в апартамента му: нали беше в безсъзнание, когато Воробьев търсеше помощ от медицината. А пък когато се свести, Валентин Петрович така се беше зарадвал, че бе забравил да му каже за повикването.

Николай Сергеевич с трепет влезе в прокуратурата. Ако до вчера беше честен човек, днес вече имаше какво да крие. От една страна, продължаваше да си бъде следовател, обаче от друга беше нарушител на закона. В душата му едновременно звучаха два марша — погребален и бодър — и вместо музика се получаваше какофония. Двата му крака сякаш също бяха скарани. Единият безстрашно вървеше към кабинета на Федяев, а другият панически бягаше от

прокуратурата. Храбрият крак победи и Мячиков цъфна при Фьодор Фьодорович.

— Здравсти, шефе! — нахално каза едната половинка, а другата побърза да добави: — Извинете, че нахълтвам така безцеремонно!...

— Много се радвам да ви видя, седнете! — безразлично отговори Федяев.

— Бих искал... да ви попитам... — запъна се свитата половинка на Мячиков, но нахалната я прекъсна: — Защо в края на краищата не ми възложите разследването на някое грандиозно престъпление?

— Но напоследък не е станало нищо особено. — Федяев оглеждаше подчинения си малко притеснено.

— Съвсем нищо особено ли? — лицемерно се натъжи предпазливата половинка, а непредпазливата изтърси: — Нещо ми говори, че е извършено престъплението на века!

— Лъжете се — насмешливо отбеляза прокурорът. — Престъплението на века не може да стане в нашата страна.

— Ако не ми го възложите — продължи активната половинка и без да иска, се изпусна, — аз ще се заема с тази картина на обществени начала!

— С каква картина? — Федяев не разбираше нищо.

Мячиков усети, че е прекалил:

— Имам предвид отвратителната картина на престъплението!

Най-сетне се убеди, че началникът му не знае нищо за обира в музея. Нямаше смисъл да стои в кабинета, активната му половинка можеше съвсем да развали работата, и затова човекът, който имаше какво да крие, реши да се оттегли, но не успя.

Вратата се отвори широко и в кабинета в пълен състав нахълтаха служителите на прокуратурата. Най-отпред крачеше един невероятно красив и неправдоподобно елегантен мъж. Походката му напомняше за полет, той се усмихваше. С честна, благородна и неподкупна усмивка, която предразполагаше и омагьосваше. Да ти се доще веднага да му довериш всичко — и душа, и тайни, и пари.

— Можем ли да почваме, гражданино началник? — попита той прокурора.

— Действайте! — махна с ръка прокурорът.

Безподобният красавец спря срещу Мячиков и почна:

— Скъпи мой благодетелю Николай Сергеевич! Днес се навършват точно пет години, откакто съм на свобода. Навремето, когато бях пропаднал престъпник, аз събличах хората. Сега ги обличам. Постигнах го благодарение на вас. Позволете да ви поднеса плодовете на честния си труд!

И бившият престъпник отвори пакета, който беше донесъл, накара Мячиков да съблече тъмносиньото си сако и да облече ново, снежнобяло.

Всички, включително и Федяев, заръкопляскаха, а Николай Сергеевич се разчувства и целуна шивача.

Вярно, не рискува да се прибере с бял костюм, подходящ ако не за фестивала в Кан, то за празничните програми на Централната телевизия. Носеше го затънат.

Вървеше и мъчително размишляваше защо музеят не е вдигнат по тревога.

На площадката видя, че външната врата на апартамента му е изкъртена.

Веднага разбра, че двойната игра всъщност я е играл Федяев, майсторски се е правел, че не знае нищо за кражбата. Замисълът на прокурора беше съвсем ясен за стария следовател.

Началникът беше решил първо да прибере картината, понеже тя е по-ценна от него, от Мячиков, и чак после да го арестува. Николай Сергеевич беше убеден, че щом влезе, ще се натъкне на засада.

Можеше да избяга. За миг тази недостойна, но съвсем естествена мисъл се мярна в пламналата му глава. Но той я отхвърли решително.

Не желаше да бяга и да живее в нелегалност. Стига безумия. Той е роден за спокоен, кротък живот. И влезе в жилището си, готов да се предаде на властта.

Шлосерът лежеше на дивана и все така гледаше хокей по телевизията.

— Знаете ли откога ви чакам? — каза той. Седна и покани с ръка собственика на апартамента да се настани до него. — Дайте да догледаме хокея, работата после!

Николай Сергеевич разбра, че сътрудникът, дошъл да го прибере, е спортен запаянко. Погледна към телевизора и видя Володя, който летеше по леда към вратата на противника. Но сега не му беше до сина на любимата Ана Павловна. Мячиков мислеше как да предупреди

приятеля си, как да го спаси. В тази трагична минута той не се грижеше за себе си, а за Воробъов.

— Може ли да се обадя по телефона? — попита той. Не разчиташе на положителен отговор. Но шлосерът кимна утвърдително.

Мячиков вдигна слушалката, навъртя номера на Воробъов и като поглеждаше шлосера с опасение, шепнешком каза:

— Аз съм! Дойдоха! Сега си доглежда хокея! Няма да те издам! Сбогом навеки!

Затвори, седна до шлосера и възпитано му благодари:

— Много бяхте любезен, че ми разрешихте да се обадя! Вие сте изключителен човек!

Но шлосерът беше погълнат от играта и не обърна внимание на думите му, дори не ги чу. Изведнъж подскочи и изкрещя:

— Бий бе!... Левак с левак!

Срещата свърши, шлосерът загаси телевизора и погледна в упор нещастния следовател.

— Черпнята от вас!

Николай Сергеевич се обърка, нищо не разбираше.

— Защо?

Шлосерът го разбра посвоему.

— Нали трябва да се оправя бравата, нови панти трябва. Освен това още ме боли рамото — да не мислите, че е лесно да къртиш врата?

— Кой сте вие? — прошепна Мячиков.

— Аз съм шлосер, домоуправителят ме извика!

— Значи шлосер! — повтори Николай Сергеевич и се срина на пода, загубил съзнание за втори път.

Изплашеният шлосер се спусна към телефона да вика „Бърза помощ“.

Всичко започваше отначало.

11.

Щом разбра, че Мячиков е арестуван, Валентин Петрович посиня от яд. Тръшна слушалката и изруга. Защура се из стаята и зарита столовете.

Привлечена от шума, дотича жена му.

— Какво става?

— Мръсници! — бушуваше Воробъов. — Ще ги науча аз тях! Няма да оставя така тая работа! Ще арестуват невинен човек, а виновният — и се перна с юмрук в гърдите — да си се разхожда на свобода!

И за голяма почуда на Мария Тихоновна я прегърна и развълнувано заяви:

— Прощавай, Маша! Ти ми беше вярна жена. Целуни децата и внучето.

И презглава изскокна от къщи.

Мария Тихоновна хукна подире му.

— Къде отиваш?

— В затвора! — без да се обърне, изръмжа Воробъов и изчезна.

А шлосерът свърши разговора си с поликлиниката, наведе се над Николай Сергеевич и си помисли, че „Бърза помощ“ няма защо да бърза. Мячиков приличаше досущ на труп. Но добрият шлосер не възнамеряваше да остави покойника на течение. Затвори безкористно вратата, свали си шапката и излезе от апартамента на пръсти. Хлопването на вратата възвърна Мячиков към живота и той отвори сините си очи... Дори не подозираше, че справедливият му непримирим приятел е тръгнал да се предаде на властта и да поеме вината върху себе си.

Валентин Петрович беше намислил да се предаде в лапите на правосъдието не по местоживеене, а да отиде лично при Федяев.

— Прокурорът тука ли е? — изкрещя Воробъов на секретарката.

— Отиде на превръзка — отвърна тя.

— Ще го изчакам! — заплашително заяви Воробъев и седна на стола до вратата на прокурора. Ала времето минаваше и решителността в душата му бавно, но сигурно отстъпваше челните си позиции на страха — всъщност недостоен за човек като Валентин Петрович.

И когато страхът беше изпълнил седемдесет и пет процента от организма му, внезапно нахълта Мячиков.

— Беше ли вече при него? — Николай Сергеевич беше изпаднал в паника.

— Защо си тук? — Очите на Валентин Петрович светнаха от радост. — Пуснаха ли те вече?

— Питам те още веднъж — беше ли вече при Федяев?

— Няма го още! — ядосано възкликна Воробъев. И на Николай Сергеевич веднага му олекна.

— Вашият приятел упорито отказва да каже защо му трябва Федяев — кокетно се усмихна секретарката.

— По принцип няма никаква тайна. Аз и само аз ограбих музея! — Воробъев беше сигурен, че всичко вече е разкрито и че трябва да спаси Мячиков. — Вашият следовател — и го посочи — няма нищо общо.

Николай Сергеевич се обиди. Беше забравил, че е дотичал да спаси приятеля си от подобно ненужно признание.

— Не, имам!

— Аз сам извърших всичко! — заяви Воробъев на секретарката. — Няма да се месиш! — викна на приятеля си.

Но Николай Сергеевич не можеше да допусне Воробъев да отговаря сам за всичко и го сгази натясно:

— Обаче картината е при мен!

— Оставих ти я да я пазиш, но ти не знаеше, че е крадена! — не се предаде Валентин Петрович.

Мячиков се разпали:

— Как може да не знам, щом аз съм я откраднал!

Помнеше едно: трябва да отърве приятеля си. Но и онзи помнеше същото и затова се забрави:

— Лъжец! Жалък хвалипръцко!

На секретарката ѝ омръзнаха глупостите на старците.

— Само на Запад крадат картини, у нас няма смисъл! Няма на кого да се продадат. Извинявайте, но ми пречите да работя, другари.

В този момент Валентин Петрович разбра всичко. Секретарката не знаеше нищо. А щом тя не знаеше, значи никой не знаеше. Ужаси се, че за малко щеше да провали цялата работа. Облещи се срещу Мячиков и прошепна:

— Ти сега откъде идваш?

— От къщи! — гласеше многозначителният отговор.

— А там не си бил, така ли? — Воробьов натърти на „там“.

— Не!

— Ама нали ми се обади!

— Беше фатална грешка!

— И тук никой нищо не подозира?

— Никой!

— Защо?

— И аз се чудя! — отвърна Мячиков и професионалните му инстинкти се пробудиха. — Дайте ми телефонния указател, ако обичате — обърна се той към секретарката.

И се обади в музея:

— Мячиков, от прокуратурата. При вас да е извършена кражба днес?

Изслуша отговора и продължи:

— Да, извинявайте, много ви благодаря, приятен ден.

Затвори телефона и втренчен в честните очи на Воробьов, бавно каза:

— В музея няма никаква кражба! Нито днес, нито по-рано!

Воробьов изглеждаше смазан.

Без да се наговарят, старците рипнаха и се втурнаха навън.

На улицата Николай Сергеевич хвана Воробьов под ръка.

— Аз съм виновен! Прости ми, Валя! Помислих шлосера за сътрудник, който е дошъл да ме арестува!

— Но как се сети, че съм тук?

— Нали те познавам!

— Прости ми, Коля! — Воробьов и сега не искаше да отстъпи.
— Не ти, аз съм виновен! Аз хукнах при Федяев и насмалко да погубя и двама ни!

— Прощавам ти! — с обич каза Мячиков. — И ти ми прости!

— Разбира се, че и аз ти прощавам! — отвърна Воробъов. — Обаче никога няма да простя на музея! Да не са къорави там!

— Прибирай се веднага! — разтревожи се Николай Сергеевич. — Обаждах се у вас, чудят се какво да правят!

— Бързай и ти, пази Рембранд!

И старците се разделиха.

Но Мячиков вече беше изпреварен. Извиканата от шлосера „Бърза помощ“ беше дошла. Със същия лекар и същия шофьор. Звъняха, тропаха — никой не им отвори. Лекарят не беше злопаметен човек, но този път кипна. Извика домоуправителя и пак нареди да изкъртят вратата! Домоуправителят прати за шлосера, онзи пак се засили и се бухна в шперплата като снаряд. Вратата не издържа и шлосерът се приземи точно до Рембранд...

Николай Сергеевич видя линейката отдалече. Товареха шлосера. Този път не бяха дошли напразно, шлосерът си беше счупил ключицата.

Мячиков се качи по стълбите и установи, че вратата му пак е изкъртена. Готов на всичко, той влезе в зейналата дупка, надникна в стаята и облекчено въздъхна. Картината си беше на мястото. Николай Сергеевич седна на дивана и се замисли кой и защо ли е изкъртил вратата за втори път.

12.

— Трябва да идем в музея да видим защо се пипкат! — каза Воробъов на другата сутрин.

— Нали дежурната ще ни познае — възрази следователят и погледна шедъовъра с омраза.

— Ще се маскираме! — Идеята беше чудесна. — Аз без стълба и престилка, обаче с очила!

— Не стига — усъмни се Мячиков. — Трябват ти мустаци или брада. А аз?

— Ще те острижем нула номер! — бързо отсече Воробъов. — И родната ти майка няма да те познае!

Но Мячиков отказа:

— Страх ме е! Ами ако на тези години не ми порасне вече коса?

— Как да те маскираме тогава? — зачуди се Воробъов и внимателно заоглежда приятеля си. — Ти си човек с ярка външност!

— Тъй ли? — Мячиков погледна с надежда в огледалото и не видя там нищо ярко.

— Измислих! — Приятелят му чак подскочи от радост. — Ще те боядисаме!

— Като негър ли? — изплаши се Мячиков.

— Не, няма целия, само косата! — утеши го Валентин Петрович. Ставаше му страшно интересно.

— Не искам! — заинати се Мячиков.

— Защо?

— Срам ме е! Да не съм жена да се боядисвам! — упорстваше Николай Сергеевич. — Това е идиотщина! За нищо на света! По-добре да си лепна брада!

— Откъде ще я вземем?

— Има си специален театрален магазин. Ей сега ще им се обадя.

Свърза се с управителя и онзи учтиво му съобщи, че в момента не разполага с бради. Но че очакват да получат бради, мустаци, перуки и вежди в края на следващото тримесечие.

— Дотогава и сам можеш да си пуснеш — обади се Воробъов. — Няма как, ще трябва да те боядисаме!

— Не ща! Омръзнаха ми тия глупости. Взимай си картината и си заминавай!

— И това ми било приятел! — разсърди се Воробъов. — Добре, ще идем в музея без маскировка, нека ни хванат!

Мячиков не искаше да се кара с него.

— Измисли нещо друго!

— Готово! — Воробъов беше пълен с идеи като ресторантски кюфтета с хляб. — Ще станеш чужденец!

— Какъв чужденец? — изплаши се Мячиков. — Не искам да ставам чужденец!

— Не бой се де, то ще е само временно. Ще посетим музея като гости от чужбина. Аз ще ти бъда преводач.

— Че на какъв език ще говоря? Бъкел не разбирам от езици...

— Ще мълчиш! Може пък да си глухоням чужденец! — не падаше по гръб Воробъов.

— За какво ми е преводач, като съм глухоням?

— Който много знае, бързо остарява! — отговори старецът на връстника си.

След по-малко от час двама мъже вървяха по улиците. В лицето на единия, въпреки залепените мустаци, човек лесно можеше да познае Воробъов. А до него внимателно пристъпваше смуглолик субект с чалма от пешкир, по дълга бяла роба и бели панталони, които малко приличаха на долни гащи. Тоалетът му бе допълнен с чехли на бос крак. За разлика от лицето, краката бяха доста бели — сигурно не беше стигнала боята.

— Много ти прилича този костюм, Коля! — прошепна Воробъов на чужденеца.

Щом влязоха в залата на музея, всичко им стана ясно!

На стената, където до вчера висеше произведението на ранния Рембранд „Портрет на млад мъж“, имаше табелка: „Картината е на реставрация“.

Възмутени до дъното на душата си, старците напуснаха музея.

Вървяха по улиците, ръкомахаха и така викаха, че минувачите се извъръщаха.

— Зяпльовци! — бушуваше чужденецът. — Да им измъкнат изпод носа такава безценна картина, а те да не обърнат внимание!

— Навсякъде е така! — мрачно допълни мустакатият. — Утре ще дигнат паметника на Пушкин и пак никой няма да забележи!

— Защото — пенеше се глухонемият — у нас никой за нищо не е отговорен!

— И никой не го е грижа! — гневеше се мустакатият преводач.

Така, от дума на дума, старците стигнаха до известни обобщения, с които авторите категорично не са съгласни и затова не ги цитират. А когато се поуспокоиха, престанаха да мърморят, седнаха на една пейка в някаква градинка и почнаха да обсъждат създалата се ситуация.

— Да пратим в музея писмо и да намекнем, че картината е задигната — предложи преводачът, но чужденецът със съжаление отбеляза:

— Няма как да го подпишем!

— Ще го пратим анонимно! — каза мустакът, но придирчивият му приятел го прекъсна:

— Не те ли е срам? Никога няма да паднем до анонимни писма! Освен това у нас анонимните писма не се разглеждат!

— Престъплението на века се закучи — каза преводачът и внезапно се опомни: — Защо приказваш на руски? Нали си глухоням чужденец...

13.

В тази повест няма тринайсета глава. Не знам кога си някой измислил, че тринайсет било фатално число. И глупавите автори му вярват.

14.

Николай Сергеевич ухажваше Ана Павловна старомодно, тоест без да бърза. Покани я на театър. През антракта я почерпи паста и лимонада. А по време на действията седеше скромно и си държеше ръцете в скута.

След театъра изпрати любимата си до тях и дори не си помисли, че може да остане да пренощува при нея.

— Скъпа Аня! — почна Николай Сергеевич, когато приближиха входа. — Позволете ми да ви наричам така. Сега ще ви дам доказателство за моите чувства. Ще ви поверя и тайната, и съдбата си. Само няма да ви съобщя името на съучастника си, защото не мога да се разпореждам с чужд живот.

Никой досега не ѝ беше говорил така високопарно.

Николай Сергеевич развълнувано ѝ разказа криминалната история за кражбата на картината на великия холандец.

Ана Павловна му повярва, без да се усъмни в нищо. Погледна го с нови очи. Не го помисли за безумец. Разбра стремежите му, а храбростта и куражът му я покориха!

Николай Сергеевич неспокойно чакаше присъдата.

Ана Павловна дълго мълча — трябваше да се овладее.

Тогавя прозорливият Николай Сергеевич разбра как трябва да постъпи. Извади прощалното писмо от джоба си и го подаде на любимата си.

— Тук съм написал всичко. Съчиних го в нощта преди престъплението...

Целуна ѝ ръка и скромно си тръгна.

Ана Павловна нямаше търпение да прочете посланието. Отвори писмото още до пощенските кутии и го прочете под мъждивата светлина на двацет и пет ватовата крушка.

Когато стигна до думите: „ще Ви обичам до последния си миг, докато ме заровят в земята и над гроба ми израсте самотна плачеща брезичка“, Ана Павловна не издържа и се разрида. Сълзите ѝ бяха

оптимистични, сълзи на щастие, единствените позволени за героите на съвременните книги.

Минаха още няколко дни, музеят не проявяваше признаци на живот. Старците забравиха що е сън и почивка, не можеха вече да чакат. Разбраха, че е време да върнат Рембранд на народа.

Също както и предния път стартова площадка им стана мъжкият клозет в сутерена на музея. Облякоха сините престилки, разпънаха стълбата, разопаковаха картината и тръгнаха смело напред. Глождеше ги под лъжичката — ха иди обяснявай, че не крадеш, а връщаш картината.

Първата почивка беше под електрическото табло. Воробъов отвъртя бушоните и изключи сигнализацията.

Втората стана пред вратата на залата.

— Добър ден! — обърнаха се псевдомузейните работници към дежурната. — Ще ни помогнете ли да закачим пак Рембранд?

Десантът завърши под табелката „Картината е на реставрация“.

Воробъов нагласи стълбата, а дежурната свали табелката. Струпаха се посетители. Идваха все нови и нови, докато картината не беше окачена наново.

Старицата я огледа и възхитена заяви:

— След реставрацията е по-хубава!

Никой не обръщаше внимание на меценатите. Току-що бяха подарили на страната си картина, рисувана от Рембранд, и никой не им каза едно „благодаря“! Измъкнаха се от навалищата и напуснаха зала 28. Нямаше затвор, нямаше и аплодисменти. А толкова им се искаше долу на рамката да пише: „Картината е дарение от В. П. Воробъов и Н. С. Мячиков“. Беше им страшно тъжно. Чувстваха се като сирачета. Не бяха мислили, че ще се привържат така към младия мъж и ще го обикнат като син...

— Да не забравиш да сложиш бушоните — въздъхна Мячиков. — Не дай си боже някой да ни открадне картината...

Двамата неудачници вървяха по улицата, музеят остана далеко зад гърба им. Воробъов се обърна и погледна величествената сива сграда.

— С тази кражба на века не сполучихме, но ще организираме друга.

— Не съм съгласен! — възпротиви се Николай Сергеевич. — Не ми трябва картинна галерия вкъщи...

15.

Мячиков върна картината на обществото, но не се чувстваше герой. Пак се превърна в изтормозен следовател, заплашван всеки момент от изритване. За кой ли път тръгна при Федяев с надеждата да измоли някой случай и попита секретарката:

— Сам ли е?

— Не — отвърна тя, — има посетител. Разправят, че сте щели да се пенсионира, Николай Сергеевич?

— А, не мисля! — възможно най-бодро отговори Мячиков.

— Според мен не е правилно да дават пенсия чак на стари години! — Идеята на секретарката беше неочаквана. — Всъщност трябва да плащат от осемнайсет, да речем, до трийсет и пет. Най-хубавата възраст. На тия години да не се работи, човек да си оправя личния живот. Пък после може и да тръгне на работа, и без това животът става само грижи!

— Много интересна теория — подкрепи я Мячиков. — Младите да лежат по гръб, а старците да бачкат. До известна степен сте права...

Вратата се отвори, показаха се Федяев и Проскудин.

— При мен ли идвате, Николай Сергеевич? — На Федяев му стана малко неудобно, че Мячиков го е сварил с Проскудин.

— Ще мина по-после — сухо отвърна Николай Сергеевич.

А Юрий Евгениевич приветливо показа всичките си зъби:

— Привет на старите ветерани!

Николай Сергеевич погледна врага си с омраза и не му отговори.

— Разбирам вашата антипатия. Обаче няма начин — такъв е животът! — И се пошегува, докато излизаше след Федяев: — Ще тлейте вий, а аз ще да цъфтя!

Николай Сергеевич се възмути и се помъчи веднага да намери достоен отговор, също в мерена реч. Само че главата му не раждаше нищо освен общоизвестните истини: „Всяка жаба да си знае гьола!“, „Голям залък лапни, голяма дума не казвай!“ и „На гол корем чифте

пищови!“. Спря се на думите „Как не ви е срам!“ и с този укор полека тръгна да търси грубиянина, за да му го хвърли в лицето.

Откри го в служебния си кабинет. Федяев и двамата колеги на Мячиков слушаха Проскудин като треснати.

— Тъй като съм свикнал да работя в самостоятелен кабинет, ще преградим помещението... Има два прозореца, значи архитектурно е възможно. В тази половина ще бъдат другарите, а в тази ще се настаня аз. Е, мъничка е, но не бива да ритаме срещу обстоятелствата. До вратата ще сложим закачалка. Бюрото на стареца да се изхвърли. Не съм любител на антикварни мебели...

Проскудин буквално го погребваше приживе. Николай Сергеевич се вбеси и престана да се контролира.

— Всяка жаба да си знае гъола! — изтърси той, забравил за подготвената си реплика. Всички се обърнаха към него, а той разгневен продължи: — Голям залък лапни, голяма дума не казвай! На гол корем чифте пищови! Как не ви е срам!

Приключи бунтарския си монолог и излезе, като тропаше с крака.

— Опасен дядка! — подхвърли подир него Проскудин.

Агресивно настроеният Мячиков взе такси до обединението на Воробьев. Не искаше да губи време — приготви пари предварително, даде ги на шофьора, не изчака рестото и хукна в тръс към вратата. Обикновено свит, сега разбута опашката, навря се в асансьора и изскочи на петия етаж. Изтърча по коридора, блъсна вратата на Воробьев и кресна:

— Прав си, Валя! Няма да спираме насред път!

Валентин Петрович разбра приятеля си и само кимна.

Съгласно плана, разработен от Воробьев, приятелите намериха Ана Павловна на крайградското стрелбище. Съществуващата наредба задължаваше инкасаторите веднъж годишно да се явяват на изпит по стрелба, макар да бяха предимно възрастни хора. Трябваше на всяка цена да улучат четирийсет точки от петдесет възможни. Стреляха с пистолет от двайсет и пет метра. Ако стрелецът не покриеше нормите или изобщо не улучеше мишената, пак го оставяха на работа. Впрочем не само със стрелбата е така.

Ана Павловна видя старците и се разтревожи. Все още беше под впечатление на прощалното писмо и разказа за кражбата на Рембранд.

— Дойдохме за съвет и помощ, Аня! — каза Воробъов, а Мячиков мълчаливо се взираше в мамещите очи на Ана Павловна и се мъчеше да разчете там отговора на писмото си. — Я да идем по-встрани — продължи Воробъов. — Тия изстрели ме разсейват!

— Разбрали са за картината? — хрипливо отрони Ана Павловна.

Воробъов погледна присмехулно съучастника си — да издаде такава тайна на жена! Мячиков наведе очи.

А Ана Павловна видя погледа му и побърза да му се притече на помощ:

— Не знаех, че и вие сте взели участие в тази работа, Валентин Петрович. Николай Сергеевич нищо не ми е казвал!

— Много дрънка той! — Воробъов се намръщи. — Но щом вече знаеш всичко, ще ни е по-лесно да се разберем. Нас изобщо не ни подозират, Аня! Никой не си потърси картината и затова трябваше да я върнем. Чисти сме пред закона. — И неочаквано попита: — Довечера на работа ли си?

— Да.

— Много пари ли ще събереш? Хиляда ще има ли?

Тя се засмя:

— Много повече!

Валентин Петрович удовлетворено потри ръце.

— Чудесно! Довечера те обирам!

— Предател! — изстена Мячиков. — Аз не искам да обираме Ана Павловна! Не искам да ви обирам! — обърна се той нежно към любимата си.

— Не бой се, няма! — махна с ръка Воробъов. — Ти ще разследваш престъплението. — И се обърна към съседката. — Дай да се разберем как ще ти вдигна парите.

— Един момент! — развълнува се инкасаторката. — Говорите, като че ли съм съгласна. Но не съм!

— Не се съгласявайте, Аня! — подкрепи я Николай Сергеевич.

— Не мога да разбера защо не искаш. — Воробъов не бързаше. Беше готов да изгуби малко време, за да уговори Ана Павловна да стане жертва. — Веднага се обаждаш в милицията, делото отива в

прокуратурата, възлагат го на Коля, утре той намира парите и не го пенсионира!

— Как ще ги намеря? — съпротивляваше се следователят.

— Глупак! Нали ще ти ги дам!

— Но аз съм въоръжена! — нервно каза Ана Павловна. — Длъжна съм да стрелям по вас!

— Ще стреляш във въздуха! — Вече нищо не можеше да го разколебае.

Тя се опита да охлади бандитската му страст:

— Нали ще ви вкарат в затвора!

— Много сте загубени, как се работи с такива хора! — искрено се огорчи Воробъов. — Ще опишеш в милицията съвсем друг човек. А следователят — и той посочи с пръст Николай Сергеевич — ще върне парите на държавата, без да залови крадеца. Елементарна работа!

— Готова съм на всичко заради вас, Николай Сергеевич! Но аз съм честна жена — твърдо, като от трибуна заяви Ана Павловна — и няма да изменя на съвестта си!

— Точно затова ви обичам! — направи признание той, но Воробъов изобщо не обърна внимание на думите му и търпеливо продължи:

— Значи почваме отначало! Кажете сега какви обекти обслужваш, Аня. Желателно е да сме в някоя пряка, та да няма много свидетели.

— Ама аз не съм съгласна! — повиши глас тя.

— Знаем, че не си съгласна де, не викай! — прекъсна я Воробъов. — Дай сега да обсъдим подробностите... — Очевидно беше решил да я изтощи.

— Валя! — намеси се Мячиков. — Няма да нападаме Ана Павловна. Ще ограбим някоя нейна колежка!

— Коя колежка? — Ана Павловна чак подрипна от изненада.

— Която и да е. Я колко са. — Николай Сергеевич кимна към жените, струпани при мишените.

— Ами че всяка ще застреля Валентин Петрович като едното нищо! — не можеше да се успокои Ана Павловна.

— Ние ще я посветим във всичко! — На Воробъов всъщност му беше все едно кого ще обира.

— Не вярвам на жени! — решително възрази Ана Павловна. — Много добре ги познавам!

— Какво да правим тогава? — натъжи се Николай Сергеевич.
Тя го съжали и разчувствано каза:
— Никакви колежки! Човек няма мира от вас! Обирайте ме!

Вечерта Валентин Петрович се готвеше за престъплението. Мячиков се моткаше около него и мърмореше:

— Недей да ходиш, Валя!

Валентин Петрович не чуваше, беше увлечен от подготовката. Първо обу дънки. В американските филми престъпниците винаги са с дънки и това явно не е случайно. После обу кецове — да тича по-добре и да не се подхлъзне. От шапка се отказа — вятърът можеше да му я духне. А той възнамеряваше след обира да изчезне със скоростта на вятъра. Разбойническият му тоалет се допълваше от зелена каубойска риза с навити ръкави, явно детска. Валентин Петрович се огледа и попита:

— Е? Бива ли ме?

— Недей да ходиш, Валя! — Следователят почти плачеше.

И съдбата взе неговата страна. Именно съдбата не позволи на Воробъов да извърши престъплението. Той си остана вкъщи, но не защото се беше отказал. Елопекта с картината на Рембранд има последствия. Валентин Петрович страдаше от сърце — то не издържа на напрежението и в решителния момент се предаде. Той изстена и се килна на една страна. Мячиков бързо му даде хапче нитроглицерин, но болката не минаваше. Тогава извика Мария Тихоновна. Двамата успяха да сложат Воробъов на дивана. Мария Тихоновна излезе да се обади за доктор.

— По-добре ли си, Валя? — нежно попита Николай Сергеевич и свали кецовете на приятеля си.

— Отиваш вместо мен! — отвърна Воробъов. Нали знаем, че гвардията умира, но не се предава. А Валентин Петрович беше гвардеец по душа.

— Не мога, не искам, няма да отида! — твърдо отказа Николай Сергеевич. И той беше гвардеец.

— Стига приказки! Върви!

— Не мога да те оставя в това състояние!
— Знам колко си благороден! Но за мен ще се погрижи Маша.
— Ама аз не съм крадец...
— Ще станеш! — тихо промълви болният.
— Смили се, Валя! — примоли се Николай Сергеевич.
— Върви! Това е волята на един умиращ! А неговата воля е закон!

— Не умирай, Валя! — Мячиков коленичи.
— Стига си ме притеснявал! Вредно ми е! Върви! Аня чака!

И тогава Мячиков се наведе над командващия, целуна го, изправи се и олюлявайки се, излезе.

Не беше готов за обира нито вътрешно, нито външно — нямаше даже дънки. Отиваше на местопрестъплението с най-обикновен райе панталон...

В художествената литература е приета една задължителна традиция. Героите погубват любимите си кой както може.

Отело например души Дездемона със собствените си ръце. Атос слага на гладкото рамо на миледи позорно клеймо. Клайд от „Американска трагедия“ дави Робърта в някакво езеро. Рогожин, Хосе и Алеко колят съответно Настася Филиповна, Кармен и Земфира. Вронски изнервя Ана до такава степен, че тя се хвърля под влака. Бедната Лиза решава да се хвърли във водата явно защото тогава още не е имало влакове. Лермонтовият Арбенин тъпче своята Нина с отрова.

Но световен рекордър в този вид спорт си остава легендарният съпруг Синята брада. Една след друга той изпраща на оня свят седем жени.

Един чужденец казва следните думи за това мъжко хоби:

*Но чуйте, всеки е убивал
любимата жена —
един с отровно нежен поглед,
друг с думичка една,
страхливецът с целувка кротка,
а смелият — с кама.^[1]*

В съветската литература, естествено, героите не нападат любимите си, дори изобщо не ги докосват. Нови времена — нова литература.

В този смисъл Николай Сергеевич, който тръгваше да ограби Ана Павловна, въвеждаше нова глава — шестнайсета.

---

[1] Превод Асен Тодоров. ↑

16.

Той изплува от мрака до хлебарницата в една смълчана пряка. Носеше гладиола. Продавачката тъкмо затваряше — пусна последния купувач и заметна желязната кука.

Николай Сергеевич надникна през прозореца и видя касиерката да брои парите. Следователно Ана Павловна още не беше минала. Реши да се скрие. Огледа се. До хлебарницата имаше телефон. Влезе. Апаратът безжизнено висеше на стената, провесил шнур — слушалката беше отрязана. Това го огорчи. Искаше да се обади и да разбере от Мария Тихоновна как се чувства разбойник номер едно.

В душата си Николай Сергеевич оправдаваше поведението си. Всъщност нямаше да извърши нищо противозаконно. Това не беше грабеж, а чист майтап. Просто ще вземе назаем държавни пари за една нощ. Утре ще ги върне непокътнати. Какво ще ѝ стане на държавата, че парите щели да пренощуват в неговия апартамент вместо в банката?

Скоро пред хлебарницата спря една волга; на задното стъкло, кой знае защо, пишеше: „Вози деца!“. Ана Павловна слезе, огледа се неспокойно и почука на вратата три пъти. Пуснаха я веднага.

Николай Сергеевич продължаваше наблюдението си. Пряката беше пуста. Шофьорът беше опрял чело на волана и дремеше, макар според инструкцията да нямаше право да мигне.

Николай Сергеевич излезе от скривалището си.

Тропна врата. Ана Павловна излезе от хлебарницата с едно брезентово чувалче.

— Добър вечер, Аня! — тихо се обади Мячиков.

— Защо сте тук? — Беше много учудена.

— Валентин Петрович има криза.

— Слава богу! — изохка Ана Павловна. — Искях да кажа, какво му е?

— Сърцето. Затова аз ще ви обирам — кротко обясни Мячиков и ѝ подаде гладиолата. — Няма кой друг!

— Благодаря. — Ана Павловна взе цветето. — Но вие трябваше да разследвате!...

— Ще трябва да свърша и двете неща... — тъжно заяви Николай Сергеевич. — Не ми се сърдете, Аня! Дайте чувалчето и да бягам. Вие викайте „помощ!“ и стреляйте във въздуха. Само не бързайте, че ще ме хванат! — И дръпна чувала.

— Страх ме е за вас! — Ана Павловна се беше вкопчила в чувала с две ръце. — Ами ако ви хванат?

— Не мога да престъпя волята на един умиращ! — Мячиков упорито дърпаше парите.

— Толкова ли е зло? — ахна Ана Павловна.

— Надявам се, че не. Но въпреки това аз свято тача думите му! Дърпаше с всички сили, но Ана Павловна беше по-силна.

— Няма да ви позволя. Вие сте ми толкова скъп...

— Аз съм ви скъп? — забравил всякаква конспирация, извика Николай Сергеевич, издърпа парите и побягна.

Щастливият вик събуди шофьора. Непосветен в заговора, той видя, че ограбват инкасаторката, и изкрещя колкото му глас държи:

— Стой! Ще стрелям!

Николай Сергеевич трепна и хукна с всички сили, а те не бяха много.

Шофьорът натисна клаксона и заспалата пряка забуча от зловещия автомобилен рев. Не можеше да слезе от колата, понеже на задната седалка бяха чувалчетата с парите от другите магазини. Запали и подкара след похитителя.

Подмина Ана Павловна и възмутено ѝ подвижна:

— Защо не стреляте?

Ана Павловна не помръдваше, вцепенена от страх за своя Николай Сергеевич. Разбираше, че всичко е свършено, че годеникът ѝ не може да избяга от колата. Не ѝ оставаше нищо друго, освен да открие огън за прикритие.

— Помощ! Помощ! — тихо се завайка тя и полека бръкна за пистолета. Извади го, затича след волгата и стреля няколко пъти във въздуха.

Щом чу изстрелите, Николай Сергеевич се шмугна в един двор.

Автомобилът зави след него.

Ана Павловна след автомобила.

Шофьорът превключи на дълги. Някакъв човек с чувал подплашено се замята в ярката светлина.

Ограда! Николай Сергеевич осъзна, че е хванат в капан. Обаче няма такава ограда, в която да няма дупка за най-близката спирка на тролея.

Мячиков я откри и се мушна в съседния двор.

Естествено, автомобилът не можеше да се промуши в тясната дупка, през която беше изчезнал грабителят. Но шофьорът не изгуби самообладание. Грабна две дъски от двора, избута ги до средата над оградата. Станаха като релси — точно на ширината на колелата. Както е прието във всички криминални истории, шофьорът беше първокласен, така че волгата бавно изкачи дъските и увисна над оградата. От тежестта на колата задните краища на дъските се вдигнаха от земята. Предните застинаха хоризонтално. Волгата се люшна като на люлка. После тежестта на мотора наклони предните краища. Колата бавно и плавно се приземи от другата страна на оградата. За жалост никой не видя това фантастично прекачване и затова нямаме практическа възможност да докажем, че е станало в действителност. Единственият свидетел — Ана Павловна — изобщо не гледаше колата. Преследваше любимия храбър гръб, а той ѝ се изплъзваше заедно с парите.

Мячиков нямаше вече сили. Не можеше да тича повече, затова отвори най-близкия вход и почти падна в него. Шофьорът спря, викна на Ана Павловна: „Пазете парите!“, и без да изключи двигателя, смело се втурна във входа.

Ана Павловна се опасяваше, че разгневеният шофьор не само ще настигне Мячиков, но току-виж го и пребил. Забравила служебния си дълг, тя изтича във входа, за да предотврати побоя.

Пълната с пари кола ръмжеше в глухия тъмен двор, примамваше със запалените си фарове.

Шофьорът и Ана Павловна обикаляха етажите, звъняха по вратите, но не можаха да намерят Николай Сергеевич. На последния етаж, шестия, преследвачите откриха преход към съседното стълбище. Хукнаха по него, после надолу по стълбите и излязоха от другия вход в същия двор.

От Мячиков нямаше и следа.

— Отиваме в милицията! — Ана Павловна се радваше, че Николай Сергеевич е успял да ги измами. — Трябва да съобщим за кражбата! — Беше си спомнила нареждането на Воробьов.

Качиха се в колата. Фаровете почти опираха сградата. Можеха да тръгнат само на заден. Но Ана Павловна не знаеше, че под задните гуми лежи бездиханният ѝ възлюблен. Беше припаднал на това съвсем неподходящо място единствено защото точно тук го бяха напуснали последните сили.

Колелата се завъртяха, животът на Мячиков беше в опасност. Но не му беше съдено да го прегаят — иначе за кого щяхме да пишем, повестта ни щеше да остане недовършена. И колата мина над тялото му, без изобщо да го закачи.

Мячиков лежеше, без да мърда. После отвори очи, вдигна глава и седна. Чувалчето с парите беше до него. Той го вдигна, стана и тръгна с несигурни крачки към изхода на двора.

Спря под арката и започна високо да се смее. Луната се показа и освети разтърсвания от истеричен смях герой.

Той се смееше, защото невероятният им замисъл беше сполучил, защото парите бяха в ръцете му, защото утре щеше да иде при Федяев и да ги сложи на бюрото му. А Федяев разчувстван ще му стисне ръка и ще го остави на работа...

Но в този кулминационен миг злата съдба се приближи до Николай Сергеевич в образа на двуметров бабанко и един сочен бас каза:

— Дай една цигара.

— Не пуша — глупаво отвърна Мячиков, без да подозира назряващата трагедия.

— Не пушиш, а? — презрително се усмихна бабанкото, бутна стареца в гърдите — той падна на плочите, — грабна злополучното чувалче и изчезна в тъмнината на арката.

Николай Сергеевич скочи и се спусна подир него. Насмалко да извика: „Дръжте крадеца!“, но си спомни, че няма такова право. За жалост не можеше да се състезава с дългокракия млад мъж. Все още виждаше в далечината върлинестата му фигура, все още тичаше натам, но скоро тя се изгуби и Николай Сергеевич остана сам.

Откри един телефон с цяла слушалка и се обади на Ана Павловна.

Тя вдигна веднага.

— Аз съм! — тъжно съобщи Мячиков.

— Слава богу! — отвърна Ана Павловна. — Място не можех да си намеря!

— Не се тревожете, моля ви! Как е Валентин Петрович?

— Разказах му всичко, много е развълнуван! Вие къде сте?

— Обаждам ви се от улицата — обясни Мячиков.

— Сега ще отида у тях да го успокоя. Още не спи.

— Идва ли лекар?

— Да. Стенокардия. Няма страшно. Ще полежи два-три дни.

— Утре пристъпвам към разследването! — Николай Сергеевич не искаше да огорчава приятелите си. Обичаше ги и затова прибави: — Чувалчето с парите е у мен, Аня! Всъщност колко има вътре?

— Две хиляди триста седемдесет и две рубли и шестнайсет копейки — професионално съобщи Ана Павловна.

Николай Сергеевич изстина.

— Ужас!

— Какво казахте?

— Казах — лека нощ, Аня!

И затвори телефона.

Беше му тежко. Беше смазан. Повтори си:

— Две хиляди триста седемдесет и две рубли и шестнайсет копейки!

Клетият Николай Сергеевич!

17.

— Николай Сергеевич — каза му на другата сутрин Федяев, — и двамата сме юристи. И двамата знаем, че е почти невъзможно човек да бъде пенсиониран насила. Кога най-сетне ще си напишете молбата?

— Какво ви е на главата? — отклони въпроса Николай Сергеевич. Главата на прокурора беше цялата в бинтове.

— Нищо особено — както обикновено не обърна внимание Фьодор Фьодорович. — Бандитски куршум.

— Няма да подам молба за пенсия! — както обикновено се възпротиви Мячиков.

— Тогава ще ви възложи неразрешим случай. И после ще ви уволня, понеже не се справяте със задълженията си!

— Мислите да ми дадете случая с ограбването на инкасаторката ли? — криво се усмихна Николай Сергеевич.

— Познахте — не възрази Федяев. — Как ще намерите крадеца в нашия многомилионен град?

— Знам, че вие не можете! — нахално отговори Мячиков. — Но за мен това е нищо и половина! Не знаете с кого си имате работа! — Стана и тръгна към вратата. — И кажете на вашия Проскудин да си търси друго място!

Излезе от кабинета и увереността му веднага го напусна. Положението му беше съвсем нелепо. Знаеше отличителните белези на дългнестия бабанко, но нямаше възможност да го търси. Нали щеше веднага да се издаде. За начало трябваше да тръгне по установения ред — да разпита шофьора на инкасаторската кола и потърпевшата Ана Павловна Суздалева.

— Няма страшно, все ще измисля нещо... — унило си говореше Мячиков, докато пътуваха с милиционера Петя към гаража на колата, с която Ана Павловна караше парите.

Проведе следствието в кабинета на началник-гаража. Хич не му се щеше да разпитва шофьора. Почти нямаше вероятност той да му съобщи нещо ново. Но можеше да го посочи и да заяви пред всички: „Грабителят сте вие!“.

Само че нямаше начин да не разпита очевидеца. Рискът не можеше да се избегне. Николай Сергеевич реши да сложи главата си в устата на шофьора. В нарушение на всички юридически правила Мячиков го извика в присъствието на потърпевщата Ана Павловна и безстрашно почна:

— Моля да опишете отличителните белези на лицето, което е похитило снощи чувалчето с парите от другарката Суздалева!

Шофьорът като всеки честен човек беше поуплашен, че го викат при следовател. Но щом видя невинните му сини очи, се изпълни с доверие и се успокои.

— Старец беше! Сигурен съм! Приличаше на вас!

— Не, не — притече се на помощ Ана Павловна, — беше среден на ръст, двайсетинагодишен, не повече... русокос...

— Ами, млад! — заспори шофьорът. — Старец беше! Нали тичаше пред мене, направо щеше да падне от старост!

— Че що не го хвана тогава? — ехидно запита Ана Павловна. — Какво се бъркаш! Да не е ограбил тебе?

— Как беше облечен? — продължи разпита Мячиков.

— Най-обикновено — каза шофьорът, — сако, панталон...

— Какво сако? — Ана Павловна се правеше на възмутена. — Къде си гледал? Беше с яке и по анцуг!

— Вашите противоречиви показания са много странни! — обади се милиционерът Петя, който присъстваше на разпита.

Думите му принудиха Мячиков да помоли шофьора:

— Опишете лицето по-подробно, ако обичате.

— Може ли да ви помоля да станете? — събра кураж свидетелят.

Следователят покорно стана.

— Обърнете се с гръб — продължи шофьорът. — Аз го видях само в гръб.

Следователят все така покорно се обърна.

— Фигурата му е точно като вашата — сравняваше шофьорът. Осени го щастлива мисъл. — Можете ли да потичате малко?

— Няма място! — разкри коварната идея Ана Павловна.

Но Мячиков се страхуваше, че отказът може да го направи подозрителен.

— Нищо, ще опитам!

Заподскача усърдно на място. Шофьорът дълго го гледа, после каза:

— Точно такъв беше. Ако не бяхте следовател, щях да кажа, че вие сте крадецът!

Николай Сергеевич спря гимнастиката. Пое си въздух, записа показанията: „Тичал точно като следователя Н. С. Мячиков“ — и се усмихна, учуден от собственото си нахалство.

— Мисля, че мене щяхте да ме стигнете веднага.

— Вас да — усмихна се и шофьорът. — Ама онзи летеше по-бързо от колата.

Мячиков направи знак на милиционера и Петя се включи в разговора:

— Елате да огледам колата, другарю.

Излязоха. Ана Павловна забрави за конспирацията и откровено попита:

— Върнахте ли вече парите?

— Не, рано е още! — прошепна Николай Сергеевич.

Разговорът с любимата му беше истинско мъчение. Макар именно той да трябваше да разпитва, Мячиков се опасяваше, и не без основание, че ще разпитват него, а той няма да издържи и ще издаде всичко. Много му се искаше да ѝ каже истината. Но не искаше да я огорчава и освен това го спираше мъжката гордост, която все още тлееше в душата му.

— Подозрително е да ги върна веднага. — И неочаквано добави: — Моля ви да промените показанията си, другарко Суздалева, и да заявите, че ви е ограбил висок, много висок мъж. Казал ви е басово: „Дай една цигара!“, и когато сте му отговорили: „Не пуша“, е грабнал парите и е избягал!

— Но нали парите са у вас! Какво значение има как изглежда крадецът, щом е измислен! Нали се уговорихме, че ще върнете парите и няма да хванете крадеца! Не можете да заловите себе си!

— Значи така... — Следователят внимаваше да не поглежда потърпевшата. — При положение че ви е ограбил висок мъж...

— Какъв висок мъж, вие ме ограбихте! — Ана Павловна се разсърди наистина. — Стига с тия номера, веднага върнете парите! Прекрати самоволно следствието, излезе и хлопна вратата... Николай Сергеевич потъна в мисли как да открие бабанкото.

Обратно на живота, в криминалната литература съществува мнението, че престъпникът винаги се връща на местопрестъплението. В главата на Николай Сергеевич мъждукаше слабата надежда, че якият тип може би пак ще се мерне във фаталния двор.

Вечерта си облече по-дебели дрехи и тръгна да провери хипотезата си. Избра за наблюдателен пункт входа, откъдето да вижда мястото на престъплението. Свали си палтото, сгъна го, подложи го на парното под костеливия си задник и впери очи навън. От входа се виждаше арката, къс черно небе, някаква бръснарница отсреща и една неонова лампа. Светеше слабо и бръмчеше отвратително.

Мячиков си спомни как в зората на кариерата си пак така дежуреше в един вход и дебнеше опасен рецидивист. Най-сетне дългоочакваният рецидивист се появи, той храбро се хвърли срещу него, но онзи излезе по-бърз, перна го с бокс по главата и Мячиков лежа два месеца в болница.

От едновременния бандит мислите му се прехвърлиха на сегашния. Помисли си, че ако двуметровият бабанко се върне на местопрестъплението, а той се хвърли върху му като едно време и оня го перне с нещо тежко, няма отърване. Вече беше на шейсет, не на двайсет и пет!

ХАЛЮЦИНАЦИИТЕ НА МЯЧИКОВ

Николай Сергеевич съвсем ясно си представи как пада окървавен на паважа, линейката го кара в болницата и той умира в безсъзнание. Колко грижи ще отвори смъртта му на всички близки и познати! Валентин Петрович сто на сто ще извика от Красноярск дъщерята и внука. Сигурно и зетят ще пристигне. Всъщност той не е лошо момче. Ще си има доста разправии с документите: да предаде паспорта, да получи смъртния акт и разните там справки, без които не дават място в гробищата. Най-голямата беля ще е с гроба. В крематориума е лесно, но не му се ще. За Новодевическото гробище не може и да се мечтае.

То е като музей, само за знаменитости. Виж, във Ваганковското може и да стане. Нали наскоро беше черноборскаджийското дело със свещите, значи Федяев сега има там страшни връзки... Разправят, че и ковчези не се намирали лесно. Ще се оправят, ще изпратят някой оперативен работник и той ще издейства!

После Николай Сергеевич си представи как го погребват. Погребалната кола бавно влиза през централния вход. Оркестър няма да има, разбира се. Всъщност Валентин Петрович може би ще държи да поръчат — хем по-тържествено, хем по-тъжно. Пък дори да е без музика, нервите на присъстващите ще се късат от локомотивните свирки. Нали железопътната линия минава точно покрай гробищата.

Онези, които не са дошли на панихидата в прокуратурата, ще чакат в Дома на покойника и ще гледат през прозореца — не ме ли карат? Мячиков си спомни, че и там имаше стенвестник със социалистическите обещания на гробарите от Ваганково. Почваше с думите: „Нашите гробища — любимо място за последния отдиш на московчани“. Да, прави са. Там най-сетне ще си отдъхна от този живот...

Фантазията му съвсем се развихри и той се видя в ковчеза, с белия костюм, ушит от бившия престъпник. Порадва се изпод цветята на внука си — колко е порасъл и възмъжал. Упрекна се, че приживе рядко е ходил до Красноярск. После измести поглед към ридаещата си дъщеря. Зетят загрижено я крепеше. А след това погледна сломената от мъка Ана Павловна. „Сигурно ме обичаше!“ — усмихнаха се двамата едновременно — живият във входа и покойникът в ковчеза. И в този момент мъртвецът чу как хокеистът Володя шепне на ухото на майка си:

— Не се сърди, мамо! Трябва да тръгвам, ще закъснея за мача!

После Мячиков се умори да лежи по гръб върху твърдите дъски, полегна на дясната си страна и срещна погледа на Федяев. До Федяев, с шапка в ръце, натъжен стоеше Проскудин.

— Значи ще назначите това говедо на моето място, Фьодор Фьодорович? — попита Мячиков със задгробен глас.

Проскудин никак не се учуди, че мъртвецът говори.

— Сега ви е все едно!

— Не! — гордо отговори Николай Сергеевич.

— Какво ще се разправам с тоя труп! — каза Проскудин на Федяев и се извърна.

Мячиков искаше да възрази, но в този момент пред очите му изникна обляното в сълзи лице на Воробьов. Устните на приятеля докоснаха студеното му чело. До този ден Мячиков никога не го беше виждал да плаче. Тази сърцераздирателна сцена така го потресе, че той изскочи от ковчега и търти да бяга от страшното място.

Сепна се и се засрами от поведението си. Хората дошли да го погребат, а той бяга и ковчегът празен. Върна се, разбута навалищата, хвана Проскудин като някаква кукла и го натъпка в ковчега. После взе от гробарите чука и пироните и бързо закова капака...

Николай Сергеевич се опомни и видя, че е напуснал скривалището си и сега е под арката, на същото място, където го беше нападнал бабанкото. Пое въздух, с облекчение разбра, че ковчегът и погребението са само сън, и се върна в прекрасната действителност. Вмъкна се отново във входа и зае наблюдателния си пункт...

Докато на Николай Сергеевич му се привиждаше собственото му погребение, Валентин Петрович се беше наместил във фотьойла пред телевизора. Лекарят му беше позволил да става и сега Воробьов предварително се радваше на предстоящата хокейна среща. Внукът му Витя се беше гушнал до него. Стопанката, Мария Тихоновна, не обичаше хокей и тропаше нещо в кухнята — правеше вечерята. За сметка на това беше дошла Ана Павловна, понеже в единия отбор играеше Володя, а телевизорът на Воробьови беше с по-голям екран.

Валентин Петрович беше в чудесно настроение. Коля успешно беше ограбил Аня и той бе сигурен, че сега няма да го пенсионираат.

Преди срещата показаха зрителите. Доста дълго. Валентин Петрович търсеше сред тях дъщеря си — беше отишла да гледа Володя на живо.

В края на първата третина отборът на Володя водеше с 2:1. Първата точка беше от негов пас, втората лично негова — излъга двама защитници и влезе в противниковата врата заедно с шайбата.

Валентин Петрович ликуваше. Познаваше Володя от дете, обичаше го и тайно мечтаеше Люся да се омъжи за него. Ана Павловна откровено се гордееше със сина си, а Витя се дереше:

— Шибни им още един, Вовка!

Нещастieto стана в последната минута на първата третина. Един от защитата на противника искаше да спре Володя, който пак се беше устремил към вратата, и го спъна със стика. Володя падна като подсечен. Играта беше спряна. Володя се появи на екрана в едър план, лицето му беше изкривено от болка. Спортистите и съдиите се бяха скупчили над него.

Ана Павловна заплака, затисна очи с ръце. Воробъов възмутен ругаеше. Витя млъкна.

Въпреки традициите на телевизията никога да не показва неприятни неща, този път камерата не се откъсваше от Володя. Режисьорът сигурно се надяваше, че той всеки момент ще стане. Но не — все така лежеше на леда.

— Какво ти е, Володя?! — страдалчески изхлипа майка му. Не можеше да откъсне очи от екрана.

Володя не отговори.

Телевизионната камера рязко се извъртя и всички зрители видяха Люся да си пробива път към леда. Прескочи бариерата и се пързулна към Володя. Трибуните заръкопляскаха.

Дотичаха санитарии с носилка. Вдигнаха Володя. Люся вървеше до носилката и държеше Володя за ръка. Най-сетне бе разбрала, че няма по-скъп човек от този хокеист. А неговото лице светеше от щастие въпреки болките.

Защитникът, който му беше счупил крака, беше строго наказан — това се разбира от само себе си. Извадиха го от игра за цели две минути.

А срещата продължи.

Ана Павловна вече не издържаше пред телевизора. Изскочи от апартамента и цялата в сълзи хукна да търси такси до стадиона.

Безкрайна беше нещастната нощ, която Ана Павловна и Люся прекараха в болницата, където гипсираха крака на Володя, а Николай Сергеевич под арката, за да чака бабанкото. Най-подир бледата зора бавно-бавно озари небето и освети изнемощялата фигура на Мячиков.

Николай Сергеевич разбра, че няма смисъл да дебне повече, и с пръст в уста напусна бойния си пост.

18.

— Тичаше от тия бараки към ей онзи вход! — показваше Ана Павловна на Федяев и Мячиков маршрута, по който успешно се беше изплъзнал крадецът.

— Ясно! — Николай Сергеевич кимна съвсем сериозно, сякаш му бяха казали нещо ново и много важно. — Мисля да почваме!

— Няма смисъл! — сви устни прокурорът. — Дойдох само от уважение към легендарното ви минало.

— Повярвайте на стария вълк! — настояваше Мячиков. — Чувствам, че е скрил парите някъде тук.

Федяев го погледна с насмешка.

— Чувалчето му е пречило да бяга, така ли?

— Много често правят така — доразвиваше версията си Николай Сергеевич. — Чувалчето е улика. Крият го и после се връщат да го приберат!

— Престъпникът е имал достатъчно време да се върне и да го вземе — резонно забеляза Фьодор Фьодорович.

Мячиков въздъхна:

— Да, шансовете ни са минимални, но въпреки това...

Заедно с потърпевшата детективите започнаха търсенето. Изследваха двете стълбища, по които беше бягал крадецът, и като слязоха пак на двора, забребъркваха улуците. Всъщност само двама ентузиастично горяха от усърдие — Мячиков и Ана Павловна; Федяев скептично ги придружаваше и даваше шеговити съвети.

Но Николай Сергеевич бръкна в поредния улук и на лицето му се изписа вълнение.

— Има нещо!

— Че какво може да има? — На прокурора му беше писнало да се разкарва.

Николай Сергеевич се понапъна и измъкна от улука мръсно, изпоцапано с ръжда инкасаторско чувалче.

Федяев не вярваше на очите си. Ана Павловна радостно прошепна:

— Ура!

— Ударихте ме в земята, Николай Сергеевич! — озадачено промълви Федяев.

— Не бързайте да ме хвалите — прекъсна го Мячиков. — Пломбата я няма, чувалчето може и да е празно!

Федяев го грабна от ръцете му, бръкна, напипа парите. Инкасаторката преброи банкнотите с професионална вещина. Бяха хиляда петстотин седемдесет и две рубли и шестнайсет копейки отгоре.

— Ама на мене ми откраднаха две хиляди триста седемдесет и две и шестнайсет копейки! — слиса се Ана Павловна. — Къде ги другите осемстотин?

— Много просто — скромно се обади великият детектив. — Престъпникът тича, къса пломбата, измъква една пачка, пъха си я в джоба, а остатъка крие на сигурно място!

— Не дрънкайте глупости! — не издържа Ана Павловна.

— Мислите, че аз съм ги присвоил, така ли? — кипна Мячиков и Федяев го изгледа с недоумение.

— Не съм казала такова нещо. Само ми обяснете защо ги няма! — негодуваше Ана Павловна.

— Престъпникът сигурно вече ги е похарчил. — Предположението на прокурора беше логично.

— Как така ще ги похарчи! — Ана Павловна не беше на себе си. — За какво ще ги харчи? С какво право?

— Аз не съм ги харчил! — Мячиков забрави, че се издава.

Ана Павловна го изгледа презрително:

— Нямах такова мнение за вас. Мислех, че... А вие... — И тръгна към арката.

— Чакайте, другарко Суздалева! — завика прокурорът. — Нали трябва да подпишете протокола.

— Не желая да участвам в мръсните ви игри! — изобщо не се обърна Ана Павловна.

Николай Сергеевич се спусна след нея да ѝ обясни. Стигна я чак на улицата, до спирката на тролея.

— Ана Павловна... — почна той, но тя веднага го прекъсна:

— Как ще гледам хората в очите? Не ви ли е срам!? Не искам да ви виждам повече! Никога! — И скочи в тролея.

Оплютият ухажор се върна при началника си.

— Скандалджийка! — утеши го Федяев.

— Как смееете да я обиждате!? — застъпи се Мячиков за любимата си. — Вие не я познавате — тя е невероятна жена! — И се изчерви, задиша на пресекулки и дясното му око нервно потрепери.

Федяев се изплаши да не би Мячиков да получи удар и бързо насочи разговора на професионална тема:

— Не сте намерили още престъпника, нали?

Въпросът моментално превърна следователя от войнствен рицар в обикновен служещ.

— Имам едно предположение... — безперспективно измънка той.

Детективите направиха протокол за намерените в улука пари и си тръгнаха. Веднага след това се разиграха събития, които следствените органи не бяха предвидили. Въодушевени от находката на криминалистите, пионерите и пенсионерите, присъствали при протоколирането, изпочупиха всички улуци в квартала. Но не можаха да намерят нито копейка...

Николай Сергеевич се прибираше съвсем смазан. Мислеше за разрива си с Ана Павловна, за това, че тя никога няма да го разбере. А да не разбереш — значи да не простиш!

Пред къщата му се разхождаше Валентин Петрович. Мячиков още отдалече видя снажната му фигура, забрави тъжните си мисли, зарадва се и забърза.

— Много се радвам, че вече си добре, Валя!

— Защо не дойде да ме видиш? — попита го Валентин Петрович. — Криеш се от мен, така ли?

— Защо ще се крия от теб? — заувърта Мячиков.

Воробъов тръгна към входа.

— Да се качим у вас. Трябва да си поговорим!

— Дай по-добре да се разходим! Виж какво чудесно време, какво слънце! — Гласът на Мячиков прозвуча фалшиво, но Воробъов не го забеляза.

— Нямам нищо против. — Валентин Петрович хвана приятеля си под ръка и двамата бавно тръгнаха по тротоара. — Имай предвид, че разбрах всичко!

— Кое? — невинно попита Николай Сергеевич.

— Нали си намерил само хиляда и петстотин!

— Откъде знаеш?

— Аня ми каза.

— Тя си мисли, че съм присвоил осемстотин рубли! — Мячиков спря и измъчено погледна приятеля си в очите.

— Ще я разубедим — махна с ръка Валентин Петрович. Не вярваше на лирични отклонения. — Аз съпоставих фактите: молиш я да даде показания, че я е ограбил висок мъж. После разбирам, че си я молил да ти даде инкасаторско чувалче... — Воробъев направи дълга пауза. — Сега ще ти кажа как е станало всичко. Местел си парите от чувалчето в джоба си или в чанта, няма значение в какво. Не си внимавал и си го правел на улицата. Извадил си вече хиляда и петстотин и изведнъж идва някакъв мъж и казва: „Дай една цигара!“.

— Не пуша! — автоматично отговори Мячиков.

— „Не пушиш, а?“, казва престъпникът и ти грабва чувалчето с останалите осемстотин рубли. — Воробъев се гордееше с пронизателността си. — Можеш ли да ми кажеш копче?

— Не! — безропотно отвърна Мячиков.

Запръска дъжд.

— Хайде да се качим! — изкомандва Воробъев, но Мячиков не искаше гости.

— По-добре да постоим на сушина! Чист въздух и топъл дъждец. Много е полезно!

Спряха под козирката на една книжарница. Валентин Петрович бръкна във вътрешния си джоб, извади някакъв плик и го подаде на Мячиков.

— Какво е това? — За всеки случай следователят се дръпна.

— Осемстотин рубли! — гласеше лаконичният отговор.

— Няма да ги взема! — заинати се Николай Сергеевич.

Воробъев повиши тон:

— Искаш да станем нечестни хора, така ли? На стари години дори негодниците се измъчват от угризения на съвестта. И правят

добрини, за да им се простят греховете. Но ние с теб сме живели честно — нека и да умрем честно.

— Не можеш да си представиш колко съм съгласен с теб. Всичко това не ми дава мира, измъчвам се. Не мога да спя.

— Вземи парите, Коля!

— Не мога! Какво ще кажа на Федяев? Къде съм ги намерил?

— Пак ще ги пъхнеш в някой улук — невъзмутимо предложи Воробъов.

— Ще ме вдигнат на ура! — възкликна Мячиков. Но това не можеше да разколебае Валентин Петрович.

— Ще се оправяш някак!

— Но това сигурно са всичките ти спестявания!

— Не се бъркай, дето не ти е работа! — грубо отговори Валентин Петрович. — Взимай ги!

И Мячиков ги взе.

Дъждът се усили.

— Дай да се качим, студено е! — настоя Воробъов.

— Много обичам да ме вали! — упорстваше Мячиков. — Особено проливен дъжд!

— Страх ме е да не настина. До вчера бях болен! — напомни Валентин Петрович.

Мячиков се сети, че излага приятеля си на опасност, и обречено се съгласи:

— Хайде!

Бяха вир-вода. Спряха на площадката. Николай Сергеевич постоя малко, поколеба се, после отключи, пусна Валентин Петрович да влезе, а сам той остана на прага.

Воробъов направи две крачки и замръзна.

Стаята беше празна. Нямаше мебели, нямаше полилей, килим, нямаше телевизор. До стената, заметнато с одеяло, самотно се гушеше едно сгъваемо легло.

Мячиков чакаше в антрето, не смееше да влезе, страх го беше да срещне погледа на Валентин Петрович.

— Сега разбрах всичко! — Гласът на Воробъов трепна. — Ти си постъпил като истински мъж!

19.

Осемстотинте подарени от Воробъов рубли не даваха спокойствие на Николай Сергеевич. Той реши да направи още един опит да залови грабителя. Анализира постъпките си и разбра къде е сгрешил. Когато за втори път застъпи на нощно дежурство под злополучната арка, държеше добре натъпкано инкасаторско чувалче. Отначало мислеше да сложи в него осемстотинте рубли, та всичко да бъде достоверно, но после се отказа от тази идея и натъпка чувалчето с хартия. Беше решил да изиграе ролята на примамка с надеждата, че престъпникът пак може да клъвне.

Цяла нощ кънтящите му стъпки отекваха под арката; равносметката беше печална.

— Кой съм аз? — безжалостно се упрекуваше той. — Безпомощен дръглив старец, наистина готов за гробищата!

И пак плахата зора пропълзя по небето, един лъч се протегна към Николай Сергеевич и го докосна утешително. Мячиков разбра, че и вторият му опит пропада. Навел глава, той излезе от арката и в същия миг се размина с един двуметров мъж.

Усети врага направо с кожата си. Обърна се, догони гиганта, изпревари го и му препречи пътя.

— Добро утро! Видяхте ли, че ви хванах!

Бабанкото — а това беше точно той — го погледна и също го позна.

— Какво има? Виждам ви за пръв път!

— За втори! — възрази Мячиков.

— Първи! — заинати се бабанкото.

— Втори!

— Първи!

— Втори! — повтори пак Мячиков. — Какво правите тук?

— Какво ви интересува? Може би тук си живея.

— И защо се връщате чак сега?

— Може да съм бил нощна смяна.

— Всъщност да, при вашата професия... Кажете: „Дай една цигара!“.

— Няма! — запъна се бабанкото.

— Защо?

— Не ща!

— Защо не щете?

— Отказах ги! — хитро отвърна онзи.

— Като не разбирате от добро... — ядоса се Мячиков, извади пистолета и се прицели в бандита. — Давайте парите!

Бабанкото изплашено вдигна ръце и заекна:

— К-какви пари?

— Двете хиляди триста седемдесет и две рубли и шестнайсет копейки!

— Откак се помня, не съм имал толкоз пари! — уж жално въздъхна разбойникът.

Един случаен минавач видя, че в арката ограбват някого, и за всеки случай побягна.

Мячиков пребърка джобовете на бабанкото и намери само една рубла.

— Къде са останалите пари?

— Не разбирам за какво говорите, другарю грабител!

— Аз не съм ти грабител, а следовател! — И Мячиков си извади удостоверението.

Беше ранно утро, до девет, когато отваряха прокуратурата, имаше много време. На Мячиков не му се щеше да води бабанкото в дома си. Първо се разходиха из града, поседяха в една градинка, после влязоха в някаква закусвалня и следователят плати яденето на бандита. Онзи беше лаком, яде много.

— За пръв път ви виждам! — настояваше бабанкото и късаше найлона на кренвирша си.

— За втори! — не се съгласяваше Мячиков.

— Първи!

— Втори!

И така до девет, когато заедно се изправиха пред Федяев — този път му беше превързана бузата.

— Фьодор Фьодорович! — гордо заяви следователят. — Залових престъпника!

— Не съм престъпник! — възрази гигантът. — Това е клевета!

— Значи този тип е обрал Суздалева? — зарадва се прокурорът.
— Как го сгасихте, Николай Сергеевич?

— Кого да съм обрал? — искрено се почуди бабанкото. — Каква е тая Суздалева?

— Фьодор Фьодорович — бързо се намеси Мячиков, — нещата не са толкова прости. Ей сега ще се убедите. Той наистина не е обрал Суздалева. Обра мен. Взе ми чувалчето с парите. Само че не това, а другото. Това е пълно с хартия. — И Мячиков показва на прокурора инкасаторското чувалче, което не беше изпускарал от ръце от снощи, а после изтърси на бюрото смачканите хартии.

Федяев ги погледна, после премести подозрителния си поглед върху Николай Сергеевич и попита:

— Как така да го е взел от вас? И то не това, а друго! Какво друго? Нещо не ви разбирам...

— Това е с хартийки, а онова беше с пари! — търпеливо обясни Мячиков.

— И как попадна у вас?

— Много просто! — наивно продължи Николай Сергеевич. — Сигурен съм, че вече разбирате почти всичко. Работата е там, че именно аз ограбих инкасаторката!

— Значи той я обрал, пък води мене! — ободри се бабанкото.

— Как така вие сте я ограбили? — обърка се прокурорът. — Да не сте полудели, Николай Сергеевич? Какви са тия глупости?

— Много лесно я ограбих, сега от собствен опит знам как става! — упорито сечеше клона под себе си Мячиков. — Суздалева излезе от хлебарницата, аз ѝ дръпнах парите и хукнах. Стреляха, но не ме улучиха, гониха ме с колата, но не ме стигнаха!

— Той е, той е — неочаквано се намеси бабанкото. — Той и на мене ми вади пистолет!

— Исках да си върна парите — обясни Мячиков, — които той ми взе!

— Какви са тия работи? — безпомощно попита Федяев и внимателно докосна подутата си буза.

— Пак ли бандитски куршум? — загрижено се поинтересува Мячиков.

— Този път е флюс. Човек като си занемари зъбите...

— Уважаеми Фьодор Фьодорович — меко каза Мячиков. — Боли ви и затова не ме разбирате... Слушайте внимателно. Вие ме пенсионирасте, за да уредите Проскудин на моето място. Аз пък ограбвам инкасаторката, за да намеря изчезналите пари и да остана на служба поради прекрасните си качества. Това е съвсем елементарно. Само че той — и Мячиков посочи бабанкото — ми взе парите и развали цялата работа!

— Нищо не съм му взел, той ми взе последната рубла! — възмути се задържаният.

— На си ти рублата! — кресна Мячиков. — Ама кажи къде си дянал чувалчето с парите?

Бабанкото взе рублата, прибра си я и ехидно попита:

— Вие с лопата ги ринете и в чували ги тъпчете, а?

— Смилете се над мен! — изстена Федяев, а бабанкото се ориентира в ситуацията и тресна с юмрук по бюрото.

— Няма ли да ме пуснете най-сетне!

— Фьодор Фьодорович — завайка се Мячиков, — разбирате ли, аз ограбих Ана Павловна, когато излизаше от хлебарницата...

— Вън! И двамата! — изрева нещастният прокурор.

— Какво правите, Фьодор Фьодорович! — ахна Мячиков. — Пускате на свобода опасен престъпник!

— Какво е това безобразие! — развика се бабанкото. — Хем грабите, хем арестувате честните хора направо на улицата за щяло и нещяло!

— Извинете, моля ви се — каза Федяев. — Случва се.

— Разпасали сте се! Ще се оплача! — възмутено кресна бабанкото и напусна кабинета на прокурора, като внимаваше да не побегне.

Николай Сергеевич мълчеше.

Всички знаят, че истината се доказва по-трудно от лъжата. Истината често изглежда неправдоподобна, а лъжата много лесно се маскира като истина. Истината е скромна, не се хвали, достатъчно ѝ е да съзнава, че е истина. И точно затова често губи, победена от лъжата, която се кипри в модни дрехи, говори хубави думи и постоянно вика, че именно тя била истина!

Николай Сергеевич не можеше да докаже на прокурора, че е прав, прокурорът освободи бандита и на нещастния следовател му

идеше да легне и да заспи вечен сън направо в кабинета. Затвори очи и зачака края. Но не успя да умре.

Федяев също не проронваше дума. Жал му беше за Мячиков, жал му беше, че на стари години този чудесен човек се е побъркал.

Когато Николай Сергеевич разбра, че животът продължава и че ще трябва още да се търпи, той неохотно отвори очи и бръкна в джоба си за парите.

— Това са липсващите осемстотин рубли!

— Разбирам — тъжно се усмихна Федяев. — Много искате да останете на работа и внасяте свои собствени пари!

— Не са мои, честна дума! — Николай Сергеевич не лъжеше. Парите бяха на Воробьов.

— Добре, не са... И все пак не ги предавайте в банката!

— Значи въпросът за моето пенсиониране е решен и аз съм се мъчил напусто? — Мячиков изведнъж се състари, а на неговата възраст това не беше лесно.

Федяев съчувстващо кимна.

— Николай Сергеевич, не ми се иска да се разделяме с вас, но на мое място вие бихте постъпили по същия начин.

— Никога! — бързо се обади Мячиков.

— Само така ви се струва. Простете ми, Николай Сергеевич!

И тогава Мячиков заговори като човек, който вече няма какво да губи:

— Вие все не ми вярвате! Но аз наистина ограбих инкасаторката. И това не е всичко. Да обереш една инкасаторка е дреболия. Преди това откраднах от музея една картина на Рембранд, за да мога да я намеря и да възстановя следователския си авторитет. Обаче в музея изобщо не забелязаха, че картината я няма, и трябваше да я върна! Моля да заведете дело срещу мен!

Федяев много добре знаеше, че с луди не се спори.

— Николай Сергеевич, скъпи! Кражбата на Рембранд от музея и после обирът на инкасаторката са страшно сложни задачи. Вие сте преуморен. Тези грабежи са ви съсипали здравето. Трябва да си починете.

— Естествено — горчиво се усмихна Мячиков. — Когато човек казва истината, никой не му вярва! Но аз съм стар човек, уморих се да лъжа! Арестувайте ме!

Федяев не знаеше какво да прави.

— Ще ви намерим карта за най-добрата почивна станция!

Следователят се обиди:

— Ще ви науча аз вас!

И в този миг една щастлива мисъл блесна в ума му, той сложи осемстотинте рубли на бюрото на прокурора и решително тръгна към вратата:

— Вие ще предадете парите в банката!

Хлопна вратата, величествено мина покрай секретарката, слезе долу и викна на дежурния милиционер, който, както обикновено, четеше Сименон:

— Петя! Ключовете от ареста у тебе ли са?

— У мен.

— Отвори ми.

В прокуратурата имаше специална стая за арестуваните. Там се чакаше за разпит.

Милиционерът отвори вратата. Николай Сергеевич влезе, огледа се като истински стопанин, седна на стола и нареди:

— Сега ме заключи, Петя!

— Защо? — любопитно попита милиционерът.

— Арестуван съм!

— Че за какво? — засмя се милиционерът.

— За грабеж! — кротко призна Мячиков.

— А къде ви е заповедта? — все така усмихнат каза Петя: беше сигурен, че следователят се шегува.

— Сега ще си я напиша! — Мячиков си отвори чантата, извади една бланка и почна да я попълва.

Щом видя, че Николай Сергеевич наистина пише името си, милиционерът се стресна и хукна при Федяев. Нахълта и още от прага рапортува:

— Другарю прокурор, разрешете да доложа! Следователят Мячиков се самоарестува!

20.

— Подпишете, ако обичате! — Мячиков подаде попълнената бланка на Фьодор Фьодорович.

Прокурорът стоеше на вратата на ареста и ужасен гледаше доброволния затворник.

— Не ме гледайте така — добродушно продължи Николай Сергеевич, — аз съм абсолютно нормален. По-нормален от всякога!

— Излезте! Това е злоупотреба със служебното ви положение! — Федяев не знаеше как да вразуми стареца.

— Няма да изляза преди делото! — меко отговори Николай Сергеевич.

Прокурорът влезе в ареста и хвана Мячиков за ръкава — искаше да го избута насила.

— Побойте са забранени от закона! — язвително напомни следователят, вкопчен в облегалката на стола.

— Добре! — отказа се Фьодор Фьодорович. — Стойте тук колкото си щете! Само няма да го заключваш, Петя!

— Много ме уплашихте! — подсмихна се Мячиков. — Мога да седя и незаключен!

И остана в ареста. Вратата беше отключена, нямаше пазач, не го остригаха нула номер, не му дадоха затворнически дрехи... Не му харесваше такъв затвор!

Слухът за странното произшествие на минутата обиколи цялата прокуратура. От време на време в ареста надничаха колеги и питаха, кой със съчувствие, кой с насмешка:

— В затвора, а, Николай Сергеевич?

— Какво да се прави! — отговаряше той.

Най-сетне дойде съдебният психиатър.

— Точно вас чакам, Пьотър Ефимович! — приветливо го посрещна затворникът.

Докторът извърши щателен преглед и за собствено учудване установи, че пациентът е напълно вменяем!

Дойде обяд.

Щом видя колегите си бодро да тичат към бюфета, Николай Сергеевич изпита остър глад. Вярно, че искаше да лежи в затвора, обаче кой е казал, че трябва да гладува?

Надникна в коридора и викна дежурния:

— Защо не ми носят обяда?

— Не са ми дали купони за вас — отвърна Петя.

— Искам да ям!

— Идете да обядвате, кой ви пречи? — посъветва го Петя.

Но Николай Сергеевич се опасяваше, че ако излезе от предварителния арест, Петя ще се възползва от отсъствието му, ще тегли ключа и после няма да го пусне вътре.

— Петя! — викна го пак той. — Ако обичаш... — И му подаде една рубла. — Донеси ми нещо за обяд, моля ти се! Само им кажи, че е за мен. Да не слагат сос на месото.

— А компот да ви вземам ли? — мрачно попита милиционерът.

— По-добре крем — каза арестантът и добави: — И имай предвид, че си плащам обяда за пръв и последен път. В затвора за нищо не се плаща!...

Петя изпълни отговорното поръчение, донесе поръчания обяд и арестантът го начена с голям апетит.

Милиционерът въздъхна и тръгна към поста си да чете Сименон. Насреща му се показва Воробъев.

— Къде е Мячиков?

— В кафеза. — Петя посочи. — Обядва!

Щом чу гласа на приятеля си, Николай Сергеевич бързо затвори вратата и я запъна с райбера.

Воробъев спря отпред и както Мячиков очакваше, силно задърпа вратата. Но райберът държеше здраво и тя не поддаде.

— Какво правиш тук, Коля? — страдалчески извика Валентин Петрович и стисна пръчките на решетката.

— Зад мрачна решетка чело съм привел — опита да се пошегува Мячиков. Беше привършил месото и почваше крема. — Кой те извика на помощ? Федяев ли?

— Защо направи така?

— Помниш ли, че точно ти ме учеше да казвам само истината?

— Но всяко нещо си има граници!

— Истината няма граници! — убедено каза Николай Сергеевич.
— Аз искам да си остана честен човек. Тръгнах по пътя на престъплението и трябва да си понеса наказанието. Петя! — подвикна Мячиков към коридора. — Ела вземи чиниите.

— Ние не сме направили нищо лошо! — обади се Воробъов.

— Така ти се струва.

И пъхна мръсните чинии между пръчките на решетката. Купичката обаче не можеше да мине. Мячиков не искаше да отвори вратата пред Воробъов и каза на Петя: — Добре де, занеси само това...

— Виж какво — решително произнесе Валентин Петрович, щом Петя се отдалечи, — пусни ме при тебе! Ще бъдем заедно и ще споделя участта ти. Така ще е най-справедливо.

— Не, Валя. — Мячиков беше непреклонен. — Не мога да ти го позволя. Ти имаш семейство. Върви си, аз ще остана за двама ни! — Гласът му потрепери. — Много поздрави на Аня. Нека ми прости!

— Защо се принасяш в жертва? — отчаяно извика Воробъов. — Никой няма да я оцени.

— Не го правя за другите, а за себе си.

Воробъов разбра, че няма да може да уговори приятеля си, и бавно се затътри към изхода.

Мячиков тъжно гледаше след него.

След посещението на приятеля си Мячиков има видение.

В нашата история Николай Сергеевич Мячиков вече изживя един кошмар, после сънува невероятен сън, после имаше халюцинация, но най-сетне...

ВИДЕНИЕТО

Привидя му се, че го съдят.

Съдът заседаваше в музея, в залата с картините на Рембранд. Мячиков вдигна поглед и поздрави мислено младия мъж от портрета. Онзи му отговори, също мислено.

— Заседанието продължава! — каза съдията.

Свидетелка беше старицата от музея. Тресеше се от негодувание.

— Подсъдимият си измисля! Кражбата на картина от нашия музей е невъзможна. Всяка картина си има сигнализация, в залите има опитни дежурни. Как така ще свалят картина на Рембранд и ще я изнесат... Разбирате ли, Рембранд — и никой да не забележи... Това е нагла клевета.

На Мячиков му се стори, че младият мъж се усмихва.

„Сигурно си е спомнил дивана вкъщи и шлосера, който гледаше хоккей“ — помисли си следователят.

А съдията извика Федяев. Фьодор Фьодорович беше с патерици и увит в бинтове от главата до петите.

— Самата мисъл, че един следовател може да открадне, е кощунство — говореше Федяев. — Следователите не крадат. Напротив...

След като защити професионалната чест, прокурорът се обърна лично към подсъдимия:

— Скъпи Николай Сергеевич! Вие толкова добре се справихте със случая на инкасаторката! Недейте да се пенсионирате, нали искате да останете при нас?

— Искам, но не съм достоен! — Нарушителят на закона беше принципен човек.

— Достоен си, Коля! — викна Воробьов от залата.

— Достоен сте, Николай Сергеевич! — извика отнякъде и Ана Павловна.

— Ами вие защо сте целият превързан? — неочаквано попита Мячиков.

— Пронизан съм от бандитски куршуми — отговори скромно Федяев. — Направиха ме на решето! Другари съдии! — обърна се той към съда. — Обвинението настоява, че подсъдимият не е извършил никакви преследвани от закона деяния!

— Извършил съм! — викна подсъдимият.

— Не е! — хвърли се бабанкото към съдиите. — Аз взех парите! А той ме нахрани с кренвирши!

— Подсъдимият е честен човек! — Сега пред съдиите се беше изправила Ана Павловна. — Той е почти светец! Николай Сергеевич — обърна се тя към него, — простете ми, че съм могла да си помисля лошо за вас. Моля ви да се ожените за мен!

Николай Сергеевич стана и тържествено провъзгласи:

— Съгласен съм!

Но Валентин Петрович внесе неочакван поврат в хода на събитията:

— Всичко, което разказа подсъдимият, е истина! Само че не го е направил той, а аз! Аз откраднах картината на Рембранд и ограбих инкасаторката!

След което Воробьов седна на подсъдимата скамейка и грубо заяви на Николай Сергеевич:

— Махай се! Само пречиш! Върви си на сватбата!

— Помощ! — викна съдията.

Но Мячиков не искаше да отстъпи. Старците пъшкаха и се мъчеха да се избутат на пода. Воробьов вече почти печелеше.

— Другарю Воробьов! — намеси се съдията. — Моля, върнете се на мястото си в залата.

— Я не ми нареждайте! — сопна се Воробьов. — По-добре ме съдете!

— Не него, а мен! — протестираше Мячиков, вкопчен в оградката, за да не падне. Воробьов продължаваше да се бута. — Кога най-после ще ми дадете последната дума?

— Правете каквото искате! — вдигна ръце съдията.

— Граждани съдии! — Мячиков стана, а Воробьов удобно се настани на подсъдимата скамейка и милостиво добави:

— Добре де, говори от името и на двама ни!

— Граждани съдии! — повтори Мячиков. — Старост-нерадост! А човек в душата си все още е млад. Само че другите не го забелязват.

И не бива, не е справедливо да се бракува човек, защото е вече на възраст.

Пак погледна младия мъж. Стори му се, че той е съгласен с него.

Тук видението свършва, защото пред ареста застана Петя и попита:

— Николай Сергеевич, късно е вече. Тук ли ще нощувате, или ще се прибирате?

Мячиков се върна към действителността. Стана, огледа килията. Беше неуютна и мрачна.

Мислеше си, че каквото и да прави, няма да докаже истината, че въпреки всичко няма да го осъдят, а ще го пенсионират насила. Въздъхна тежко, врътна райбера и излезе от ареста.

Стъпи на улицата и видя, че Воробъов не се е прибрал, а търпеливо го чака, облегнат уморено на една градинска пейка. А до него натъжена седеше Ана Павловна.

Сърцето му щеше да се пръсне.

Воробъов не каза нищо, само се усмихна — засрамено и нежно. А очите на Ана Павловна светеха в мрака и от тях струеше обич и разкаяние.

Мячиков също се усмихна, объркано и виновно. Местеше поглед от любимия приятел към любимата жена и от любимата жена към любимия приятел.

Воробъов и Ана Павловна станаха. Тримата заедно пресякоха улицата, свиха в тъмната, едва осветена градина, бавно тръгнаха през нея и изчезнаха в далечината, за да напуснат разказа ни завинаги.

**СЛУЖЕБЕН РОМАН
КОМЕДИЯ В ДВЕ ДЕЙСТВИЯ И ДЕСЕТ
КАРТИНИ**

ДЕЙСТВАЩИ ЛИЦА

Действието на пиесата се развива в едно статистическо учреждение. Авторите разбират, че театрите разполагат с ограничен брой артисти, и са избрали само шестима представители на контрола и статистиката. Естествено, авторите на първо място представят директора на учреждениято.

ЛЮДМИЛА ПРОКОФИЕВНА КАЛУГИНА — жена на неопределена възраст, изглежда на четирийсет, а може би и на четирийсет и пет години, облича се строго и безцветно, разговаря сухо, на работа идва първа и си отива последна, от което става ясно, че не е омъжена. За жалост Людмила Прокофиевна е грозновата и подчинените я наричат Дроплата, зад гърба ѝ, естествено.

ЮРИЙ ГРИГОРИЕВИЧ САМОХВАЛОВ — заместник-директор. Към четирийсетте, хубавец, елегантен, модерен, обувките му винаги лъснати, косата сресана, мислите също.

ВЕРОЧКА — дваисет и три годишна. Любопитна като всички жени и женствена като всички секретарки. Гордее се с външността си и има основания за това.

АНАТОЛИЙ ЕФРЕМОВИЧ НОВОСЕЛЦЕВ — скромен, затворен, стеснителен. Точно по тази причина за седемнайсет години безупречна работа се е изкатеририл по служебната стълбица само до старши икономист.

ОЛГА ПЕТРОВНА РИЖОВА — обременена от семейни задължения. Няма време за себе си. Но Олга Петровна не се предава. Кипи от енергия. Оптимистична натура. Апропо, едно време Самохвалов, Новоселцев и Олга Петровна са учили заедно в Икономическия институт.

И накрая

ШУРА — член на профкомитета. Години — от трийсет до безкрайност; симпатична, но активна.

И тъй, само шест действащи лица. Но зрителите трябва да останат с впечатление, че събитията се развиват в голям колектив.

ПЪРВО ДЕЙСТВИЕ

ПЪРВА КАРТИНА

Статистическото учреждение може да се помещава в ново здание или в солидна стара сграда — това е без значение. Необходимо е обаче на сцената да има: стая, в която работят Новоселцев и Ольга Петровна; коридор към приемната, където се кипри Верочка, и кабинет на директорката Калугина. Важно е действието да може да протича във всички помещения едновременно. За Самохвалов не се предвижда кабинет, а само врата откъм приемната.

Самохвалов бавно върви по коридора. Влиза в приемната, където Верочка пуши и говори по телефона.

ВЕРОЧКА

Альона, нали идваш у Наташка Егорова? Ще прави страшен терен!

САМОХВАЛОВ

Добро утро, Людмила Прокофиевна дойде ли?

ВЕРОЧКА (на Самохвалов)

Изчакайте! (По телефона.) Как кой? Цялата тайфа...

САМОХВАЛОВ

Как го пушите тоя боклук! (Вади цигари и ги слага на бюрото.)
Аз съм Юрий Григориевич.

ВЕРОЧКА (по телефона, бързо)

Ще ти се обадя по-късно. (Траква телефона и става.) Ах, вие ли сте?

Вместо отговор Самохвалов се усмихва.

Аз пък ви помислих за посетител.

Самохвалов, все така усмихнат, влиза в кабинета на Калугина.

САМОХВАЛОВ

Добро утро, Людмила Прокофиевна, вече съм на работа.

В стаята, където работят Новоселцев и Олга Петровна, влиза Шура. Носи някакъв списък.

ШУРА

Бързо по петдесет копейки!

НОВОСЕЛЦЕВ

За какво?

ШУРА

Маша Селезньова родила!

ОЛГА ПЕТРОВНА *(с интерес)*

Момче или момиче?

ШУРА

Още не съм се информирала. *(Шегува се.)* Сто на сто или момче, или момиче. Давайте парите! За подарък от колектива!

Новоселцев и Олга Петровна покорно внасят парите.

(С професионален навик.) Разпишете се.

Двамата се разписват. Шура излиза.

НОВОСЕЛЦЕВ

Вовка пак си скъса обувките. Откъде двайсет рубли? *(Мечтателно.)* Ех, да вземат да ме назначат началник-отдел...

В същото време секретарката Верочка говори по телефона с най-добрата си приятелка.

ВЕРОЧКА *(пуши)*

Альона, знаеш ли каква цигара пуша?... „Филип Морис“ с двоен филтър, оригинална! *(Иронично.)* Новият зам-шеф ми ги пробута, голям началник! Дава го гъст със секретарката... Сега е вътре при дъртата. Кацна директно от Женева... Страхотен мен, всички мадами ще се побъркат...

САМОХВАЛОВ

Позволявам си да ви предложа едно сувенирче от Швейцария. Химикалка с осем цвята. (*Шеговито.*) Много е удобна за резолюции: с черното — не, зеленото е цветът на надеждата, със синьото — на единия си за сведение, с червеното за счетоводството, да се изплати й прочие...

КАЛУГИНА (*сдържано*)

Много сте остроумен. Благодаря! (*Взема химикалката и я слага на бюрото. После натиска копчето на уредбата.*) Вера, извикайте Новоселцев!

САМОХВАЛОВ (*заинтригувано*)

Кой е този Новоселцев?

КАЛУГИНА (*категорично*)

Никой! Посредствен служител, вял и неинициативен. За съжаление повечето са такива!

ВЕРОЧКА (*по телефона*)

Новоселцев, веднага при Людмила Прокофиевна!

НОВОСЕЛЦЕВ (*също по телефона*)

Идвам! (*На Ольга Петровна.*) Дроплата ме вика!

ОЛГА ПЕТРОВНА

Действай! Използвай случая! Да излезеш оттам началник-отдел.

НОВОСЕЛЦЕВ (*прекъсва я*)

Какво говориш! Аз за нея съм нищо, абсолютна нула... Като всички останали всъщност. (*Минава по коридора, влиза в приемната.*) Здравсти, Верочка!

ВЕРОЧКА (*не му обръща внимание, говори по телефона*)

Какви ботуши? Мачкан лак? Кой номер? *(На Новоселцев.)*
Изчакайте!

Новоселцев покорно сядна на един стол.

Разговорът в кабинета продължава.

КАЛУГИНА

След което, Юрий Григориевич, ще се запознаете с отдела по хранителна промишленост. Това е образцовият ни отдел.

САМОХВАЛОВ

В Швейцария се интересувах именно от статистиката за хранителната...

КАЛУГИНА *(не го оставя да довърши)*

Добре. После нагледайте монтажа на компютрите в търговския отдел.

САМОХВАЛОВ

В Швейцария компютрите...

КАЛУГИНА *(не го слуша)*

Най-зле сме с отдела по лека промишленост. Нямаме началник. Петрунин го изтеглиха в министерството. Просто не виждам подходяща кандидатура!

Верочка затваря телефона и натиска копчето на Секретарската уредба.

ВЕРОЧКА

Новоселцев е тук!

КАЛУГИНА

Да влезе!

ВЕРОЧКА *(на Новоселцев)*

Влезте!

Новоселцев влиза в кабинета.

НОВОСЕЛЦЕВ

Добър ден, Людмила Прокофиевна!

САМОХВАЛОВ

Толя!

НОВОСЕЛЦЕВ

Юра!

Самохвалов става, пристъпва към Новоселцев, прегръща го.

САМОХВАЛОВ

Извинете, Людмила Прокофиевна, не мога да не прегърна стария си приятел.

НОВОСЕЛЦЕВ *(искрено)*

Радвам се да те видя. Как така при нас?

КАЛУГИНА *(сцената ѝ е омръзнала)*

Това вашият отчет ли е, другарю Новоселцев?

НОВОСЕЛЦЕВ *(гласът му веднага става безизразен)*

Да.

КАЛУГИНА *(без да гледа Новоселцев)*

Човек или трябва да се отнася сериозно към работата си, или изобщо да не се занимава с нея. Статистиката е наука. Тя не допуска приблизителни стойности. И вие нямате право да използвате непроверени данни!

НОВОСЕЛЦЕВ *(тихо)*

Аз ги проверих!

КАЛУГИНА *(връща му отчета)*

Дали ви е направило впечатление, другарю Новоселцев, че на пазара липсват прахосмукачки и емайлирани тенджери?

НОВОСЕЛЦЕВ

Няма и чинии за супа!

КАЛУГИНА

Защото не са планирани, а данните за плановите организации ги подготвят такива немарливци като вас! *(Обръща се към Самохвалов.)* Та ще ви моля, Юрий Григориевич, като мой заместник да обърнете особено внимание на дисциплината. Сутрин се закъснява, пазарува се в работно време. Наскоро имахме един безобразен случай — в дамската тоалетна, с извинение, лепнали обява: „Продавам чорапогачи. Телефон еди-кой си...“

Самохвалов се усмихва.

(Забелязва, че Новоселцев още не е излязъл. Недоволно.) Какво има?

НОВОСЕЛЦЕВ

Нищо. *(Тръгва към вратата.)*

САМОХВАЛОВ

Толя, изчакай ме при секретарката, моля ти се!

НОВОСЕЛЦЕВ *(излиза в приемната и недоволно мърмори)*

Че какво лошо има да си продадеш чорапогачника? Може да ѝ е бил малък! Може и пари да са ѝ трябвали!

ВЕРОЧКА *(с явен интерес)*

Сега вас ли тормози дъртата с тоя чорапогачник? Да не сте го купили вие?

НОВОСЕЛЦЕВ

Верочка, дайте ми двайсет рубли до заплата!

ВЕРОЧКА

С удоволствие, но току-що ми предложиха ботуши. Светлосиви, мачкан лак, нали ги знаете... На Клава от търговския отдел не ѝ стават. Много са ѝ дебели краката.

На вратата на приемната се показва Олга Петровна и вика Новоселцев в коридора.

ОЛГА ПЕТРОВНА (*шепне*)

Е, приемаш ли поздравления?

НОВОСЕЛЦЕВ (*тъжно*)

Засега не.

ОЛГА ПЕТРОВНА

Ама има ли надежда?

НОВОСЕЛЦЕВ

Вече няма надежда.

ОЛГА ПЕТРОВНА (*сърдито*)

Какво ти каза?

НОВОСЕЛЦЕВ (*сменя темата*)

Знаеш ли кой е новият ѝ заместник? Юра. Помниш ли го?

ОЛГА ПЕТРОВНА

Кой Юра?

НОВОСЕЛЦЕВ (*ядосва я*)

Кой Юра? Нали ходехте с него!

ОЛГА ПЕТРОВНА (*ахва*)

Юра ли? Юрка Самохвалов? Как изглежда сега?

Самохвалов излиза от кабинета, оглежда се, вижда Новоселцев и Олга Петровна в коридора и тръгва към тях.

САМОХВАЛОВ *(изумен)*

Оля!

ОЛГА ПЕТРОВНА

Юра! *(С възторг.)* Боже, какъв хубавец!

САМОХВАЛОВ

Оля, ти си си същата! Така се радвам да те видя. Слушайте! Къде да поприказваме? Не мога да ви поканя в кабинета. Наредих да го ремонтират. *(Смее се.)* Всеки нов началник винаги почва с ремонт на кабинета си.

НОВОСЕЛЦЕВ

Не се притеснявай, ние винаги си говорим в коридора!

САМОХВАЛОВ

Как си ти, Оля?

ОЛГА ПЕТРОВНА *(хвали се)*

Добре съм. Дадоха ни апартамент. Вярно, далечко, но пък е до гарата. Витка вече е на четиринайсет. Тренира дълъг скок. И мъжът ми е добре. Лично Вишневски му оперира язвата. Мина добре. После му дадоха безплатна карта за Есентуки, сега е на почивка. Общо взето, гледам да съм в крак с живота, да не се отпускам. Ходя по екскурзии, на кино. Вкъщи идват приятели. А ти как си?

САМОХВАЛОВ *(скромно)*

Нормално. Последните две години работих в Женева.

НОВОСЕЛЦЕВ *(умислен)*

Дали по този случай да не ти изпрося два̀сет рубли? Въпреки че противоречи на принципите ми. Пари от началници не взимам.

САМОХВАЛОВ *(със същия тон)*

Да, но аз още не съм встъпил в длъжност. *(Дава му пари.)*

НОВОСЕЛЦЕВ

Благодаря. На заплата ти ги връщам.

ОЛГА ПЕТРОВНА

Юра, какъв късмет, че си назначен при нас. Сега ще помогнеш на Толя!

НОВОСЕЛЦЕВ

Стига, Оля!

ОЛГА ПЕТРОВНА

Страхотна несправедливост! Имаме свободно място за началник-отдел. Толя е най-подходящият кандидат. Умен е, всичко знае, две деца му висят на главата!

НОВОСЕЛЦЕВ

Оля, успокой се!

САМОХВАЛОВ *(на Новоселцев)*

Вече имаш големи деца? Какво работи жена ти?

ОЛГА ПЕТРОВНА

Той няма жена. Господжата го заряза сам с двете деца!

НОВОСЕЛЦЕВ

Не е вярно! Аз не ѝ ги дадох!

САМОХВАЛОВ *(замисля се)*

Тази идея за назначаването на Толя определено ми допада!

ОЛГА ПЕТРОВНА

Вземи го назначи де! Сега си голям началник!

САМОХВАЛОВ

Ей сега ще опитам. Чакайте ме тук!

НОВОСЕЛЦЕВ

Според мен избързваш. Толкова години не сме се виждали, може да не ме бива!

САМОХВАЛОВ

Е, може ли толкова да не те бива, че да не се справиш с един отдел! (*Влиза при Калугина.*)

ОЛГА ПЕТРОВНА (*гледа след него възхитена*)

Същият си е!

НОВОСЕЛЦЕВ

Ако кара така, няма да се задържи дълго!

ОЛГА ПЕТРОВНА (*внезапно*)

Толя, честно ми кажи, много ли съм остаряла?

НОВОСЕЛЦЕВ (*приятелски*)

Екстра си!

В кабинета.

САМОХВАЛОВ

Людмила Прокофиевна, имам една идея — да назначим за началник-отдел „Лека промишленост“ Новоселцев!

Калугина се мръщи.

Няма значение, че му е лош отчетът. Просто е затънал в скучна работа.

КАЛУГИНА

Разбирам желанието ви да издигнете стария си приятел, но предпочитам да издигаме хората изключително според деловите им качества. Извинете...

Самохвалов крие усмивката си и излиза от кабинета. Приближава се до Новоселцев и Олга Петровна.

САМОХВАЛОВ

Засега не може. Но тия неща не стават от раз. Малко търпение и всичко ще бъде окей, приятели!

ОЛГА ПЕТРОВНА

Винаги съм вярвала в тебе. *(Усмехнато.)* Не се плашете, другарю заместник-директор, няма да си позволя фамилиарности пред хората.

САМОХВАЛОВ *(също се усмихва)*

Винаги сте били тактична, Олга Петровна!

ОЛГА ПЕТРОВНА *(се ща се за нещо)*

Вие си приказвайте, аз ще прескоча до магазина, че после го затварят. *(Излиза.)*

НОВОСЕЛЦЕВ *(оправдава я)*

Обедната ни почивка е много неудобна, от един до два, точно като на гастрономите.

САМОХВАЛОВ *(гледа след Олга Петровна)*

На какво е заприличала! Помниш ли каква беше? Нямаше да я позная!

НОВОСЕЛЦЕВ

Всеки ден да се блъскаш в транспорта и всеки ден да готвиш на мъжа си диетични храни — на какво искаш да прилича!

По коридора с независим вид минава Верочка. Самохвалов мълчи, докато отmine.

САМОХВАЛОВ *(връща се към основната тема на разговора)*

Наистина бих искал да имам приятел на тази длъжност, да мога да му се доверя в трудна минута.

НОВОСЕЛЦЕВ *(невинно)*

Ясно де. Новата метла с нови хора мете!

САМОХВАЛОВ (*смее се*)

Надявам се, че си мой човек, макар и да не си от най-новите.

НОВОСЕЛЦЕВ

Твой съм, разбира се. Макар че допреди малко бях ничий!

Покрай тях с кутия в ръце се връща Верочка.

САМОХВАЛОВ

Калугина няма много високо мнение за теб, мисли те за посредствен!

НОВОСЕЛЦЕВ (*усмивката му е крива*)

Сигурно е права...

САМОХВАЛОВ

Разбирам, че иронията ти е средство за самозащита. Но все пак трябва да я убедим. Къде ѝ е слабото място?

НОВОСЕЛЦЕВ

Тя няма слаби места!

В приемната секретарката Верочка мери лачените ботуши. В кабинета Калугина натиска копчето на уредбата.

КАЛУГИНА

Вера, колата да ме чака долу!

САМОХВАЛОВ (*замислено*)

Не е млада, не е красива, не е омъжена. Сама жена.

НОВОСЕЛЦЕВ

Тя не е жена, тя е директор!

КАЛУГИНА (*излиза от кабинета си*)

Вера, пак ли с нови ботуши?

ВЕРОЧКА

Още не знам. Отиват ли ми?

КАЛУГИНА

Много са крецящи. Аз не бих тръгнала с такива. *(На вратата.)*
И на ваше място бих се занимавала с ботуши след работа! *(Върви по коридора.)* Юрий Григориевич, отивам в министерството. Може би няма да се връщам. Другарю Новоселцев, вижте си най-сетне отчета!

САМОХВАЛОВ *(след нея)*

Людмила Прокофиевна, да не забравите, довечера ви чакам!

Калугина излиза.

НОВОСЕЛЦЕВ *(гледа след нея)*

Да знаеш колко ме е страх, Юра.

САМОХВАЛОВ

Днес ще празнуваме назначаването ми. Я ела и ти и в домашна обстановка се опитай да се разбереш с Людмила Прокофиевна. Поухажвай я малко. Иначе, ако ѝ предложи още веднъж кандидатурата ти, направо ще ме изяде!

НОВОСЕЛЦЕВ

Искаш да ухажвам човекоядка?

САМОХВАЛОВ

Чакай! Това е идеално хрумване. Отнеси се към нея като към жена.

НОВОСЕЛЦЕВ

Не мога. Това е вече прекалено. Да я ухажвам заради кариерата си е грозно и непочтено.

САМОХВАЛОВ

Не ти предлагам да я ухажваш с цел брак. Само я посваляй малко!

НОВОСЕЛЦЕВ

Никоя длъжност на света не може да ме накара да я свалям.

Отново влиза Шура със списъка.

(Бързо.) Вече ти дадох.

ШУРА *(вижда Самохвалов)*

Вие ли сте новият ни заместник?

САМОХВАЛОВ

Аз. Защо?

ШУРА

Маша Селезньова родила. Петдесет копейки!

САМОХВАЛОВ *(усмихва се широко и бърка за пари)*

Но това е чудесно!

ВТОРА КАРТИНА

У Самохвалови. Събрали са се поне десетина души. Но зрителите виждат само Самохвалов, Калугина, Новоселцев и Олга Петровна. Присъствието на останалите гости и на стопанката се подразбира. От хола, където е сервирана вечерята, влизат Калугина и Самохвалов.

КАЛУГИНА

У вас е много приятно, съпругата ви е много симпатична.

САМОХВАЛОВ

Тук вкусовете ни съвпадат.

КАЛУГИНА *(сяда)*

Надявам се, че ще съвпаднат и в работата ни.

САМОХВАЛОВ

Аз мисля, че главният ни враг е инерцията. Инерцията на парадността, на хвалбите. Има я у всекиго от нас. Винаги искаме да изглеждаме триумфатори. И затова често пренебрегваме недостатъците. Просто не ги включваме в победните си отчети.

КАЛУГИНА

Ами как да се борим с недостатъците, щом ние с вас първи ги премълчаваме?

Усмиват се с взаимна симпатия.

Вървете при гостите, Юрий Григориевич, сигурно ви чакат.

САМОХВАЛОВ

Как ще ви оставя сама?

КАЛУГИНА

Ще си почина малко, ще разгледам списанията. Шумът ме изморява. Не се притеснявайте за мен...

Самохвалов отива в хола. Вика Новоселцев.

САМОХВАЛОВ

Толя, моментът е много удобен. Людмила Прокофиевна е сама отгатък, почива си.

НОВОСЕЛЦЕВ *(бързо)*

Да си почива, няма да ѝ преча!

САМОХВАЛОВ

Не ставай глупак! *(Пъха една табла в ръцете му, слага две чаши.)* Върви ѝ поднеси един коктейл!

НОВОСЕЛЦЕВ

Ти си домакин, ти ѝ поднеси.

САМОХВАЛОВ *(почти шепне)*

Знам, че е грозна, направо е за бостанско плашило, но ти не я гледай, гледай си някъде настрани!

НОВОСЕЛЦЕВ

Няма смисъл. Тя изобщо няма да ме назначи! *(Държи таблата, стои с обречен вид пред вратата за съседната стая, колебае се.)*

САМОХВАЛОВ *(на влязлата Олга Петровна)*

Как сме Оленка?

ОЛГА ПЕТРОВНА

Добре си се подредил, Юрка!

САМОХВАЛОВ *(като възпитан домакин)*

Опитай тази салата!

ОЛГА ПЕТРОВНА

Вече я опитах. *(Шегува се.)* Аз я правя по-хубаво от жена ти!

САМОХВАЛОВ *(с усмивка)*
Характерът ти си е останал същият!

ОЛГА ПЕТРОВНА
Значи помниш все пак какъв ми е характерът?

САМОХВАЛОВ *(галантно)*
Аз помня всичко!

Новоселцев най-сетне влиза в съседната стая.

НОВОСЕЛЦЕВ *(държи се, сякаш е в директорския кабинет)*
Може ли да вляза, Людмила Прокофиевна?

КАЛУГИНА
Влезте, другарю Новоселцев!

Новоселцев спира с таблата наред стаята, не знае какво да каже.

Заповядайте, седнете!

НОВОСЕЛЦЕВ
Благодаря! *(Сяда с таблата в ръце, мълчи.)*

КАЛУГИНА
По какъв въпрос идвате?

НОВОСЕЛЦЕВ
Ах, да. Моля, заповядайте един коктейл!

КАЛУГИНА *(с упрек)*
Другарю Новоселцев, аз съм въздържателка!

НОВОСЕЛЦЕВ
Аз също.

КАЛУГИНА
Защо ги носите тогава?

НОВОСЕЛЦЕВ *(с готовност)*

Сбърках. *(Пауза. Изведнъж намира тема за разговор.)* Знаете ли, вие бяхте права, Людмила Прокофиевна. Сега преработвам отчета си, става много по-добър.

КАЛУГИНА

Много се радвам да чуя това, другарю Новоселцев!

НОВОСЕЛЦЕВ *(мъчително търси още теми за разговор. След дълга пауза)*

Обичате ли да ходите за гъби?

КАЛУГИНА

Какво?

НОВОСЕЛЦЕВ *(тихо)*

Да ходите за гъби... Нали знаете, масловки, манатарки, пънчушки...

КАЛУГИНА

Не, тези неща не ме интересуват.

НОВОСЕЛЦЕВ

Искрено ви съчувствам, Людмила Прокофиевна. Гъбарството е много интересно. Пънчушките например растат по пъновете. Ако откриете хубаво място, можете да напълните цяла кошница. Манатарките по не се намират. Понякога растат под борчетата, друг път под брезичките. Ако се случи сушаво лято, гъбите никнат в ниското, дето е по-влажно.

КАЛУГИНА

Вие сте били голям гъбар, другарю Новоселцев.

НОВОСЕЛЦЕВ *(тъжно)*

Казвам се Анатолий Ефремович.

КАЛУГИНА

Ще запомня, другарю Новоселцев!

Пак пауза.

Имате ли други въпроси?

НОВОСЕЛЦЕВ

Не.

КАЛУГИНА

Свободен сте.

НОВОСЕЛЦЕВ *(става, таблата е още в ръцете му)*

Довиждане!

КАЛУГИНА

Всичко хубаво, другарю Новоселцев.

Новоселцев излиза с таблата и недокоснатите чаши.

Оскърбен е до дъното на душата си.

В съседната стая го пресреща Самохвалов.

САМОХВАЛОВ

Какво стана? Защо не я почерпи?

НОВОСЕЛЦЕВ

Тя е въздържателка.

САМОХВАЛОВ *(интересно му е)*

Какво правихте? За какво си говорихте?

НОВОСЕЛЦЕВ

За гъби!

САМОХВАЛОВ *(учудено)*

Защо за гъби?

НОВОСЕЛЦЕВ

А за какво, за змии ли? Разбираш ли, Юра, опитах се да я ухажвам, но нищо не става. За последен път съм ухажвал жена си... да, преди двайсет години, и май съм отвикнал.

САМОХВАЛОВ (*проявява досетливост*)

А Людмила Прокофиевна забеляза ли, че я ухажваш?

НОВОСЕЛЦЕВ (*замислено*)

Боя се, че не...

САМОХВАЛОВ

Искаш цял живот да си останеш старши икономист, така ли?

НОВОСЕЛЦЕВ

Не. Но не може ли да измислим нещо друго, да не я ухажвам? Като останем насаме, краката ми се подкосяват.

САМОХВАЛОВ

Ами не стой прав, седни.

НОВОСЕЛЦЕВ

Не знам какво да говоря.

САМОХВАЛОВ

Нещо интелектуално. Тя е от тия, дето им сече пипето.

НОВОСЕЛЦЕВ (*зарадван*)

Интелектуално ли? Това ми е по-лесно, мога да опитам. (*Сяда.*) Само да похапна (*слага си храна*), да събера сили, и тръгвам да правя кариера...

ОЛГА ПЕТРОВНА (*приближава се до Самохвалов*)

Юрий Григориевич, няма ли да ме поканите на танц?

САМОХВАЛОВ

Каня ви, Олга Петровна!

ОЛГА ПЕТРОВНА Да, след като ви се натрапих.

Самохвалов включва магнетофона, танцуват.

Помниш ли като избягахме от лекцията по финансово право и ходихме в кафе-сладкарницата? Беше много ларж, докато поръчваше, а после не ти стигнаха парите. *(Смее се.)*

САМОХВАЛОВ *(също се смее)*

Разбира се, че помня! Виж какво, искам да те питам нещо. Този Бубликов, началникът на отдел „Обществено хранене“, що за човек е?

ОЛГА ПЕТРОВНА *(пренебрежително)*

Кариерист! *(Игриво.)* Слушай, да не би жена ти да ревнува?

САМОХВАЛОВ *(неестествено)*

За кое?

ОЛГА ПЕТРОВНА

Заради мен!

САМОХВАЛОВ

Заради теб? *(Преувеличено.)* Разбира се!

ОЛГА ПЕТРОВНА *(доволна от отговора, взима го на сериозно)*

Ами помниш ли как ходихме в Кунцево да се целуваме? Сега на мястото на гарата има блокове!

САМОХВАЛОВ

Разбира се, че помня. Ами Боровских от отдел „Местна промишленост“? Какво представлява всъщност?

ОЛГА ПЕТРОВНА

Той е бомба! Знаеш ли, Юра, сега, като танцуваме, ми се струва, че тези осемнайсет години изобщо не ги е имало...

НОВОСЕЛЦЕВ *(най-после е добил кураж, на Самохвалов)*
Тръгвам!

САМОХВАЛОВ *(на Новоселцев)*
И повече интелект!

Танцът свършва. Самохвалов целува ръка на Олга Петровна, Олга Петровна сяда на масата. Самохвалов излиза. Новоселцев влиза в стаята, където Калугина разглежда списания.

НОВОСЕЛЦЕВ
Извинете, Людмила Прокофиевна, пак съм аз!

КАЛУГИНА
Нали си взехме довиждане, другарю Новоселцев!

НОВОСЕЛЦЕВ *(плахо)*
Тогава може би да си кажем „добър вечер“? Добър вечер,
Людмила Прокофиевна!

КАЛУГИНА *(лекичко се усмихва)*
Добър вечер!

НОВОСЕЛЦЕВ *(по-смело)*
Благодаря! Сигурно ви е скучно, Людмила Прокофиевна.

КАЛУГИНА
Свикнала съм сама, затова никога не скучая, другарю
Новоселцев.

НОВОСЕЛЦЕВ *(въздиша)*
Тогава по-добре да си вървя.

КАЛУГИНА *(милостиво)*
Не ми пречите!

НОВОСЕЛЦЕВ
Много благодаря! *(Сяда.)*

В хола Олга Петровна замислена седи на масата. Минава Самохвалов.

ОЛГА ПЕТРОВНА

Юра, ела при мен!

САМОХВАЛОВ

Не мога. Имам гости.

ОЛГА ПЕТРОВНА

А аз? Не съм ли ти гостенка? Седни.

Самохвалов се усмихва, сяда.

(Кокетно.) Не трябваше да ме каниш, Юра. Всичко у мен се пробуди отново!

САМОХВАЛОВ *(любезно)*

И у мен. Но трябва да се владеем.

ОЛГА ПЕТРОВНА

Ти винаги си бил по-благоразумният от двама ни. В неделя има екскурзия с автобуси до Владимир и Суздал. Искаш ли да се запишем?

САМОХВАЛОВ *(уклончиво)*

Кой знае докъде ще стигнем с тия автобуси!

ОЛГА ПЕТРОВНА *(палаво)*

А така обичахме екскурзиите... Хайде като едно време, а?

САМОХВАЛОВ

Вече сме в такава възраст, че е опасно да будим спомените.

В съседната стая.

НОВОСЕЛЦЕВ *(мисли на глас)*

За какво да си поприказваме, Людмила Прокофиевна? Говорихме за отчета, гъбите не ви интересуват... Ами какво ви е мнението за

поезията?

КАЛУГИНА (с усмивка)

Положително.

НОВОСЕЛЦЕВ

Чудесно. Да поговорим за поезията. На млади години пишех стихове. А вие?

КАЛУГИНА

Не съм имала такива способности.

НОВОСЕЛЦЕВ

Аз също. Сега ще ви кажа едно стихотворение и ще се убедите.

КАЛУГИНА (с надежда)

Недейте.

НОВОСЕЛЦЕВ

Много искам да ви направя добро впечатление. (Рецитира.)

*Аз дойдох да ти обадя,
че зората е изгряла,
че зеленината млада
е под нея заблестяла;
че в сърцето ми омая
и веселие живее
и че песен, без да зная
за какво, в сърцето зрее.^[1]*

КАЛУГИНА

Не можете да ме измамите. Това не е ваше, това е от Фет.

НОВОСЕЛЦЕВ (искрено)

Никога не съм мислил, че разбирате от поезия!

КАЛУГИНА

Стихотворението е хубаво, но вие го казахте лошо.

НОВОСЕЛЦЕВ *(обидено)*

Може и да сте права. Обаче всичките ми приятели казват, че рецитирам без грешка.

КАЛУГИНА

Подмазват ви се. Рецитирате отвратително.

НОВОСЕЛЦЕВ *(предизвикателно)*

А музика обичате ли?

КАЛУГИНА *(уплашено)*

Надявам се, че не мислите да пеете?

НОВОСЕЛЦЕВ

Защо не? Приятелите ми казват, че имам приятен глас.

КАЛУГИНА *(осенена от догадка)*

Вие да не сте пили?

НОВОСЕЛЦЕВ

Не, моля ви се! Като пия, буйствам. Затова никога не пия.
(Мисли.) Какво да ви изпея сега?

КАЛУГИНА

Недейте, няма нужда. Ще чакате да ви похваля, пък аз винаги казвам истината.

НОВОСЕЛЦЕВ

Значи предварително сте сигурна, че не мога и да пея?

КАЛУГИНА

Ставате досаден, другарю Новоселцев.

НОВОСЕЛЦЕВ (*вече нищо не може да го спре*) Сега ще ви изпея нещо и веднага ще се ободрите! Аха... Сетих се... (*Пее.*)

*Сред балния блясък случайно,
сред шумните светски тълпи
видях те, любима, но тайна
забулваше твоите черти.
И взорът ти беше печален...*

КАЛУГИНА (*прекъсва го*)
Да не сте полудели?

НОВОСЕЛЦЕВ

Значи не ви харесва и как пея. Нищо не ви харесва! Не може да ви се угоди! (*Когато кипнат, стеснителните хора нямат мярка.*) Но аз все пак ще опитам. Сега ще ви танцувам!

КАЛУГИНА (*решително*)
Прекратете това безобразие, другарю Новоселцев!

НОВОСЕЛЦЕВ (*вбесен*)

Сигурно не сте любителка на съвременните танци. Ще ви изиграя народния танц „Циганчице“! Ще ми пригласяте ли? Впрочем не, вие няма да го направите! (*Пее и танцува.*)

Калугина възмутена става и тръгва към вратата, но Новоселцев прикляка пред нея и не ѝ дава да излезе.

КАЛУГИНА (*вика*)
Веднага ме пуснете! Заповядвам ви да спрете!

Чули вика ѝ, дотичват Самохвалов и Ольга Петровна. Спират изумени. Новоселцев продължава да подскача.

Юрий Григориевич, озаптете този хулиган.

САМОХВАЛОВ (*объркано*)

Толя, чакай... Защо танцуваш?

НОВОСЕЛЦЕВ (*спира, диша тежко*)

На вас, другарко Калугина, не ви харесва нито как рецитирам, нито как пея, нито как танцувам! Защото сте студен човек! Вие сте бездушна, коравосърдечна, студена, суха...

САМОХВАЛОВ

Толя, млъквай веднага!

НОВОСЕЛЦЕВ (*отблъсква го*)

Ти мълчи, никой не те пита!

КАЛУГИНА

Оставете го, нека се изкаже!

НОВОСЕЛЦЕВ (*разпалено*) У вас няма нищо човешко, вие вместо сърце имате цифри и отчети!

ОЛГА ПЕТРОВНА

Толя!

САМОХВАЛОВ (*ядосано*) Толя, излез!

НОВОСЕЛЦЕВ

Ей сега, само да й кажа всичко!

КАЛУГИНА

Юрий Григориевич, оставете другаря да си довърши!

НОВОСЕЛЦЕВ

Можете да ме уволните, обаче аз съм доволен, че ви казах всичко в очите!

Пауза. Олга Петровна тихо хлипа.

КАЛУГИНА *(с учудващо самообладание)*

Благодаря ви за чудесната вечер, Юрий Григориевич!

САМОХВАЛОВ *(смазан е, на всички им е жал за него)*

Знаете ли... Той не е лош човек... може би просто е пийнал повечко. Случва се...

КАЛУГИНА

Всичко беше прекрасно. За мен беше истинско удоволствие. Довиждане, другарко Рижова!

ОЛГА ПЕТРОВНА *(шепне)*

Довиждане.

КАЛУГИНА

Довиждане... *(Пауза.)* Анатолий Ефремович!

НОВОСЕЛЦЕВ *(опомня се)*

Извинете ме, Людмила Прокофиевна, май прекалих. *(Отчаян е.)* Може ли да ви изпратя?

КАЛУГИНА

Не, няма смисъл! *(Тръгва към вратата.)*

САМОХВАЛОВ *(изпраща я)*

Не се сърдете... Не му обръщайте внимание на глупостите...

КАЛУГИНА

Не, защо? Винаги е интересно да разбереш какво мислят за тебе подчинените ти.

---

[1] Превод Любен Любенов. ↑

ТРЕТА КАРТИНА

Статистическото учреждение. Началото на работния ден. Калугина е вече в кабинета си, преглежда някакви документи. В приемната влиза Верочка, прозява се, сваля си шлифера. Новоселцев тъжен сядна на работното си място, а Ольга Петровна стои в коридора, пуши и чака някого.

КАЛУГИНА (*натиска копчето на уредбата*)

Вера, донесете ми личното дело на Новоселцев, ако обичате!

Верочка излиза. Идва Самохвалов, отбива се при Новоселцев.

САМОХВАЛОВ

Здравей, нехранимайко! Можеш ли да ми обясниш какво ти стана снощи?

НОВОСЕЛЦЕВ

Остави ме на мира! И без това не съм мигнал цяла нощ.

САМОХВАЛОВ

Добре де, спокойно! Иди при нея и се извини!

НОВОСЕЛЦЕВ

Срам ме е да я погледна в очите!

САМОХВАЛОВ

Каквото си надробил, ще си го сърбаш!

НОВОСЕЛЦЕВ (*страдалчески*)

Добре, ще отида. Може да имам късмет и да не ме приеме.

Връща се Верочка, влиза в кабинета на Калугина, подава ѝ папката с личното дело на Новоселцев и пак излиза в приемната.

Самохвалов излиза от стаята на Новоселцев и върви по коридора.

ОЛГА ПЕТРОВНА (*развълнувана*)

Добро утро, Юра!

САМОХВАЛОВ

Здравей, Оленка! Много ми беше приятно да те видя вкъщи.

ОЛГА ПЕТРОВНА (*щастливо усмихната*)

А пък аз те чакам да ти благодаря за вчерашната вечер.

САМОХВАЛОВ (*смее се*)

Много сполучлива вечер, няма що!

ОЛГА ПЕТРОВНА

Какви са ти плановете за днес?

САМОХВАЛОВ

Да си почина от вчера. (*Отминава по коридора, влиза в приемната.*)

ВЕРОЧКА

Добрутро, Юрий Григориевич!

САМОХВАЛОВ

Добро утро, Верочка! (*Сочи вратата на Калугина.*) Вътре ли е?

ВЕРОЧКА

Както винаги.

Самохвалов влиза в своя кабинет. В същото време Олга Петровна се връща на бюрото си.

ОЛГА ПЕТРОВНА (*на Новоселцев*)

Юра вече дойде.

НОВОСЕЛЦЕВ

Да, мина отгук. Препоръча ми да й се извиня.

ОЛГА ПЕТРОВНА

Горе главата, Толя! Ти я наруга в извънработно време. Няма право да те уволни. Само да опита, ще те оправим чрез профсъюза! Това да не е капитализъм, у нас никой не може да бъде уволнен.

НОВОСЕЛЦЕВ

И аз не знам какво ми стана.

КАЛУГИНА (*натиска копчето на уредбата*)

Вера, елате при мен.

Верочка влиза в кабинета.

Вера, вие знаете всичко за всички.

ВЕРОЧКА

Това ми е работата!

КАЛУГИНА

Какво знаете за Новоселцев?

ВЕРОЧКА

Мухльо. Разведен, с две деца.

КАЛУГИНА

Как така разведен? Какви деца? В досието не пише нищо.

ВЕРОЧКА

Че то е попълвано преди сто години! Нали помните Лиза Леонтиева от счетоводството? Една хубавичка, с руса плитка... Вече не работи при нас.

КАЛУГИНА

Не я помня.

ВЕРОЧКА

Тя му беше жена, роди му две деца, а после се хвана с онзи... идваше един ревизор тук, не знам дали го помните... Как се казваше? С ей такива уши... (*Показва какви са били ушите на ревизора.*)

КАЛУГИНА

Нея не си я спомням, но ревизора го помня.

ВЕРОЧКА (*увлечена в разказа*)

И Лиза се юрна при него... Пък на ревизора хич не му били притрябвали чужди деца...

КАЛУГИНА (*възмутено*)

Как е могла да изостави децата си тази Леонтиева? Каква майка е!

ВЕРОЧКА

Той Новоселцев беше майката в семейството! Кротушко, незлобив, дума напряко не казва!

КАЛУГИНА (*уж между другото*)

Не мога да кажа, че е чак толкова незлобив. (*Сухо.*) Благодаря ви за информацията.

*Верочка излиза от кабинета, а Новоселцев става от бюрото си, за да отиде при Калугина.
Едва се влачи по коридора. В приемната Верочка вече говори по телефона.*

ВЕРОЧКА

Альона, много изпусна, че не дойде снощи у Наташка Егорова. Там един правеше фокуси, страхотен тип!

НОВОСЕЛЦЕВ (*влиза в приемната*)

Здрасти, Верочка!

ВЕРОЧКА (*на Новоселцев*)

Изчакайте! (*По телефона.*) Асистент в киноцентъра. Според него това било като да си помощник-портиер... Мислех, че ще каже: „С вашата външност трябва да станете актриса. Само ми се обадете — и

готово!“. Обаче той не, и дори не се похвали, че е приятел с разни прочути артисти... Хитър образ, има си номер в живота. (*Затваря телефона, на Новоселцев.*) Дръжте се, Новоселцев! Дъртата много се интересува от вас. Поиска и личното ви дело!

НОВОСЕЛЦЕВ

Ще ме уволнява...

ВЕРОЧКА (*изумено*)

Вас? Защо?

НОВОСЕЛЦЕВ

За хулиганство!...

Верочка няма думи.

Питайте, може би няма да ме приеме.

Верочка влиза в кабинета.

ВЕРОЧКА

Дойде Новоселцев и...

КАЛУГИНА (*бързо*)

Не съм го викала!

ВЕРОЧКА (*разбира я от половин дума*)

Ще му кажа, че сте заета.

КАЛУГИНА

Не, няма как. (*Въздиша.*) Да влезе!

ВЕРОЧКА (*връща се в приемната, на Новоселцев*)

Влезте.

НОВОСЕЛЦЕВ

Какво ѝ е настроението?

Верочка прави съчувствена гримаса.

(Влиза в кабинета.) Добро утро, Людмила Прокофиевна! *(Заеква от възмущение.)* Извинете... снощи... не знам какво ми стана...

КАЛУГИНА *(официално)*

Седнете, Анатолий Ефремович!

НОВОСЕЛЦЕВ

Благодаря. *(Плахо сяда на ръба на стола.)*

КАЛУГИНА

Вчера вие заявихте, че у мен няма нищо човешко!

НОВОСЕЛЦЕВ

Глупости приказвах! Не трябваше да ми обръщате внимание...

КАЛУГИНА

Трябва. Защото вие сте изразител на мнението на определени слоеве от нашия колектив.

НОВОСЕЛЦЕВ *(искрено поразен)*

Така ли?

КАЛУГИНА

Вчера публично ме оскърбихте! Всичко, което казахте, е клевета! Не приемам обвиненията ви!

НОВОСЕЛЦЕВ

И аз не ги приемам!

КАЛУГИНА

Казахте, че съм бездушна...

НОВОСЕЛЦЕВ *(бързо)*

Много сте внимателна!

КАЛУГИНА

Коравосърдечна...

НОВОСЕЛЦЕВ

Много сте мекосърдечна...

КАЛУГИНА

Студена...

НОВОСЕЛЦЕВ

Топла сте!

КАЛУГИНА

Суха...

НОВОСЕЛЦЕВ

Мокра... (*Ужасен млъква.*)

КАЛУГИНА (*вбесена*)

Престанете да се подигравате с мен!

НОВОСЕЛЦЕВ

Напротив, аз се прекланям пред вас. Не исках да кажа „мокра“, просто се изпуснах, исках да кажа — „добра“!

КАЛУГИНА

Защо ме мразите? Какво съм ви направила?

НОВОСЕЛЦЕВ (*утешава я*)

Недейте така! Всички много ви обичаме, възхищаваме ви се, гордеем се с вас. А пък когато ни викате в кабинета си, идваме като за празник.

Утешенията на Новоселцев имат обратен ефект. Калугина изведнъж се разплаква.

(*Объркано.*) Людмила Прокофиевна... Недейте, моля ви се... Директорите не бива да плачат!

Калугина плаче още по-силно.

(*Хваща гарафата, налива чаша вода, иска да я подаде на Калугина, сееща се нещо, натиска копчето на уредбата.*) Верочка,

водата в гарафата прясна ли е?

ВЕРОЧКА (учудена)

Разбира се!

Новоселцев подава чашата на Калугина, но тя отмества ръката му.

НОВОСЕЛЦЕВ

Успокойте се, Людмила Прокофиевна... Моля ви... Просто не знам какво да ви правя.

Калугина продължава да риде. Влиза Самохвалов. Преди да е осъзнал ситуацията, Новоселцев се хвърля към него и го избутва от вратата.

Юра... Извинявай... Излез! (Заклучва отвътре.)

САМОХВАЛОВ (недоумяващо)

Какво става там?

ВЕРОЧКА

Уволняват го за хулиганство!

САМОХВАЛОВ (натиска уредбата)

Людмила Прокофиевна, трябва да говоря с вас!

НОВОСЕЛЦЕВ (по уредбата)

Тя е заета, има съвещание! (Изключва уредбата.)

САМОХВАЛОВ (неспокойно)

Страх ме е, че пак се е разпасал! (Прибира се в кабинета си.)

НОВОСЕЛЦЕВ (на Калугина)

Стига сте плакали де! (Внезапно.) Впрочем плачете! Добре е, че още можете да плачете. Плачете, Людмила Прокофиевна, плачете! Може и да ви е от полза!

Телефонът звъни.

(Вдига слушалката.) Ало!... Кой я търси? Заета е!...
Министърът ли? Не ѝ е до министри сега! *(Затваря телефона.)*

КАЛУГИНА *(през сълзи)*

Ами ако ме вика? Как ще отида при него? Сега цял ден ще са ми подути очите!

НОВОСЕЛЦЕВ

Ще са подути, ако ги бършете. Ако изчакате да изсъхнат, никой няма да разбере.

КАЛУГИНА *(хлипва)*

Толкова отдавна не съм плакала, понякога ми се плаче, разбира се, ама как да плача самичка вкъщи? *(Усмивва се.)* Като алкохолиците, дето пият сами...

НОВОСЕЛЦЕВ *(също се усмивва)*

Като ви се доплаче следващия път, веднага ме извикайте!

В приемната влиза Олга Петровна.

ОЛГА ПЕТРОВНА *(на Верочка)*

Новоселцев още ли е при нея?

ВЕРОЧКА

Заклучиха се отвътре!

ОЛГА ПЕТРОВНА

Да му се притечем на помощ, да избием вратата, а?

Междувременно Калугина постепенно се успокоява.

КАЛУГИНА

Вие сте си добре, Анатолий Ефремович, имате си деца.

НОВОСЕЛЦЕВ

Да, две. Едното момче, другото също...

КАЛУГИНА *(тихо)*

А пък аз сутрин ставам и слагам кафето. Не че ми се закусва, ами защото трябва. Ям насила и тръгвам за работа. Този кабинет е истинският ми дом. Да знаете само колко ме е страх от вечерите. Бавя се тук, докато портиерът тръгне с ключовете. Просто няма къде да ида. Вкъщи при телевизора. *(Усмивва се криво.)* Дори куче не мога да си взема, няма кой да го извежда през деня. Имам приятели, естествено. Но те си имат семейства, домашни грижи. А почивните дни? Сега вече са два...

НОВОСЕЛЦЕВ

Ами ходете с колектива на екскурзии, сред природата... *(Усмивва се.)* За гъби...

КАЛУГИНА *(отвърща му с тъжна усмивка)*

Неудобно ми е. Живея като бабичка. А съм само на трийсет и шест...

НОВОСЕЛЦЕВ *(не успява да се сдържи)*

Как на трийсет и шест?

КАЛУГИНА

Да, да, Анатолий Ефремович, по-млада съм от вас. *(Неочаквано.)* А на колко изглеждам?

НОВОСЕЛЦЕВ *(бодро)*

На трийсет и шест!

КАЛУГИНА *(весело)*

Пак лъжете, другарю Новоселцев!

НОВОСЕЛЦЕВ

Просто се обличате в прекалено мрачни цветове.

В приемната влиза Шура.

ШУРА

Здрасти на всички! Разписвайте се и давайте по петдесет копейки! Боровских има юбилей — става на петдесет години! Не е много, по една копейка на година!

ВЕРОЧКА

Юбилеите вече не са на мода! *(Дава пари и се подписва.)*

Олга Петровна също вади пари.

Самохвалов излиза от кабинета си.

САМОХВАЛОВ (на Верочка)

Новоселцев още ли е вътре?

Верочка кима.

ОЛГА ПЕТРОВНА

Сигурно е решил да изясни нещата докрай!

ШУРА

Юрий Григориевич, събирам по петдесет копейки!

САМОХВАЛОВ (дава пари и се разписва в списъка)

Но това е чудесно!

ОЛГА ПЕТРОВНА

Юрий Григориевич, може ли само за минутка?

Самохвалов отива при нея.

(Тихо.) Имам една позната в киното, обадих ѝ се за билети. Дават „Калина алена“, много бил хубав, и в много удобно време — от шест и половина!

САМОХВАЛОВ (озадачено)

Благодаря, но... не мога... зает съм...

ОЛГА ПЕТРОВНА (*разбира го посвоему*)

Честно кажи вкъщи, че имаш среща със стар колега от института. То си е истина!

САМОХВАЛОВ (*не знае как да се откачи*)

Но аз наистина съм зает. Имам важна делова среща. (*Не намира по-добър изход.*) Нека отложим...

Разговорът в кабинета продължава.

КАЛУГИНА

Добре, Анатолий Ефремович, сега си вървете! Наистина имам много работа. Трябва да разбере и защо се обади министърът.

НОВОСЕЛЦЕВ (*тръгва към вратата*)

Не ми се сърдете!

КАЛУГИНА (*усмихната*)

И вие също... за това, че бях прекалено откровена.

НОВОСЕЛЦЕВ (*от сърце*)

Като се усмихнете, изглеждате на два̀сет и пет, максимум на трийсет. Усмихвайте се по-често, моля ви! (*Излиза в приемната.*)

Всички го гледат с очакване.

ШУРА

Новоселцев, събирам по петдесет копейки!

ВЕРОЧКА

Уволни ли ви дъртата?

НОВОСЕЛЦЕВ (*сърдито*)

Тя изобщо не е дърта! (*Прибира се в стаята.*)

В директорския кабинет Калугина внимателно се пудри с надежда да скрие следите от сълзите си.

САМОХВАЛОВ *(на Верочка)*

Между другото, Верочка, на мен също не ми харесва как наричат Людмила Прокофиевна. Новоселцев е съвсем прав!

Верочка мълчи. Самохвалов влиза в кабинета си.

ВЕРОЧКА

Кога дойде, кога взе да командва!

ОЛГА ПЕТРОВНА

Не го познавате, Верочка, той е изключителен човек!

Шура влиза в кабинета на Калугина, без да чука.

ШУРА

Людмила Прокофиевна, Боровских има рожден ден. Събираме по петдесет копейки.

Калугина безропотно, като всички, дава пари и се разписва.

ВЕРОЧКА *(по телефона)*

Альона?... Аз съм... Обади ми се онзи Сеня от „Мосфилм“... Днес няма да се видим с него. Зает е, търси тигър... За един страшен филм... Разбираш ли, става страхотно убийство и остава един-единствен свидетел. В това време тигърът го изяжда...

ЧЕТВЪРТА КАРТИНА

Краят на работния ден. Звъни звънец. Служителите се изпаряват от учреждението за нула време. Кабинетът на Калугина е празен. Верочка си грабва шлифера и бърза към вратата.

ОЛГА ПЕТРОВНА *(на Новоселцев)*

Какво се туткаш?

НОВОСЕЛЦЕВ

Ще поостана малко.

Олга Петровна с пълни мрежи излиза в коридора и се сблъсква със Самохвалов. Той бавно върви към изхода.

ОЛГА ПЕТРОВНА

Добър вечер, Юра! Ако искаш, да се видим утре вечер?

САМОХВАЛОВ

Утре надали... Имам... *(Явно лъже.)* Утре сме на гости у едни роднини...

ОЛГА ПЕТРОВНА *(усмихва се)*

А вдругиден?

САМОХВАЛОВ *(нак лъже)*

Един приятел има рожден ден...

ОЛГА ПЕТРОВНА

А по вдругиден *(усмихва се криво)* по телевизията има хоккей.

САМОХВАЛОВ *(зарадвано)*

Всъщност ти сама разбираш всичко.

ОЛГА ПЕТРОВНА

Върви, забравих, че имаш важна делова среща!

САМОХВАЛОВ (*излиза, без да крие облекчението си*) Хайде, до утре!

Олга Петровна също излиза, изгърбена от тежестта на мрежите. Новоселцев остава сам в учреждението. Известно време седи на бюрото си, после става и тръгва към кабинета на Калугина. Вратата е отворена.

НОВОСЕЛЦЕВ

Може ли да вляза, Людмила Прокофиевна?

Няма отговор.

(Надниква в кабинета, той е празен. Сяда на стола на Калугина, прави се на началник. Натиска копчето на уредбата, имитира Калугина.) Верочка, повикайте Новоселцев! *(Чака. Продължава да я имитира.)* Влезте, другарю Новоселцев! Много се радвам да ви видя! *(Имитира себе си.)* Вие се радвате да ме видите? Наред ли сте, Людмила Прокофиевна?

В приемната влиза Калугина, заслушва се.

(Пак имитира Калугина.) Другарю Новоселцев, имам много добра идея. Реших да ви назнача за началник-отдел „Лека промишленост“. Какво е вашето мнение?

КАЛУГИНА (*спира на прага, включва се в играта в ролята на Новоселцев*)

Отрицателно, Людмила Прокофиевна. Аз съм мудар и инициативен.

НОВОСЕЛЦЕВ (*подхилва се, продължава играта*)

Заповядайте, другарю Новоселцев, седнете!

КАЛУГИНА (*също продължава играта*)

Казвам се Анатолий Ефремович!

НОВОСЕЛЦЕВ

Ще запомня, другарю Новоселцев. Още повече, че ви смятам за най-трудолюбивия си служител. Работното време е свършило и само вие сте останали в службата.

КАЛУГИНА

Останах, защото критикувахте отчета ми, Людмила Прокофиевна, и сега си оправям грешките.

НОВОСЕЛЦЕВ

Вашата скромност ви прави чест, Анатолий Ефремович. *(Отказва се от играта и излиза иззад бюрото.)* Защо имате толкова лошо мнение за мен, Людмила Прокофиевна? Аз съм много инициативен и толкова бърз, че просто няма къде повече!

КАЛУГИНА *(също се отказва от играта)*

Защо не си тръгнахте с всички, Анатолий Ефремович?

НОВОСЕЛЦЕВ

Вие го казахте — заради лошия отчет.

КАЛУГИНА

И затова сте влезли в кабинета ми?

НОВОСЕЛЦЕВ *(опитва да се измъкне)*

Надявах се, че ще ми помогнете да го оправя.

КАЛУГИНА *(разпалено)*

Пак лъжете, Анатолий Ефремович! Останали сте, защото ме съжалявате! Днес бях дотолкова неразумна, че се разплаках пред вас, а после, сигурно от слабост, приказвах повече, отколкото трябва... А вие... ми повярвахте. Повярвахте на лъжите ми! Аз си живея отлично, чудесно. Какво значение има личният живот. Аз ръководя голямо учреждение. Всички ме уважават. Някои дори ги е страх от мен. Току-що идвам от министъра, той ме похвали. Не ми трябва нито съчувствието ви, нито покровителството... Хайде вървете си, че децата ви чакат. Чувате ли, тръгвайте!

НОВОСЕЛЦЕВ (*тъжно*)

Мислех, че днес бяхте истинска, но съм сбъркал, истинска сте сега! (*Понечва да излезе.*)

Но в този момент влиза Шура.

ШУРА

Никой не го е грижа, че седя и си блъскам главата какво да подарим на Боровских, че да го зарадваме! Видях в оказионния магазин един бронзов кон. Людмила Прокофиевна, пуснете утре Новоселцев, не мога да домъкна коня сама!

ПЕТА КАРТИНА

Следващата сутрин в същото учреждение. Всичко е както винаги. Калугина вече е в кабинета си. Верочка влиза в приемната и си сваля шлифера. Новоселцев още го няма. Ольга Петровна идва в приемната с някакъв плик.

ОЛГА ПЕТРОВНА

Верочка, много ви моля, предайте това писмо на Юрий Григориевич.

ВЕРОЧКА

Оставете го, ще му го предам.

ОЛГА ПЕТРОВНА

Няма нужда да го извеждате. *(Отива си в стаята.)*

КАЛУГИНА *(натиска копчето на уредбата)*

Вера, елате при мен!

В коридора Ольга Петровна среща Самохвалов.

ОЛГА ПЕТРОВНА *(смутено)*

Добро утро, Юра!

САМОХВАЛОВ *(в движение)*

Здрасти, Оленка! *(Забързан влиза в приемната.)*

ВЕРОЧКА

Добро утро, Юрий Григориевич. Имате писмо!

Самохвалов взима писмото и се скрива в кабинета си.

Верочка влиза при Калугина.

КАЛУГИНА (*неудобно ѝ е*)
Вера, искам да си поприказваме!

ВЕРОЧКА
Заповядайте, Людмила Прокофиевна.

КАЛУГИНА
Седнете, моля ви! Седнете...

Вера, явно учудена, сяда.

(*Притеснява се.*) Искам да се консултирам с вас.

ВЕРОЧКА
За какво, Людмила Прокофиевна?

КАЛУГИНА
Виждате ли... как да ви кажа... с една дума... какво се носи сега?

ВЕРОЧКА (*не я разбира*)
В какъв смисъл?

КАЛУГИНА
В смисъл дрехи.

ВЕРОЧКА
Кой?

КАЛУГИНА
Ами жените...

ВЕРОЧКА
Кои жени?

КАЛУГИНА
Тези, дете знаят какво се носи сега...

ВЕРОЧКА *(нетактично)*

Че защо ви е?... *(Сепва се.)* Извинете...

КАЛУГИНА

Не, не, няма нищо... *(Объркано.)* Имам гостенка от провинцията...

ВЕРОЧКА

Ясно... *(Мисли откъде да започне.)* Да почнем от обувките. Именно те правят жената жена.

КАЛУГИНА

Така ли?

ВЕРОЧКА

Сега се носят дебели подметки или леко разширено токче.

КАЛУГИНА

Един момент! *(Взема молив и почва да записва.)* Малко по-бавно. Значи кое се разширява, токчето или подметката?

ВЕРОЧКА *(крие усмивката си)*

Токчето... Това за обувките. А ботушите... На колко години е гостенката ви?

КАЛУГИНА

На трийсет и шест.

ВЕРОЧКА

Вече не се носят ботуши над коленете... Дължината на дрехата може да бъде различна — и мини, и миди, и макси. Краката ѝ хубави ли са?

КАЛУГИНА *(запъва се)*

Средни.

ВЕРОЧКА *(решително)*

Минито отпада, за макси е стара. Остава миди — десетина сантиметра под коляното.

Калугина записва. През това време в коридора се появяват Новоселцев и Шура. Новоселцев едва мъкне някакъв бронзов кон. Поставя го с трясък на бюрото си и изнемощял се тръшва на стола.

НОВОСЕЛЦЕВ

Едно време хората са яздели конете, сега времената са други.

ШУРА (гордо)

Нали е красив?

ОЛГА ПЕТРОВНА

Чудесно конче. За кого е?

ШУРА (сочи)

Ето, гравирали сме го. (Чете.) „На скъпия Юрий Иванович Боровских по случай петдесетгодишнината му от родния колектив“.

В кабинета.

ВЕРОЧКА (продължава лекцията си)

От платовете са на мода тревирата, кадифето — изкуствено, разбира се, то ляга добре и не прилича на завеса. Модерни са дантелените якички. Роклите са непременно вталени.

КАЛУГИНА (записва)

Много благодаря.

ВЕРОЧКА

Има още. Прическите. Най-модерни са перуките. Обаче не се намират.

КАЛУГИНА

Слава богу!

ВЕРОЧКА

Последният вик на модата е сребристият нюанс. Затова много жени си търкат косата с брашно!

КАЛУГИНА (*объркано*)

С какво?

ВЕРОЧКА

С пшеничено брашно. Или с грис!

В стаята.

ШУРА (*на Новоселцев*)

Трябва да скрием коня в някоя каса!

НОВОСЕЛЦЕВ (*изненадано*)

Защо? Кой ще го открадне?

ШУРА

Нищо не разбирате, Новоселцев! Въпросът е Боровских да не го види и да не се зарадва преждевременно!

ОЛГА ПЕТРОВНА

Шура е права. Касата на Калугина е най-голяма.

ШУРА

Хайде, Новоселцев!

НОВОСЕЛЦЕВ (*измъчено*)

Дий! (*Едва вдига статуята и залита подир Шура.*)

В кабинета.

ВЕРОЧКА

Обаче главното е походката! По-старото поколение не може да ходи елегантно, Людмила Прокофиевна. И в това е принципната му разлика с нашето. Извинете, но вие всичките ходите... (*Показва.*) Ето така... като подковани...

КАЛУГИНА (*съкрушено*)

Да, не е много красиво...

ВЕРОЧКА

А ние ходим (*показва*) като богини!

КАЛУГИНА (*плахо*)

Много ли е трудно да се научи човек?

ВЕРОЧКА

Няма невъзможни неща. Елате тук, ако обичате!

Калугина става, отива до Верочка и застава до нея.

Внимавайте сега, Людмила Прокофиевна. Само че не стъпвайте направо на петата, а първо на пръстите... Иии... р-раз...

Верочка и Калугина ходят из кабинета. Шура отваря вратата, без да почука, след нея Новоселцев влечи бронзовия кон. Калугина спира смутена. Новоселцев я гледа с широко отворени очи. Единствена Шура не забелязва нищо.

ШУРА

Людмила Прокофиевна, моля, отворете касата!

КАЛУГИНА (*избягва да гледа Новоселцев*)

Да, да... касата... разбира се... Да отворя касата! А защо?

ШУРА

Да скрием коня!

КАЛУГИНА

Точно така, да скрием коня. Но дали ще се побере? Добре, все някак ще го натикаме!

Звъни телефонът.

ВЕРОЧКА *(вдига слушалката)*

Да... тук е. *(Затваря телефона.)* Шура, спешно ви търсят от профкомитета!

Шура веднага излиза.

(На Калугина.) Трябвам ли ви още?

КАЛУГИНА

Не, не. Много ви благодаря.

Верочка излиза в приемната.

НОВОСЕЛЦЕВ

Какво точно правехте тук, Людмила Прокофиевна?

КАЛУГИНА *(избягва отговора)*

Оставете коня, сигурно ви тежи!

НОВОСЕЛЦЕВ *(предизвикателно)*

Не ми тежи. Аз съм силен. *(Възпитано.)* Как прекарахте снощи, след като си тръгнах?

КАЛУГИНА *(по същия начин)* Много добре, благодаря. Обади ми се един приятел и мина да ме вземе с колата.

НОВОСЕЛЦЕВ *(насмешливо)*

Каква кола има?

КАЛУГИНА

Нова волга.

НОВОСЕЛЦЕВ

Откъде е намерил толкова пари?

КАЛУГИНА

Той е известен авиоконструктор. Води ме на ресторант.

НОВОСЕЛЦЕВ

В кой ресторант бяхте?

КАЛУГИНА (*чуди се какво да отговори*)

Вие... оставете коня!

НОВОСЕЛЦЕВ (*упорито*)

Той е лек.

КАЛУГИНА

В ресторант „Арагви“. Ядохме кокошка с орехов сос, шишчета, печено пиле, грузински наденички и чебуреци^[1].

НОВОСЕЛЦЕВ

Вашият конструктор е чревоугодник! И какво пихте?

КАЛУГИНА

„Хванчкара“ и минерална вода.

НОВОСЕЛЦЕВ

Нали сте въздържателка?

КАЛУГИНА

Но не се отказвам от хубаво вино!

НОВОСЕЛЦЕВ

И какво стана след ресторанта?

КАЛУГИНА (*строго*)

Прекалявате, другарю Новоселцев! Оставете този кон, ще се изсипете!

НОВОСЕЛЦЕВ

Това не ви засяга.

В приемната Верочка говори по телефона.

ВЕРОЧКА

Альона, аз съм! Нашият дъртофел е пощурял! Викна ме и цял час ме разпитва какво се носи и как се ходи!

В кабинета.

КАЛУГИНА

Ами вие как прекарахте снощи, Анатолий Ефремович?

НОВОСЕЛЦЕВ

Скромно. Прибрах се с рейса. Проверих домашните на големия, той е първолак. После си поиграх и с двамата. После жена ми ни викна за вечеря!

КАЛУГИНА *(язвително)*

Вашата жена Лиза ли беше? Онази русата, с плитката. Или вече си имате друга?

НОВОСЕЛЦЕВ

Не, същата е!

КАЛУГИНА

Помня я. Тя вече не работи при нас, нали?

НОВОСЕЛЦЕВ

Сега е в министерството.

КАЛУГИНА

И с какво ви гости?

НОВОСЕЛЦЕВ

Тя ми е голяма готвачка. Пирог със зеле, после вареники със сладко, освен това тиганици и компот.

КАЛУГИНА

За вечеря? Вие сте чревоугодник, не аз!

НОВОСЕЛЦЕВ

Да, обичам да си похапна вкъщи. Не понасям ресторанти и полуфабрикати!

КАЛУГИНА

Оставете коня, ще го изпуснете!

НОВОСЕЛЦЕВ

Той е бронзов, нищо му няма! *(Продължава да разказва.)* После приспахме децата и излязохме на разходка. Лиза всяка вечер ме извежда — много е полезно за здравето!

КАЛУГИНА

И какво стана след разходката?

НОВОСЕЛЦЕВ

Прекалявате, другарко Калугина!

КАЛУГИНА *(предава се първа)*

Знам, че нямате никаква жена, Анатолий Ефремович! Защо непрекъснато лъжете?

НОВОСЕЛЦЕВ

Взимам пример от вас, Людмила Прокофиевна! Нали ми е ясно, че нямате никакъв авиоконструктор.

КАЛУГИНА *(избухва)*

Стига сте фамилиарничили! Не забравяйте, че сте в кабинета на директора!

Сякаш в отговор на думите ѝ Новоселцев неочаквано със страшен грохот пада като мъртъв на пода, без да изпуска статуята.

(Хладнокръвно.) Какво ви стана?

НОВОСЕЛЦЕВ *(без да отваря очи)*

Тоя кон ме съсипа!

КАЛУГИНА *(все така хладнокръвно)*

Престанете да симулирате! Бъдете така добър да станете и да напуснете заедно с коня!

Завеса.

---

[1] Вид кавказки пирожки — Б.пр. ↑

ВТОРО ДЕЙСТВИЕ

ШЕСТА КАРТИНА

Картината е непосредствено продължение на предишната. Новоселцев се мъчи да стане от пода и пада пак.

КАЛУГИНА

Наистина ли ви е лошо?

Новоселцев не отговаря.

(Най-сетне разтревожена се спуска към него.) Добре ли сте?

НОВОСЕЛЦЕВ *(в изнемога)*

Как е конят?

КАЛУГИНА

Конят си е добре, ами вие?

НОВОСЕЛЦЕВ *(опипва главата си)*

Май имам цицина ей тук...

КАЛУГИНА

Студен компрес! (Тича към бюрото, вади носна кърпа от чантата си, мокри я с вода от гарафата, хвърля се към Новоселцев, свежда се над него, внимателно повдига главата му и му слага кърпата на челото.)

НОВОСЕЛЦЕВ

Защо лично се занимавате с мен? Прехвърлете ме на някого!

КАЛУГИНА *(сърдито)*

Кога ще престанете да виждате в мен само директор?

НОВОСЕЛЦЕВ

Никога! *(Жално.)* Другарю директор, пие ми се вода!

Калугина пак се спуска към бюрото, взима чашата, налива вода.

В този момент в кабинета, както винаги без да чука, решително влиза Шура. Прекрачва Новоселцев, сякаш не го забелязва, и се изправя пред Калугина.

ШУРА

Людмила Прокофиевна, Бубликов е починал...

КАЛУГИНА

Ужасно!

НОВОСЕЛЦЕВ (*от пода*)

Нали беше здрав, нали никога не боледуваше!

КАЛУГИНА

От какво е починал?

ШУРА

Още не съм изяснила. Сега събирам по петдесет копейки за венец.

КАЛУГИНА (*бърка в чантата си и вади пари*)

Трябва да окачим портрета му във фойето.

ШУРА

Вече се прави. Разпишете се!

Калугина се разписва.

(Пристъпва до Новоселцев, който все така лежи на пода, навежда се над него.) Новоселцев, дайте петдесет копейки!

Новоселцев, без да става, ѝ дава пари и се разписва.

Защо не сте прибрали коня в касата?

Новоселцев бавно става, влачи коня към касата и го натиква вътре.

НОВОСЕЛЦЕВ

Много ми е мъчно за Бубликов!

КАЛУГИНА *(на Шура)*
Обадете се на семейството му.

ШУРА
Вече се прави... *(Излиза от кабинета.)*

Новоселцев пристъпва към бюрото, взима чашата от ръцете на Калугина, пие.

КАЛУГИНА
Как сте сега, Анатолий Ефремович?

НОВОСЕЛЦЕВ *(тъжно)*
В сравнение с Бубликов горе-долу...

Новоселцев излиза в приемната и се сблъсква със Самохвалов, който се подава от кабинета си.

САМОХВАЛОВ *(тихо, на Новоселцев)*
Много зачести при нея! Моя план ли внедряваш?

НОВОСЕЛЦЕВ
Не, изпълнявах едно обществено поръчение. Между другото, ти говори ли с нея за моето назначаване?

САМОХВАЛОВ
Всъщност... нямах подходящ случай... Но непременно ще говоря.

НОВОСЕЛЦЕВ
По-добре недей. Да си остане постарому. Не ми трябва тази длъжност. *(Отива си в стаята.)*

САМОХВАЛОВ *(на Верочка)*
Ако Людмила Прокофиевна ме търси, аз съм в министерството...
(Излиза и той.)

Новоселцев е вече при бюрото си, сяда.

НОВОСЕЛЦЕВ *(на Олга Петровна)*

Знаеш ли, починал Бубликов...

ОЛГА ПЕТРОВНА *(след пауза)*

Гледай ти, лош човек, пък умрял!

НОВОСЕЛЦЕВ

Не го пожелавам никому!

В кабинета си Калугина натиска копчето на уредбата.

КАЛУГИНА

Вера, извикайте Юрий Григориевич.

ВЕРОЧКА

Той току-що отиде в министерството!

КАЛУГИНА

Намерете на бюрото му данните за тримесечието...

ВЕРОЧКА

Добре. *(Влиза в кабинета на Самохвалов.)*

В стаята на Новоселцев и Олга Петровна.

ОЛГА ПЕТРОВНА *(на Новоселцев)*

Защо кисна толкова при Дроплата?

НОВОСЕЛЦЕВ

Тя не е никаква дропла. *(Високо.)* В края на краищата не могат пък всички да са хубавици! Не те ли е срам да говориш така за жената?

ОЛГА ПЕТРОВНА (*не разбира какво става*)
Не ми викай. Откога си почнал да я защитаваш?

НОВОСЕЛЦЕВ (*разпалено*)
Ти просто не я знаеш!

ОЛГА ПЕТРОВНА (*спокойно*)
И не желая да я знам...

Верочка отива от кабинета на Самохвалов в кабинета на Калугина, дава ѝ искания документ, връща се в приемната и веднага хваща телефона.

ВЕРОЧКА (*по телефона*)

Альона, аз съм... дръж се за бюрото, че ще паднеш!... Людмила ме прати при Самохвалов за някакъв чаршаф, много бързо ѝ трябвал... Чакай де, имай търпение... А Самохвалов изчезна в министерството. И аз го търсих по бюрото му... Нали я знаеш Рижова? Оная с усуканите чорапи... Тя ми донесе едно писмо да го дам на Самохвалов. И аз случайно го виждам. Знам, че не е хубаво да се четат чужди писма, обаче погледнах и не можах да се сдържа. Слушай! (*Чете изразително.*) „Мили Юра! Дълго не се осмелявах да ти пиша. Разбира се, миналото не може да се върне и е глупаво и безсмислено да ти пиша и аз страшно се презирам, но въпреки това ти пиша. Защо? Не ми е съвсем ясно... На четирийсет години жените често вършат глупости... Разбирам, че всичко това е ненужно, излишно, не ти е притрябвало и може би дори ти е неприятно. Но за мен това е... как да ти обясня... Щом те видях, разбрах, че всичките тези години, изглежда, съм обичала само теб!...“ (*Спира да чете.*) Альона, можеш ли да си представиш такова нещо? Направо е откачила. Само да не кажеш на някого.

СЕДМА КАРТИНА

Още една сутрин в същото учреждение. Няма никого, няма я дори Калугина. Влиза Новоселцев с букет. Озърта се като престъпник и се промъква по коридора. Наднича в кабинета на Калугина. Вижда, че е празен, влиза и слага цветята в гарафата. Успява да отиде в стаята си и да седне на бюрото, преди Калугина да влезе и изненадана да види цветята. В коридора се появява Олга Петровна, спира, чака Самохвалов. Покрай нея минава Верочка. Едва се сдържа да не прихне при вида на Олга Петровна. Влиза в приемната, сваля си шлифера. Идва Самохвалов.

ОЛГА ПЕТРОВНА

Добро утро, Юра!

Самохвалов се озърта, вижда, че коридорът е празен, и се приближава до Олга Петровна.

САМОХВАЛОВ (*тихо*)

Оля, трогнат съм... Но трябва да разбереш... това е животът... Много съм ти благодарен и ценя отношението ти. Но недей да измъчваш нито себе си, нито мен, моля те. Ти си умна жена!

ОЛГА ПЕТРОВНА

Когато на една жена й казват, че е умна, значи е абсолютна идиотка!

САМОХВАЛОВ (*със скрита усмивка*)

Е, чак пък толкова. Не мисля така.

ОЛГА ПЕТРОВНА

Колко възпитан си станал!

САМОХВАЛОВ

Никога не съм знаел, че това е недостатък.

ОЛГА ПЕТРОВНА

Юра, ти нямаш недостатъци. Изтъкан си само от достойнства.
Ще развия тази тема в следващото си писмо. *(Излиза.)*

Самохвалов ужасен гледа след нея, после влиза в приемната.

САМОХВАЛОВ

Добро утро, Верочка!

ВЕРОЧКА *(не може да се сдържи и прихва)*

Добро утро!

САМОХВАЛОВ

Какво ви става?

ВЕРОЧКА *(задавя се от смях)*

Понякога ме прихващат... няма нищо... извинете...

Самохвалов влиза в кабинета си. Олга Петровна също се прибира в стаята си. Пак там влиза Шура. Пребледняла, както се казва, като платно.

НОВОСЕЛЦЕВ

Пак ли ще ни обираш?

ШУРА

Да знаете само какво стана!... Какво стана!

НОВОСЕЛЦЕВ

Какво толкова има?

ШУРА

Жив е!

НОВОСЕЛЦЕВ

Кой?

ШУРА

Бубликов!

НОВОСЕЛЦЕВ

Че какво по-хубаво от това! Защо трябва да страдате?

ОЛГА ПЕТРОВНА (*философски*)

Лошите хора не мрат...

ШУРА

В болницата объркали всичко. Умрял друг Бубликов, а те съобщават на нас. И той днеска идва на работа и гледа във фоайето портрета си в траурна рамка!

Новоселцев се кикоти, Олга Петровна тъжно се усмихва.

Много ви е смешно! А какво да правя аз? Цветята са купени, поръчали сме оркестър.

НОВОСЕЛЦЕВ

Оркестърът да изсвири нещо весело през обедната почивка, а цветята дайте на колежките!

ШУРА (*печално*)

Как да ги дам, като са сплетени на венци с ленти. И на лентите пише „На незабравимия Бубликов от родния колектив“.

НОВОСЕЛЦЕВ (*през смях*)

Загазихте, Шура!

ШУРА

Вие тук ми се смеете, обаче аз осигурих на учреждението дванайсет безплатни детски карти — четири за Артек, четири за Анапа, две за Евпатория и две за Геленджик!

НОВОСЕЛЦЕВ

Мен има ли ме в списъка?

ШУРА

Има ви, за Геленджик.

НОВОСЕЛЦЕВ

Шура, вие сте ангел!

ШУРА

Не съм го решавала аз, а профкомитетът.

НОВОСЕЛЦЕВ (*днес е в настроение*)

Значи всички сте ангели!

ОЛГА ПЕТРОВНА

А моят, естествено, не е включен, нали?

ШУРА

За вашия съм издействала карта за спортен лагер. Нали е физкултурник.

ОЛГА ПЕТРОВНА

Много ти благодаря, Шурочка!

ШУРА (*вече излиза*)

Какво да правя с венците? Да взема аз да пукна, ама (*въздиша*) пак не става, името е друго...

Калугина натиска копчето на уредбата.

КАЛУГИНА

Вера, повикайте Новоселцев! Да си донесе отчета.

Верочка вдига слушалката на телефона.

ВЕРОЧКА

Новоселцев, веднага с отчета при Людмила Прокофиевна.

Новоселцев взима отчета и тръгва по коридора.

(Пак говори по телефона.) Аљона, аз съм!... Вчера ходихме със Сеня на ресторант. Съседната компания почна да ме закача. И Сеня стана да се кара. Спукаха го от бой...

Идва Новоселцев, влиза в кабинета на Калугина.

НОВОСЕЛЦЕВ

Викали сте ме, Людмила Прокофиевна!

КАЛУГИНА

Носите ли отчета?

НОВОСЕЛЦЕВ

Ето го, заповядайте! *(Подава ѝ една папка.)*

КАЛУГИНА *(преглежда отчета)* Виждате ли... когато искате, можете да работите.

НОВОСЕЛЦЕВ

Аз много обичам работата си. Съвременният живот е невъзможен без статистиката.

КАЛУГИНА *(продължава да прелиства отчета)*

Знаете ли, Анатолий Ефремович, преди малко дойдох и видях този букет. Кой ли го е донесъл?

НОВОСЕЛЦЕВ *(неудобно му е да я погледне)*

Нямам представа!

КАЛУГИНА

И аз нямам представа! *(Чака Новоселцев да си признае, че той е донесъл букета.)*

НОВОСЕЛЦЕВ

Сетих се. Шура го е донесла!

КАЛУГИНА

Каква Шура?

НОВОСЕЛЦЕВ

От профкомитета. Излезе, че Бубликов бил жив. А тя вече купила венците. И няма какво да ги прави. Затова ги връзва на букети и ги раздава на колежките. *(За по-голяма убедителност добавя)* Аз я посъветвах!

КАЛУГИНА

Уви! Аз дойдох много преди началото на работния ден, а букетът вече беше тук. Чак после стана ясно, че Бубликов е жив!

НОВОСЕЛЦЕВ

Значи версията ми с букетите е погрешна!

КАЛУГИНА

Кой ли го е направил?

НОВОСЕЛЦЕВ

Подозирате, че аз съм домъкнал тази метла?

КАЛУГИНА

Не е метла, а чудесен букет! И аз подозирам, че именно вие сте го донесли, но нямате кураж да си признаете!

НОВОСЕЛЦЕВ

От къде на къде ще ви подарявам букети?

КАЛУГИНА

Защо пък, не може ли да ми се подарят цветя?

НОВОСЕЛЦЕВ

По принцип може. На рождения ви ден или на Нова година. Но лично аз нямам намерение да го правя!

КАЛУГИНА *(вече не издържаша)*

Защо непрекъснато лъжете?

НОВОСЕЛЦЕВ (*упорито*)

Не съм ви подарявал никакви цветя! (*Стигнал е толкова далеко, че път назад няма.*) Да не ми хлопа дъската?

КАЛУГИНА (*крещи*)

Първо ми носите цветя, а после идвате да ме обиждате! Взимайте си метлата! (*Грабва букета и го запокитва към Новоселцев.*)

НОВОСЕЛЦЕВ (*объркано*)

На никого от подчинените си... не бихте си позволили... в лицето... (*Шепне.*) Нима изпитвате някакви чувства към мен?

КАЛУГИНА (*разярена*)

Още една дума, и ще ви замеря с гарафата!

НОВОСЕЛЦЕВ (*прави откритието*)

Ако го направите, значи ме обичате!

КАЛУГИНА

Махайте се! Кой ви е разрешил да ме посещавате в неприемно време? Ако имате някакви въпроси, запишете се при секретарката!

НОВОСЕЛЦЕВ (*все още под влияние на откритието*)

Добре, Людмила Прокофиевна... Прощавайте, Людмила Прокофиевна... Няма да се повтори, Людмила Прокофиевна... (*Отстъпва заднишком и отнася букета.*)

Новоселцев е в приемната.

ВЕРОЧКА (*учудено*)

За какви заслуги ви награждават с цветя?

НОВОСЕЛЦЕВ

Запишете ме за аудиенция, Верочка!

ВЕРОЧКА *(не разбира нищо)*
Тази сряда е изцяло заета!

НОВОСЕЛЦЕВ
Запишете ме за другата!

ВЕРОЧКА
Добре! *(Записва го.)* По какъв въпрос?

НОВОСЕЛЦЕВ
До другата сряда ще го измисля! *(Известно време стои някак разсеян, после отваря вратата на Калугина, хвърля вътре букета и си отива в стаята.)*

Веднага телефонът на бюрото му извънхва.

(Вдига слушалката.) Да!

КАЛУГИНА *(говори от кабинета си)*
Анатолий Ефремович, моля ви да ме извините, избухнах... държах се неприлично... и щом си отидохте, веднага си помислих, че може би вие наистина не сте донесли този злополучен букет...

НОВОСЕЛЦЕВ *(тъжно)*
Не, точно аз го донесох!...

КАЛУГИНА
Как не ви е срам! *(Трясва телефона.)*

ОСМА КАРТИНА

*Пак сутрин в същото учреждение, Новоселцев сядна на бюрото си. Верочка си сваля шлифера.
Кабинетът на Калугина е празен.*

Олга Петровна влиза в приемната. Носи писмо.

ОЛГА ПЕТРОВНА *(на Верочка)*

Юрий Григориевич тук ли е?

ВЕРОЧКА

Още не е дошъл.

ОЛГА ПЕТРОВНА *(дава писмото на Верочка)*

Моля ви, бъдете и този път пощальон!

ВЕРОЧКА

С удоволствие, непременно ще го предам!

ОЛГА ПЕТРОВНА *(интонацията на Верочка ѝ се струва подозрителна)*

Пиша му... моите предложения за подобряването на статистическите проучвания в леката промишленост.

ВЕРОЧКА *(прекалено сериозно)*

Много добре ви разбирам! Това е много важен въпрос — да се подобрят проучванията именно в леката промишленост.

*Олга Петровна напуска приемната с независим вид. В дъното на коридора се показва
Самохвалов. Олга Петровна спира и го чака.*

ОЛГА ПЕТРОВНА *(усмихната)*

Добро утро, Юрий Григориевич!

САМОХВАЛОВ *(също усмихнат)*

Ще ме накараш да си влизам в кабинета през прозореца. *(Влиза в приемната.)*

ВЕРОЧКА

Юрий Григориевич, имате писмо! *(След пауза.)* От Рижова... *(Взира се с интерес в лицето на шефа, но Самохвалов е непроницаем.)*

САМОХВАЛОВ *(сухо)*

Благодаря. *(Пъха писмото в джоба си.)* Да, вижте какво... Повикайте Шура.

ВЕРОЧКА *(вдига слушалката)*

Шура, Юрий Григориевич ви вика!

Самохвалов тръгва към кабинета си.

(Спира го.) Там лъскат паркета. Влезте в кабинета на Людмила Прокофиевна.

САМОХВАЛОВ

Тя не е ли на работа?

ВЕРОЧКА

На съвещание е.

Самохвалов влиза в кабинета на Калугина. Шура отваря вратата на приемната.

Юрий Григориевич не е там *(сочи кабинета му)*, а там *(показва кабинета на Калугина)*.

ШУРА *(възбудено)*

Страхотна сензация! Рижова се влюбила като ученичка в Самохвалов и го затрупва с писма!

ВЕРОЧКА

Не може да бъде! Откъде знаете?

ШУРА

Сега ще ви разкажа всичко най-подробно! *(Дърдори.)* Обади ми се Ина Николаевна, но това е тайна, каза ми го само на мен, а пък на

нея ѝ го казала Елена Ивановна, на Елена Ивановна ѝ казала Шмуглякова, само на нея, разбира се... Шмуглякова го научила от Толя Степанов, на него му го разказала Люся Стулова от „Планов отдел“, а пък на нея ѝ се обадила Аълана Коровина. Аълана е приятелка с Верочка (*запъва се*), тоест с вас, извинявайте...

ВЕРОЧКА (*възмутено*)

Ама аз я помолих да не казва на никого!

ШУРА (*философски*)

Щом казваш на един, значи казваш на всички! (*Влиза в кабинета на Калугина, където Самохвалов домита поредното писмо на Олга Петровна.*)

САМОХВАЛОВ

Шура, искам да ми помогнете в един деликатен въпрос... Дори не знам откъде да го подхвана... Разтревожен съм от душевното състояние на една наша сътрудничка.

ШУРА

Досещам се за коя става дума.

САМОХВАЛОВ

Някой друг освен вас досеща ли се?

ШУРА

Целият колектив!

САМОХВАЛОВ (*усмихва се накриво*)

Информацията е организирана отлично. (*На Шура.*) Това още повече ни задължава да ѝ помогнем да излезе от кризата, да ѝ подадем приятелска ръка. Ето, прочетете това! (*Дава ѝ писмото.*)

ШУРА (*взема писмото, неудобно ѝ е*)

А... защо?

САМОХВАЛОВ

Четете!

ШУРА

На глас ли?

САМОХВАЛОВ

Може и на глас.

ШУРА (*едва чуто*)

„Мили, любими Юра!...“ Да продължавам ли?

САМОХВАЛОВ

Да.

ШУРА

Но... това е лично.

САМОХВАЛОВ

Аз нямам и не мога да имам нищо, което да крия.

ШУРА (*чете*)

„Знам, че ти досаждам с писмата си, но това е по-силно от мен“.
(*Коментира.*) Като знае, защо пише тогава?

САМОХВАЛОВ

Но това е по-силно от нея!

ШУРА (*чете нататък*)

„Не съм си представяла, че може да ми се случи такова нещо. Нощем не мога да спя, лекарствата вече не ми помагат. В службата не мога да похва на нищо“.
(*Коментира.*) Ясно защо производителността в учреждението спада. (*Продължава да чете.*) „В този свят съществуващ само ти, останалото е пустота!“ (*Пак коментира.*) Как така пустота? Заобиколени сме от прекрасни хора! (*Разперва ръце.*) Юрий Григориевич, искате профкомитетът да ви помогне да напишете достоен отговор, така ли?

В приемната влиза Калугина.

КАЛУГИНА

Пощата много ли е?

ВЕРОЧКА

Доста. Сега я подреждам...

Калугина преглежда папката с пощата.

В кабинета ѝ Самохвалов продължава „деликатния“ разговор.

САМОХВАЛОВ

Знам, че вие гледате трезво на живота, Шура. Тази история ми омръзна и неволно се чувствам виновен. *(Бърза да се поправи.)* Между нас няма и не може да има нищо. Много ми е мъчно за Олга Петровна. Стана за посмешище на всички. Трябва да я спасим!

ШУРА

Ще я спасим! Ще я извикаме в профкомитета!

САМОХВАЛОВ *(уж се колебае)*

Всъщност аз нямам нищо против... Само моля ви, говорете с нея меко, без заповеди.

ШУРА

Разбирам, Юрий Григориевич, положението е деликатно. Но ние ще се справим.

САМОХВАЛОВ

Вземете и другите писма.

ШУРА *(взима писмата)*

Ще ги подшия към делото.

Калугина взима папката с пощата и влиза в кабинета.

КАЛУГИНА

Добър ден, колеги!

САМОХВАЛОВ

Извинявайте, че ви заехме кабинета, Людмила Прокофиевна.
(Излиза.)

Шура крие получените от Самохвалов писма зад гърба си.

КАЛУГИНА

Какво има, Шура? Трябвам ли ви за нещо?

ШУРА *(трагично)*

Голям скандал! Рижова лапнала по Самохвалов и го затрупва със
страстни послания!

КАЛУГИНА *(мръщи се)*

Откъде го измислихте?

ШУРА *(показва писмата)*

Вижте ги само!

КАЛУГИНА *(сърдито)*

Как са попаднали у вас?

ШУРА

Юрий Григориевич ми ги даде и помоли обществеността да се
намеси и да го защити!

КАЛУГИНА *(едва се сдържа)*

Значи сега на поредното заседание след разпределянето на
картите ще включите в точка „Разни“ и въпроса за безнравственото
поведение на Рижова?

ШУРА

Имаме сигнал и трябва да реагираме. Влезте в положението на Юрий Григориевич. Всеки ден го затрупва с писма. А целият колектив знае и се смее!

КАЛУГИНА (*сочи писмата*)

Дайте ми ги, ако обичате!

ШУРА (*дава писмата*)

Рижова сама си е виновна. Да си е крила чувствата!

КАЛУГИНА (*строго*)

Ако не се лъжа, вие, Шура, се водите на работа в счетоводството?

ШУРА (*мъчи се да си спомни*)

Май да.

КАЛУГИНА (*отсечено*)

Мисля, че ще е полезно, ако понякога, просто като изключение, се занимавате не само с обществена работа, но и с преките си задължения!

Шура изхвърча в приемната.

ШУРА (*на Верочка*)

Много е зловна днеска твоята Людмила...

КАЛУГИНА (*натиска копчето на уредбата*)

Вера, извикайте Юрий Григориевич при мен!

ВЕРОЧКА (*натиска копчето на уредбата*)

Юрий Григориевич, Людмила Прокофиевна ви вика!

ШУРА (*на Верочка, шепне*)

Самохвалов ми даде писмата да ги разгледаме в профкомитета!

ВЕРОЧКА (*искрено*)

Ах, мръсник!

ШУРА (*от вратата*)

Пък мене ме заточават в счетоводството...

Самохвалов минава през приемната, влиза при Калугина.

КАЛУГИНА (*по уредбата*)

Вера, няма да пускате никого! (*На Самохвалов.*) Писмата, които сте дали на Шура, са у мен. Ще ви огорча, но моето мнение е по-различно.

САМОХВАЛОВ (*държи се с достойнство*)

На вас ви е лесно, Людмила Прокофиевна. Аз се опитах да я вразумя, говорих ѝ, молих я. Между нас няма и не може да има нищо.

КАЛУГИНА

Трябвало е да проявите търпение, такт. Жестоко е да разгласите писмата!

САМОХВАЛОВ

Но аз нямах друг изход. В края на краищата и аз съм човек.

КАЛУГИНА

Извинете ме, Юрий Григориевич, но сте извършили долна постъпка! Не мога да го изисквам, но на ваше място бих си прибрала писмата и не бих ги показвала на никого!

Самохвалов, дотогава седнал, става и се разхожда из кабинета, потънал сякаш в размисъл.

В това време Верочка влиза в стаята на Новоселцев и Олга Петровна.

ВЕРОЧКА (*опитва да се държи бодро, но си личи, че съвестта я измъчва*)

Стига сте бачкали! Запалете по цигара! Самохвалов ме снабдява само с вносни!

НОВОСЕЛЦЕВ

Благодаря, не пуша!

ОЛГА ПЕТРОВНА

Аз чат-пат припалвам. *(Взима си цигара.)*

Верочка ѝ поднася огънче.

ВЕРОЧКА *(не знае как да почне)*

Знаете ли, Новоселцев *(по-лесно ѝ е да се обръща към него)*, нас, секретарките, началниците обикновено не ни забелязват. Така свикват с нас, че се показват такива, каквито са.

НОВОСЕЛЦЕВ *(недоброжелателно)*

Какви са тия изповеди?

ВЕРОЧКА *(веднага се наежва)*

Спокойно, не говоря за Калугина! Имам предвид вашия приятел от института.

Олга Петровна застава нащрек.

Знаете ли, Новоселцев, той е някак неискрен, мазен... *(Хвърля поглед към Олга Петровна.)* Не бих могла да обикна такъв човек... Ох, трябва да бягам, че дъртата ще ме ексукутира! *(Скача и излиза.)*

ОЛГА ПЕТРОВНА

Какво искаше тази въртиопашка?

В кабинета на Калугина Самохвалов продължава нервно да крачи насам-натат.

САМОХВАЛОВ *(бавно)*

Принуден съм... трябва да призная, че вие сте права, Людмила Прокофиевна! Изглежда, загубих самообладание. *(Гледа я в очите.)*

КАЛУГИНА *(вярва му)*

Радвам се, че приемате нещата по този начин!

САМОХВАЛОВ

Ако обичате! *(Взема писмата, прибира ги в джоба си.)* Ще поговорим с нея откровенно, като приятели...

КАЛУГИНА *(развълнувана)*

Има една хубава дума — колеги. Често наричат с нея хората, които работят заедно, а после си тръгват всеки вкъщи — като чужди. Съвсем наскоро разбрах колко е хубаво да имаш колеги. Нали прекарваме повече от половината си живот на работа. Всъщност тук е нашият втори дом.

САМОХВАЛОВ *(съгласява се със скрита ирония)*

Да, да... на пръв поглед всички го знаем, но колко често го забравяме...

В коридора се показва Шура, вика Новоселцев.

ШУРА *(на Новоселцев)*

Дроплата ме заточи в счетоводството, но там умирам от скука. Избягах, за да ви кажа, че щом сте приятел на Олга Петровна, трябва да я озаптите! Ами тя погубва и себе си, и него!

НОВОСЕЛЦЕВ

Нищо не разбирам.

ШУРА

Как? Още ли не знаете? *(Доверително.)* Рижова си загубила ума по Самохвалов и го тероризира с любовни писма!

НОВОСЕЛЦЕВ *(сърдито)*

Това са лъжи! Познавам и Оля, и мъжа ѝ! Те са прекрасна двойка! Не разпространявайте клюки!

ШУРА *(отвисоко)*

Юрий Григориевич лично ми даде писмата на Рижова, за да ги разгледаме в профкомитета!

НОВОСЕЛЦЕВ (*вбесен*)

Вървете... в счетоводството!

Шура уплашено се дръпва и изчезва.

(*Нахълтва в приемната.*) Самохвалов тук ли е?

ВЕРОЧКА (*сочи към вратата на Калугина*)

Не, там!

Новоселцев тръгва към вратата.

Людмила Прокофиевна нареди никой да не влиза!

В кабинета Самохвалов продължава да замазва положението.

САМОХВАЛОВ (*шеговито*)

Знаете ли за какво съжалявам сега, Людмила Прокофиевна? Че не сте мъж!

КАЛУГИНА

От къде на къде?

САМОХВАЛОВ

Ами тогава щях да кажа: ела да му ударим по едно и да забравим всичко това...

НОВОСЕЛЦЕВ (*застава на вратата*)

Юра, взех назаем от теб двайсет рубли. Искам да се разплатим!
(*Връща му парите.*)

САМОХВАЛОВ (*нащрек*)

Но защо сега, тук?

Вместо отговор Новоселцев замахва и го удря през лицето.

Защо? Как смееш?

НОВОСЕЛЦЕВ *(на Калугина)*

Извинете, Людмила Прокофиевна!

САМОХВАЛОВ *(разгневено)*

Единствено вашето присъствие... Но аз няма да оставя така тази работа...

КАЛУГИНА *(весело)*

Ами върнете му го!

САМОХВАЛОВ

Ще му го върна, но с други средства! *(Излиза и блъска вратата. Бързо минава през приемната и влиза в кабинета си.)*

Верочка го изпраца с убийствен поглед.

Калугина и Новоселцев остават сами.

КАЛУГИНА

Много сте се разпуснали, другарю Новоселцев! Стигнахте дотам да се биете в кабинета на собствения си ръководител!

НОВОСЕЛЦЕВ

Права сте! Не е хубаво! Следващия път ще го бия в коридора.

КАЛУГИНА

Не стига, че сте лъжльо, страхливец и нахалник, ами сте и побойник!

НОВОСЕЛЦЕВ *(скромно)*

Такъв съм си аз!

КАЛУГИНА

Ще трябва да се заема с превъзпитанието ви.

НОВОСЕЛЦЕВ

Заемете се, много ви моля. Само имайте предвид, че съм твърдоглав. (*Излиза от кабинета.*)

В това време Шура влиза при Олга Петровна.

ШУРА

Дроплата ме заточи в счетоводството, но аз избягах на воля.

ОЛГА ПЕТРОВНА (*шеговито*)

Храбра постъпка.

ШУРА (*без злоба*)

Аз, разбира се, ви съчувствам като жена на жена. Но вие се държите аморално! Не вярвах на клюките, но другарят Самохвалов ме посвети! (*Доверително шепне.*) Четох съчиненията ви. Омъжена жена, нещо повече — майка, а пък пишете неприлични писма! Съветвам ви съвсем приятелски, като колежка — избийте си го от главата, върнете се при семейството и при работата си!

ОЛГА ПЕТРОВНА (*с последни сили*)

Защо ви е дал да ги четете? Да се посмеете заедно ли?

ШУРА

Моля ви се! На него не му е до смях. Консултира се с мен как да ви помогнем.

ОЛГА ПЕТРОВНА

Не се съмнявам, че сте му дали добър съвет.

Влиза Новоселцев; щом го вижда, Шура моментално се изпарява. Новоселцев гледа след нея.

Олга Петровна седи неподвижно.

ДЕВЕТА КАРТИНА

Апартаментът на Калугина. Маса за двама. Стаята е празна. На вратата се звъни.

ГЛАСЪТ НА КАЛУГИНА

Влезте, отворено е!

Влиза Новоселцев, носи кутия бонбони. Оглежда се, личи, че идва за пръв път.

Вие ли сте, Анатолий Ефремович?

НОВОСЕЛЦЕВ

Аз съм!

ГЛАСЪТ НА КАЛУГИНА

Събличайте се и влизайте в стаята, ей сега идвам!

Новоселцев сваля палтото си, закача го, влиза в стаята.

Седнете, ей сега идвам!

НОВОСЕЛЦЕВ

Не се притеснявайте, Людмила Прокофиевна!

ГЛАСЪТ НА КАЛУГИНА

Чувствайте се като у дома си. Идвам вече.

И наистина след няколко секунди вратата се отваря и на прага застава Калугина.

Новоселцев, успял вече да седне, скача и замръзва. Направо не може да познае Людмила Прокофиевна. Уроците на Верочка не са отишли напразно. Калугина се е фризирала в моден салон, носи рокля с пайети и обувки с токчета, леко разширени надолу. Чувства се неудобно и макар че явно се е разхубавила, това неудобство и новите дрехи, с които не е свикнала, я правят да изглежда малко нелепо.

КАЛУГИНА

Защо мълчите? Не ми ли отива? Не трябваше да се обличам така, нали? Нали изглеждам смешна? Кажете нещо де! Ако е безвкусно,

мога да се преоблека. Естествено, не знам как се носят тези неща... И прическата ми е ужасна, нали?

НОВОСЕЛЦЕВ *(най-после проговаря)*
Людмила Прокофиевна, вие сте красавица!

КАЛУГИНА *(смутена)*
Наистина ли ви харесва?

НОВОСЕЛЦЕВ *(искрено)*
Много!

КАЛУГИНА *(още се смущава, пристъпва към масата)*
Сядайте, Анатолий Ефремович, сега ще вечеряме!

НОВОСЕЛЦЕВ *(също смутен)*
Много благодаря... *(Сяда.)* Мога ли да ви наляя вино?

КАЛУГИНА
Може. Много благодаря...

НОВОСЕЛЦЕВ *(налива вино)*
За какво ще прием?... *(Измисля.)* За здравето на всички по света!

КАЛУГИНА
Чудесен тост!

Пият.

Опитайте тази риба, много е вкусна.

НОВОСЕЛЦЕВ
Много благодаря.

КАЛУГИНА
Опитайте и от салатата!

НОВОСЕЛЦЕВ

Много благодаря. Мога ли да ви сервирам?

КАЛУГИНА

Много благодаря.

НОВОСЕЛЦЕВ

Риба?

КАЛУГИНА

Благодаря.

НОВОСЕЛЦЕВ

И салата?

КАЛУГИНА

Благодаря много.

Изведнъж се споглеждат и се размиват.

НОВОСЕЛЦЕВ (по-смело)

Знаете ли, Людмила Прокофиевна, записах се за посещение при вас. Тази сряда нямаше свободен час и Верочка ме записа за другата.

КАЛУГИНА

И защо?

НОВОСЕЛЦЕВ

По личен въпрос.

КАЛУГИНА

Защо ще чакате другата сряда, можем да решим въпроса ви сега.

НОВОСЕЛЦЕВ (смутено)

Така ли мислите?

КАЛУГИНА

Убедена съм.

НОВОСЕЛЦЕВ

Да ви кажа, докато идвах насам, мислех, че трябва да поговорим сериозно... обаче не знам как да почна.

КАЛУГИНА (*усмихва се*)

Почнете от главното.

НОВОСЕЛЦЕВ (*свежда поглед*)

Имам едно предложение.

КАЛУГИНА

Рационализаторско ли?

НОВОСЕЛЦЕВ

В известен смисъл...

Телефонът звъни.

КАЛУГИНА (*посяга към съседната масичка, където е телефонът, и вдига слушалката*)

Ало... (*Нещо я учудва.*) Вас търсят, Анатолий Ефремович! (*Подава му слушалката.*)

НОВОСЕЛЦЕВ (*оправдава се*)

Разбирате ли, днес децата са самички. Баба им се разболя и Ксана, сестра ми, я взе у тях. Аз за всеки случай им дадох телефона ви. Разбирате ли, съвсем сами... Те иначе са много кротки... Нали не се сърдите?

КАЛУГИНА

Моля ви се!

НОВОСЕЛЦЕВ (*по телефона*)

Вова, ти ли си? Какво има? Каква боя не стига?... Защо си излизал на балкона? (*Обръща се виновно към Калугина.*) Като се върна, ще я изчистя... Веднага лягайте да спите! Чувате ли ме — веднага! (*Затваря телефона.*)

КАЛУГИНА

Какво е станало?

НОВОСЕЛЦЕВ (*мъчи се да изглежда невъзмутим*)

Нищо особено. Свършила им се боята. Питат има ли още...

КАЛУГИНА

Каква боя?

НОВОСЕЛЦЕВ

Зелена. Бях я купил за перилата на балкона. Те я намерили и боядисали кухненската врата. Обаче не им стигнала за цялата...

Калугина се смее.

Иначе са възпитани, кротки. За какво говорехме с вас?

КАЛУГИНА

Искахте да ми направите някакво предложение.

НОВОСЕЛЦЕВ

Да, да, естествено... Разбира се... Само не знам как да ви кажа, как ще го приемете...

КАЛУГИНА

Не ме мъчете, казвайте по-бързо, защото почвам да се вълнувам.

НОВОСЕЛЦЕВ

И аз се вълнувам. Имате ли минерална вода?

КАЛУГИНА

Само лимонада.

НОВОСЕЛЦЕВ

Няма значение... Да ви наля ли?

КАЛУГИНА

Да. Благодаря.

Новоселцев налива лимонада. И двамата пият нервно.

Е?

НОВОСЕЛЦЕВ

Сега... *(Става.)* Уважаема Людмила Прокофиевна... Не, скъпа Людмила Прокофиевна!... Моето предложение е... разбирате ли... вие и аз... всъщност ако помислим... аз съм с деца... две... едното момче, другото също, и това, разбира се, е пречка.

КАЛУГИНА

Как може да говорите така за децата!

НОВОСЕЛЦЕВ *(бързо)*

Не ме прекъсвайте, ще се объркам... И без това ми е трудно да го кажа... Ето, вие например! Вие сте прекрасен организатор, внимателен ръководител и ефективна жена! А аз? Дребен сътрудник с обикновена външност и малка заплата. За какво съм ви? Ами че мене ме е страх от вас... Сега приказвам, а отвътре всичко ми трепери... Не ме прекъсвайте! Аз не ви заслужавам и не мога да оцастливя живота ви... Децата ми са добри, възпитани... Не ми се сърдете, моля ви... *(Млъква, изчерпил напълно красноречието си. Не смее да вдигне очи, иначе би видял с какво разбиране го гледа Калугина. Не знае какво да направи и налива вино в чашите.)* Да вдигнем чаши за...

(Но това, което иска да каже, ще остане завинаги тайна. Докато посяга да се чукне с Калугина, Новоселцев от прекалено вълнение излива чашата си върху разкошната ѝ рокля.)

Калугина изпищява.

(Ужасено.) Боже, какво направих!

КАЛУГИНА

Няма страшно — съсипахте ми новата рокля. Червеното вино не се чисти!

НОВОСЕЛЦЕВ (*суети се*)

Веднага трябва да го наръсим със сол... Съблечете роклята. (*Опомня се.*) Не, не я събличайте. Ще я наръся на вас! (*Грабва солницата и я изсипва върху петното.*) Не мърдайте. Солта ще попие виното.

КАЛУГИНА (*още под впечатление на монолога му*)

По дяволите роклята! Все едно, няма да я нося вече!

НОВОСЕЛЦЕВ

После ми я дайте и аз ще я изчистя вкъщи!

КАЛУГИНА

Стига вече. Не се ядосвайте заради една рокля! (*Развълнувано.*)
Милият ми, добричкят ми Анатолий Ефремович!

НОВОСЕЛЦЕВ

Ще я изчистя с „Новост“. С „Лотос“ няма да излезе!

КАЛУГИНА

Още една дума и ще я изгоря тази рокля!... Седнете!

Новоселцев сяда.

Много съм развълнувана от признанието ви. И така искам да ви повярвам... Но не мога... страхувам се... Какъв малък човек сте вие? Вие сте толкова симпатичен, а аз... Защо съм ви?

НОВОСЕЛЦЕВ

Но, Людмила Прокофиевна...

КАЛУГИНА

Не ме прекъсвайте! Аз ви слушах внимателно и не ви прекъснах нито веднъж. Целият ми живот е в работата... Улегнал, влязъл в релсите. Страх ме е от промени. Аз съм като стар ерген... Свикнала съм да командвам, освен това съм избухлива... Мога да отровя живота

на когото и да било. Но въпросът всъщност не е там... Аз не ви вярвам...

НОВОСЕЛЦЕВ *(с болка)*

Но защо? Вече няколко дни за мен няма по-скъп човек от вас в целия свят!

КАЛУГИНА *(махва с ръка)*

Вие също сте ми много скъп и аз мисля за вас по-често, отколкото трябва... Но това няма значение... Не ме прекъсвайте... Навремето преживях една тъжна история... Един човек пак така идваше при мен. Много дълго. А после се ожени за приятелката ми!

НОВОСЕЛЦЕВ

Но аз не искам да се женя за приятелката ви!

КАЛУГИНА

Няма да имате такава възможност дори да искате. Ликвидирах всичките си приятелки. Но това все още не значи, че възнамерявам да се омъжа за вас! Ей тъй на... главата в торбата, за три дни...

НОВОСЕЛЦЕВ

Извинете, Людмила Прокофиевна, аз не съм много схватлив. Не можах да разбера — съгласна ли сте, или ми отказвате?

КАЛУГИНА *(искрено)*

И аз не знам...

Телефонът звъни.

(Вдига слушалката.) Ало?... Добре, Вова, сега ще ти го дам!

НОВОСЕЛЦЕВ

Каква беля са направили пак? *(Взема слушалката.)* Бързо казвай какво има сега? *(Слуша, изпуска слушалката.)*

КАЛУГИНА *(уплашено)*

Нещо лошо ли е станало?

НОВОСЕЛЦЕВ (*покрусено*)

Без да искат, изпуснали котката в шахтата за смет!

Калугина решително излиза в коридора и си облича палтото.

Къде отивате, Людмила Прокофиевна?

КАЛУГИНА (*с усмивка*)

Да спасявам котката...

ДЕСЕТА КАРТИНА

Работен ден в учреждението. Няма я само Калугина. Самохвалов наднича в стаята, където работят Олга Петровна и Новоселцев.

САМОХВАЛОВ

Оленка, може ли за момент?

Олга Петровна излиза в коридора.

(Не знае откъде да почне.) Как си, Оленка?

ОЛГА ПЕТРОВНА *(дяволито)*

Чудесно! И ти го съобщавам всеки ден в писмена форма.

САМОХВАЛОВ *(смее се и подхваща с трогателна интонация)*

Милата ми, добричката ми, чудесната ми тя!

ОЛГА ПЕТРОВНА

Какво ти е, Юра? Наред ли си?

САМОХВАЛОВ

Оля, не ми се присмивай! Аз чета писмата ти като поема! Изобщо не съм мислил, че можеш да пишеш така! *(Тупа се по джоба.)* Винаги са у мен!

ОЛГА ПЕТРОВНА *(вирва глава)*

Не се бой, няма да ти пиша повече... *(Усмивва се насила.)* Знаеш ли, дай ми писмата. Току-виж си ги загубил или пък ги намери жена ти! *(Весело.)* Ще ти вдигне скандал!

САМОХВАЛОВ *(с готовност връща писмата)*

Мъчно ми е да се разделя с тях, но в този живот предпазливостта е над всичко. *(Махва с ръка на Олга Петровна и тръгва към приемната. След този разговор му е олекнало, настроението му се е подобрило. Влиза в приемната, весело.)* Гледам ви, Верочка, и всеки

ден ви се радвам. Да бях малко по-млад или да имах друг характер...
Ууух! (*Влиза в кабинета си.*)

ВЕРОЧКА (*саркастично гледа след него*)
Брееех!

Олга Петровна се прибира в стаята си.

НОВОСЕЛЦЕВ (*иска да я развесели*)
Отзарана от шест съм почнал да стържа от вратата зелена боя.
Изобщо не ще. Но аз позеленях!

ОЛГА ПЕТРОВНА (*на Новоселцев*)
Утре моят Алексей се връща от Есентуки.

НОВОСЕЛЦЕВ
Много се радвам. Той е прекрасен човек. Поздрави го от мен.

ОЛГА ПЕТРОВНА
И аз се радвам. Заповядай с децата в неделя.

НОВОСЕЛЦЕВ
Благодаря. С удоволствие.

В стаята наднича Калугина. Пак е с нова рокля, но не с онази, която Новоселцев е залял с вино.

КАЛУГИНА (*на Новоселцев*)
Как е котката?

НОВОСЕЛЦЕВ (*става и се приближава до Калугина*)
Казва, че била добре. Имам една идея. Да отидем довечера на театър, а?

КАЛУГИНА
Сто години не съм стъпвала в театър. Какво ще гледаме?

НОВОСЕЛЦЕВ

Има ли значение?

Смят се. Калугина влиза в приемната, а Новоселцев бързо изтичва нанякъде.

КАЛУГИНА

Добро утро, Верочка! Харесвам ли ви така?

ВЕРОЧКА *(пули се невярващо)*

Людмила Прокофиевна, страхотно ви отива, дори сте се разхубавили!

КАЛУГИНА *(смее се)*

Отгатнете защо закъснях! Успах се! За пръв път през живота си! Ами прическата ми? *(Върти се пред Верочка.)*

ВЕРОЧКА

Нямам думи!

КАЛУГИНА *(весело)*

И аз така мисля! *(Сяда до Верочка.)* Как вървят нещата със Сеня?

ВЕРОЧКА *(учудено)*

Вие откъде знаете?

КАЛУГИНА

Така викате по телефона, че всичко се чува в кабинета ми.

ВЕРОЧКА *(изобщо не се смущава)*

Вчера ме запозна с техните.

КАЛУГИНА

Това е много важно. Значи има сериозни намерения. *(Става.)* Не ми се ще, обаче трябва да отивам да ръководя!

Самохвалов излиза от кабинета си, вижда Калугина.

САМОХВАЛОВ

Днес изглеждате прекрасно, Людмила Прокофиевна!

КАЛУГИНА *(предизвикателно)*

Вече винаги ще изглеждам така! *(Влиза в кабинета си.)*

САМОХВАЛОВ *(на Верочка)*

Верочка, вие обикновено знаете всичко... Какво става с Людмила Прокофиевна?

ВЕРОЧКА

Не сте ли чули? Те с Новоселцев... Вече всички знаят.

САМОХВАЛОВ *(с неприятна усмивка)*

Служебен роман значи. *(Спира за миг. После решително влиза при Калугина.)*

КАЛУГИНА *(весело)*

Какво ново, Юрий Григориевич?

САМОХВАЛОВ *(многозначително)*

Колегите обсъждат само една новина...

КАЛУГИНА *(безгрижно)*

Каква?

САМОХВАЛОВ *(уж се колебае)*

Всъщност по-добре да не ви казвам... Макар че... така и така ще разберете...

КАЛУГИНА

Продължавайте, продължавайте...

САМОХВАЛОВ

С една дума... как да го наречем... носят се слухове, че Новоселцев ви ухажвал...

КАЛУГИНА (*гордо*)

Вярно е! И какво?

САМОХВАЛОВ

Не, нищо. Но това ви компрометира.

КАЛУГИНА (*смее се*)

Репутацията ми е толкова безупречна, че е крайно време някой да ме компрометира.

САМОХВАЛОВ (*лукаво*)

Вие не знаете всичко... трябва да ви предупредя... Помните ли, когато бяхте вкъщи? Той точно тогава реши да ви сваля, както сам се изрази... за да го назначите началник на отдела. Не искам да го очерня... той ще се справи, способен е, можем да го разберем. И заплатата е доста по-голяма, пък и честолюбието... (*Нанася последния си удар.*) Може да ви се стори, че съм измислил тези неща, за да му отмъстя, но ето някои подробности, които мога да знам само от него... Например как сте си говорили за гъби...

Калугина замръзва.

Моля да ме извините. (*Тихо излиза и се скрива в кабинета си.*)

Известно време Калугина остава сама, едва се сдържа да не заплаче. После натиска копчето на уредбата.

КАЛУГИНА

Вера, елате тук! Вземете си бележника!

Верочка става и влиза в кабинета на Калугина.

Ще ви диктувам заповед. Пишете! Да се назначи за началник на отдел „Лека промишленост“ със заплата според щатното разписание. Директор — Калугина.

ВЕРОЧКА

Извинете, но не ми казахте кой да се назначи!

КАЛУГИНА

Така ли? *(Бавно.)* Анатолий Ефремович Новоселцев.

В учреждението влиза Новоселцев, отива направо в приемната. Верочка вече е там, пише на машина. Новоселцев влиза в кабинета на Калугина.

НОВОСЕЛЦЕВ

Ето ме и мен!

КАЛУГИНА *(сухо)*

Седнете, другарю Новоселцев!

НОВОСЕЛЦЕВ *(объркан, сяда на ръба на стола)*

Взех билети, само че не за театър, а за цирк. Обичате ли да ходите на цирк? Аз много обичам.

КАЛУГИНА

Другарю Новоселцев, искам да ви поздравя! Дълго подбирах подходяща кандидатура... Вие сте решителен, начетен, енергичен... *(подчертано)* предприемчив, и то много предприемчив. С две думи, вече подписах заповедта ви за началник-отдел.

НОВОСЕЛЦЕВ

Защо? Какво съм ви направил?

КАЛУГИНА

Отказвате ли се?

НОВОСЕЛЦЕВ *(нажалено)*

Какво е станало, докато ходих за билетите?

КАЛУГИНА

Станало е много по-рано. И аз съм възхитена от вашата изобретателност...

НОВОСЕЛЦЕВ (*съвсем нещастно*)

Нищо не съм изобретявал...

КАЛУГИНА (*вече няма сили да се сдържа*)

Не бъдете толкова скромни! Да ме свалите, за да ви назнача...

НОВОСЕЛЦЕВ (*убито*)

Знаех си аз, че ще свърши лошо. Нямах право да почна да ви ухажвам заради кариерата си. Но тогава не знаех, че ще се влюбя във вас! Не можете да си представите колко далеко бях от това!

Признанието му доубива Калугина.

КАЛУГИНА

Вие сте страшен човек, Новоселцев!

НОВОСЕЛЦЕВ

Аз?

КАЛУГИНА

Вие! Вие! Нищо не може да оправдае поведението ви. И според мен вие дори не разбирате, че сте постъпили отвратително.

НОВОСЕЛЦЕВ (*много тихо*)

Но аз имам смекчаващи вината обстоятелства — обичам ви...

КАЛУГИНА

Не ви вярвам!

НОВОСЕЛЦЕВ (*сеща се*)

Но вярвайте на Самохвалов...

КАЛУГИНА

Вървете да работите! Имате нова, интересна работа. Ще ви трябват много сили. Нали желанието ви се изпълни.

НОВОСЕЛЦЕВ

Ами циркът?

КАЛУГИНА

Цирковете бяха дотук!

Самохвалов излиза от кабинета си, дава някакви документи на Верочка. Вижда новата заповед, прочита я и с усмивка излиза в коридора.

НОВОСЕЛЦЕВ (от вратата)

А може би...

КАЛУГИНА

Не.

НОВОСЕЛЦЕВ

Тогава се отказвам от длъжността, много скъпо ми излиза!

КАЛУГИНА

Пак лъжете!

НОВОСЕЛЦЕВ

Сега не ми е до лъжи.

КАЛУГИНА

Подобни нюанси вече не ме интересуват.

Новоселцев излиза в приемната, взима един лист от бюрото на Верочка, пише нещо.

ВЕРОЧКА (по телефона)

Альона, аз съм! Трябваше снощи да дойдеш у Наташка Егорова! Там едно момче свиреше на китара... страхотен беше!... После дойде да ме изпрати. Не, Сеня още се котира, аз го обичам. Но аз ли трябва да му направя предложение? Толкова е нерешителен, че току-виж, без да разбере, съм се омъжила за друг... *(Затваря телефона.)*

НОВОСЕЛЦЕВ *(на Верочка)*

Ако обичате... предайте на Людмила Прокофиевна молбата ми...
(Излиза в коридора и буквално се сблъсква със Самохвалов. Отминава, без да го поздрави.)

САМОХВАЛОВ *(с неприятна усмивка)*

Защо не ме поздравяваш, Толя?

НОВОСЕЛЦЕВ *(спиращо)*

Щом настоявате, добър ден, Юрий Григориевич!

САМОХВАЛОВ

Толя, трябва да се разберем.

НОВОСЕЛЦЕВ

Мисля, че всичко е съвсем ясно.

САМОХВАЛОВ

Ще ти кажа откровенно, макар че не ми е леко, ти си свестен човек! Уважавам те! Заслужавах си го.

НОВОСЕЛЦЕВ *(иронично)*

Далеко ще стигнеш ти, Юра!

САМОХВАЛОВ

Не се подигравай! Дай си лапата! *(Подава му ръка.)*

НОВОСЕЛЦЕВ

Само за едно нещо се презирам — че съм много добър! *(Стиска ръката на Самохвалов.)*

САМОХВАЛОВ

И ти не си толкова прост, колкото изглеждаш. Възхищавам се от начина, по който стана началник-отдел!

НОВОСЕЛЦЕВ

Нали съм твой човек?

САМОХВАЛОВ

Беше до днес!

Новоселцев влиза в стаята си, а Самохвалов в кабинета си. Верочка отива при Калугина.

ВЕРОЧКА

Новоселцев подаде молба за напускане. *(Подава листа на Калугина.)*

През това време Олга Петровна разпитва Новоселцев.

ОЛГА ПЕТРОВНА

Наистина ли си решил да напуснеш?

НОВОСЕЛЦЕВ *(явно лъже)*

Разбираш ли, намерих си друга работа... съвсем до нас... заплатата е по-голяма... И най-важното, работата е по-мащабна...

ОЛГА ПЕТРОВНА

Мислиш, че нищо не разбирам, нали? Напускаш заради нея!...

В кабинета на Калугина.

КАЛУГИНА *(на Верочка)*

Извикайте Новоселцев!

Верочка влиза в приемната, вдига телефона.

ВЕРОЧКА

Анатолий Ефремович, вика ви Людмила Прокофиевна!

Новоселцев върви по коридора, влиза в приемната, отваря вратата на кабинета.

КАЛУГИНА

Видях молбата ви, другарю Новоселцев! *(Къса я на парчета.)*

НОВОСЕЛЦЕВ *(прекосява кабинета, взима един лист от бюрото, вади от джоба си писалка и сяда да пише.)*

Ей сега ще я напиша пак!

КАЛУГИНА

Новата ви молба ще има същата участ.

НОВОСЕЛЦЕВ

Аз пък ще напиша трета!

КАЛУГИНА

И аз пак ще я скъсам!

НОВОСЕЛЦЕВ

Въпреки всичко напускам. Не искам и няма да работя с началник като вас!

КАЛУГИНА

Ще работите, другарю Новоселцев! Не ви освобождавам — вие сте незаменим работник!

НОВОСЕЛЦЕВ

В нашата страна няма незаменими хора. Ще си намерите друг, порядъчен, честен, никога да не лъже!

КАЛУГИНА

И вие ще си намерите някоя по-хубавка и по-млада началничка!

НОВОСЕЛЦЕВ *(киква)*

Ще си намеря, разбира се! Сега това не е проблем!

КАЛУГИНА *(възмутено)*

Вие всеки път нахълтвате само за да ме оскърбите!

НОВОСЕЛЦЕВ

Изобщо не нахълтвам. Вие сте тази, която постоянно ме вика и не ме оставя да работя!

КАЛУГИНА

Махайте се тогава отгук, никой не ви държи насила!

НОВОСЕЛЦЕВ Напротив, точно насила. Лично вие, другарко Калугина! Не ми подписвате молбата. Не мога да си взема обходен лист.

КАЛУГИНА *(стиска зъби)*

Дайте молбата. Ще я подпиша!

Новоселцев пише.

Пишете, пишете! С удоволствие ще се отърва от вас!

НОВОСЕЛЦЕВ

Написах я вече! *(Дава ѝ молбата.)*

КАЛУГИНА

Надявам се, че няма да понесете материални загуби и ще използвате билетите за цирка.

НОВОСЕЛЦЕВ

Не се безпокойте, ще им взема парите двойно.

КАЛУГИНА *(чете молбата)*

Не е съставена правилно. Не посочвате причина за напускането си. Първата ревизия ще забележи, че съм освободила ценен служител без никакви основания! *(Къса молбата.)*

НОВОСЕЛЦЕВ *(вбесен)*

Много добре, обаче аз няма да отстъпя! *(Взима нов лист, пише.)*

КАЛУГИНА

Много бавно пишете! Омръзна ми да ви чакам! Знаете ли колко работа имам!?

НОВОСЕЛЦЕВ

Готов съм. *(Подава ѝ молбата.)*

КАЛУГИНА *(чете молбата и пребледнява)*

Значи напускате... защото... *(чете на глас)* „Директорът на нашето учреждение другарката Калугина е дребей!“

НОВОСЕЛЦЕВ

Точно така!

КАЛУГИНА *(тихо)*

Колко мил, възпитан, внимателен и сърдечен човек си ти!

НОВОСЕЛЦЕВ *(също тихо)*

Престани вече да ми се подиграваш.

КАЛУГИНА

Колко красиво и оригинално ухажваш! Ти си истински съвременен мъж!

НОВОСЕЛЦЕВ *(яростно)*

Как смееш да ме наричаш така!? *(Става, блъска стола.)*

Калугина също става и блъска другия стол. Гледат се гневно.

КАЛУГИНА

Колко си нежен и обаятелен!

НОВОСЕЛЦЕВ

Мислиш, че като си директорка, всичко ти е позволено, нали? Че можеш да тъпчеш и да нагрубяваш хората! Дропла!

Калугина, побесняла, изхвърчава иззад бюрото и се хвърля върху Новоселцев.

И се биеш на всичкото отгоре!

КАЛУГИНА

Никога няма да ти го простя! Мразя те! Ще те убия!

НОВОСЕЛЦЕВ

Няма да се оставя да ме биеш, няма да се оставя да ме убиваш!
(Целува я.)

Вратата се отваря и влиза Шура. Калугина и Новоселцев изплашени се отдръпват един от друг.

КАЛУГИНА (смутено)

Какво искате? Защо вечно влизате, без да чукате?

ШУРА (смаяна от видяното)

Събирам по една рубла! Ала Федосеевна родила.

НОВОСЕЛЦЕВ

Цените пак скачат! Когато роди Маша Селезньова, събрахте само по петдесет копейки!

ШУРА

Ама Федосеевна има близнаци! Дайте парите и се разпишете!

КАЛУГИНА (дава пари)

Другарю Новоселцев, хайде най-последно вървете да ръководите отдела си!

НОВОСЕЛЦЕВ (дава пари)

Не мога да стана началник-отдел. Всички ще приказват, че издигаш мъжа си!

ШУРА (моментално схваща ситуацията)

Дайте ми по още петдесет копейки!

НОВОСЕЛЦЕВ

Те пък за какво?

ШУРА

За сватбен подарък от колектива!

КАЛУГИНА *(не се досеща веднага)*

На кого?

ШУРА

Как на кого? На вас двамата! Дайте ми пари и се разпишете!

Завеса.

1971

ΓΑΡΑ ΖΑ ΔΒΑΜΑ

Не се плаши, читателю, когато разбереш, че действието на нашия филм започва в едно не особено приятно място, а именно в колония за криминални престъпници. Човек не знае бъдещето си. Народът не току-тъй е казал: „Затвор и просешка тояга всекиму приляга!“

Беше ветровита зимна вечер.

Прожекторът осветяваше огромния отъпкан плац, където се провеждаше вечерната проверка. Дежурните офицери минаваха пред строя и един по един брояха хората. После всеки дежурен рапортуваше пред старшия офицер:

— Всички са налице!

— Всички са налице!

— Свободни сте! — изкомандва най-сетне старшият.

— Свободни сте! — като ехо повториха дежурните офицери.

— Рябинин, на място! — заповяда старшият, а един от дежурните тутакси повтори:

— Рябинин, на място!

Затворниците се пръснаха по бараките, а на плаца остана една самотна фигура. Човекът се беше свил, сякаш очакваше неприятности.

Нека припомним, че тук хората се делят на охрана и охранявани. Нашият герой, Платон Сергеевич Рябинин, за жалост се числеше към втората категория. Макар че, да си кажем право, изобщо не приличаше на престъпник. Беше тих, затворен човек на четирийсетина години, може би малко отгоре. Доверчивото му лице подсказваше, че не е способен на грозни постъпки. Такъв човек една кариера не може да направи, камо ли да наруши закона.

— Рябинин, елате тук! — повика го старшият офицер.

И когато Платон тичешком изпълни заповедта и се изправи пред него, началникът му съобщи:

— Имам радостна новина за вас — пристигнала е жена ви!

Но затворникът никак не се зарадва.

— Защо?

— Моли за свиждане.

— Не съм я викал — заяви Платон. — Не искам никакво свиждане.

— Как така? — слиса се офицерът. — Че тя е била седем хиляди километра, за да дойде при вас!

— Нейна си работа! Не ща да я видя! — Арестантът си позволи лек бунт.

— Но тя ви обича! — справедливо се възмути началникът.

— Тя?... Мене?... — тъжно се усъмни Платон.

— Този въпрос си го решавайте с нея! Ето ви пропуска! Тръгвате без конвой! Имам ви доверие!...

— Къде да ходя? — жално попита Платон.

— Тя е наела стая в селището. Ето ви адреса. Но за да съчетаете приятното с полезното, ще идете до ателието на Иван Герасимович при гаража и ще приберете акордеона от поправка! Нали сте музикант, ще проверите дали го е оправил!

— Слушам! — унило се съгласи Платон. Можеше да откаже свиждане с жена си, но нямаше право да откаже да донесе акордеона.

А офицерът пак стана строг и официален:

— Имайте предвид, Рябинин. Пропускът ви е до сутрешен развод. В осем нула нула трябва да сте в строя. Закъснението е равносилно на бягство. Свободен сте!

Малко по-късно на портала, на вратата към свободата — иначе това място се нарича КПП, — дежурният внимателно изучаваше пропуска на Платон.

— Значи тъй — най-последно процеди той, привично претърси затворника и дръпна тежкото резе, — пропусъкът ти е до осем сутринта. В осем на линия! Закъснееш ли — броиш се избягал. И ти лепват нова присъда! Изчезвай!

Вратата се отвори и Платон излезе на свобода — отдавна беше забравил какво е това.

Колонията, заобиколена, както му е ред, с висока ограда със стражеви кули, беше сред голо поле. Наоколо нямаше никакви постройки. Към свободния живот водеше утъпкан път, а край него стърчаха телеграфни стълбове.

Платон се повлече по пътя срещу вилицата. Направи няколко крачки, спря, постоя малко. После решително се обърна, забърза назад и задумка по вратата на пропуска.

Дежурният откряна прозорчето.

— Забрави ли нещо?

— Пуснете ме вътре!

— Изпълни ли задачата?

— Коя задача? — не разбра Платон.

— Акордеона донесе ли?

— Мене не ме пращат за това, пускат ме при жена ми.

— В пропуска нищо не пише за жена ти! — И дежурният хлопна прозорчето.

— Поне колко е до гарата? — отчаяно извика Платон.

— Близо е — чу се отвътре, — осем-десет километра...

Не му оставаше нищо друго, освен да тръгне в мрака и студа. Но първо откачи от ватенката зеленото квадратче с името си, та за малко да се почувства свободен, и го прибра в джоба си. Крачеше по заснежения пуст път и си спомняше... Беше студено, пътят бе дълъг, но и споменът беше дълъг и го сгриваше...

В онази мъглива лятна сутрин, която Платон си спомняше сега, той пътуваше заедно с много други, за разлика от него чисти пред закона пътници, във влака Москва — Алма Ата. Експресът плавно спираше на перона на някакъв по-голям град — Заступинск.

Заедно с плъпналите по перона пътници Рябинин — елегантен, строен, с чудесен костюм и дипломатическо куфарче в ръка — тръгна към заступинската гара, право срещу съдбата си, която го причакваше в гаровия ресторант.

Ако помислим трезво, нашествието на пътниците, които се надяват по време на краткия престой да хапнат нещо за обяд, е истинско нещастие за ресторантите. Ордата изгладнели пътешественици се нахвърлят като скакалци върху стандартното меню, не поръчват нищо специално и нищо за пиене и значи не спомагат за изпълнението на плана. Освен това някои хитреци все гледат да направят бомба, понеже са сигурни, че келнерът няма да стигне влака.

На двете дълги маси с ефектна табела „Експресен обяд“ бяха строени еднакви алуминиеви панички с железопътен борщ, а до тях в очакване на края на мимолетния си живот лоясваха унили сивкави кюфтета.

Платон Сергеевич влезе с другите в ресторанта, намери свободно място, повдигна лъскавия капак на паничката, инспектира невзрачния борщ, огледа кюфтетата, смръщи отвратен лице и не рачи да яде. Около него дъвчеха и мляскаха.

— Ало! — подвикна той. — Може ли за момент?...

Отговори му Вера — келнерка със симпатично, но вече поуехнало лице, украсено от огромни безстрашни очи.

— Не може! — отсече симпатичната келнерка.

— Вие ли сте на този район? На тези маси?... Дайте ми нещо диетично!

— Да не сте язвджия? — подсмихна се Вера и каза на някого: — Рубла и двайсет, точно, ако обичате!... Мерси...

— Да — отвърна Платон, — станах, щом ви видях храната!

— Докато ви поръчам нещо по-така — без да спира, обясни Вера, — заповядайте рестото, мерси... докато го приготвят, влакът ви ще тръгне! И ако искате да знаете, язвджиите не ходят по ресторанти, ами си седят вкъщи!...

Изведнъж Вера подрипна и хукна към вратата.

— Ало, другарю! Не сте си платили!

— Парите са на масата! — тросна се клиентът. — Между другото, за такъв обяд не ние, а вие трябва да ни плащате!

Вера се хвърли към масата, на която беше обядвал клиентът — там нямаше пари.

— Парите къде са? — високо попита Вера. — Кой прибра парите?

Естествено, никой не се обади. И никой не я съжали.

— В тая професия трябва да ги прибирате предварително, другарке! — посъветва я един от посетителите.

По високоговорителя обявиха нещо неразбираемо.

Тълпата обядващи се втурна навън.

Платон също скокна. Но Вера заплашително му препречи пътя:

— Плащайте!

— Не съм ял нищо!

— Знам ви аз вас. Един вика, че си платил, ама парите ги няма, друг ти разправя, че не бил ял!... Рубла и двайсет!

— Ама погледнете де! — възмути се Платон. — Как ще съм го ял това?

— Дорде гледам, вие ще стигнете Алма Ата!

— Не Алма Ата, а Грибоедов! Не съм ял. Няма да плащам!

Вера кипна:

— Няма да мръднете оттук, докато не платите! Нямам пари да ви плащам на всички!...

— Точно вие по ресторантите — не я остави да довърши Платон, — ако речете, за всички ни можете да платите!

Това вече не се издържаше.

— А пък вие и тия като вас за рубла и двайсет вдигате скандал. Павел Василиевич! — Вера решително се обърна към портиера. — Я извикайте Николаша!

Портиерът сръчно измъкна от джоба си свирка и оглушително я наду.

— Ако ще да дотърчи цялата милиция на загубения ви град, аз не плащам! — високомерно заяви Платон. — Не съм ял! Въпросът е принципен!

На вратата се показва младо лейтенантче с милиционерска униформа.

— Николаша — почна Вера, — тоя терк тука искаше диетичен обяд и като му казах, че няма време, си изяде менюто.

— Не съм ял! — успя да се обади възмутеният Платон.

— Ще проверим! — обеща лейтенантът.

— Как така ще проверите? — кипна Платон. — Промивка ли ще ми правите, а?

— И не ще да плаща! — довърши Вера.

— Сега ще направим протокол — отегчено предупреди милиционерът, — че отказвате да платите...

— Докато го направите, влакът ще замине!

— Аз ги правя бързо — усмихна се лейтенант Николаша, — навикнах им тука. Вие от кой влак сте?

— Неговият влак вече замина! — злорадо съобщи Вера. — Така му се пада, щом е циция!

— Как така ще замине? — изкрещя Платон, блъсна милиционера и изскочи навън.

— Дръж го! — викна с все сила Вера.

— Къде ще ходи! — лениво махна с ръка милиционерът.

Платон изхвъркна на перона и мрачно погледна подир влака. Последният вагон вече едва се виждаше.

Платон изруга и спря до един човек с червена фуражка.

— Изпуснах влака, да му се не види. Не ми е за тия рубла и двайсет, ами че се потъпква справедливостта. Тя ми вика: „Плащайте“, пък аз не съм ви ял обяда!

— Тъй вярно! — съгласи се железничарят. — Не сте ми яли обяда!

На Платон обаче не му беше до майтап.

— Кога е следващият влак за Грибоедов?

— Бъдете внимателни по време на пътуването, другарю! — Железничарят не можеше да изпусне възможността да изнесе лекция. Нали винаги ни е приятно да поучаваме. — Железницата — това е точност плюс комфорт. Влакът за Грибоедов заминава на 20 часа и 46 минути.

— Ами билет? Моят остана у кондуктора.

— Какво сега? — чу се гласът на милиционера. — Ще платите ли рубла и двайсет, или да пишем протокола?

Изад гърба на милиционера надничаше Вера, препасана с бялата си престилчица.

— И как не го е срам, гледаш го интелигентен човек, а най-безсрамно да обере една бедна сервитьорка!

— Та как все пак да замина от града ви? — Платон дръпна дежурния за ръкава. — Дето дори името му не знам...

— Ще ми се обадите петнайсет минути преди заминаването, ще ви заведе при началник-влака и той ще ви оправи.

— Той само да не си плати, ние хубаво ще го оправим! — заплаши Вера.

Железничарят, на когото всичко това му беше омръзнало, си издърпа ръкава и си тръгна, без да се обърне.

— По-добре си платете — дружелюбно го посъветва лейтенантът, — протоколът ще ви излезе по-скъпо!

Платон се взря в добродушните очи на милиционера и разбра, че ще трябва да отстъпи от принципите си, тоест да плати. И без да гледа Вера, ѝ подаде пари:

— На... ето ви три рубли, задето не съм ял! Задръжете рестото!

Вера взе банкнотата и почна да рови в джоба на престилката:

— А, не, вземете си го!

— Това ви е бакшишът! — високомерно подхвърли Платон.

— Аз бакшиш не взимам!

— Сигурно не надписвате и сметките!

— Другарю лейтенант! Вие сте свидетел, че му връщам скапаното ресто! — И Вера посегна към ръката му.

Платон демонстративно скри ръце зад гърба си.

Тогава тя се наведе, внимателно сложи една банкнота и няколко монети на асфалта и се отдалечи по перона, нахално полюшвайки бедра. Милиционерът също изгуби всякакъв интерес към Платон и тръгна покрай местната мотриса, където вече се качваха тълпи пътници.

— Мръсница с мръсница! — ядосано изтърси Платон, загледан след Вера.

Един-двама от доброволните зрители продължаваха да го гледат. Той се поколеба и вдигна парите от асфалта.

Умираще от глад. Запъти се пак към ресторанта и, естествено, веднага се натъкна на Вера.

— Ако обичате — Платон беше олицетворение на доброто възпитание, — бихте ли били така добра, ако не ви затруднява особено, да ми кажете кои маси не са ваши, за да зная къде да седна.

— Ей онез там! — Вера не възприе възпитания тон и викна на една сервитьорка с красиво нахално лице (посетителите много харесват такива лица): — Люда, я обслужи тоя другар! Само че му вземи парите предварително, че не обича да плаща!

— Не мога сега! — обади се Люда, която се задяваше с някакъв млад мъж. — Не виждаш ли, Шурик е дошъл! Сама си го обслужи твоя другар!

Вера спря пред масата, на която Платон вече беше успял да седне, и тупна пред него ламаринената табла.

— Няма как! Поръчвайте!...

— Вие... вие сте вещица! — зловещо викна Платон. — Няма да хапна нищо при вас, ако ще да умирам от глад!

И бързо напусна ресторанта.

В чакалнята с надежда се устреми към бюфета. Обаче там го посрещна впечатляващата табелка „Обедна почивка“.

Платон вбесен се върна в ресторанта. Сега вече отиде право при Вера и се тръшна на една маса пред нея:

— Давайте листа! Бързо!

— Къде са ви принципите? Нали току-що се заклехте, че няма да хапнете нищо при мен!

— Бюфетът е затворен! — неочаквано се оплака Платон.

— А пък сте гладен, нали? — издевателски попита Вера.

— Естествено. Защото не съм ял оня отвратителен борш. Ясно ли ви е сега?

— Щом не сте го яли, откъде знаете, че е отвратителен? — апострофира го Вера.

— Писна ми от вас. Донесете ми нещо диетично.

Вера лукаво го стрелна с очи.

— Понеже и аз имам вина, че изпуснахте влака, ще ви обслужа като скъп гост на нашия град. Знаете ли, ние имаме инструкция да обслужваме гостите по-добре, за разлика от транзитните пътници.

Защото нашият ресторант е лицето на града. Диетично имаме само кокошка. Сега ще ви сервирам.

Платон бръкна за пари.

— Я аз да ви платя, че не може да ми се вярва.

— Непременно — подсмихна се Вера.

— Пък съм и в ужасно настроение.

— Нашата кокошка едва ли ще го оправи!

Вера прибра парите в джоба на престилката и му върна рестото.

После отиде в кухнята, а Платон се загледа през прозореца към мотрисата. Вратите се затвориха и тя бавно потегли.

Вера донесе обяда.

— Да ви е сладко!

Платон взе ножа и вилицата и внимателно почна да ги бърше със салфетката, без да престава да мърмори, вече уморено и поради това кротко:

— Вие сте виновна, че кисна тук... Огън да го гори тоя ваш ресторант с все гарата дано...

Напразно се опитваше да разреже кокошката на удобни за ядене парчета.

— Тази кокошка нашенска ли е, или е вносна?

— Нали виждате — най-невинно му обясни Вера, — никъде не пише. Пише на пликчето, обаче ние ги сервираме без пликчетата. Ако желаете, ще ида да питам готвача.

— Не, не си правете труда, аз сега ще я попитам лично!

Платон безуспешно действаше с тъпия нож. Кокошката се съпротивляваше.

— Според мен приживе сигурно е била майстор на спорта! — Платон с мъка откъсна парче крило и ненадейно попита: — Ами я ми кажете, вечер и оркестър ли свири?

— Много силно. Преди да почна работа тук, много обичах музиката, а сега я мразя!

Вера фамилиарно седна на съседния стол.

— Ами багажът ви? Без вас пътува за Грибоедов, а?

— Багажът си е с мен. Тук. — И той посочи дипломатическото куфарче. — Отивам само за два дни. В понеделник сутринта на всяка цена трябва да съм в Москва.

— Сега излиза, че отивате само за един ден — уточни Вера, — нали днешния го губите тук!

— Не можете да си представите колко ми трябва този един ден, колко ми е нужен — въздъхна Платон. — Впрочем вие как се казвате?

Вера реши, че посетителят, дето се вика, я сваля от скука, и веднага му даде решителен отпор:

— Преди да дойда на работа тук, си имах име, а сега ми викат „ало“! И да знаете, че не съм от тия! Особено за изпуснали влака.

Платон я погледна с неприкрита ирония.

— Нямам никакво намерение да превземам вашата... крепост!...

Вера се направи, че не чува тази поредна обида.

— Хайде де! Всички сте еднакви! — Стана и отиде в кухнята.

На Платон му омръзна да се сражава с кокошката. Хвърли вилицата и излезе в чакалнята.

На шубера в кухнята Люда съветваше приятелката си:

— Тичай на аптекния пункт, пузнали са финландски шампоан!

— Хубав ли е?

— Първо, по-хубаво ти расте косата. И освен това, като се измиеш, бухва и става лъскава. Аз си купих десет. Направо го грабят!

Вера послушно тръгна да изпълни заръката. В чакалнята зърна одевешния си клиент. Говореше по междуградския телефон.

— Следователят не се ли е обаждал? Ако се обади, не му казвай къде съм! Лъжи го както ти дойде! В понеделник сутринта съм в Москва... Какво ме интересуват дъските за оградата! Намерила за какво да мисли!... И без това няма да живея в тая вила!

Вера неволно спря.

— Сега ме чака друга ограда! — Платон я видя и се ядоса. — Стига сте подслушвали!

Вера трепна.

— Без да искам.

Отиде до аптекния пункт, запаси се с шампоан и на връщане, докато пак минаваше покрай отворената кабина, чу:

— Да, и да се обадиш на татко в Грибоедов. Кажи му, че пристигам утре заран. Не се тревожи за мен. Целувам те!

Платон затвори телефона и пак видя Вера.

— Защо ви е толкова шампоан? Да не го слагате в супата?

— На такива посетители като вас — с удоволствие!

Платон излезе на площада пред гарата. Най-обикновен площад — шумен, задръстен от транспорт. В средата на засадената с незабравки градинка — гранитен паметник. От двете страни на площада — няколко будки за сокове, сладолед, закуски, а до тях модерен стъклен павилион „Заступински сувенир“.

После Платон надникна в гишето на касата на пътническите влакове; там седеше някаква жена с добро приветливо лице.

— Ако ми кажете някоя щастлива гара, ще си купя билет и ще замина завинаги!

— Ей, мира нямам от вас, пияници такива! — Касиерката излезе прозаично същество. — Да не искаш и чаша да ти дам?

— Благодаря, че поне не ме ударихте! — Платон се повъртя малко, не му беше ясно какво да прави и къде да върви. Излезе на перона — там винаги е пълно с хора, които нямат какво да правят.

Вниманието му беше привлечено от милиционерската фотоизложба. Тя запознаваше обществото с престъпници, от които живо се интересуваха органите на правосъдието. От таблото, широко отворила ослепителните си очи, гледаше една кокетка, която ловко използвала доверието на гражданите и също така ловко духвала с парите им. На друга снимка радостно се усмихваше опасен бандит. От трета изпод вежди гледаше закоравял мошеник, който не изплащал нечия издръжка.

В ресторанта Вера застилаше масите; видя Платон, който се отдалечи от милиционерското табло, седна на една пейка и от скука загледа маневрения локомотив.

Платон седеше на пейката точно при прозореца на ресторанта и равнодушно наблюдаваше гаровата суетня. Някакъв човек едва влачеше тежък сандък, друг викаше носач, трети прегръщаше едно момиче и пламенно му шепнеше нещо.

После съобщиха:

— Бързият влак от Ташкент за Москва пристига на първи коловоз. Във връзка със закъснението на влака престоят ще бъде намален.

Платон продължаваше да скучае на пейката, изтегнат на извитата облегалка, а зад него, в салона на ресторанта, дрънкаха панички и потропвайки с токчета, препускаха сервитьорките.

Влакът пристигна. От най-близкия вагон на перона скочи висок як шафнер. Измъкна през вратата два тежки куфара. Дори той, такъв здравеняк, се напъваше с всички сили, за да ги носи.

После здравенякът усмихнат застана точно пред Платон. Той учудено вдигна очи — за пръв път го виждаше. Но излезе, че здравенякът е зърнал през прозореца Вера.

— Вера, ей, Вера! — ревна шафнерът.

Вера се подаде през прозореца.

— Откъде се взе, Андрюша?

Платон се измести в края на пейката, понеже крещяха току над ушите му.

— Защо си с ташкентския? — продължи Вера, по гласа ѝ личеше, че се радва на срещата.

— Колегата се разболя. Хайде в купето! Ех, че се радвам да те видя, фиданчице!

— И аз се радвам!

— Скачай тук! — Шафнерът любовно разпери ръце.

Вера объркана се озърна.

— Не мога! Не виждаш ли колко клиенти имам?

— Люда! — свойски подвикна Андрей на Верината колежка. — Ние с Вера имаме...

— Делова среща! — бързо го прекъсна Вера.

— Ще им взема парите на твоите! — обеща Люда. — Да не ми е за пръв път! Върви! Никой от тия — посочи тя с очи дъвчещите — няма да ми се изплъзне. Бягай бързо, че престоят е намален!

Но Вера, дето се казва, вече беше стартирала. Беше изгърчала на перона.

— Ще трябва да влачим и пъпешите — тръсна глава Андрей, хвана куфарите и с мъка ги откъсна от перона. — Знаеш ли колко пари са това!

Изведнъж Вера се сети. Посочи Платон с очи, приближи глава до Андрей и му зашепна на ухото. Андрей изгледа Платон с почуда и на свой ред ѝ зашепна нещо. После ненадейно попита:

— Вие много ли ще седите тук?

— До довечера — отвърна Платон.

— Ще ми пазите ли куфарите?

Платон вдигна рамене.

— Добре.

— Ами паспорт имате ли? — продължи шафнерът.

— Имам.

— У вас ли е? Я дайте да го видя!

Платон послушно извади паспорта си и го подаде на Андрей, който веднага се разбърза.

— Виж какво, ти пази куфарите, в тях има чарджуйски пъпеши, ако ги пазиш добре, ще ти дам едно пъпешче, ей такава ей! — И показа големината на бъдещото възнаграждение, наистина доста скромна.

— Ей, другарю, не ви знам кой сте! — разтревожи се Платон. — Върнете ми паспорта, нямате право!

Андрей и Вера вече бяха пред вратата. Шафнерът се обърна.

— Слушай, приятел, пази куфарите и след десет минути ти давам паспорта, не загреваш ли?

Платон гледаше как Андрей пръв скочи горе, после Вера се озърна и литна след него. Миг след това в първото купе се мярна главата на Андрей, който с чувството на собственик дръпна щората и изолира купето от целия свят.

Платон се подсмихна и поклати глава. После се наведе към единия куфар, опипа ключалката, тя щракна и се отвори. Платон вдигна капака. Пъпешите ухаеха вълшебно. Той взе един, посегна през

прозореца на ресторанта, взе нож от близката маса и прилежно го избърса с книжна салфетка.

А в купето Андрей загърби прозореца и прегърна Вера.

— Долу ръцете! — дръпна се тя. — Нали знаеш, че не се натискам по купетата!

— Верке, не мога повече! Не съм момче де!

— Пусни ме! И аз не съм момиче. Идваш за двацет минути, пък се държиш като съпруг!

— Какво съм виновен, че цял живот се лашкам по влаковете — искрено съжали Андрей.

— Да беше останал за седмица поне — мечтаеше Вера, — да поживеем като хората. Все едно, не можеш събра всички пари на тоя свят!

— Стига глупости, Вера! Знаеш ли колко те искам!

— И аз те искам. Само че ми омръзна тази любов по купетата!

В този миг съобщиха, че влакът тръгва.

— Ех... все едно, нямаше да ни стигне времето! — примири се Андрей със съдбата.

Вера отключи купето, дръпна вратата и бързо излезе в коридора.

Платон, който си хапваше честно спечеления пъпеш, я видя как скочи от стъпалото.

Влакът потегли.

Андрей се подаде от вратата с флагче в ръка и викна:

— Вера, да не забравиш, пъпешите са по три рубли кило!

Тези думи бяха достоен завършек на любовната сцена.

Вера, както е отредено на всяка влюбена жена, тъжно гледаше подир заминаващия влак.

Платон клъцна още един резен от сочния пъпеш.
Пред пейката спря Вера.
— Разкошен пъпеш! — обади се Платон с тон на познавач.
Вера седна до него.
— Отрежете и на мен!
— Избрах си най-малкия. — Платон с радост изпълни молбата ѝ.
— Можем да смятаме, че сте ми платили за пазенето!
— Наистина е чудесен! — възхити се Вера.
— Какво ще ги правите толкова пъпеша? Ще ги шиткате, а?
— Ще ги продавам! — печално го поправи Вера. — По три рубли кило!
— Хайде сега ми върнете паспорта! — подсети я Платон.
Реакцията на Вера беше съвсем неочаквана. Тя буквално се вкамени.
— Че защо му го дадохте?
— Ами той беше с униформа — интелигентно обясни Платон, — поиска ми паспорта и аз, естествено, му го дадох!
Вера нервно се засмя:
— Вашият паспорт пътува за Москва!
— Хуморът ви е неуместен! — възмути се Платон.
— Извинявайте. — Вера спря да се смее. — Андрей прибра паспорта ви в джоба си, после се съдърпахме и го забравихме, нали ме разбирате...
Платон вече беше извършил едно престъпление, сега беше готов да извърши второ — да я убие!
— Ах, ти, кучко железничарска! Уби ме ти ма, кощрамбо мръсна!
Вера се обиди:
— Може и да имате право да ме ругаете, но за кощрамбата преувеличавате!
— Сега остава само оная зурла да ми даде паспорта в милицията! — продължаваше да буйства Платон.
— Разбирам, че сте ядосан, но Андрей не е никаква зурла! Той е много честен човек!
— Спекулант! — отсече Платон.
— И спекулантите може да са честни хора. Успокойте се, моля ви, вдругиден в дванайсет и десет Андрей ще ви донесе паспорта! И

ще хванете същия влак, който изпуснахте.

— Как ще живея без паспорт? — подскочи Платон. — След всичко, което се случи! Трябва да ида при баща си. Може би никога повече няма да го видя...

— Не губете кураж! — Вера се опита да го утеши. — Тръгвайте за Грибоедов без паспорт, а на връщане ще ви го донеса в купето!

— На връщане ще трябва да летя със самолет! — не мирясваше Платон. — Инак няма да смогна!

— Ами ще закъснеете един ден — направи небрежна гримаса Вера. — Няма да ви уволнят я!

— А, не, вие направо ме довършихте! — Платон отчаяно стисна главата си с ръце. — Какво да правя? Ни да замина, ни да остана!

— Че какво толкова сте направили в Москва? — любопитно попита Вера. — Чух ви, че по телефона...

— Обрах Централната банка! — злобно подхвърли Платон и стана.

От чакалнята пак се обади в Москва:

— Маша, аз съм... Какво ново?... Той работил ли е, или е бил пенсионер?... Сигурна ли си, че е бил пиан? Има ли вече резултати от експертизата?... Ужасна картина — постоянно ми е пред очите... Не, не, дори се радвам, че съм сам... Най-важното е да не се тревожиш. Щом са докарали дъските, значи всичко е наред. Кога имаш предаване, утре ли?... Още ли не си се обадила на татко? Обади се и му кажи, че пристигам вдругиден вечерта. Защо, защо... Така се получи... Много е дълго за разказване! Свършвам, това ми е последната монета...

Когато Платон затвори, разбра, че Вера е стояла до него и внимателно е слушала разговора.

— Стига сте ме шпионирали! — възмути се той.

— Не ви шпионирам, дори напротив! Виновна съм и искам да ви помогна с каквото мога. Нещо страшно ли сте направили? — Тя кимна към телефона. Платон я погледна навъсено и изведнъж каза:

— Заради мен умря човек. Случайно, разбира се. Но все пак по моя вина...

— Как стана? — предпазливо попита Вера.

Платон безнадеждно махна с ръка.

— Простете ми — изведнъж тихо почна тя. — И аз не знам защо се заядох с тая рубла. Тук в ресторанта направо озверяваш. Щом ме обиждат, и аз обиждам. Правят бомби, аз пък надписвам. Вече не съм човек, а не знам какво.

Вера почти плачеше.

Сега вече Платон почна да я успокоява:

— Не се измъчвайте... Ядосана бяхте, кипнахте. Всичко разбирам. И не ви се сърдя...

— Вярно ли? — Вера го погледна.

— Защо ще ви лъжа?

Вечер в ресторанта гърмеше музика. Вечер ресторантът се преобразяваше. Сега тук не се хранеха само транзитни пътници. В единия край на салона имаше сватба, в другия — банкет.

Платон приближи външната врата, охранявана от портиера, седнал под традиционната табелка „Места няма“.

— Ако обичате, бихте ли повикали Вера...

Портиерът откряна вратата.

— Вера, дошъл е одевешният скандалджия!

Вера се показва на вратата.

— Извинете — натърти Платон, — но освен вас не познавам никого в този град. В музея вече ходих, бях и на кино, навън вали. В хотела не ме искат без паспорт. Къде да се дяна?

Тя се позамисли.

— Сега нямам време, но скоро затваряме. Седнете на служебната маса, а пък аз ще гледам да измисля къде да ви подслоним за една нощ.

И изнервената Вера се върна към задълженията си — мъчеше се да приключи сметката на един пиан:

— Моля ви като човек, платете и си отивайте!

— Келнер, още една! — настояваше пияндурата.

Платон седеше почти до тях.

— Стига ви толкова! Освен това аз не съм келнер, аз съм жена!

— Келнер, нали ти говоря като на жена, искам още една!

— Я плащай веднага! — повиши глас Вера. — Че ей сега ще ревна!

Пияницата се стресна от тази заплаха и взе да си търси портфейла.

— Недей плака, приятел! Колко искаш?

Вера тегли чертата:

— Двайсет и една рубли и петдесет копейки!

— Я си ги брой сам! Аз ти вярвам, момче!

Вера извади пари от портфейла, после пъкна вътре рестото.

— Колко си взе, момче?

— Само сметката!

— Вземи си и пет отгоре! — изхвърли се спиртосаният клиент.

— Пет са много! — не се съгласи Вера. — Имаш ли семейство?

— Всичко си имам — жена, две деца, куче, всичко като хората.

— Тогава ще си взема само една рубла.

— Една е малко. Вземи си за вредност. Три си вземи!
— Мерси! — спря пазарлъка Вера. — Взимам си две. Прибери си портфейла, че ще го посееш. Можеш ли да си идеш сам?
Пияндурата се усмихна снизходително.
— Келнер, ти ме обиждаш!

... Късно вечерта, когато вече чистеха ресторанта, Платон и Вера излязоха в чакалнята. Вера носеше огромна чанта. Сервитьорките всеки ден след работа изнасят такива чанти, натъпкани с тайнствени неща. Че защо иначе по цял ден ще мъкнат тежките табли?

— Железниците са нещо като държава в държавата — обясняваше Вера. — Тук на гарата си имаме всичко! Не се тревожете, ще ви настаня с всички удобства.

— Ами не може ли — помисли Платон на глас — да поискам постоянно убежище в железопътната ви държава?

— Може. Само че според нашите железопътни закони криминалните престъпници се връщат на съответната държава. — Вера разбираше състоянието му. — А вие защо не сте в Москва? Избягали ли сте?

— Баща ми е на седемдесет и две години. Искам да го видя преди делото. А нямам никакво време вече. Подписал съм, че няма да мърдам от Москва.

— Знаете ли какво? Все пак тръгвайте за Грибоедов с първия влак. А пък аз ще ви пратя паспорта в Москва препоръчано. Имайте ми доверие!

— Но как ще вляза при следователя на Петровка 38? — колебаеше се Платон. — Няма да ми издадат пропуск без паспорт!

— Много важно! — моментално го измисли Вера. — Ще кажете, че сте го загубили!

— За невинен човек не е важно — възрази Платон. — Обаче за мен е утежняващо обстоятелство. Следователят ще почне да ме разпитва къде съм го изгубил, кога, как...

— Вие, интелегентите, много обичате сами да си създавате проблеми. Ще излъжете нещо!

— За жалост не мога. Това винаги ми е пречило. Непременно ще му кажа истината. И ще се разбере, че докато е трябвало да стоя в Москва, съм останал без паспорт в Заступинск.

— Че каква ще е тая ваша професия, в която можете да не лъжете? — искрено се учуди Вера.

— Аз съм пианист! При нас е обратното — ако свириш невярно, те гонят от работа! Тоест от оркестъра! — поясни Платон.

Вера въздъхна:

— Толкова съм уморена днес, веднъж да се прибера! Ама нищо!
Сега ще ви настаня в категория лукс!

— Страх ме е, че нашите понятия за тази категория са съвсем различни! — малко жлъчно отбеляза Платон.

— Е, не вярвам да възразите срещу салона за чужденци!
Вера позна. Платон и не помисли да възразява.

Салонът за чужденци представляваше всъщност две стаи, съединени с полукръгла арка. Първата беше за официалната част, а втората — за почивка на чуждестранните персони. С две думи, тук беше хубаво — чисто, светло и тихо.

— Как си, Марина? Отдавна не съм те виждала!

Марина извърна светналото си от радост лице към Вера.

— Имам уважителни причини. Омъжвам се! Другия четвъртък ми е сватбата. Нали ще дойдеш?

— Непременно! Избра ли го вече?

— Още не!...

— Как така? — слиса се Платон.

— Много просто... Кандидатите ми са двама. Петя... печели повече, ама много кърка, Митя изкарва по-малко, но пък и пие по-малко. Живеят в различни райони, та и аз подадох две заявления в райсъветите.

— А не можяхте ли да си намерите въздържател? — пожали я Платон.

— Къде ти въздържатели днес... — Марина съкрушено разпери ръце.

— Марина! — Вера най-сетне вкара Платон в стаята за почивка и я огледа като истинска стопанка. — Нали виждаш този човек с мене, аз много лошо му обърках работите. Случайно му пратих паспорта в Москва с ташкентския влак. И никой хотел не го приема без паспорт. Това диванче ще ви свърши ли работа, другарю пианист? — И за по-голяма убедителност Вера добави: — Между другото той е лауреат на международни конкурси!

— Това не е важно! — Платон скромно сведе очи.

— Лягайте! — изкомандва Вера.

Платон безропотно рухна на дивана.

— Ами ще има ли нещо да се завия? Не мога да спя по костюм!

— Ще има, всичко ще има! — обеща Вера. — Марина, дай едно одеяло!

Марина, първоначално стъписана от подобно нечувано нахалство, най-сетне се освести:

— Вие изобщо няма да спите тук — нито облечен, нито гол! Тук е само за чужденци!

— Аз съм почти чужденец! — вдигна си акциите Платон. — Лауреат съм на международни конкурси!

— Лауреати под път и над път! — възпротиви се Марина. — Обаче ако разберат, че съм пуснала нашенец... Я ставайте, ставайте де! — сърдито подвикна тя на Платон, който вече се беше изтегнал удобно.

— Но нали сега няма никой! — упрекна я Вера.

— Е, та?

— Искам да кажа, че помещението ти е празно, а човекът няма къде да спи.

— Ами ако дойде някой японец или холандец? — многозначително намекна Марина.

— А той? — Вера посочи Платон. — Той не е човек, така ли?

— Аз ще си платя! — Платон с нежелание се надигна от дивана.

— Първо на първо, тук е безплатно, и, второ, вие ще ми дадете пари, а те валута!

— Какво става в тая държава бе! — не издържа възмутената Вера. — Да не може човек в собствената си страна...

— Хайде, Вера! Не се ядосвайте! — Платон я дръпна за ръката.

— А, не, аз тепърва ще се ядосам!

— Какво се палиш? — прекъсна я Марина. — Нали знаеш, традиционното ни гостоприемство...

— Стига с това гостоприемство! — запени се Вера.

— Вера, не се унижавайте! — На Платон му стана неудобно. — Много по-лесно е нещо да се забрани, а не да се разреши, знаете го.

— Патриотизмът ми се бунтува! — не се укротяваше Вера.

— И пак аз виновната! — жално захленчи Марина. — Нали ще дойдеш на сватбата?

— Ще дойда! Къде ще ида...

Вера и Платон унило тръгнаха към вратата.

Излязоха и Платон се обади:

— Благодаря. Изкарайте ме лауреат...

— Че не сте ли?

— Още хляб има да ям. А сега къде ще ме заврете? На гардероб ли?

— Писна ми от вас! — сърдито отсече Вера. — Знаете ли колко далече живея? Изпускам последния рейс!

— А, не, вие ми дойдохте до гуша! — избухна Платон. — Заради вас съм на тоя хал!

— Да де — съгласи се Вера, — оня човек пак аз съм го блъснала.

— Това вече е жестоко! — тихо каза Платон и тръгна нанякъде.

Вера объркано го изгледа в гърба, после хукна да го настигне.

— Не ми се сърдете. Без да искам. — И се усмихна. — Имаме още няколко минути и една последна възможност, преди да се наръбите на голите пейки в чакалнята.

— Каква ще е тя?

— Милицията. Само не се плашете... Имам един приятел там... Вие всъщност го познавате... Николаша. Оня с протокола...

— Чудесна мисъл! — съгласи се Платон. — При него никой няма да ме намери.

Валеше. Мокрите релси лъцяха. Но перонът под козирката беше сух.

Насред перона дежуреше милиционерска кола, сигналната лампа на покрива ѝ мигаше тревожно.

Вера почти легна на перваза, провеси се в милиционерската стая и викна на Николаша:

— Здравсти!

Лейтенантът, който разпитваше някакъв задържан, я помоли с жест да изчака. Видът му беше измъчен, за разлика от този на задържания хулиган, който въпреки синините си беше доста бодър.

— Откъде ви е тази синина?

— Блъснах се в един стълб! — Хулиганът беше невъзмутим.

— Ами бузата кой ви я насини?

— Ударих се в семафора!

— А как се казва този семафор? — ехидно полюбопитства лейтенантът.

— Не го познавам, да пукна, на! — закле се задържаният. — За пръв път го бия!

— Вижте какво, Спиридонов. Предупреждавам ви за последен път... — Но не успя да довърши. Спиридонов весело подрипна.

— Да не се знаем от вчера, Николай Иванович... Няма да се повтори, честна дума!

И Спиридонов тутакси изчезна. Направо се изпари.

— Боже мой, Вера — потърси съчувствие лейтенантът. Вера и Платон вече бяха влезли в помещението. — Страшно съм уморен... тази гара е истински кошмар... Пияндета... какви ли не отрепки... Поне да ме пратят да уча!... Казвай какво има! Този — и посочи Платон — пак ли я е забъркал някаква?

— Не той, а аз. Той всъщност е пианист! А аз му обърках работите. Случайно му отпратих паспорта в Москва с ташкентския влак! И сега не може да спи на хотел без паспорт!

— Ще казваме ли и за лауреата? — подсети я Платон.

— Тук няма значение.

— Верочка! — предаде се младият лейтенант. — Знаеш, че аз за тебе... нали знаеш... Ама къде да го сложа този твой пианист? Не мога да го прибера тук...

Платон изведнъж се оживи:

— А зад решетките? Никога досега не съм нощувал в килия.

— То хубаво, ама... — запъна се милиционерът. — Там държим... три госпожици...

— Че у нас има ли... — сега беше ред на Платон да се запъне — от тия госпожици?

— По принцип няма! — убедено възкликна милиционерът. — Обаче иначе... пази боже!

Килията, където бяха вкарани тия госпожици, беше съвсем близо, точно срещу входа, в дъното. Госпожиците си седяха зад решетките тихо и кротко. Едната дремеше, отпуснала глава на рамо, втората плетеше пуловер, третата решаваше кръстословица и замислено хапеше молива. Явно не можеше да се сети за думата, защото високо попита:

— Френски философ просветител от осемнайсети век. Втората буква „и“. С пет букви.

Тогава ѝ помогна Николаша — образованият съвременен милиционер:

— Дидро!...

... Когато Вера и Платон пак излязоха на перона, ги доближи хулиганът Спиридонов и им прошепна:

— Да ви трябва карбуратор за москвич? В магазина върви четирийсет рубли, давам ви го за петара!

Вера спря и лаконично, но достатъчно определено заяви:

— Я изчезвай на майната си!

— Изчезвам! — с готовност отвърна Спиридонов и тутакси сублимира...

— Хайде, ще ви изпратя до автобуса! — предложи Платон.

— А после къде ще отидете?

Пак минаваха през чакалнята към изхода.

— Тук, в чакалнята. — В гласа на Платон звучеше ирония. — То ако помисли човек, целият ни живот е чакалня. — И леко се усмихна. — Независимо къде сме. Всички все чакаме нещо. Понякога дочакваме. Вярно, съвсем не това, което са ни обещали.

— Я не се предавайте! — меко каза Вера. — Сигурна съм, че ще ви оправдаят!

Платон завъртя глава. Не му се щеше да зачеква болната тема. И за миг задържа Вера.

— У вас не може ли? Ще ме сложите някъде до вратата!

— Изключено! — ахна Вера. — Не мога да се прибера с мъж!

— Ааа... значи сте омъжена.

— Бях... — И неохотно продължи: — Трета година сме разведени. Но останахме да живеем с родителите му.

— Кои останахте?

— Двете с дъщеря ми.

— Съчувствам ви. Да живееш с чужди родители, и то на бившия си мъж.

— Не са ми чужди! — решително го прекъсна Вера. — Те са страхотни хора. Бяха на моя страна!

Тя блъсна вратата и излязоха на площада пред гарата. Сега, през нощта, тук беше пусто. От спирката, която беше само на няколко крачки, им светна с червените си габарити заминаващият автобус.

— Пада ми се, като съм толкова добра! — изсмя се Вера. — Този е последният.

— Ако искате, ще ви откарам с такси.

— И аз щях да си се откарам, ама шофьорите не искат да пътуват до нас. Нали не сме в града. Къщата ни е далече, свекър ми е кантонер.

— Ами домашните ви няма ли да се тревожат?

— Ще се тревожат.

Сега Вера и Платон се върнаха в чакалнята.

— Е, лека нощ! — сбогува се Вера. — Макар че едва ли ще бъде много лека. Приятни сънища!

— И на вас също. А къде ще спите?

— Първо ще се обадя вкъщи по селектора, да ги успокоя. Пък после ще му мисля.

— Пожелавам ви да се настаните удобно. Вас може и в ресторанта да ви пуснат.

— Нощем го запечатват. Нали има продукти. Сега продуктите са по-ценни от парите!

Вера направи една крачка, но изведнъж рязко се обърна.

— Щях да забравя! Не съм ви върнала парите!

— Какви пари? За какво?

— Рублата от обяда! — Вера сложи парите на пейката. — Мисля, че наистина не сте го яли оня проклет обяд! — И тръгна.

Преди да легне на твърдата пейка, Платон извади от куфарчето си шишенце одеколон и дезинфекцира бъдещото си ложе. След това постла един вестник и се изтегна на пейката, вместо възглавница подложи елегантното си куфарче. Сега чакаше само едно — края на тази идиотска нощ. Затвори очи, надяваше се да заспи, но — уви! — надеждата му не се оправда.

Отвори очи и видя до себе си Вера. Погледна я въпросително. Тя съкрушено разпери ръце. Платон ѝ се усмихна съчувстващо и се поизмести, за да ѝ направи място на пейката.

Вера му благодари с леко кимване, после сложи чантата си до куфарчето и спокойно почна да се нагласява за сън. Платон легна пак.

Сега лежах на пейката глава срещу глава, той с куфарчето вместо възглавница, тя с чантата от ресторанта.

И все не можеха да заспят. Въртяха се, обръщаха се как ли не, мъчеха се да се нагласят по-удобно...

— Не можете ли да заспите? — най-сетне не издържа Платон.

— Главата ми е точно на тенджерата!

У Платон се обади мъжката галантност:

— Ако искате, да си сменим възглавниците!

— Като се сетя, че утре заран трябва да се разправам с тия пъпеша — призна си Вера, — направо не ми се живее!

— Какво съвпадение...

— Вие ще се оправите... Все някой ще ви помогне, ще ви отърват... И пак ще си свирите на пианото...

— В самодейността на затвора. Аз не съм солист. Както ми дирижират, така свиря.

Но думите му не предизвикаха у Вера кой знае какво съчувствие.

— Пак е по-добре, отколкото да влачиш таблата. Като останах сама... Без специалност... Е, сега вече свикнах, разбира се...

— Като заговорихте за ресторанта, и огладнях — ненадейно заяви Платон. — Пък и от чантата ви мирише много вкусно.

Вера се понадигна, седна и отвори чантата.

— Я да видим какво съм събрала днеска?...

И почна да вади буркани и разни найлонови пликчета.

— То обикновено какво ни остава на сервитьорите — само гарнитурата, дето не са я дояли клиентите, да прощавате. Носим си я у дома за прасетата. Защото тия от кухнята гледат само себе си. Нищо не ни дават. Кога имаме късмет? На големи банкети. Днес например обслужвах сватбата и сега ще я отпразнуваме и ние с вас. Какво ще обичате?

— За пръв път в живота си ще ям огризки!

— Обиждате ме! — възкликна Вера. — Днес не са огризки, а остатъци. Но щом не искате, няма!

— Сега вече не бива да капризничаш — констатира Платон, — ще трябва да взимам каквото ми дават! — И сякаш прекрачил някаква несъществуваща бариера, весело се осведоми: — Ами аз кой съм? Младоженецът или гостенин?

Вера го огледа и тихо се изсмя.

— Вие ще сте булката!

— Тогава младоженецът сте вие! — върна ѝ го Платон.

— Мила! — Вера с удоволствие се включи в играта. — Какво да ти сложа в чинийката?

— Ах, скъпи, май виждам маслинки. И ей онуй парченце салам, миличък!

— Ето ти и едно доматице, красавице! — уговаряше го Вера.

Платон се изправи, хванал домата като чаша, вдигна ръка и подхвана развълнувана реч, обръщайки се към заспалите пътници — вече ги имаше доста в чакалнята:

— Скъпи приятели! Искам да вдигна тост за вас и за това, че сте дошли да ни почетете в деня на сватбата ни в тази прекрасна чакалня.

Вера измъкна от бездънната си чанта недопита бутилка шампанско и му я подаде.

— Значи ще прием от шишето! — Платон надигна шампанското. — За вас, приятели! — И с широк жест посочи чакалнята. — Всички да си намерите билети и да пристигнете където трябва и навреме!

— Като за жена говориш чудесно! — направи се на очарована Вера.

— Завъртя ми главата това шампанско! — Ролята вече му харесваше и той нагло добави: — Напомням, че съм назначен за булка... — После продължи глезено: — Сега ме кани на танц! — Явно напрежението, което не го беше напускало през последните дни, беше изчезнало и сега той пак беше в обикновеното си състояние.

— Обожавам танците! — искрено се зарадва Вера. — Само че няма музика!...

— Музиката съм аз! — разпали се Платон. — Може и да съм лош пианист, но слух поне имам... Какво да му друснем? Туист, рок, танго, чарлстон? Всичко мога...

— Сватбен валс... — помоли Вера.

Платон я прегърна през кръста и тихо запя:

*И макар да съм чужд, непознат,
да живея в далечния град...*

— Аз пък живея в този — обади се Вера.

Продължиха да танцуват между пейките, между заспалите пътници.

Посред нощ двама милиционери проверяваха документите и безжалостно будеха спящите в чакалнята.

Документите винаги се проверяват посред нощ, когато сънените хора изобщо не могат да включат. Всички знаят, че човешкият сън не струва нищо.

Заморени от „сватбата“, Платон и Вера блажено спяха глава срещу глава. Само че сега главата на Платон лежеше върху Верините тенджери, а тя беше лепнала буза о куфарчето му.

— Вашите документи! — Единият милиционер хвана Платон за рамото.

Платон се събуди и дълго не можа да разбере къде е и какво искат от него.

— Документите! — нелюбезно повтори стражът на реда.

Тогавя Платон си спомни всичко и почна глупаво да се оправдава:

— Разбирате ли, аз пътувах за Грибоедов. Слязох да обядвам. И не обядвах. А ми искаха пари. И аз не платих, тоест платих. Но влакът беше тръгнал. И после... един съвсем друг влак... И паспортът ми... как да ви го обясня... замина за Москва...

— Ей тъй взе, че замина, а? — издевателски попита милиционерът, явно готов да прибере Платон.

— Не, не, как така ще замине! — Платон се чудеше как да бъде по-убедителен. — Шафнерът ми го взе... Нали разбирате, аз пазех пъпешите...

— Пъпешите... — повтори милиционерът и чак се намръщи. — Много неубедително лъжете! Хайде!

— Прощавайте, че ви будя — с надежда за помощ разбута Платон спящата Вера, — обаче съм арестуван!

— Нали вдругиден! — Тя скочи с учудваща за сънен човек бързина.

— Не, не това! — успокой я Платон. — Понеже нямам паспорт.

— Костя! — ядоса се Вера. — Що не оставиш човека да си подремне?

— Сега ще ти обясня всичко, Вера. — Милиционерът беше спокоен, както подобава на човек, изпълняващ служебния си дълг. — Някаква шайка значи тършувала из влака и не е ясно къде са слезли. А тоя тип е без паспорт. Човек без паспорт не е човек!

— Костя, той е много добър мой познат! — Сега вече Вера се чудеше как да бъде по-убедителна. — Аз съм виновна, случайно му пратих паспорта в Москва с ташкентския влак. Той е пианист. Лауреат на какви ли не награди. — Вера погледна Платон и прибави: — И на конкурси!

— Ами ти защо спиш тука на пейката? — В гласа на милиционера звучеше известно подозрение.

— Да не си ми мъж да ме разпитваш? — сряза го Вера. — Където искам, там ще спя.

Милиционерът ги остави. И вече по-отдалечко се чу:

— Вашите документи!

— Тази шайка крадци май е пипала и тук! — объркано събщи Платон. — Измъкнали са ми портфейла! Останали са ми само копейките. — И той ги раздрънка в джоба си.

— Дай да заявим — забърза Вера, — докато Костя не си е тръгнал...

— Недей! — охлади ентусиазма ѝ Платон.

— Да... забравих... — Вера си спомни кой е той. — Да не сте се излъгали? Търсихте ли го навсякъде?

Платон за всеки случай надникна и под пейката, но не откри нищо и там.

— Много ли пари бяха? — продължи да преживява Вера.

— Преди да избягам от Москва, изтеглих от касата двеста рубли. Е, платих си билета... Обядвах в ресторанта ви... Пада ми се! Да ме обера, докато спя! — ядоса се той. — По-добре да не бях лягал!

— Много дълбоко спите за престъпник. Като човек с чиста съвест! — приятелски се пошегува Вера, искаше да го утеши.

— Дааа... — въздъхна Платон. — Сега вече и аз не знам кой съм! Ни паспорт, ни пари! Абсолютна нула!

Рано сутринта, още по тъмно, Платон буташе една количка за багаж по паважа.

Върху количката се подрусваха куфарите с пъпешите, а отгоре им подскачаше дипломатическото куфарче. Вера гледаше да не изостане. Вървяха покрай отворените магазини. Оттам излизаха хамали с кашони и сандъци. Почти пред всеки склад дежуряха огромни камиони с дълги ремаркета.

Току до складовете земята беше нарязана от безкрайните коловози на заступинската триажна гара. Във въздуха, усилен от високоговорители, се носеше дразнещият глас на диспечерката:

— Вагон 37–82 на дванайсети коловоз... Вагон 192–46 на трети коловоз... На трети!...

— Обадете се в Москва — съветваше го Вера, — жена ви ще ви прати пари. — Не се сдържа и малко ехидно добави: — Ако не ги е дала всичките за дъски, разбира се...

Платон се направи, че не е чул хапливия завършек, и кротко отговори:

— Няма да ми ги дадат без паспорт.

— Утре в дванайсет и десет го имате!

— Ако любовникът ви не го е изгубил.

Вера кипна:

— Как смееете да ме обиждате. Във вагона имахме делова среща!

— Е, щом там сте имали делова среща — ядосано отвърна Платон (не се беше наспал и хич не му харесваше да бута тежката количка), — значи сега ние просто се търкаляме в леглото!

— Изобщо не се надявайте! — избухна Вера и за да обиди носача си, добави: — Не съм толкова евтина!

— Да де, вярно — саркастично отбеляза Платон. — По три рубли килограмът наистина не е евтино!

— Нищо общо нямам с това. Моите са само петдесет копейки на килограм. — Вера почна да му обяснява сложната система на спекулацията: — От трите рубли една и петдесет взима Андрей. Съвсем справедливо — нали ги е купувал в Ташкент по петдесет копейки кило, — а пък другата рубла я прибира посредникът, понеже е колхозник. Пазарът нали е колхозен!

— Много ви е сложно счетоводството. Ами колко ще ми платите за доставката, госпожо? — завърши Платон икономическата тема.

— Вие ми работите само за хляба! — тъжно се усмихна Вера.

Вече бяха пред олющена триетажна къща с напукана фасада и опадала мазилка. Имаше оградка, а под прозорците растяха хилави цветя. Такива триетажни сгради за железничарите се строяха в първите години след войната. Изглежда, оттогава не я бяха ремонтирали.

Вера се надигна на пръсти и тайнствено почука на един прозорец. Зад мръсното стъкло се мярна някакво лице, явно я познаха, и им направиха знак да влизат.

Жилището, в което попаднаха, до такава степен не съответстваше на неугледната стара сграда, че Платон буквално се вцепени.

Вътре имаше цял музей на осемдесетте години на двайсети век. Разкошна югославска гарнитура „Милена“, цял полк чешки кристал — от най-различни вази до какви ли не чаши, цветен телевизор „Рубин“, японска стереосистема „Акай“, безкрайни туркменски килими, с две думи, всичко, което събира човек, който има пари, но няма вкус. Никой, който влезеше, не можеше да отгатне какъв е стопанинът — моден стоматолог, директор на голям магазин, външнополитически наблюдател или преуспяващ чиновник.

Гостите бяха посрещнати от някакъв сънен тип, заметнал парижки халат на голо, но вече с щатско „Марлборо“ в уста.

— Здравсти, чичо Миша, карам ви стока чарджуйски пъпешки!

— Свил ме е радикулитът — огорчи я стопанинът, — схванах се на ябълките. Сега не мога да се навеждам за никакви плодове!

— Значи вие сте колхозник? — учуди се Платон.

— Типичен! — потвърди чичо Миша.

— Ах, как нараства благосъстоянието на колхозниците! — уж възхитен възкликна Платон.

— Всичко расте при нас! — милостиво се съгласи чичо Миша.

— Ами какво да правим с пъпешите? — Вера изглеждаше объркана.

— Солидаризирам се с проблемите ти, Вера — със съчувствие рече „колхозникът“, — нямаме право да лишаваме населението от витамини!

— Сега разбирам призиванието ви — опита се да го подкачи Платон, — вие се грижите за здравето на народа!

— Не злобей! — Чичо Миша беше сигурен в позициите си. — То не се знае кой истински се грижи за хората — аз или те!

— Кой те? — Вера наистина не загоря.

— Без провокации, моля! Аз съм безупречен! — гордо заяви чичо Миша. И обясни възгледите си: — Аз храня народа с качествени продукти, а тия от магазините — с каквото им падне! Продават ти зелени дини, за които висиш и на опашка на всичко отгоре. Продават ти зелени дървеняци вместо круши, а от тях, да ме прощавате, можеш да си изклучиш червата! Или пък съвсем изгнили домати — да ти се

доповръща само като ги гледаш! Мързи ги да идат на село, че нямало пътища, а там реколтата гине... и аз я спасявам. На всяка сливка й треперя като на чедо родно! В базите не могат да ти увардят ни плод, ни зеленчук, понеже не са им стопани! — Чичо Миша внезапно заби пръст в сърцето на Платон. — Ами ти кой си?

Платон се поколеба малко.

— Май никой...

— Той си изпусна влака! — обясни Вера.

— Идеално — зарадва се чичо Миша. — Значи никой в града не го познава. Ще го представим за колхозник от Средна Азия!

— Не съм търговец! — запротестира Платон. — И не желая да бъда.

— То не е трудно! — Спекулантът бащински го потупа по рамото. — Спомни си държавната търговия и прави всичко наопаки! Онез ти крещат, ти се усмихвай! Удрят те в кантара, пък ти пускай отгоре!

— Откъде да пускам? — попита Платон. Разбираше, че при неговата безпарична ситуация няма да му е много лесно да се откопчи от задълженията на продавач.

— Пускаш им по петдесет-сто грама отгоре и купувачите са щастливи. Онез продават плода мокър...

— Защо? — пак не разбра Платон.

— Боже, тоя да не е паднал от луната? — Чичо Миша разпери ръце и пак се обърна към Платон. — За да е по-тежко, да тежи повече. А твоите пъпеша са сухи! Да ти е приятно да ги погалиш, жена все едно галиш! Сега се обаждам на директора, че да не те натирят от пазара, ами да ти дадат кантар и престилка!

— Няма да ида! — заинати се Платон. — Вера да си ги продава!

— Никакъв пазар — спокойно го отрязва Вера. — Аз съм в системата на търговията!

— Че какво ме интересува? — разсърди се Платон. — Аз пък свиря на пиано.

— Свиркай си тогава и ги продавай! — развесели се чичо Миша.

— Да, как забравих... нали сте лауреат на международни конкурси! — саркастично подхвърли Вера.

— Можех и да стана! — викна Платон. — Ако поне веднъж ме бяха пратили!...

— Нали те пращаме на пазара! — успокои го чичо Миша.

— Гледай го ти колко бил честен! А аз ще ви издържам, нали? — кипна и Вера.

— Не искам спекулации и няма да участвам!

— Виждам, че те е срам, а? — намеси се в спора чичо Миша.

— Срам ме е! — честно си призна Платон и добави: — И ме е страх! За нищо на света не отивам!

Чичо Миша зае тържествена ораторска поза.

— Едно време хората са ходели сред народа и са сеели семената на доброто и разума. Сега това го има достатъчно, сега трябва да сеем ядене! Върви сред хората и сей пъпешки!

На колхозния пазар в Заступинск Платон сееше пъпеша по три рубли кило.

Пазарът, където съдбата беше запокитила нещастния пианист, се намираше до гарата. Едната му страна гледаше към коловозите, та по-пъргавите пътници да могат за краткия престой на влака да си понакупят туй-онуй. А другата беше обърната към гаровия площад за удобство на жителите на Заступинск. Над всяка изложена за продан стока се кипреха табелки с цените — не е удобно да ги показваме във филма, но се налага.

Близо до Платон млад мъж с везана тубетейка бодро продаваше същите пъпеша, по... половин рубли по-евтино. И, естествено, никой не купуваше от Платон. Нещо повече — купувачите обиждаха начинаещия продавач с какви ли не лоши думи, често дори нецензурни.

— Не те ли е срам бе? — ругаеше една бабичка. — Кожодер!

— Не мога да сваля цената! — виновно се бранеше Платон. — Изпълнявам заповед! Не ми се сърдете.

— Малко е да ви избегнат! — негодуваше млада хубавка жена. — За болно дете ми трябва! Печалбари с печалбари!

— Вземете си без пари! — отчаяно й подаде един пъпеш нещастният Платон.

— Да ви приседне дано! — Младата жена грабна пъпеша от ръцете на изумения Платон и бодро си тръгна, да не би той да си го вземе.

— Откъде се навъдихте бе, паразити такива! — с удоволствие го ругаеше младият мъж.

Запъхтяна от бързане, се появи Вера. Беше с красива рокля, която много й отиваше.

Платон не я виждаше.

— Не ти се работи, отрепка такава! — буйно го оплюваше работягата с тубетейката.

„Отрепката“ го довърши. Платон почти се разплака.

— Не съм отрепка! Изпуснах си влака! И аз ги мразя търгащите.

Още не беше видял Вера, която приближаваше към сергията.

— Я какво се е оял покрай временните трудности! — навикваше го една тлъста домакиня.

— Изобщо не съм дебел!... — жално се оправдаваше Платон. — Откараха ми паспорта, парите ми откраднаха... Това не са мои пъпеша, аз съм зависим човек!

Вера с учудване забеляза, че ѝ е мъчно за Платон, та чак сърцето ѝ се свива. А той най-после я видя. Погледна я измъчено, молеше за помощ.

Тогава тя пристъпи и нанесе ответен словесен удар на тлъстата домакиня. Бездруго имаше опит от работата в ресторанта:

— Какво сте се заяли с човека? Като не щете — не купувайте! Дебел бил! Я по-добре се погледнете в огледалото!

Домакинята се шашардиса и потърси съчувствие от човека с тубетейката:

— В магазина те навикват, дойдеш на пазара за отмора — и тук същото. Претеглете ми ей този мъничкия!

Платон гледаше Вера с възхита. Разбра, че идва спасението му.

— Много съм ви благодарен! — каза тихичко той. — Не издържам вече. Спасете ме.

— Спокойно, сега ще ги разпердушиня всичките! — И Вера високо заяви: — Естествено, пъпешите на другаря с тубетейката са по-евтини, обаче не струват! Нагарчат!

— Да не си ги опитвала? — озъби се узбекът.

— Нали ги виждам, отвътре целите са гнили! — сопна се Вера и прошепна на Платон: — Неговите май са по-хубави от нашите!

— И аз така мисля — едва чуто се съгласи Платон.

Домакинята се разколеба. Продавачът го усети и се наведе през сергията:

— Не я слушай! Тая жена е негов човек! Работи за него!

— Как ще е мой човек! — отрече се Платон от Вера и незабелязано ѝ намигна.

— Че аз за пръв път го виждам — вдъхнови се тя, — просто трябва да сме справедливи!

— А пък аз... всички ви за пръв и за последен път! — не се стърпя и Платон.

В спора се намеси плешив продавач на домати:

— Това са спекуланти! Прекупвачи! Колко съм ги виждал такива!...

— Ти си прекупвач, кубе такава! — ядоса се Платон. — Като те гледам, хич не знаеш на кое дърво растат домати!

— Твоите пъпеши растат по дърветата! Простак! — възпитано му отговори оня с домати.

— Не разбирате ли от шега? — нахвърли се върху него Вера. — И всичките ви домати са червясали!

Една жена, която продаваше цариградско грозде, плесна с ръце и възкликна:

— Какво става с тоя свят, господи! Мира да нямаш от градски мошеници! Сигурно от някой железничар са ги купили...

— И дигат цените, тормозят хората! — подкрепи я друга търговка.

— Да викнем милиция! — провикна се трети продавач.

— Аз съм свидетелка! — веднага предложи услугите си тлъстата домакиня.

Нашите герои разбраха, че целият пазар се надига срещу тях. Трябваше да се спасяват.

— Приятели! — високо се обърна Платон към колегите си. — Нека минем без милиция, да решим всичко помежду си!

— Прав е! Какво общо имаме ние с милицията? — съгласи се плешивият с домати. — Ще го ошамаросаме и толкова!

— Само да сте го пипнали! — заплашително кресна Вера.

— Другари, чуйте ме! — ораторстваше Платон. — Това е моят търговски дебют. Може и да не съм успял съвсем. За пръв път съм от отсамната страна на щанда. Помогнете ми да се отърва от тия проклетите пъпеши. Избавете ме!

— Купете му ги закуп! — подкрепи го Вера.

Смирението на новациите успокои пазара.

Онзи с домати въздъхна тежко:

— Много ми е меко сърцето на мен, от това си патя! Не ми трябват твоите пъпеши... Ама как да те изоставя в беда. Хайде, от мен да мине! Ще ти ги взема по рубла кило!

— Че той за една рубла по-добре сам да си ги изяде! — разсърди се Вера.

— Добре — изведнъж почна един с ябълки, който досега си беше мълчал. — Давам ти рубла и двацет!

— Мародер! — характеризира го Вера.

— Рубла и трийсет! — включи се в наддаването и узбекът.

— Рубла и четирийсет! Последна цена! — тегли чертата плешивият доматаджия.

— Не можем по рубла и четирийсет! Трябва да броим на шефа по рубла и петдесет! — призна Платон.

— Драги търговци! Не се стискайте! — призоваваше ги Вера.

Пазарните дейци тягостно мълчаха.

Тогава Платон се осмели да направи нещо безразсъдно.

— Ех, ако ще е, да е! — И весело закрещя, да го чуят по целия пазар: — Насам, народе, на чарджуйските пъпеша, сладки като мед, гладки като моми, топят се в устата! Хайде, не останаха! Рубла и петдесет кило! —

Тлъстата домакиня професионално застана пред сергията:

— Аз бях първа!

— Взимайте, другари, че свършиха! — обърна се Вера към навалищата.

— Млъквай де! — свирепо изръмжа човекът с везаната тубетейка. — Взимам цялата стока по рубла и петдесет!

— Всичките сте една шайка! — тъжно заключи домакинята и си тръгна без пъпеш.

Скоро Платон и Вера се сбогуваха пред входа на пазара.

— Като изтърсихте, че домати растели по дърветата, насмалко да се пръсна...

— Ама и вие сте една — весело дърдореше Платон, — аз ли измислих червивите домати?

— Пък като крецяхте, че пъпешите били гладки като моми... — с удоволствие си спомняше Вера.

— А вие така искрено лъжахте, че ме виждате за пръв път...

— Всичко е много смешно, но... не изкарахме нито копейка!

— Извинете! — Платон се поклони. — Не става търговец от мен. Тъй че довиждане!

— Довиждане — отвърна Вера. — Къде отивате?

— В чакалнята. Къде другаде?

— Чудесно! — зарадва се Вера. — Щом така и така отивате на гарата, откарайте и количката. А куфарите дайте на гардероб. Кажете, че аз ги пращам!

— Добре — покорно кимна Платон, — ще ги откарам, ще ги дам, ще кажа...

— Аз съм към къщи, ето ми го автобуса!

Стояха пред входа откъм шумния гаров площад.

Вера посочи към спирката, която, както се казва, беше на две крачки.

Платон с елегантен поклон помести количката и отвори въображаемата ѝ врата:

— Ако позволите... Да ви откарам ли до спирката?

— Ами че тя... ей я къде е!

— Сигурно сте много уморена след пазарската битка...

— Да, боят беше на живот и смърт!

— Заповядайте... — Той все още стоеше приведен и все така придържаше несъществуващата врата. — Ще ви откарам със служебната кола!

Платон буташе по улицата количката за багаж, а Вера гордо се кипреше върху празните куфари. Държеше дипломатическото куфарче в скута си.

— Никога не съм мислил, че ще стана рикша!

— Е, как е? — игриво попита Вера.

— Багажът е доста симпатичен! — Рикшата излезе добре възпитан.

— Как да го разбирам? Почвате да ме ухажвате ли?

— С удоволствие, но настроението ми нещо...

— Жалко! — чистосърдечно въздъхна Вера.

— Аз също много съжалявам!

— Обичате ли жена си? — изведнъж изтърси Вера.

— Когато човек е бил женен половината си живот, всичко така се обърква... — уклончиво отвърна Платон.

— А защо ме карате на обратно?

— Сега съм обществен транспорт — веднага обясни Платон, — нали виждате знака за кръгово движение, значи трябва да обиколим площада...

И внезапно спря количката толкова рязко, че Вера насмалко щеше да падне.

— Защо спирате така? Ами пътниците?

— Погледнете надясно! — И Платон посочи един пикап, завиващ от пряката към площада. — Спазвам правилника за движение по пътищата!

— А деца имате ли? — заразитва Вера.

— Дъщеря, вече е студентка. — И тъжно продължи: — Изтъркани дънки и празни бутилки.

Вера се върна към главната тема на разговора:

— Жена ви хубава ли е?

Платон, на когото този разговор нещо не му се нравеше, нарочно отвърна предизвикателно:

— Прекрасна!

— А фигурата?

— Умопомрачителна.

— Платното отдавна е свободно! — Отговорите на Платон й бяха неприятни. — Дайте газ! Много друска тая ваша кола!

Платон подкара напред, изведнъж разбра, че без да иска, е обидил Вера, и се поправи:

— Но пък вашата усмивка много ми харесва! Честна дума!

Вера вече съвсем се разсърди:

— Спрете количката, слизам!

— Не мога! — отказа ѝ водачът. — Нали виждате знака „Спирането забранено“.

— Тогава скачам в движение!

— Простете ми глупостта и непознаването на женската психология, но в края на краищата усмивката е по-важна от фигурата. Усмивката е огледало на душата! Само идиот като мен може да хвали една жена в присъствието на друга.

— Между другото, вашата жена изобщо не ме интересува!

— Мене пък изобщо не ме интересува вашият шафнер!

— А пък вие също изобщо не ме интересувате! — отсече Вера.

— А пък вие... — почна Платон и внезапно млъкна. — А пък вие всъщност ме интересувате!

— Напред тогава! — изкомандва Вера.

Платон мощно забута количката и затича.

— Никога не съм предполагал, че имам толкова конски сили!

На гарата Платон говореше с жена си по междуградския телефон:

— Стига си приказвала глупости, не си виновна за нищо!... Благодаря за грижите. И какво каза най-добрият ти адвокат?... Е, да се надяваме... Не — при тези думи Платон се усмихна, — още не съм стигнал в Грибоедов. Засега съм още в Заступинск... Какво правя тук ли?... — Той наистина се замисли какво ли прави тук. — Разбираш ли... тук живея!... Чуваш ли се какво говориш? Няма да ходя по магазините и да търся боклуци за вилата... Не се сбогувам, защото довечера ще те видя...

За този ден и половина Платон постепенно свикна с гаровия начин на живот. Престана да обръща внимание на безкрайната бльсканица, на пристигащите и заминаващите, на ридаещите и усмихнатите, на посрещачите и изпращачите, на пияните, на

побойниците, на крадците, на работниците от поддръжката с оранжевите якета, на местните служители в железничарски униформи.

Престана да чува хрипкавото ръмжене на високоговорителите, свирките на нетърпеливите локомотиви, бодрата оглушителна музика, която се лееше от радиоточките.

Наистина се аклиматизира на гарата и доказва, че човек може да живее навсякъде...

На площада Вера се правеше, че чака автобуса. Платон излезе от гарата и веднага погледна дали е заминала. Видя я, зарадва се и забърза.

— Много е хубаво, че автобусите са нарядко.

— Един мина. Само че претъпкан — набързо измисли Вера — и аз реших да взема следващия.

— Тук не може да има претъпкан автобус. Това е начална спирка — нетактично заяви Платон.

— Много сте невъзпитан. Като знаете, поне си мълчете. Обадохте ли се в Москва? Какво ново?

— Слава богу, нищо! Нали казват, че най-добрата новина е липсата на новини.

— Не ви ли търсят? — деликатно попита Вера.

— Де да знам... Май още не...

На спирката пристигна празен автобус.

— Ами довиждане! — Вера хвана дръжката.

— Довиждане! — отговори Платон и се качи подир нея в автобуса.

— Идвате да ме изпратите, или няма какво да правите?

— И двете.

Вера пусна монетка в касата, откъсна един билет и го подаде на Платон. После високо каза:

— Аз съм с карта!

Автобусът излизаше от града.

— Какво работеше мъжът ви? — Очевидно всичко, което засягаше Вера, започваше да го интересува.

Тя го разбра и затова охотно му заразказва:

— Машинист. Нашето семейство може да обслужва цял железопътен участък. Той машинист, баща му кантонер, майка му беше на гарата, брат му работи в депо, братовчедка ми е кондукторка, аз пък в ресторанта!

Автобусът вече летеше по шосето.

Вера стана.

— Слизаме!...

Отбиха се от шосето по един черен път.

Изведнъж Вера спря.

— Недейте ме изпраща по-нататък. Благодаря, че дойдохте!

Далеко напред се виждаше железопътният насип. До него къщичката на кантонера.

— Как спите до тия влакове? — учуди се Платон.

— Свиква се. Дори напротив, сега не мога да спя на тихо. Всички, които работят по жепе линията, живеят наблизко. Земята покрай релсите се казва „отчуждена“.

— Отчуждена... — бавно повтори Платон. — Вярно казано.

— Довиждане.

Но Платон не искаше да се сбогува.

— Още не съм ви задал оригиналния мъжки въпрос: свободна ли сте тази вечер?

— Искате да ме поканите в чакалнята ли?

— Роклята ви е много красива — направи ѝ комплимент Платон. — Просто не мога да не ви поканя да вечеряме в ресторант!

Очите на Вера пламнаха.

— Толкова време не съм ходила на ресторант! — замечтано въздъхна тя. — Ей сега идвам, чакайте ме тук!... — И забърза.

Платон седеше на един пън и я чакаше. Видя как в двора на кантона изхвъркна момиченце и увисна на врата на майка си. Висок слаб старец тръгна към линията и Платон се сети, че това е бащата на бившия ѝ мъж. Вера влезе вътре заедно с детето. По линията се проточи безкраен товарен влак — цистерни, хладилни вагони, вагони с чакъл, двуетажни вагони с леки коли...

Платон потъна в тъжните си мисли и дори не забеляза кога Вера се е изправила пред него.

— Готова съм. Нахраних детето. Предупредих, че ще закъснея. Да тръгваме по живот!

Докато чакаха автобуса на спирката, Вера изведнъж се сети:

— Насмалко да забравя! — И отвори чантата си.

— Да не ми давате пари назаем? — свадливо попита Платон.

— Няма да е прилично аз да плащам. Плаща винаги кавалерът.

— В кое заведение отиваме?

— Поканете ме, ако обичате, в нашия ресторант!

— Искате да се изфукате ли? — сети се Платон.

— Искам да ги сбъркам всичките! — откровено заяви Вера.

— Приберете си парите! — надменно рече Платон.

Вера хитро прошепна:

— Бомба ли ще направим?

— Знам, че според вас съм престъпник — все така наперено продължи Платон. — И донякъде сте права. Но в този конкретен случай ще постъпим честно!

— Как?

— Тайна. Изобщо аз съм много потаен.

Зададе се автобусът.

— Ето го и автобуса.

— Но ще трябва да ми услужите — Платон ѝ помогна да се качи — с едно билетче!

— От мен да мине... — милостиво се съгласи тя.

В ресторанта свиреше оркестър. Танцуваха прегърнати двойки, тъгуваха транзитни пътници, някаква компания празнуваше поредния повод.

Вера и Платон седяха сами.

— Що за безобразие?! — възмущаваше се Вера. — Защо не идват за поръчката?

— Не можете ли да разберете — успокои я Платон, — сега всички обсъждат как ли сте ме свалили.

— Аз съм ви свалила?

— Естествено!

— Не е вярно! — Вера се изчерви. — Вие ме свалихте!

— И се гордея с това! — веднага се предаде Платон.

— Правилно! — назидателно се съгласи Вера.

До масата им доплува достолепна сервитьорка.

— Добър вечер! Заповядайте! — И подаде листа с менюто на Платон, като подчертано не обърна никакво внимание на Вера.

— Виолета! — слиса се Вера. — Ти не ме ли позна?

Виолета откровено призна:

— Откъде да знам мога ли да те позная, или не мога!

— Запознай се. — Вера представи кавалера си. — Платон Сергеевич. Между другото е пианист.

— Много ми е приятно. Виолета.

— На мен също! — Платон стана и седна.

— Какво ще поръчате? — Сервитьорката отвори тефтера и се приготви да записва.

— Дамата ще избере. — И Платон подаде листа на Вера. — Заповядайте!

— Аз тия глупости наизуст съм ги научила! — Вера сложи листа на масата. — Значи така. За пиене... — Позапъна се и погледна Платон.

— Нямам претенции, но по-добре коняк.

— Значи арменски — почна Вера, — три звездички, не по-скъп. Двеста грама ни стигат. И им кажи в бюфета, че е за мен. Да не го разреждат!

— Защо, иначе разреждат ли го? — бързо се намеси Платон.

— Никога! — мигновено реагира сервитьорката, която изпълняваше служебния си дълг.

— Нещо за мезе... — позамисли се Вера.

— Днес имаме само сирене! — охлади гастрономичния ѝ ентузиазъм Виолета.

— Кажи на шефа, че е за мене. Да извади и салам! — нареди Вера. — За вечеря киевски котлет. А? — И въпросително погледна Платон.

— Идеално.

— Само ги предупреди в кухнята — учеше приятелката си развеселената Вера, — че са за мен. Да ги опържат с истинско олио!

— Защо, иначе с какво ги пържат? — Любознателността на Платон просто нямаше граници.

— Защо ви е да знаете неща, които не бива да знаете? — откровено въздъхна Вера. — Десерт сладолед!

— Само им кажете, че е за Вера — намеси се Платон, — и да не слагат вътре нищо освен сладолед!

Щом Виолета се отдалечи, Платон изведнъж се навъси. Облегна се на стола, машинално хвана вилицата и взе да почуква по празната чиния.

Вера се мъчеше да разбере състоянието му.

— Според мен изчезвате някъде — тъжно каза тя. — Хайде върнете се!

Платон се отърси от тежките си мисли и я погледна, сякаш отново се връщаше в действителността.

— Сега ще ти разкажа всичко. — Дори не забеляза, че ѝ говори на „ти“. — Връцахме се с жена ми от Шереметиево — бяхме изпратили една нейна приятелка, заминаваше за Алжир. Караше жена ми. Тя обожава да кара, аз фактически не използвам колата. А тя кара бясно... И на влизане в Москва... Пък беше късно, тъмно беше... Изведнъж някакъв човек пресече шосето... Тя удари спирачките... Но...

— Пиян ли беше? — тихо попита Вера.

— Надяхахме се... Но експертизата установи, че бил трезвен.

В този момент Виолета донесе коняка и салама.

— За второто ще почакате. Сега ще храним влака от Душанбе...

Другите сервитьорки вече мъкнеха таблите, отрупани с алуминиевите панички стандартна храна.

— Имате ли телевизор в ресторанта? — ненадейно се разтревожи Платон.

— От къде на къде телевизор? — зачуди се Вера.

— Имате ли, или не? — Платон си погледна часовника.

— Има при директора!

— Бързо тогава! — Платон стана.

Недоумяващата Вера го поведе към кабинета на директора. Там нямаше никого.

Включиха телевизора.

— Много дълго загрева! — нетърпеливо каза Платон и пак си погледна часовника.

Както винаги първо се чу звук. Говореше жена:

— Студен северен атмосферен фронт откъм Баренцово море...

И чак после екранът светна и видяха симпатична жена в елегантен костюм. Тя сочеше с показалка по картата на синоптичната обстановка и редеше традиционните думи за циклони и антициклони.

— Жена ми! — представи я Платон.

— Наистина е красавица! — Вера се разстрои. — Не преувеличавате!

— Та като стана онова нещо — продължи тъжния си разказ Платон на фона на монотонно-научния глас на жена си, — тя, естествено, изпадна в истерия. Плачеше, вайкаше се, после изведнъж каза: „Свършено е с мене! Вече никога няма да ме покажат по телевизията!“ И когато дойде милицията, аз ненадейно... честно казано, не го очаквах от себе си... казах, че аз съм бил на волана!

— А тя?

Платон потрепери като от студ.

— Мълчеше си.

— Значи го е приела за нормално...

— Не, не... Плачеше, та се късаше...

— Всеки ще заплаче... — Вера го погледна някак странно.

— Все се чудя защо го направих! Просто се грижах за телевизионните зрители — опита да се пошегува Платон. — Кой щеше да им предсказва времето?

На Вера ѝ стана неприятно.

— Чух вече за циклоните... Друго не ми трябва. Ще взема да се прибирам!

— Жена без женска гордост не е жена! — подкачи я Платон и съвсем откровено продължи: — Първо, аз не искам да си отивате. Второ, извинете ме, вие също не искате да си ходите. И трето, хайде да направим това, което искаме!...

В ресторанта се разнесе глас от радиоуредбата:

— Бързият влак от Душанбе за Москва заминава от първи коловоз.

Тълпата пътници препусна към изхода.

Вера и Платон пак седяха на масата си.

— Кола... приятелката в Алжир... жена му я дават по телевизията... — мислеше Вера на глас. — За мен това става все едно на Луната... А аз обирам от масите огризки за прасето... взимам бакшиши... И на всичкото отгоре всеки трети гледа да ти бръкне под полата. Келнерка, кой те брой за човек. А на гарата да не говорим...

— Млъкни! — не издържа Платон.

— Дори не забелязвате, че ми говорите на „ти“!

— Простете ми, Вера, моля ви. — И Платон развълнувано продължи: — Не мога да си представя какво щеше да стане с мен, ако не ви бях срещнал. Вие просто ме спасихте!

— Ясно де. Във вашето положение ви трябва да си намерите нещо. Все едно какво...

— По принцип сте права. Но на мен ми провървя. Намерих чудесен човек. И този човек така ми хареса...

Оркестрантите спряха да свирят и радостно се отдадоха на почивката.

— Късмет. — Платон посочи естрадата и се позасмя лукаво. — Пианото е свободно. Сега ще свиря за вас!

Стана, мина през салона и седна на пианото.

Без да сваля очи от Вера, почна да свири ноктюрно от Шопен и над ресторантската шумотевица заплуваха нежни, затрогващи звуци. Вера също го гледаше. Ясно се виждаше, че той ѝ харесва и че е объркана.

Виолета застана до нея и също се заслуша.

— Разкарай се! — сърдито ѝ шътна Вера. — Той свири за мен!

На една маса се беше настанил познатият ни от пазара узбек с някаква красива дама. Сега беше облечен с луксозен модерен костюм, модерни обувки и неизменната тубетейка.

Узбекът посочи Платон и се похвали:

— Тоя ми е приятел!

— Ще ме разплаче тоя твой приятел!

— Какво искаш да ти изсвири?

— Нещо по-бързичко — отговори тазвечерната му приятелка.
Узбекът тръгна към естрадата.

— Познах те.

— И аз — отговори Платон.

— Изкарай нещо по-бързичко! — Узбекът лепна десетачка върху капака на пианото.

Платон веднага приключи с Шопен, намигна на Вера и обяви:

— А сега за нашия гост от слънчев Узбекистан нещо по-бързичко!

И заблъска някакъв джазов мотив, припяваше си на неразбран език, който очевидно смяташе за английски.

Посетителите станаха да танцуват.

Над Платон заплашително се надвеси пианистът Шурик.

— Поздрав на конкурентите!

— Поздрав на аборигените! — възпитано отвърна Платон, без да престава да малтретира клавишите.

— Гастролираш, а?

— Изкарвам си хляба!

— Обаче ядеш от нашия! Хайде, метла!

— Ти си музикант и аз съм музикант — развълнувано каза Платон. — Загазил съм. Изпуснах влака, откраднаха ми документите, парите — всичко. Да си изкарам поне вечерята.

— Ти на Верка ли си гадже?

— Така излиза...

— Колко ви е поръчката? — делово се поинтересува Шурик.

— Двеста коняк, два пъти салам, котлети и два сладоледа.

— Тук спираш! — заповяда Шурик. — Никакви поръчки повече, ясно?

Платон послушно кимна.

В този момент ги доближи възрастна посетителка и плахо помоли:

— Мъжът ми има рожден ден. Може ли да му изсвирите „Умирацият лебед“?

— Можеш ли? — доста иронично попита Шурик.

— Умирацият? — повтори въпроса Платон.

— Лебед — уточни Шурик.

— Всичко мога аз! — Сега настроението му беше точно такова.

— Готово! — обеща Шурик на посетителката, взе хонорара, мушна го професионално зад капака на пианото и кимна снизходително на Платон — Джасай „Умиращият“!

Щом свърши соловите си изпълнения, Платон с апетит се залови за вечерята.

— Казахте, че ще свирите за мен — насмешливо подметна Вера, — пък излезе, че свирихте за пари!

— Това е именно един от онези редки случаи — Платон говореше с пълна уста, — когато чувството и печалбата съвпадат!

— Ами какво се оплаквахте — имитира го Вера, — лошо свиря аз, лошо...

— Като за ресторант съм страхотен пианист, а в изкуството... съвсем обикновен. — И Платон направи знак на Виолета.

— Благодаря ви. Беше много хубаво. Само че сметката я занесете на вашия пианист.

Виолета послушно тръгна към естрадата. Шурик внимателно прегледа сметката, вдигна очи към Платон, махна му с ръка — всичко е наред — и извади пари.

Платон благодарно му махна в отговор.

— И значи сега ще ви съдят, без да сте виновен? — изведнъж каза Вера.

— Така ми било писано — усмихна се той.

— Виолета! — викна Вера. — Давай сега кафе, шоколад и сладки!

— Ами пари? — ахна Платон.

— Аз плащам! Сега аз съм кавалер!

Сервитьорката се махна.

— Значи ще пострадате за доброто, а? — Гласът на Вера беше язвителен.

— За доброто само се страда...

— И не дават награди, нали — съгласи се Вера и добави: — Много добре правят.

— Доброто трябва да е безвъзмездно. Ако мислиш да изкараш нещо от него, това вече е сделка.

— Е, вие ще изкарате! — тъжно му обеща Вера.

— Сто на сто — съгласи се Платон и мина в настъпление: — Вие бихте предпочели нея да вкарам в затвора, нали?

— Никому не го пожелавам... Но мисля, че сте ненормален.

— Може би — съгласи се Платон. — Само че не е ясно кое да приемаме за нормално.

— Нормално е всичко да е справедливо — въздъхна Вера и неочаквано продължи: — Оставете ми телефона си. Ако случайно ида до Москва, ще ви се обадя. Нали може?

Платон взе една книжна салфетка от масата и написа телефонния си номер.

— Много ще се радвам — каза той развълнуван, — ако някога вдигна слушалката и чуя гласа ви!...

След вечерята Платон и Вера се сбогуваха в чакалнята.

— Благодаря ви за вечерта. И довиждане! — нежно каза Вера.

— Благодаря ви за компанията. И довиждане! — също така нежно отвърна Платон. — Хайде, ще ви изпратя до автобуса.

— Първо ще ви уредя нощувката. Днес ще спите като чужденец, с всички удобства.

— Оттам вече ни отрязаха! — Платон се сети за кое място става дума.

— В живота — мъдро заключи Вера — всичко зависи не от началството, а от съответния дежурен. — И изкомандва: — След мен!

Заведе бездомния Платон в познатата му вече стая за чужди туристи, където този път ги посрещна закръгленка къдравка госпожица, апетитно запълнила джинсовия си костюм.

Вера за кой ли път се примоли:

— Юля, този човек вчера си изпусна влака. Аз бях виновна. Случайно му пратих паспорта в Москва с ташкентския влак, а пък без паспорт не го пускат в ни един хотел...

— Че какво ме грее той? — лениво се дистанцира Юля.

— Свири на роял. — Вера се опита да вдигне цената на протежето си. — Страшен е!

— Не ми върши работа! Пианото ни е на ремонт. Ами с картите как сте, клетки пътничко?

— Доста по-зле — измънка Платон.

— Че за какво ставате тогава? — Юля го огледа оценяващо. — Всъщност... Днес май не се очакват никакви дипломатически лица... Хайде, останете! Ще се оправим.

Това „ще се оправим“ хич не се хареса на Вера.

— Как ще се оправите?

— Че нали ти ми го пускаш!

— Да не съм кърпичка? — закачливо се обади Платон.

— Гледай го колко бил палав той — подсмихна се Юля, — а, Вера?

Вера прехапа устна.

— Е, аз тръгвам! Оправяйте се както искате. — Обърна се рязко и излезе явно разстроена.

Платон успя да хване вратата и викна след нея:

— Благодаря, Веруша! Утре ще се видим в ресторанта, нали?

Вера спря, обърна се за миг, не отговори нищо и си тръгна.

Вратата се затвори.

— Докъде сте стигнали? Цуни-гуни, а? — На лицето на Юля се четеше искрен интерес.

— Как да ви кажа... — поколеба се Платон.

— Хич не й върви... — разпалено каза Юля. — Вие как сте: пътьом или ще поостанете? — И стана ясно, че Юля е отзивчив човек, добър, и истински обича приятелката си.

— Може и да поостана... — тихо каза Платон, сякаш мислеше на глас. — А може и не... Като дойде утре нейният шафнер, дето ми задигна паспорта...

— Значи знаете за него?

— Имах щастието да го видя. — Платон се усмихна криво.

— Тя с него просто така... — почна да я оправдава стопанката на апартамента за чужденци. — Като я заряза мъжът й, много лошо я заряза... Събрал се с някаква фризьорка в Пенза и й се обадил по селектора, мръсникът, че я напуска. Цялата линия ги чула. Да беше човек, да дойде, да се извини. После Вера беше все сама, а пък този Андрей... Спец е и в търговията, и по женската част... На всяка гара си има по някоя. И всичките ги използва да му работят...

— Защо ме посвещавате във всичко това? — сухо каза Платон. — То не ме засяга.

— Виждам, че ви засяга.

Вратата безшумно се отвори и на прага застана Вера.

Юля веднага се развесели:

— Сега ще лъжеш, че си изпуснала последния автобус!

— Вера, толкова се радвам, че се върнахте! — Платон цял светна.

— Нямаше да се върна, но наистина изпуснах автобуса — готова за кавга отвърна Вера.

— Правилно, щом си толкова ревнива, бъди упорита! — продължи да се забавлява Юля и веднага направи дружески извод: — Значи вече съм излишна!

— Стига глупости! — фалшиво я прекъсна Вера.

— Къде да подремна аз, нещастната? — завайка се наужким Юля. — Я да ида да си легна в стаята за майки с деца... — И многозначително добави: — Чак до зори! Като някое просякинче!

— Вие сте най-милото просякинче на света! — възкликна Платон. — Страшно съм ви благодарен, Юленка!

На вратата Юля се обърна:

— А, тука едно типче ми предлагаше плочи. Нашите пуснали Челентано и Жо Дасен. По три рубли отгоре.

— Нали знаеш, че нямам грамофон! — разпери ръце Вера.

Юля с многозначителна физиономия затвори вратата.

Платон и Вера останаха сами.

— Не изпуснах автобуса — веднага призна Вера, забила очи в пода. — Просто не исках да ви оставя с нея. Много е нахална.

Платон я гледаше с широко отворени очи и, кой знае защо, мълчеше.

— Защо не действате? — атакува Вера. — Че аз сама ви се свалям. Какво мълчите? После ще си спомняте как сте останали на някаква гара и там имало една келнерка. И туй-онуй, нали! Много смешно — в стаята за чужденци...

Платон все така мълчеше.

— Не че била нещо особено... но като нямало нищо друго...

— Почнахте всичко както си е — най-сетне заговори Платон, — но тук сбъркахте! Тя беше необикновена, беше добра, беше човечна, беше прекрасна, беше неописуема...

— Господи! — въздъхна Вера. — Никога не са ми казвали такива думи!

Не е ясно какво щеше да последва, по-точно ясно ни е, но... неочаквано на вратата се потропа. Всяко тропане по вратата, а и където и да било, по принцип винаги е неочаквано.

Платон се отдръпна от Вера и недоволно каза:

— Никъде няма спокойствие!

На прага с виновен вид застана Юля.

— Тревога, младежи! Разбирам, че не идвам никак навреме, обаче атмосферните условия са лоши. Ако знаете как ги ненавиждам! Сега ще ми докарат цяло стадо от летището. Ще ме свършат!...

— Ех, че късмет! — затюхка се Вера.

— Да — съгласи се Юля. — Авиацията е под всякаква критика!

— Каква е тая ваша гара? — учуди се Платон. — Двама души да не могат да си намерят място!

— Е, хайде! — каза Вера.

Напуснаха апартамента за чужденци и изведнъж Вера рязко свърна и излезе на перона. Платон покорно я следваше. Стигнаха до края, скочиха на земята и тръгнаха покрай линията, покрай безкрайните релси, които ту се сливаха, ту се плъзваха в различни посоки.

— У вас ли ме водите? — предположи Платон. — По-близо ли е по релсите?

— Глупости — изуми се Вера. — Дотам са дванайсет километра!

— За да съм с вас, бих минал и трийсет! — напери се Платон.

— Да вървим тогава в Грибоедов!... Нали сте оттам?

— Да, роден съм на брега на Урал. Живеехме до един парк, казваше се „Тополите“, много красиво име. Почти нямаше вече тополи, но името си беше старото. После майка ми ни напусна, тогава бях на десет години...

— Заради друг ли?

— Да... И ние се преместихме в Москва. Баща ми... целият град го знае. — В гласа на Платон зазвуча нежност. — Той е детски лекар. Разбирате ли, такива като него вече няма, за такива хора е писал Чехов. На практика всички са минали под стетоскопа му. И тези, които вече са към петдесетте, и децата им, и внуците... Вярват му повече, отколкото на всички други доктори!

— Сега разбирам на кого сте се метнали! — насмешливо подхвърли Вера.

— Де да можех да приличам на него!...

Релсите изведнъж завиха. Зави и Вера, след нея и Платон. Тук, в глухата линия, спяха пътническите вагони, много вагони от най-различни маршрути.

— Разбрах, ще търсим празен вагон! — сети се Платон.

— Умен сте, ама без малко. Всички вагони са заключени, та да не влизат какви ли не. Сега ще търсим братовчедка ми Зина, нали ви казах, че е кондукторка.

— Вера, вие страшно ми харесвате! — внезапно призна Платон.

Вера се извърна и внимателно го погледна в очите, сякаш искаше да разбере дали говори сериозно...

После Вера и Платон бързаха в тъмния празен коридор и опитваха да влязат в купетата. Всички врати бяха заключени. Найсетне една мръдна и се отвори.

Втурнаха се в купето, блъснаха вратата и се зацелуваха.

Вера си пое дъх, отдръпна се и каза:

— Дотук! Стига толкова!

— Не, не стига! Тъкмо почва да ми харесва!

— Нищо няма да излезе! Аз не въртя любов по купетата!

— Знам.

Вера настръхна.

— Какво намекваш?

— Нищо.

— Какво си мислиш? — повиши глас тя.

— Нищо не си мисля!

— Не, ти си мислиш, че съм ходила при Андрей в купето! Само че нищо такова не сме правили.

— Вярвам ти!

— Не ми вярваш, нали ти виждам очите!

— Ама тук е тъмно — напомни Платон.

— Повтарям ти — нищо не сме правили!

— Нали ти казах, че ти вярвам, честна дума!

— Изобщо не ми вярваш, знам какво искаш... Стига! Никога не можеш да ме обичаш!

— Защо?

— Защото аз съм келнерка от гарата, а ти си пианист.

— Стига глупости...

— Казваш го, защото няма какво друго да кажеш.

— Какво значение има кой какво работи?

— Хайде сега дръпни една реч и за равенството!

— Моля ти се, Вера, престани! — объркано зашепна Платон. — Ела!

— Доведох те в първа класа да си починеш — нежно каза Вера. — Почивай си, нещастнико.

Влезе в съседното купе и се заключи. Сега лежах на съседни легла, разделени от една преграда.

— Как мислиш — наруши мълчанието Вера, — на колко ще те осъдят?

— В най-добрия случай на три години.

— Ще дойда на делото — неочаквано заяви Вера — и ще им кажа, че не си го направил...

Платон вече разбираше, че с тоя характер тя наистина може да го направи.

— Никой няма да ти повярва!

— Ще кажа, че ти си ми казал!

— А аз ще отрека! На кого ще повярват — на тебе или на мене?

— Три години са много време.

— Много са — въздъхна Платон.

— Всъщност това мене не ме засяга. Ти вече няма да се веснеш тук! — тъжно заключи Вера.

— Вера, и двамата сме сериозни хора. Този разговор през стената е противоестествен.

— Между нас никога няма да има нищо, другарю пианист! Защото веднага те обикнах! Само недей ми казва, че и ти си ме обикнал.

При тази обида Платон ѝ обърна гръб и процеди през зъби:

— Лека нощ!

В съседното купе Вера също му обърна гръб.

Помълчаха. Доста време. Дори прекалено дълго.

— Какво правиш? — най-сетне наруши мълчанието Вера.

— Сърдя ти се! Разбра ли!

— И какво ще направиш?

— Ще спя! — отвърна загубенякът Платон.

— Ти да не си идиот?

— Защо? — не разбра той.

— Ама ти наистина ли си идиот?

— Идиот съм! — зарадван възкликна Платон, най-после беше разбрал. — Идвам!

И се втурна към съседното купе.

Вера отвори вратата.

Сутринта, когато се събуди, Вера вече я нямаше.

Платон скочи от вагона и бодро затича покрай влака към гарата. Преди обяд ресторантът беше безлюден. Келнерките, бюфетчийката, готвачката с бяло боне и касиерката се бяха събрали на служебната маса. Едни закусваха, други плетяха. Калкулантката смяташе менюто, а Вера тихо си пееше:

*Ах, мой мили, не, аз няма да замина,
как със тебе ще живеем разделени...*

Платон мина през празния салон.

Вера го погледна. Той се облегна на стената и се вслуша в песента ѝ:

Ах, мой мили, всичко не е толкоз просто...

— Сядай да ядеш! — изведнъж му заповяда Вера. — Сложила съм ти!

Посочи съседната маса и продължи да пее.

Масата, на която седна Платон, стъписваше с бялата си покривка, с изисканата подредба и обилната храна. Но Платон не ядеше. Не откъсваше очи от Вера...

По уредбата обявиха:

— Бързият влак Москва — Ташкент пристига на първи коловоз.

Кръглият гаров часовник показваше дванайсет часа и десет минути.

Сред тълпата изгладнели пътници, които щурмуваха ресторанта, Платон забеляза Андрей. Всъщност не беше трудно да го забележи.

Плещестият Андрей се извисяваше над всички. Също като завчера Андрей носеше два куфара — естествено, други. Намери Вера, заприказваха нещо. Платон не чуваше какво. И това го дразнеше.

— Здравсти, мъник! — Андрей цял сияеше от сърдечност. — Прибирай куфарите и бързо! Влакът има престой двайсет минути.

Вера се чувстваше виновна:

— Извинявай, Андрюшка, но няма вече да идвам с тебе в купето!
— Ами къде да ходим?
— Не ме разбра, скъпи! Просто стана злополука!
— Каква злополука? — изплаши се Андрей. — Да не са откраднали пъпешите?
— Смених те.
Андрей чак седна от изненада.
— Вярно, че е злополука!... И кой е този тип?
А този тип застана пред Андрей и каза:
— Дай ми паспорта!
— Прощавай, приятел — извини се Андрей. — Грешка стана...
На си ти паспорта... Ще имам да те черпя...
— Вземи си парите за пъпешите! — Вера извади пачка банкноти от джоба на престилката си и му я подаде. Андрей взе парите и небрежно ги прибра.
— И веднага изчезвай! — заплашително настоя Платон. — Да не съм те видял повече на тази гара!
Андрей се изсмя:
— Ето кой се бил наредил тука!
— Хайде! Марш! — подвикна Платон.
— Леле, че ме уплаши! — направи гримаса Андрей и леко, циганската, перна Платон по лицето.
Платон политна и рухна на пода.
— Значи да разбирам така — край на личните ни отношения — обърна се Андрей към Вера, сякаш не беше станало нищо особено. — Ти си ми изневерила. Остават ни само деловите контакти.
— Ето ти ги куфарите там, под служебната маса — посочи Вера.
— Докарал съм дефицит! — превключи Андрей на шепот. — Чист, без проблеми. Дванайсет чифта австрийски ботушки. Страшно се търсят. Пусни ги по...
Остана неясно по колко вървят на черно австрийските ботушки, защото се намеси Платон. Стана от пода и с все сила удари Андрей. Той пък, без да се обръща, така го фрасна, че пианистът отхвъркна и се свлече на пода, събаряйки с трясък една сервирана маса.
Навикналият на подобни неща портиер наду свирката.
— Край и на деловите контакти. Ненавиждам ги. — Вера говореше, сякаш не беше видяла, че се бият пред очите ѝ.

— От какво ще живееш, малката?

— Все ще преживея някак! — И се обърна към пътниците. — Не забравяйте да си платите, другари!

Платон освирепя. Стана и тръгна към шафнера като танк. Но не успя да го удари.

— Разкарай се! Писна ми! — намръщи се Андрей и блъсна противника си. Злополучният побойник пак падна.

— Нещо май не те държат краката, а? — съжали го Андрей и се обърна към Вера. — Ще съжالياваш, дъско плоска... — Не можеше да й прости, че го е зарязала. Никой мъж не може да го прости. — И какво толкова се бях хванал с тебе?... За нищо не ставаш!...

Вера го погледна. Лицето ѝ беше разстроено.

— Прав си да ми се караш, мили! Ама какво мога да направя?

— Продай поне ботушките — помоли я изоставеният любим.

— Не мога, мили! — категорично отказа Вера.

В ресторанта се появи познатият ни лейтенант Николаша, огледа полесражението, видя поваления Платон, който с мъка се изправяше, подпрян на един стол.

— Какво става тук? Кой ви подреди така?

Платон дишаше тежко.

— Кой го би? — високо попита милиционерът.

Пътниците не желяеха да се забъркват и своевременно се оттеглиха към изхода, като плащаха на Вера в движение.

Тя мълчеше, а Андрей сръчно изниза колана на панталоните си, похватно върза двата куфара с ботушите и извади изпод служебната маса празните, в които по-рано бяха пъпешите.

— Сега ще направим протокол! — закани се Николаша. — Откъде ви е тази синина, другарю пианист?

Платон не току-така беше минал школата на гаровия живот.

— Блъснах се в един стълб! — цитира той хулигана, когото Николаша беше разпитвал пред очите му.

— Ами кой ви насини бузата?

— Ударих се в семафора! — Видът на Платон беше съвсем невинен.

По уредбата съобщиха, че ташкентският влак заминава.

Андрей оцени благородството на Платон и каза:

— Може и да си интелигент, ама иначе те бива.

После метна куфарите на гръб и хукна към изхода.

— Ама че си глупава, Верке! — успя да ѝ подвигне, докато търчеше, и ѝ подхвърли няколко банкноти. — Плати си счупените чинии!

И изчезна от заступинската гара.

Вера вдигна масата, застла покривката, а после почна да събира парчетата от пода.

— Върви си, Николаша. Всичко е наред.

— Всичко е наред — потвърди пребитият Платон. — И аз съм наред!

Николаша, който си имаше достатъчно други грижи, веднага си тръгна.

— Ще ида да ти купя билет... Че ми е жал да те гледам... — с тъжна насмешка каза Вера. — Закъде да ти взема билет?

Платон недоумяващо сбърчи чело.

— Естествено, за Грибоедов. Оттам ще взема самолет до Москва.

— Знам. При оная, дето лъже по телевизора за времето! — И гордо вирнала глава, Вера излезе от ресторанта.

Естествено, влезе в касата през служебния вход.

— Един билет за Грибоедов.

— Кой ще пътува?

— Тежко ранен пътник. Дай ми най-първата класа.

— Имаме само трета!

— Пак няма късмет. — Вера поклати глава.

В чакалнята, на минаване покрай междуградския телефон, Вера спря, помисли си нещо, отиде до гишетото, където разваляха пари, и подаде една рубла. Стисна в шепа получените монети, върна се до телефона, извади салфетката с номера на Платон и се обади.

— Съпругата на Платон Сергеевич ли е?... Добър ден... Не, не ме познавате... — И изведнъж спокойствието я напусна и тя нервно попита: — Кажете ми, можете ли да спите спокойно? Въпросът ми изобщо не е идиотски! — Вера пусна поредната монета в апарата. — Как може да пращате в затвора абсолютно невинен човек?!

— Но нали аз знам, че не е той... Вие сте били на волана! Вие!... Какво? — Лицето ѝ пребледня. — Не ви вярвам!... — И ехидно

добави: — Щях да забравя да ви питам — докараха ли ви дъските за оградата?

Затвори телефона и се облегна на стената, нямаше сили да помръдне...

Постоя малко така, а после бавно тръгна към ресторанта.

Платон беше в гардероба, опитваше се да поизчетка пострадалия си костюм.

— Ето ви билета! — Вера му го подаде. — Влакът тръгва след четирийсет минути...

— Благодаря. — Платон вдигна билета към светлината, искаше да прочете чукнатата цена. — Ще ви пратя парите, щом стигна!

— Елате навън! Трябва да поговорим! — внезапно каза Вера.

Вървяха по перона. Мълчаха.

После Вера наруши мълчанието.

— Говорих с жена ти. — Срещна учудения му поглед и обясни:
— По телефона, разбира се. Тя настоява, че ти си прегазил човека!

— Наистина ли каза така?

— И то с много убедителен тон!

Платон спря.

— Тя всъщност не може да каже истината, още повече на първия срещнат.

— Само че ми го каза веднага, без колебание. Сама си вярва.

— Може би е права. Нали така пише в протокола.

— Но това е подло! — възкликна Вера.

— Нали виждаш, вече нищо не може да се промени.

— Бива ли така, Господи! — прошепна Вера.

Платон я погледна нежно и я прегърна през раменете.

— Варда! — силно извика някой.

Отскочиха един от друг. И един автокар — олицетворение на съдбата — повлече помежду им безкрайна върволица натоварени ремаркета.

Отначало Платон и Вера се гледаха объркано, после се замяха от двете страни на ремаркетата в желание да се съберат. Сякаш нямаше край тази върволица. И когато изтрака последното ремарке, Платон се хвърли, към Вера и я притисна към себе си.

Стояха и дълго се целуваха насред перона. Някои ги зяпаха, други не. Сега целувките са чести и по улиците, а по пероните да не говорим.

После двамата се хванаха за ръце и тръгнаха към надлеза над коловозите. Бавно изкачиха дървените стъпала, направиха още няколко крачки и спряха на моста. Подпряха се на перилата.

Под тях се простираше цялата гара с цялото си сложно устройство, с пероните, с безбройните коловози, с най-различните сгради, с пъргавите маневрени локомотиви и стихналите товарни композиции.

— Как ще пътуваш до Грибоедов без пари? — разтревожи се Вера.

— Все ще стигна някак...

— На ти десет рубли! — Тя му подаде една банкнота.

— Не ме унижавай!

Вера завъртя глава.

— Жена, която обича, не може да унизи. И моля те, не ми казвай, че ще ми ги пратиш веднага...

— Благодаря ти за царския подарък! — Платон се усмихна тъжно и взе парите. — Не мога да ти ги върна дори да искам. Не ти знам нито адреса, нито името...

— Адресът е прост — Заступинск, ресторантът на гарата. Името ми е Нефьодова. Чакай, чакай... — добави Вера. — Ами ти как се казваш, не съм ти гледала в паспорта...

— Защо ти е? Най-добре да ме забравиш!

— Все пак трябва да знам как се казва човекът, когото трябва да забравя!

— Рябинин се казвам.

В дъното се показва пътнически влак. Чува и високоговорителите откъм гарата, но оттук, от надлеза, не можаха да разберат какво точно съобщават. Перонът под тях изведнъж почерня от хора.

— Сигурно е за Грибоедов — каза Вера.

— Сигурно. — Платон с тъга разбра, че след няколко минути трябва да замине. — Ако преди няколко дни ми бяха казали, че на някаква гара ще се влюбя в келнерка...

— Оскърбяваш ме на прощаване, така ли?

— На прощаване ти се обяснявам в любов!

Пак се зацелуваха.

Влакът спираше на перона.

— Сега ще се целуваме толкова дълго — заяви Платон, — че пак ще изпусна влака.

— Изпусни го, моля ти се!

Той изведнъж се откъсна от Вера и хукна надолу по стъпалата.

— Само не ме изпращай! Нямам сили вече!

— В дванайсети вагон си! — викна Вера след него. — Трета класа, за съжаление!...

— Скоро целият ми живот ще бъде трета класа! — горчиво се пошегува Платон. — Сбогом!

Дотича до дванайсети вагон и пъкна билета в ръцете на кондуктора, без да откъсва очи от замрялата на моста малка фигурка.

Разплаканата Вера гледаше как Платон скача на стъпалото. Махна му и се разплака още по-силно.

Платон също ѝ помахна.

Влакът бавно тръгна.

И изведнъж Платон бутна кондуктора, скочи от стъпалото и хукна обратно към надлеза.

Очите на Вера засияха, тя затича срещу него.

Платон летеше като младо момче, прескачаше през две стъпала и някъде по средата на стълбите се прегърнаха.

— Колко съм щастлива! — ахна Вера. — Сега ще се обадя и отиваме вкъщи!

— Сбъркахме — меко каза Платон, — сбъркали сме влака. Влакът за Грибоедов е след дваайсет минути!...

... Та историята на срещата му с Вера беше онзи дълъг спомен, който го сгръвяше през целите девет километра по смръзналия се пуст път от колонията до селото.

Когато километрите свършиха, измръзналият до кости Платон спря на малка гаричка, изгубена в безкрайните простори на неизвестен край. Отдалече със застрашителен грохот долиташе бърз влак. Стигна перона и пред очите на Платон се замяркаха ярките квадрати на прозорците и белите емайлirани табели на всеки вагон: „Метелск-Москва“, „Метелск-Москва“, „Метелск-Москва“.

Платон изпрати влака с поглед, червената светлина на последния вагон попримига още малко в тъмнината, другият, истинският живот изчезна. Платон се обърна и напусна гарата, която след минаването на влака беше още по-тъмна, потиха и даже малко страшна.

Намери къщата на Иван Герасимович много лесно.

Иван Герасимович беше местният майстор и в работилницата му — той там си живееше — се извършваха поправки на всякаква техника: от хладилници до радиоапарати и от примуси до акордеони.

— При вас има един наш акордеон за поправка...

— Взимай си го! Ей го там, в ъгъла! — Майсторът посочи.

Платон вдигна акордеона и професионално изпробва звука.

— Как е, а? — гордо попита Иван Герасимович. — Добре ли звучи?

— Май добре... Ами къде е улица „Лесная“? Пристигнала е жена ми. Ненадейно. — Платон прибираше акордеона.

— Излизаш и първата пряка вдясно.

— Какво толкова съм й притрябвал? — продължи Платон.

Иван Герасимович се развесели.

— За едно нещо им трябваме ние! Сега ще си пийнеш като човек, ще си хапнеш като човек, ще си легнеш в нормален креват с жената, всичкото като хората!

На Платон обаче не му беше до шеги:

— Къде да се разпиша за инструмента?

— Бягай при жена си! Ние тук сме честни хора — позасмя се майсторът. — Нали все с престъпници живеем!

Нарамил акордеона, Платон бързо намери улицата и къщата. Беше най-обикновена дървена къща. Прозорците светеха.

Платон потропа.

Но никой не се обади.

Потропа още веднъж със същия успех.

Тогава бутна вратата. Тя изскърца и се отвори. Платон мина през тъмния пруст и почука на вратата на стаята. Пак никой не му отговори.

Тогава Платон отвори и тази врата и влезе.

Стаята беше празна. Но крушката под абажура жълтееше ярко. Веднага се виждаше застланата с бяла колосана покривка маса и върху нея безброй чинии с какви ли не лакомства. Масата беше сервирана за двама.

Той остави акордеона в ъгъла, пристъпи до масата, като да си беше вкъщи, придърпа стола по-близо и без изобщо да си сваля ватенката, седна и почна да яде.

В разгара на пиршеството в стаята, с гюм мляко в ръце, влетя... Вера.

Платон се задави с една пирожка и се закашля. Вера остави гюма, пристъпи към него и почна да го тупа по гърба. Очите му се наляха със сълзи. Неизвестно защо — дали защото видя Вера, или защото проклетата пирожка му влезе в кривото гърло.

Най-сетне спря да кашля, глупаво и щастливо погледна Вера и... посегна за следващата пирожка.

Вера също се засмя щастливо, извади изпод възглавницата тенджерата пилешки бульон, сипа в една чиния и я сложи пред Платон. Той сърбаше и мляскаше, без да откъсва от Вера влюбен поглед. Тя бръкна под друга възглавница, извади още една тенджерка и сложи в следващата чиния кюфтета и варени картофи. Поля картофите със сметана, сложи кисела краставичка. После отвори бурканче хрян.

Платон унищожи бульона и се нахвърли върху второто.

Вера го гледаше как се тъпче и в очите ѝ блеснаха сълзи. Неизвестно защо — дали от радост, че се срещат, или защото е толкова гладен.

После вдигна гюма, наля мляко в една чаша и му я подаде... Дойде ред и на ябълковия сладкиш. Сервитьорката едва смогваше да обслужи лакомия си клиент.

Платон се зае със сладкиша с такава енергия, сякаш не бе хапнал нищо. Тъпчеше се на провала и се пулеше срещу Вера с нямо обожание. Неизвестно защо — дали защото обичаше нея, или пък защото обичаше ябълков сладкиш.

Вера го гледаше с нежност, мъка, любов, състрадание, възхита и уплаха. Страх я беше, че приготвената храна няма да стигне.

— Обаче сладкишът е загорял! — Платон я изгледа хитро.

— Мислех си, че си забравил да говориш — засмя се Вера. —
Защо мълча досега?

— Нямах повод да говоря! — И лукаво добави: — Само че напразно си дошла! Нищо няма да излезе!

— Защо? — разтревожи се Вера.

— Пак заради социалното неравенство. Ти си — ехе! — сервитьорка! А аз съм обикновена бърсалка!

— Какво, какво? — не разбра Вера.

— Нали съм по член двеста и единайсети. Ходя си без телохранители...

— Без какво?

— Пускат ме без охрана. Чистя служебните помещения. Те не са в зоната, а навън, на свобода. А бърсалка ще рече чистач.

— Как можах да сбъркам така!? — игриво се ужаси Вера. — Уж дойдох при пианист, а попаднах при чистачка.

— Да, аз съм много по-долу от теб! Нали няма да се обидиш, ако хапна още малко?... Много е вкусно.

Нощта отмина. Стрелката на циферблата допълзя до шестицата. Селото почна да се пробужда. Будилникът в къщата на улица „Лесная“ отчаяно задрънча, даже заподскача от нетърпение.

Но Вера и Платон, които безметежно си спяха в едно легло и на една възглавница, не чуха тревожния сигнал.

Масата беше отрупана с остатъци от снощния кулинарен празник. Сивата светлина на ранното утро едва мъждееше през прозореца.

Внезапно Вера отвори очи и хвърли поглед към часовника. Вече беше седем без двайсет.

Извика и уплашено разбута Платон.

— Ставай! Бързо! Вече е седем без двайсет!

— Загубен съм! Няма да стигна! — Събуждането му беше ужасно.

— Тичай! Идвам с теб! — Вера трескаво скочи.

Буквално изхвъркнаха на улицата — Платон, после Вера, — обличаха се тичешком.

— По дяволите! — сети се изведнъж Платон. — Забравих това... акордеона!

— После ще го докарам! — обеща Вера, но той вече търчеше назад. След миг изскочи с акордеона на рамо.

Тичаха по улицата.

— Не ме чакай, бягай напред! — викна Вера.

— Не мога по-бързо!

— Дай ми акордеона!

— Глупости! Ти си жена!

— Знаеш ли какви табли влача? Не съм жена, аз съм келнерка!

Къщите останаха назад, сега бързаха по безлюдния път към колонията.

— Решила съм твърдо, оставам да живея тук!

— Къде? — не разбра Платон.

— Тук, при тебе!

— Ти да не се побъркваш нещо?

— Вече съм се побъркала!

— Помисли за детето!

— Ще я доведа тук! Ще стане сибирско дете!

— Няма да ти позволя!

— Нямах право на глас! Ти си затворник!

Тичаха, тичаха и тичаха и тичешком си изясняваха отношенията. Не бяха навикнали на такова тичане и бързо се измориха, капнаха.

— Хвърли акордеона! — уговаряше го Вера.

— Не са ме пуснали при тебе, пуснаха ме за акордеона! Колко е часът?

— Седем и двацет!

— О, Господи! — изпъшка Платон и се опита да тича още по-бързо.

— Виж какво, подай молба за развод, моля ти се! — неочаквано и много жално се обади Вера.

— Сега веднага? Или като стигна?

— После.

— Ах, ненагледната ми! Много те обичам!...

— Какви са ти плановете като излезеш? — Въпросът ѝ беше неуместен.

— Да живея с тебе!

— И аз само за това си мисля! — замечтано каза Вера. — А къде ще живеем?

— После ще решим! Може в Заступинск, може в Грибоедов, при татко! — Платон вече едва дишаше.

— Искам да станеш прочут пианист!

— Какво говориш!? Един пианист трябва да свири всеки ден, а не да мие мозайки!

— Нищо! — утеши го Вера. — Ще наваксаш. Ще си седиш вкъщи и ще тренираш от сутрин до вечер. Аз ще те изхраня.

— Не приказвай глупости! На какво да тренирам?

— Имам спестени пари! Ще ти купя пиано! — обеща Вера. Вече залиташе. — Ако не ти стига пиано, ще се напъна и за роял! — И умоляващо добави: — Само стигни сега, моля ти се!

Внезапно Платон рухна в снега.

— Май вече стигнах. Не мога повече!

— Я ставай! — скара му се Вера. — Какво си се проснал?!

— Нямам сили — кротко обясни Платон.

— Насили се!...

Изведнъж по пътя се зададе газка, пътуваше към колонията. Вера заподскача и размаха ръце:

— Стойте! Спрете!

Газката удари спирачки. А Платон бързо извади от джоба си зеленото квадратче с името си и го забодя на ватенката.

Вратата се отвори, от колата се подаде лъскав тип с тъмно палто със сива астраганена яка, усмихна се топло на Вера и любезно предложи:

— Заповядайте, Снежна царице, качвайте се!

— Много ви благодаря! — Лицето на Вера засия. — Сам бог ви праща. — И викна: — Платон! Ставай! Спасени сме! Хайде!

Платон се надигна, но лъскавият тип изведнъж охладня и се намръщи гнусливо.

— Затворници не возим!

Даде знак на шофьора и газката замина.

Платон и Вера объркано гледаха след нея.

— Майната му! — безнадеждно въздъхна Платон. — Да ми лепнат нова присъда. Не мога да тичам повече!

Вера го хвана за раменете, почна да го вдига.

— Хайде ставай! Бързо! Лигльо! Искаш да те чакам още две години ли? Вече е осем без петнайсет!

Платон стана, олюля се, хвана акордеона. Вера му помогна да го вдигне. Съвсем неочаквано Платон хукна доста пъргаво, взел сили кой знае откъде. Вера залиташе, пропадеше в снега и едва го следваше.

Но силите не му стигнаха за дълго. Пак едва влачеше крака. После не издържа, изпусна акордеона и продължи, без да се обръща.

— Миличък! — донесе се отзад. — Хубав мой! Единствен! Толкова те обичам! Моля ти се! Върви по-бързо! Съвсем малко остана! Съвсем мъничко! Чудесно вървиш, само малко бавно!

— Колко е часът?

— Още седем минути! — ободряваше го зад гърба му милият глас на Вера. — Виж, виж, стигаме, оградата вече се вижда!

— Още е много далече. Всичко е безсмислено. Все едно, няма да успея! — Платон се обърна и видя, че Вера се влачи зад него, прегъната под тежестта на акордеона.

— Дай ми го!

— Аз ще го нося!

Платон ѝ взе акордеона и закуцукаха напред.

През това време в трудововъзпитателната колония, към която толкова се стремеше Платон, затворниците вече се строяваха на плаца за сутрешна проверка.

Платон пак падна и от отчаяние зарови лице в снега.
— Вера, тичай и им кажи, че съм тук!
Тя направи няколко крачки и... се свлече и заплака:
— Не ме държат краката!

На плаца дежурните офицери брояха един по един разделените на няколко групи затворници.

Изнемощели, Вера и Платон лежаха в снега на няколко крачки един от друг. Буквално на сто — сто и петдесет метра от тях се виждаше заветният затвор.

— Може ли така!? — през плач каза Вера. — Та щастieto беше близо...

— И невъзможно! — Платон събра мъжество да се пошегува. — Според мен аз умирам. Колко е часът?

— Вече сме закъснели две минути! — прошепна Вера и събрала сили, завика през сълзи, за да привлече вниманието на постовия на стражевата кула: — Ей... кажете им... той е тук!... Рябинин е тук!... Ей, горе на кулата!

— Тук съм! — крещеше Платон. — Тук съм!... Не съм закъснял!...

— Не ни чува!...

— Коего е извън зоната, не го интересува — прошепна Платон.

И тогава Вера предложи последното:

— Свири!

— Какво?

— Свири! Само по-бързо! И силно!

И Платон разбра. С треперещи ръце разкопча акордеона, преобърна се по гръб и засвири, както беше легнал.

— По-силно! — молеше се Вера. — По-силно!

Сутрешната проверка в колонията свършваше. Дежурните офицери един по един докладваха на старшия:

— Всички са налице!

— Всички са налице!

А третият офицер доложи:

— Един липсва!

Старшият се навъси.

— Кой?

— Рябинин!

— Рябинин ли? — попита старшият. — Значи не се върна?

— Тъй вярно. Бягство!

Но в този момент до плаца долетяха далечни звуци. Някъде свиреха на акордеон. Старшият офицер се вслуша и каза:

— Не, не. Тук е той! Върна се!...

Платон, легнал в снега, все свиреше ли, свиреше. И Вера, и той така и не знаеха — чули ли са ги, или не...

Издание:

Автор: Емил Брагински, Елдар Рязанов

Заглавие: Гара за двама

Преводач: Иван Тотоманов

Година на превод: 1988

Език, от който е преведено: руски

Издание: първо

Издател: „Народна култура“

Град на издателя: София

Година на издаване: 1988

Тип: сборник

Националност: руска

Печатница: ДП „Димитър Найденов“

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/2476>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.